

A Budapesti Várospdiplomáciai Akadémia Évkönyve 2022-2023

BUDAPESTI
VÁROSDIPLOMÁCIAI
AKADÉMIA

**A Budapesti
Városdiplomáciai
Akadémia
Évkönyve**
2022-2023

Kiadó: Fővárosi Önkormányzat,
1052 Budapest, Városház utca 9-11.
Szerkesztette: Dr. Balázs Péter
Tervezés és tördelés: Sándor Zsolt
Nyomdai munkálatok: Főpolgármesteri Hivatal, Nyomdacsoport
Budapest, 2023

TARTALOM

A harmadik akadémiai tanév

A városdiplomáciai növekvő szerepe a nemzetközi kapcsolatokban	7
Karácsony Gergely főpolgármester	
A 2022-2023. akadémiai év eredményei és tapasztalatai	9
Balázs Péter, az Akadémia igazgatója	
A 2022-2023. akadémiai év hallgatói	13
A Budapesti Városdiplomáciai Akadémia Tanácsa	16
A 2022-2023. akadémiai év tanulmányi programjának teljesítése	18
Hallgatói beszámolók a foglalkozásokról és a látogatásokról	26
A hallgatók éértékelése	41
Mit tart az Akadémia leghasznosabb hozadéknak?.....	47
Takácsy Dorka	
Huszár K. Norbert	

„A város és a világ” – Nemzetközi tapasztalatok és kapcsolatok

Válogatás a Budapesti Városdiplomáciai Akadémia hallgatói által készített esszékből	51
--	----

KÖZLEKEDÉS

Egy élhetőbb főváros perspektívája a Lánchíd autós forgalmának megszüntetésével	52
Gyömörey Enikő	
<i>One ticket, various approaches – Examples of integrated ticketing systems in Central Europe</i> (Egy jegy, többféle megközelítés, Közép-európai példák az integrált jegyrendszerre)	63
Illés Gergő	

KÖRNYEZETVÉDELEM

*Piloting Progress: Working toward sustainable buildings
in Budapest*

(A fejlődés irányítása: Fenntartható épületek
felé Budapesten)..... 71
Krokovay Csenge

KÖZTÉRI SZOBROK

Szobrozás vagy haladás? Budapesti kalauz
alulreprezentált nők számára 82
Bálint Valentina Lilla

*Commemorating vs forgetting: the role of public
memorials in remembering our 20th Century past*
(Megemlékezés vagy felejtés, a köztéri emlékművek
szerepe 20. századi múltunk emlékezetében)..... 89
Sipos Júlia

MENEKÜLTÜGY

Budapest és az ukrainai menekültek..... 101
Takácsy Dorka

KÖZÖSSÉGI MÉDIA

A közösségi média jelentősége a városdiplomáciában, a
budapesti kerületek közösségi média használati szokásai ... 111
Kassai Kamilla

EGÉSZSÉGÜGY

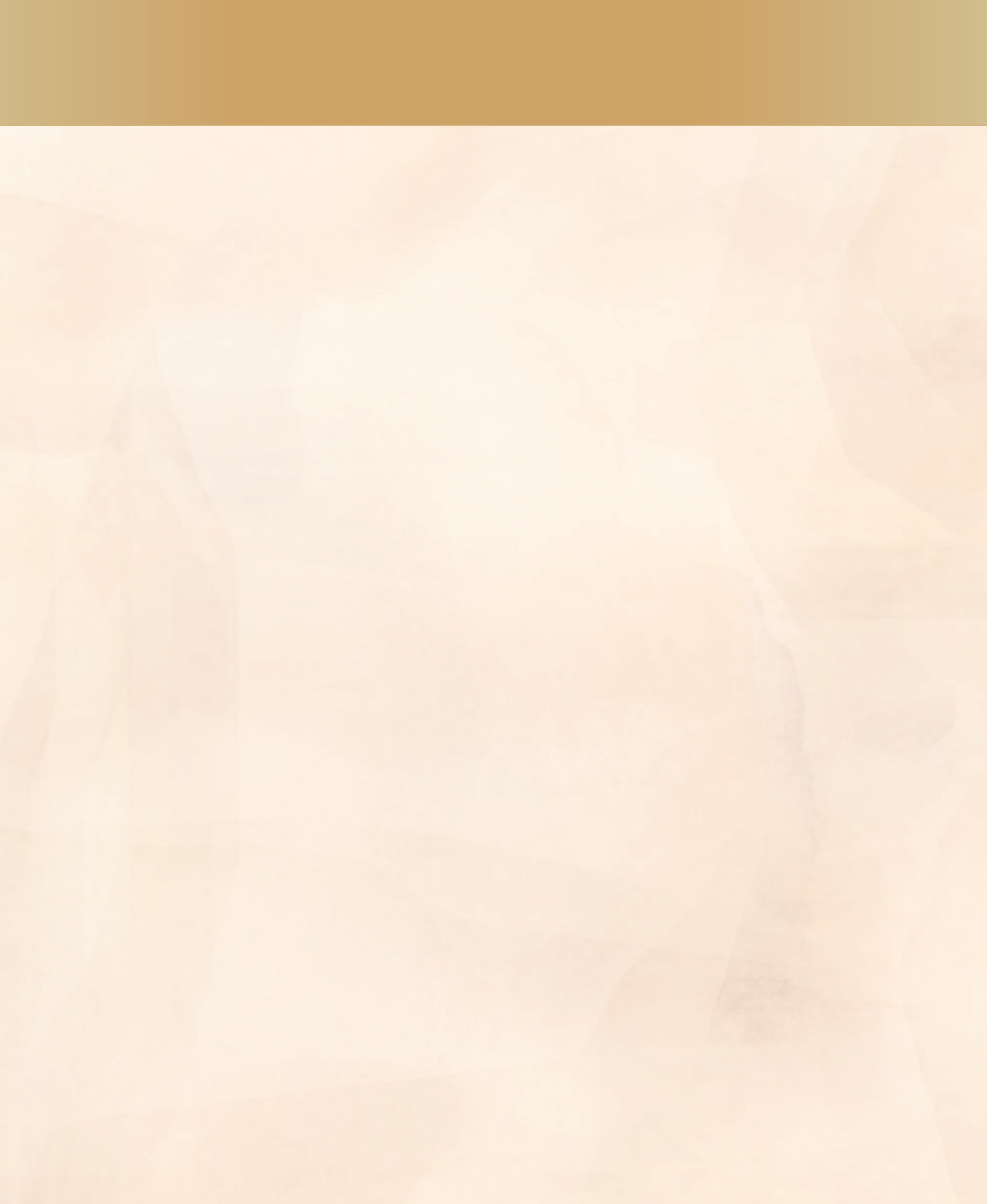
A digitális egészség lehetőségei Budapesten 118
Jeney Anna
Mental health promotion programs in Budapest
(Mentális egészséget támogató programok Budapesten) 129
Kukor Lilla

*Re-thinking Budapest's drug approach:
New opportunities for drug harm reduction*
(A budapesti kábítószer-ellenes megközelítés
újragondolása, az ártalomcsökkentés új esélyei) 139
Juhász Márton

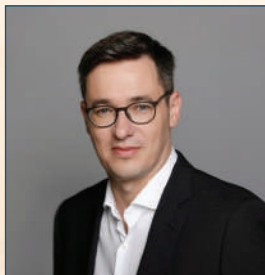
GAZDASÁG

Közösségi kertek mint a városok lehetséges zöld
megoldása az infláció okozta élelmiszerár-válságra?..... 147
Gál Fanni

Közösségi kertek – célok és lehetőségek	160
Kaján Zsuzsa	
VÁROSI KÖZIGAZGATÁS	
<i>A design thinking és a city-2-city</i> kollaborációk szerepe az emberközpontú városi közigazgatásban	168
Heim Ágoston	
Javaslat a <i>Creative Bureaucracy</i> -konceptió alkalmazására a magyar városvezetési stratégiákban	179
Hajnács Indira	
<i>Nordic practices on integration through urban rehabilitation</i> – <i>A model to follow for Budapest?</i> (Városrehabilitáción keresztüli integráció Észak-Európában, egy követhető irány Budapesten?).....	187
Huszár Károly Norbert	
Városdiplomácia a fővárosi kerületek szintjén	
Budapest I. kerülete (Budavár)	200
Heim Ágoston, Sipos Júlia, Takácsy Dorka	
Budapest II. kerülete.....	213
Kassai Kamilla, Zách Boglárka	
Budapest VI. kerülete (Terézváros).....	220
Bálint Lilla, Bártai Nóra, Hajnács Indira	
Budapest VIII. kerülete (Józsefváros).....	229
dr. Gál Fanni, Gyömörey Enikő	
Budapest IX. kerülete (Ferencváros).....	244
Gaál Dániel, Huszár Károly Norbert, Krokóvay Csenge	
Budapest XIII. kerülete	254
Gál Áron, Kaján Zsuzsa	
Angol nyelvű tartalomjegyzék.....	263

A VÁROSOK ÉS VÁROSHÁLÓZATOK SZEREPE A NEMZETKÖZI KAPCSOLATOKBAN

Karácsony Gergely
főpolgármester

Nagy örömmel tölt el, hogy Budapest mára a világ folyamataiba aktívan bekapcsolódó, nyitott metropolisszá vált. Városházi sikereink is megerősítik, hogy az energiánk és erőfeszítésünk megtérül: az elmúlt évek válságai közepette, legyen szó a koronavírus elleni harcról, vagy a szomszédunkban dúló háború okozta humanitárius kihívásokról, Budapest mindig számíthatott nemzetközi partnereire, miközben mi is igyekszünk viszonzni ezt a támogatást.

Hiszünk abban, hogy bár városaink különbözőek, a minket érintő kihívások gyakran hasonlóak. Legyen szó klímaváltozásról vagy társadalmi egyenlőtlenségekről, ezek a problémák globálisak, és közösségeinket veszélyeztetik. A megoldáskeresésben így nemcsak a jó gyakorlatok megosztásával lehetünk egymás segítségére: a városhálózatok, közösen cselekedve még hatékonyabb eredményeket tudnak elérni.

A nemzetközi hálózatokban betöltött aktív szerepünk révén a mozgásterünk is kiszélesedett. A visegrádi fővárosok polgármestereivel közösen az elmúlt években létrehoztuk az egyik legnagyobb partnerséget, amely védi a demokráciát és erősíti a városok közötti szolidaritást, a Szabad Városok Szövetségét. Ennek tagjai között megtalálható többek között Kijev, Los Angeles vagy Tajpej. Az Európai uniós fővárosokkal közösen sokat dolgozunk azért, hogy az EU intézményei felismerjék a városok nélkülözhetetlen szerepét korunk

legfontosabb problémáinak kezelésében. Büszkék vagyunk arra, hogy Budapest tagja az Európai Bizottság „100 Klímasemleges és Intelligens Város” kezdeményezésének.

A városdiplomácia erősítéséhez elengedhetetlen a szakképzett utánpótlás. Köszönettel tartozom Balázs Péter volt külügyminiszternek, az Akadémia igazgatójának, hogy az elmúlt tanévben is fáradhatatlanul gondoskodott a magas színvonalú szakmai oktatásról, lehetőséget nyújtva tehetséges és tenni akaró fiatalok számára, hogy átfogó ismereteket szerezzenek Budapest és hazánk nemzetközi kapcsolatainak világáról.

A 2022-2023. akadémiai év eredményei és tapasztalatai

Elhangzott a 2023. október 24-i évváltó ünnepségen

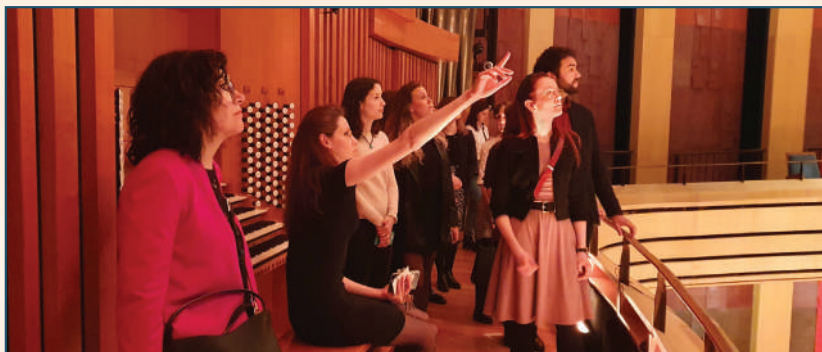

Balázs Péter

*a Budapesti Városdiplomáciai
Akadémia igazgatója*

A Budapesti Városdiplomáciai Akadémia 2023-ban kibocsátotta a harmadik évjáratot, idén immár a negyedik akadémiai évet indítjuk. Az akkreditált felnőttképzési program követelményeit a lezárult 2022-2023. akadémiai évben hiánytalanul teljesítettük, 18 végzett hallgató kapja kézhez ma az oktatás elvégzését bizonyító tanúsítványt. Az iskolaalapítást szokták a faültetéshez hasonlítani. Nos, a mi iskolánk immár gyökeret vert, lombosodó ágain pedig mind több jólképzett fiatal szakember viszi szerte és hasznosítja az élet legkülönbözőbb területein az itt tanultakat.

Mesterségünk címere, a városdiplomácia a szubnacionális szférában hajózik, gyakran ismeretlen vagy alig feltárt vizeken. Innen is jó átlátás nyílik azonban az államok közötti klasszikus kapcsolatokra és a múlt században kibontakozott szupranacionális szintre, a nemzetközi szervezetek multilaterális világára. Nyugodt szívvel állíthatjuk, hogy Akadémiánk az adott keretek között ma Magyarországon a legmagasabb színvonalú diplomáciai képzést nyújtja. Nem tudunk és nem is akarunk az állami képzésekkel versenyre kelni, ami az anyagi feltételeket illeti, oktatói gárdánk minősége azonban minden összehasonlítás próbáját kiállja. Ezen kívül mi a kritikus és objektív elemzést tanítjuk és gyakoroljuk, amiben különféle személyes politikai háttérű oktatók működnek közre. A kormányzati képzések tudomásunk szerint egyetlen politikai kurzus világlátása szerint készítenek fel, így csupán annak szolgálatában hasznosíthatók.

A MÜPA kulisszái mögött

A 2022-2023. tanévben október és május között összesen 15 szombati tanulmányi foglalkozást tartottunk. Ezeken a három oktatott témakörben (a városdiplomácia szakterületei, nemzetközi partnerink ismerete, a diplomácia eszközei és technikái) összesen 46 előadás hangzott el. A városdiplomácia szakterületeivel nemcsak elméletben ismerkedtek a hallgatók, hanem közös látogatásokat is szerveztünk fővárosi intézményekhez: fogadott a főpolgármester, a költségvetésért felelős helyettese, három kerületi polgármester pedig eljött előadóként. A Budapesti Közlekedési Központot a Lánchíd rekonstrukciójának helyszínén kerestük fel, jártunk a Fővárosi Hulladékhasznosító Műnél, a Művészetek Palotájában pedig a koncertlátogatás előtt megismerkedtünk a kulisszák mögötti világgal és a Budapesti Fesztiválzenekar életével.

A nemzetközi partnereket – fontos országokat és nemzetközi szervezeteket – avatott szakemberek, köztük számos tapasztalt diplomata mutatta be. Hat nagykövetségre is ellátogattunk, hallgatónk elbeszélgethettek Hollandia, Svédország, Németország, Finnország, Szlovákia nagyköveteivel és az amerikai nagykövet helyettesével. A diplomácia eszközeinek, technikáinak bemutatása volt a legszórakoztatóbb része a képzésnek. A hírek, információk kezelését, kommunikációs fogásokat, protokoll szabályok alkalmazását, a tolmácsolás titkait gyakorlati feladatokon keresztül is megismerhették a hallgatók. Egy nemzetközi tárgyalási szimuláció keretében Ukrajnával kapcsolatos mandátumokat kaptak a különféle államokat képviselő résztvevők.

A képzés során összesen 55 előadó ismeretei, tapasztalata és személyes véleménye alkotta a sokszínű tananyagot. Közülük 13

önkormányzati, illetve fővárosi intézményeknél dolgozik, 20 volt diplomata és 22 szakértő, oktató, kutató. A foglalkozásokon a hagyományos, frontális témafeldolgozást jól egészítette ki az interaktív rész, a kérdéseknek és beszélgetéseknek csak az időkorlátok szabtak határt. Az órákat ebben a tanévben a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár szépen felújított Teréz körúti fiókjának előadó termében tartottuk, minthogy a főpolgármesteri hivatalt hétvégeken nem fűtötték. A helyszín tökéletesen megfelelt az oktatás igényeinek.

A tanév egy hangulatos brüsszeli tanulmányi kirándulással zárult. A hallgatók betekintést kaptak az Európai Parlament és az Európai Külügyi Szolgálat életébe és tevékenységébe, egy esti séta keretében megtekintettük a fő európai intézményeket és a magyar állandó EU-képviselőt székhezát.

Témánkat, a kibontakozó városdiplomáciát több tekintetben továbbfejlesztettük. Egyrészt a diplomácia különféle szakterületeit bemutató előadóinkat arra buzdítottuk, hogy a tárgyalt kérdéseket a városi agglomerációk sajátos szemszögéből közelítsék meg. Ily módon a biztonság, gazdaság, energia, környezetvédelem, oktatás, egészségügy, menekültügy általános és nagyvárosi kihívásaiba egyszerre kaphattunk betekintést.

Másrészt hallgatóink saját választásuk szerint készítették el az első írásbeli feladatot, egy városdiplomáciai témájú esszét. Izgalmas témákat dolgoztak fel, szerepeltek köztük a városi közigazgatás modern módszerei, a városrehabilitáció, a köztéri szobrok szerepe az emlékezetpolitikában, a közösségi médiahasználati szokások, a Lánchíd autós forgalmának megszüntetése, az integrált tömegközlekedési jegyrendszer, a közösségi kertek vagy a mentális egészség programok. Az eddigi három évfolyam esszéiből olyan gazdag anyag jött össze, hogy foglalkozunk egy városdiplomáciai tanulmánykötet kiadásával. A második írásbeli feladatot a hallgatók kis csoportokban oldották meg: budapesti kerületek nemzetközi kapcsolatait vizsgálták és adtak hozzá javaslatokat.

Ezekből a munkából kirajzolódnak a városigazgatás fontos feladatai és valamennyiben tükröződik az alapvető ellentmondás: a teendők és problémák szinte minden szakterületen – közlekedés, lakásügy, energiaellátás, bűnözés stb. – a városi agglomerációkban sűrűsödnek, ugyanakkor a megoldás eszközei – anyagi források, jogalkotás, intézmények stb. – a kormányok kezében összpontosulnak. Az

államok és kiváltképpen kormányaik túlhatalma vesztfáliai örökség, ami a nemzetközi rendszerben olykor a kormányközi vagy integrációs szervezetek tevékenységét is gátolja. Ebben a globális architektúrában követel helyet magának a szubnacionális szint, az államokon belüli tartományok és a hatalmasra növekvő városi agglomerációk, amelyek sok államnál fontosabb nemzetközi aktorokká váltak.

Az oktatás színvonalát és hatékonyságát menet közben is értékeltük. A hallgatók több ízben adtak számot az elsajátított ismeretekről tudásfelmérések formájában. Véleményüket és igényeiket névtelenül kitöltött kérdőívekkel teszteltük, az ezekre adott összesített válaszokat közösen vitattuk meg. A javaslatokat lehetőség szerint megiszíveltük és azonnal alkalmaztuk is.

A budapesti képzés tapasztalatai alapján kidolgoztuk egy közös V4 városdiplomáciai kurzus koncepcióját, amelyet a főpolgármester továbbított varsói, prágai és pozsonyi kollégájának. Az egyeztetés megkezdődött, ha sikerrel jár, öt-öt fő részvételével valósulhat meg az első visegrádi városdiplomáciai tanfolyam.

A főváros vezetése részéről a Városdiplomáciai Akadémia a harmadik tanév során a korábbinál több figyelmet kapott, a főpolgármester is fogadta hivatalában a hallgatókat. Az apparátustól azonban több figyelmet és érdemi reakciókat várnánk, főleg a megküldött írásbeli dolgozatokra és a bennük foglalt javaslatokra vonatkozóan.

Az együtt töltött idő, a sok közös élmény közösséggé formálta a sokféle szakmai háttérű hallgatóságot. A személyes kapcsolatok minden jel szerint túlélrik a tanfolyamot. Hangulatos záró esemény volt az évváró kerti parti.

Az akkreditált felnőttképzést a Budapesti Művelődési Központ felügyelte szakszerűen és pontosan. A Főpolgármesteri Hivatal Városdiplomáciai Csoportjának munkatársai mindent megtettek az Akadémia zavartalan működéséért. A Friedrich Ebert Alapítvány anyagi támogatása kulcsfontosságú volt a külső előadók honorálása és az órák szünetében nyújtott catering tekintetében.

2023 nyarán meghirdettük a negyedik tanévet. Az írásbeli és szóbeli felvételi eljárások eredményeképpen 19 felkészült és motiváltnak tűnő hallgató nyert felvételt. Az új évfolyamban fele-fele a nők és férfiak aránya, az átlag életkor a korábbiaknál valamivel magasabb, 30 év, az egyéni szakmai háttér pedig most is sokszínű. Az oktatás 2023. október 14-én megkezdődött és 2024 májusáig tart.

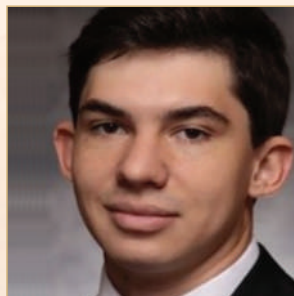
A BUDAPESTI VÁROSDIPLOMÁCIAI AKADÉMIA RÉSZTVEVŐI 2022-2023

Bálint Valentina Lilla

Bártai Nóra

Gaál Dániel

Gál Áron

Gál Fanni

Gyömörey Enikő

Hajnács Indira

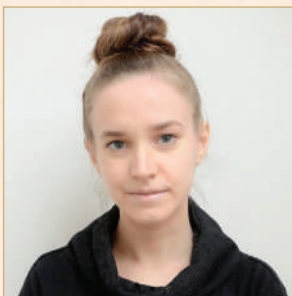
Heim Ágoston

Huszár Károly Norbert

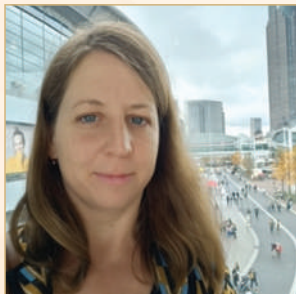
Illés Gergő

Jeney Anna

Juhász Márton Benedek

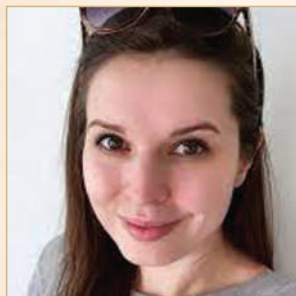
Kaján Zsuzsa Diána

Kassai Kamilla

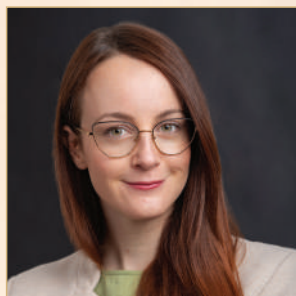
Krokovay Csenge

Kukor Lilla

Sipos Júlia

Takácsy Dorka

Zách Boglárka

A BUDAPESTI VÁROSDIPLOMÁCIAI AKADÉMIA TANÁCSA

2022-2023

Balázs Péter

a BVDA igazgatója,
volt külügyminiszter
és EU-biztos

Bódai Zsuzsanna

az ELTE Egyetemi
Stratégiai Iroda
projektmenedzsere
a BVDA volt hallgatója

Eichner Viktor

a Vatikáni Képviselési
Iroda Igazgatója, World
Jewish Congress
a BVDA volt hallgatója

Inotai Edit

újságíró

Jávor Benedek

Budapest főváros
brüsszeli képviselété-
nek vezetője

Jeszenszky Géza

történész,
volt külügyminiszter

**Kendernay János
Zsigmond**
Budapest főváros
Városhdiplomáciai
Csoportjának vezetője

N. Rózsa Erzsébet
egyetemi tanár
Nemzeti Közzszolgálati
Egyetem

Rác András
történész, poszt-
szovjet szakértő
a Német Külpolitikai
Társaság kutatója

Robák Ferenc
volt nagykövet
Nemzeti Közzszolgálati
Egyetem

Szombati Béla
a BVDA tanulmányi
igazgatója
volt nagykövet,
volt EU-diplomata

Tófalvi Zselyke
titkár, a BVDA
tanulmányi előadója

A 2022-2023. AKADÉMIAI ÉV TANULMÁNYI PROGRAMJÁNAK TELJESÍTÉSE

2022. szeptember 30.

ÉVNYITÓ ÜNNEPSÉG

Karácsony Gergely, Budapest főpolgármestere üdvözlöi a Budapesti Városdiplomáciai Akadémia hallgatóit, oktatóit és vezetőit

Az akadémiai képzés célkitűzései, új tanév indítása

Balázs Péter, a Budapesti Városdiplomáciai Akadémia igazgatója

A városdiplomácia aktuális feladatai

Pilz Olivér, a Főpolgármesteri Hivatal Városdiplomáciai Csoportjának munkatársa

Nyitó előadás: Magyarország Európában, Európa a globális világban

Hegedűs István, a Magyarországi Európa Társaság elnöke

2022. október 15.

Az akadémiai év bevezetése, bemutatkozás, tanulmányi program és követelmények

A Budapesti Városdiplomáciai Akadémia, a Budapesti Művelődési Központ és a Főpolgármesteri Hivatal Városdiplomáciai Csoportja munkatársai

Magyarország helye Európában és a globális világban

Inotai András, a MTA Világgazdasági Kutatóintézetének volt igazgatója

A külpolitikai környezet áttekintése, a városdiplomácia feladatai

Balázs Péter, a BVDA igazgatója, volt külügyminiszter

Káncz Csaba külpolitikai elemző

2022. október 29.

Az Európai Unió regionális politikája és a feltételeesség, Magyarország esélyei

Heil Péter, a Corvinus Egyetem c. docense, a Nemzeti Fejlesztési Ügynökség volt elnökhelyettese

Városfejlesztési dilemmák, Európai uniós politikák és többszintű kormányzás Budapesten

Tosics Iván PhD városszociológus, Városkutatás Kft.

Bevezetés a diplomácia protokolljába

Robák Ferenc volt nagykövet, a Közszerológati Egyetem c. docense

2022. november 8.

Karácsony Gergely főpolgármester fogadja a Budapesti Várostdiplomáciai Akadémia hallgatóit és vezetését

2022. november 12.

Diplomáciatörténet, a külügyi kormányzás és külképviseletek szervezése

Balázs Péter, volt külügyminiszter

Oroszország Ukrajna elleni háborúja: következmények és kilátások

Sz. Bíró Zoltán történész, Oroszország szakértő

Tájékozódás a világban, hamis hírek, félrevezető információk

Krekó Péter szociálpszichológus, a Political Capital igazgatója, az ELTE PPK docense

2022. november 26.

Az energiaválság következményei a nagyvárosok szempontjából

Holoda Attila energetikai szakértő

A visegrádi együttműködés helyzete és kilátásai

Bartha Dániel, Euro-Atlanti Integrációért és Demokráciáért Alapítvány

Arccal a nyilvánosság felé – trendek és dilemmák a mai diplomáciában

Herman János, külpolitikai kormányzóvivő (1990-1994), külügyminisztériumi államtitkár, NATO-nagykövet, az Európai Bizottság, illetve az Európai Külügyi Szolgálat igazgatója

2022. november 29.

Látogatás a Holland Királyság Nagykövetségén

Beszélgetés Désirée Bonis nagykövettel

2022. december 10.

Kiutak a klímaválságból – a városokon keresztül?

Ürge-Vorsatz Diána, a CEU tanára, az Academia Europea tagja, a Magyar Éghajlatváltozási Tudományos Testület alelnöke (online)

Az ukrajnai háború közelről

Rácz András történész, poszt-szovjet szakértő, a DGAP senior kutatója

Fordítás és tolmácsolás a diplomáciában

Sáringer Zoltán szabadfoglalkozású szinkrontolmács

Vadász Linda szabadfoglalkozású szinkrontolmács

1. Tudásfelmérés

2023. január 7.

„Rendszerek rendszere” – Városok sebezhetőségei és biztonsági kihívásai

Csíki-Varga Tamás PhD, tudományos munkatárs,
NKE Eötvös József Kutatóközpont, Stratégiai Védelmi Kutatóintézet

„Zeitenwende” – Németország kül- és biztonságpolitikai fordulata

Hegedűs Dániel Senior Fellow and Senior Program Officer The German Marshall Fund of the United States (online)

Karaktergyilkosság és kríziskommunikáció...

Hardy Mihály, a Klubrádió főszerkesztője

Az első esszé kiértékelése

Az első trimeszterről alkotott hallgatói vélemények megbeszélése

2023. január 21.

Az egészségben maradás feltételeinek biztosítása, az önkormányzatok szerepe – általában és a járvány idején

Pusztai Erzsébet, a belgyógyászat és fertőző betegségek szakorvosa, oktató coach, volt szociális és egészségügyi államtitkár

Egységben külföldön, megosztva otthon: Az USA a 2022-es kongresszusi választások után

Magyarics Tamás egyetemi tanár, ELTE Amerikanisztikai Tanszék

Városdiplomácia a gyakorlatban

Kendernay János Zsigmond, a Főpolgármesteri Hivatal

Városdiplomáciai Csoportjának vezetője

Michal Geisler, Prága polgármesterének főtanácsadója (online)

2023. január 24.

Látogatás Szlovákia nagykövetségén,

Beszélgetés Pavol Hamžik nagykövettel

2023. február 4.

Közzoktatás és városdiplomácia

Radó Péter oktatáskutató, oktatáspolitikai elemző, CEU Demokrácia Intézet

Multilaterális diplomácia és a biztonság – ENSZ, NATO, EU, EBESZ

Banai Károly, volt nagykövet

Budapest főváros gazdálkodása

Kiss Ambrus főpolgármester helyettes

A V4 fővárosok főpolgármestereinek ukrain látogatása

(2023. január)

Pilz Olivér, a Városdiplomáciai Csoport munkatársa

2023. február 18.

Gazdaságdiplomácia, külföldi beruházások fogadása és kereskedelemfejlesztés

Garamhegyi Ábel egyetemi docens, Szegedi Tudományegyetem, Gazdaságtudományi Kar, Üzleti Tudományok Intézete

Az Egyesült Királyság és Észak-Európa

Szombati Béla, volt nagykövet, volt EU-diplomata

Néhány tanács és gyakorlat a hatékony kommunikációhoz

Sós Éva kommunikációs szakértő

2023. február 23.

Látogatás Svédország nagykövetségén,

Beszélgetés Dag Hartelius nagykövettel

Látogatás a Német Szövetségi Köztársaság Nagykövetségén, Julia Gross nagykövet

2023. március 4.

Városhíradó és lobbó a gyakorlatban, Budapest Brüsszeli Képviseletének tevékenysége

Jávor Benedek, Budapest Főváros brüsszeli képviselője (online)

A Közel-Kelet és Észak-Afrika a változó világrendben

Prof. Dr. N. Rózsa Erzsébet, Nemzeti Közszolgálati Egyetem ÁNTK
Nemzetközi Kapcsolatok és Diplomácia Tanszék, Világgazdasági
Intézet

Aktuális energetikai folyamatok itthon és Európában

Mártha Imre, a Budapesti Közművek vezérigazgatója
Beszámoló a svéd nagykövetségen tett látogatásról

2023. március 6.

Látogatás a Német Szövetségi Köztársaság nagykövetségén

Beszélgetés Julia Gross nagykövettel

2023. március 18.

Egyensúlyozva Kelet és Nyugat között: Törökország külpolitikája

Egeresi Zoltán, Nemzeti Közszolgálati Egyetem, EJKK,
Stratégiai Védelmi Kutatóintézet, tudományos segédmunkatárs

Budapest VIII. kerület (Józsefváros) eredményei, gondjai és nemzetközi kapcsolatai

Pikó András polgármester

2. Tudásfelmérés

Beszámoló a német nagykövetségen tett látogatásról

A 2. hallgatói értékelés megbeszélése

A 2. írásbeli feladat megbeszélése

2023. március 21.

A 2021-2022. (második) akadémiai év évkönyvének ünnepélyes átadása

Karácsony Gergely főpolgármester jelenlétében.

2023. április 1.

Városiasodás és jólét: fenntarthatóak-e a globális trendek?

Pogácsa Zoltán, a Soproni Egyetem Lámfalussy Sándor Közgazdaságtudományi Karának habilitált egyetemi docense

Kelet-Ázsia, a világ közepe – Társadalmi, politikai, gazdasági és biztonságpolitikai körkép a Kína körül szerveződő régióról

Bartók András tanársegéd, NKE Nemzetközi Kapcsolatok és Diplomácia Tanszék

A 2024. évi második magyar EU-elnökség feladatai, várható nemzetközi környezete és következményei

Balázs Péter, volt külügyminiszter és EU-biztos

A második trimeszterről alkotott hallgatói vélemények megbeszélése

2023. április 15.

Emberi méltóság, emberi jogok, menekültjogok

Nagy Boldizsár egyetemi docens, CEU

A Nyugat-Balkán helyzete és európai integrációs perspektívái

Márkus László történész, diplomata, OHR, Bosznia-Hercegovina: főképviselő-helyettes

Budapest II. kerületének fejlesztési céljai és eredményei, a nemzetközi kapcsolatok szerepe

Órsi Gergely polgármester

2023. április 18.

Látogatás Finnország nagykövetségén

Beszélgetés *Pertti Anttinen* nagykövettel

2023. május 2.

Látogatás az USA nagykövetségén

Beszélgetés *David Andrew Holmes* helyettes misszióvezetővel

2023. május 4.

A Fővárosi Hulladékhasznosító Mű meglátogatása

Jászay Tamás erőművi igazgató

2023. május 6.

Budapest VI. kerületének (Terézváros) fejlesztési céljai és eredményei, a nemzetközi kapcsolatok szerepe

Soproni Tamás polgármester

Kína az új hidegháború kezdeti szakaszában

Kusai Sándor, a Pázmány Péter Katolikus Egyetem címzetes docense,
Magyarország volt nagykövete Kínában, Mongóliában és a KNDK-ban

Tárgyalási szimuláció előkészítése

Csíki-Varga Tamás PhD, tudományos munkatárs,

NKE Eötvös József Kutatóközpont, Stratégiai Védelmi Kutatóintézet

Beszámoló a Finnország nagykövetségén tett látogatásról

Beszámoló az USA nagykövetségén tett látogatásról

Beszámoló a Fővárosi Hulladékhasznosító Műnél tett látogatásról

2023. május 12.

A MÜPA bemutatása, közös koncert látogatás

Kozári Sára, *Vargyas Bálint*

2023. május 13.

Nemzetközi tárgyalási szimuláció (dupla időkeretben)

Csíki-Varga Tamás PhD, tudományos munkatárs,

NKE Eötvös József Kutatóközpont, Stratégiai Védelmi Kutatóintézet

Kulturális hidak, a kultúra szerepe a (város)diplomáciában

Erdődy Orsolya, a Budapesti Fesztiválzenekar menedzser-igazgatója

Nemzetközi tárgyalási szimuláció – a Donyeckai Népköztársaság és Ukrajna vitázik

2023. május 25.

Budapest közlekedési fejlesztései, látogatás a Lánchíd felújításán

dr. Walter Katalin, a Budapesti Közlekedési Központ vezérigazgatója

2023. június 28-29.

Tanulmányi kirándulás Brüsszelbe

Az Európai Parlament meglátogatása

Látogatás Budapest főváros brüsszeli képviselőtén

Tájékoztató az Európai Külügyi Szolgálatnál

2023. július 4.

Záró megbeszélés

A budapesti kerületek kapcsolatairól készült tanulmányok megbeszélése

Beszámoló a brüsszeli tanulmányi kirándulásról

Közös évértékelő

HALLGATÓI BESZÁMOLÓK A FOGLALKOZÁSOKRÓL ÉS A LÁTOGATÁSOKRÓL

Az egyes előadások és foglalkozások lényegét és tanulságait önként jelentkező hallgatók foglalták össze néhány sorban. A rövid summázatokat az Akadémia honlapjára is tettük.

Városdiplomáciai témák

Budapest Főváros önkormányzatának költségvetéséről, pénzügyi helyzetéről és annak kihívásairól *Kiss Ambrus* általános főpolgármester-helyettes tartott tartalmas beszámolót. Elmondta, hogy számos kihívás közül jelenleg a legnagyobb problémát az energiaválság jelenti. A Fővárosi Önkormányzat által működtetett közszolgáltatások a legnagyobb fogyasztók a teljes önkormányzati rendszerben, és egyes kimutatások szerint például a közösségi közlekedést működtető Budapesti Közlekedés Vállalat a TOP10 energiafogyasztó között van az egész országban. Szemléletes példákkal mutatta be előadása során azt is, hogy mi a különbség egy önkormányzat és egy vállalkozás pénzügyi működése között, valamint hogy milyen speciális jogszabályi rendelkezéseknek kell az önkormányzatok gazdálkodásának megfelelni. (GF)

A **városok nemzetközi szerepét** *Jávor Benedek*, Budapest főváros brüsszeli képviselője mutatta be. Hangsúlyozta, hogy a városok szerepe a felértékelődik, mivel rohamosan nő a városlakók száma, ez erősíti egyrészt a városok gazdasági erejét és ezáltal az érdekérvényesítő képességét. Ehhez viszont aktívan dolgozni kell: együtt lobbizással, városok közötti valós (!) kapcsolatok építésével, önállóan pedig önmaguk pozicionálásával a - képességeihez mért - stratégiai céljaik mentén. Ezen az úton halad Budapest intenzív nemzetközi jelenléttel (pl. EU-n belüli lobbitevékenység), együttműködések kialakításával (Szabad Városok Szövetsége) és célzott zászlóshajó-projektjeivel (pl. Budapest Forum). (HÁ)

Az energiaválság következményeit a nagyvárosok szempontjából *Holoda Attila* mutatta be. Ismertette az energiaár elmúlt évekbeli változását különböző események hatására (USA palagáz forradalom, COVID, a tavalyi év világszinten megemelkedett energiaigénye, az ukrajnai orosz invázió). Több trilemmát is végig vettünk, például az EU trilemmáját, amely az „olcsó energia–energiafüggetlenség–klímaváltozás” hármasa körül forog, az ellátásbiztonság trilemmáját, amelyet a „diverzifikáció–olcsó energia–ellátásbiztonság” jelent, illetve az önkormányzatokét, amely pedig a „fizetőképesség fenntartása–közzolgáltatások bezárása–zöld város” problémáit öleli fel. A nehézséget az jelenti, hogy ezen faktorok közül egyszerre maximum kettő teljesülhet, illetve hogy más a prioritás a jelenben, mint ami a jövőre való sikeres felkészüléshez kéne. Attila eloszlatta a mítoszt, hogy az orosz energia olcsó és azt is, hogy Magyarország energia szempontjából teljes mértékben Oroszországtól függene. Végül áttekintettük az alternatív energiaforrások lehetőségeit (geotermikus, naperőmű, szél erőmű, zöldhidrogén, atomerőmű) és meghallgattuk, hogy Attila milyen megoldásokat lát a nagyvárosok jelenlegi energiaválság-helyzetére. (SJ)

Aktuális energetikai folyamatok itthon és Európában címmel *Mártha Imre*, a Budapesti Közművek vezérigazgatója tartott előadást, amely felettébb közvetlen, követhető és témáját tekintve mindenki számára abszolút releváns volt. Az előadás első fele az európai energiaszektor alakulásába vezetett be bennünket (földgáz, olaj, villamos energia, távhő trendek), majd az itthoni folyamatokba is betekintést kaptunk. A „*Stadtwerke*” modellre épült Budapesti Közművek magába foglalja a korábbi hulladékgazdálkodási, köztisztasági, távhőszolgáltatási, kertészeti, temetkezési és kéményseprőipari divíziókat. Ez a komplex szervezet mindenki számára számos kérdést vetett fel, ezekre az előadást követően egyértelmű és nagyon is hozzáértő válaszokat kaptunk. Paks 2 és a Mátrai Erőmű témája időhiány miatt csak érintőlegesen került említésre, viszont így is gondolatébresztő volt egy inkább vállalati és kevésbé politikai szakértői álláspontot megismerni. (GyE)

Az éghajlati válság átkeretezésével foglalkozott *Ürge Vorsatz Diána* online előadása. Lendületes prezentációja legfőképpen azonnali cselekvésre ösztönzött és a válságokban rejlő lehetőségeket hangsúlyozta. Tételmondatai között szerepelt, hogy az éghajlati válság számos további válság indikátoraként működik mind

társadalmi, mind gazdasági, mind politikai szinten. Ezért a legfontosabb, hogy döntéshozói szinten ösztönözzük a nulla károsanyag kibocsátással járó technológiákat. Az IPCC-ben (Éghajlatváltozási Kormányközi Testület) dolgozó szakember felhívta a figyelmünket arra is, hogy bár a sokszor elhangzó 1 fokos hőmérséklet emelkedés igen csekélynek tűnhet, azonban az egész ökoszisztémánk, az infrastruktúránk, de maga az emberi szervezet is egy adott hőmérsékletre van szabva. Amint ettől kis mértékben is eltérünk, az ökoszisztémánk belül dominó-effektus indul el, amely visszafordíthatatlan árokhhoz vezet, elég csak a tengerszint emelkedés miatt eltűnő városokra gondolnunk. A legfontosabb összefüggés, hogy a föld optimális hőmérsékletét csak nulla károsanyag kibocsátás mellett tudjuk megtartani, ehhez azonban szektorokon és kontinenseken átvívelő összefogásra van szükség. Az átállásnál pedig nagyon fontos figyelembe venni azokat a csoportokat, akik az új felállásból potenciálisan vesztesként kerülhetnek ki. Az átálláshoz szükséges technológiák és tudásanyag gyakorlatilag rendelkezésre állnak, már "csak" alkalmaznunk kell ezeket, főként döntéshozatali szinten. (HI)

Az egészségben maradás feltételeinek biztosítása című előadását *Dr. Pusztai Erzsébet* az egészségüggyel kapcsolatos hiedelmekkel indította, majd kitért az egészségben maradás fő egyéni feltételeire, például az egészséges életmód, a lelki ellenállóképesség és a feszültség csökkentésének fontosságára. Azzal kapcsolatban, hogy társadalmi szinten mit tehetünk az egészségben maradásért, megismertette velünk a „salutogenezis” fogalmát (érthetőség-kezelhetőség-érdemesség), és hogy miként tudják ezt az önkormányzatok a maguk területén megvalósítani. Kitért arra is, hogy az ellenséggépre épített politika közvetlenül egészségromboló hatású a társadalomra nézve, ahogyan azt több kutatás bizonyította, amelyek a posztoszocialista országok és nyugati társadalmak egészségügyi állapotát vetették össze. (SJ)

A városok sebezhetőségéről és biztonsági kihívásairól szólt *Csikó Varga Tamás* előadása. Az urbanizáció miatt világszerte gyorsan nő a városi lakosság aránya, főleg a fejlődő országokban, ami különböző biztonsági kihívásokhoz vezet, függően többek között az urbanizáció mértékétől, a környezeti kitettségtől, a város ellenálló képességétől, fenntarthatóságától, illetve gazdasági és politikai helyzetétől. A gyorsabban növekvő, alacsonyabb jövedelmű városokban nagyobb

kihívás a biztonság fenntartása. A legsúlyosabb esetekben „elvadult városokká” válhatnak, amelyekben nem működnek hatékonyan a központi intézmények, így nem tudják garantálni az emberek ellátását és biztonságát, ezért válság alakul ki és terejd az erőszak. A városok biztonsági kihívásai komplexek, ezért a megoldásaik is azok. (JA)

„A városok képesek az embereket állampolgárrá változtatni”

– ezzel a mondattal zárta előadását *Tosics Iván*, amelyben összefoglalta, miért van fontos szerepe a városoknak a társadalom építésében. Ahhoz, hogy a városok megfelelően tudjanak alkalmazkodni olyan külső behatásokhoz, mint a gazdasági, demográfiai és környezeti változások, erősíteniük kell az ellenálló képességüket és az érdekérvényesítő szerepüket. Ehhez nem ad-hoc projektekre, hanem átfogó, integrált fejlesztésekre és az ezeket szavatoló struktúrára lenne szükség, amelyben a különböző döntéshozói szintek (kormányzat, szakpolitika, önkormányzat) a „silós működés” helyett együttműködve, összehangoltan és holisztikusan tervezik meg a városok jövőjét. (HÁ)

Az **oktatás és a városok** viszonyáról *Radó Péter* oktatáskutató tartott előadást. Az oktatásnak az állami szereplők, a nemzetközi szervezetek és az oktatási intézmények mellett a városok is fontos szereplői és alakítói lehetnek. Mérethatékonyságukból kifolyólag jó (oktatási) feltételekkel rendelkeznek: itt található a tudásközpont nagy része, koncentrálnak az erőforrások és lehetőség rejlik a saját módszertanok kialakításában és márkázásában (pl. Tallinn-módszer). A köz- és felsőoktatásban azonban jellemzően nem a városok, hanem az adott intézmények alakítanak ki együttműködéseket, a városok szerepe inkább ezeknek a kapcsolatoknak a támogatása lehet a jövőben, városi oktatási stratégia mentén. (HÁ)

A nemzetközi partnerek ismerete

Az orosz-ukrán helyzetről szóló előadásán *Sz. Bíró Zoltán* átfogó képet adott a háború okairól, jelenlegi állásáról és kimenetelének lehetőségeiről. Előadását öt indokra építette fel, amelyek a háború ellen szóltak, valamint megemlített három olyan körülményt, amelyek meghatározzák a háború hosszát és végeredményét. A háború ellen szólt az orosz hadsereg állapota, az ukrán területek nagysága, a politikai helyzet, a várható nyugati szankciók, valamint az a tény,

hogy Ukrajna Európa legszegényebb állama. A háború hosszát szerint az határozza meg, hogy mennyire motivált Ukrajna, mennyi ideig élvezheti a Nyugat támogatását, illetve miként alakul az orosz belpolitikai helyzet. Az érdekfeszítő előadást interaktív diskurzus követte, ahol a hallgatóság választ kaphatott a kérdéseire. (KL)

Az orosz-ukrán háborút kiváltó tényezőkről és annak korábban becsült esélyeiről *Rácz András* tartott előadást, de ezen túl a fegyverkezés, a katonák kiképzése és a lehetséges kimenetek is szóba kerültek. Az ukrainai orosz agresszió napjaink egyik legfontosabb és legaktuálisabb biztonságpolitikai témája, amit nagyon tanulságos volt interaktív formában, a téma kiemelkedő szakértőjével megvitatni, és közösen gondolkodni a lehetséges fejleményekről. (ZB)

Németország védelempolitikai fordulatát a „*Zeitenwende*”, azaz „korfordulat” szóban összegezte *Hegedüs Dániel*, a German Marshall Fund Berlinben élő elemzője. Ha valamiről, akkor erről az egy szóról máris emlékezetes marad a tizenhat évig tartó Merkel-éra után hatalomra került német kancellár, Olaf Scholz országglása. A hárompárti (szociáldemokrata-zöld-liberális) koalíciót vezető Scholz az Ukrajna elleni orosz inváziót követően szakított Berlin évtizedes külpolitikai stratégiájával és a jövőben aktívabb és elvszerűbb kül- és védelempolitikai szerepet vesz fel. Hegedüs kiemelkedőnek és ritkának nevezte, hogy ezzel a fordulattal a német politikai elit a saját beismert külpolitikai kudarcára reflektált. A korábbi stratégia a multilateralizmuson alapult, amely a kölcsönös függések és a geoökonómiai kapcsolatok kiépítésével kívánta szavatolni a békés együttélést az olyan hatalmakkal, mint Oroszország vagy Kína. A 2022-es ukrainai orosz invázióval azonban a stratégia bukása nyilvánvalóvá vált, a *Zeitenwende* pedig egy erre adott – szükséges, de nem elégséges – reakció volt. Hegedüs kiemelte: bár Németország még a fordulat után is inkább csak alkalmazkodik a NATO álláspontjához, mintsem hogy katalizátora lenne annak, de a 2022-es háború előtti állapothoz, a merkei külpolitizáláshoz már a német eliten belül nincs visszaút. (IG)

Az EU kohéziós politikájának fejlődéséről, a költségvetéshez kapcsolódó feltételeesség követelményéről és ennek fontosságáról tartott előadást *Heil Péter*, Európai parlamenti akkreditált tanácsadó. A hallgatók megismertek a regionális politika magyar intézményrendszerével, valamint a forrásokkal, amelyekből Magyarország is részesül. Szó esett továbbá az Európai Tanács által elfo-

gadott Helyreállítási és Rezilienciaépítési Eszközzel, mely az unió korábban folytatott pénzügyi fegyelem politikájával szemben közös hitelfelvételt is lehetővé tesz a tagállamok számára a koronavírus járvány gazdasági-társadalmi hatásainak enyhítésére. Az előadás záró részének fókuszában a jogállamisági feltételeességi eszköz és a Magyarországgal szemben jelenleg is folyamatban lévő 7. cikk szerinti eljárás állt. (BN)

Az USA helyzetéről a 2022-es kongresszusi választások után *Magyarics Tamás* tartott előadást „Egységben külföldön, megosztva otthon” felcímmel. A 2022-es kongresszusi választáson a demokraták a vártnál jobban teljesítettek, mivel a közelmúlt folyamatai a republikánusokat gyengítették. Az USA társadalmá megosztott, a bizonytalanabb és a várttól eltérő szavazatok jelentősége nagy, így a Donald Trump elleni eljárások, az abortusz kérdés alakulása és a fiatalabbak szavazatainak a megjelenése is nagy hatással volt a választásra. USA külpolitikájában a Kínával való kapcsolat kiemelt fontosságúvá vált, ezzel párhuzamosan az Atlanti térségről átkerült a hangsúly a Csendes-óceán térségére. (JA)

Közép-Európáról, a **visegrádi együttműködés** jelenéről és jövőjéről tartott előadást a *Bartha Dániel*, a Centre for Euroatlantic Integration and Democracy (CEID) elnöke. Bartha összegezte a közép-európai térség történelmi koncepcióit, majd a Visegrádi Csoport (V4) aktuálpolitikai helyzetéről érkezett az orosz-ukrán háború tükrében. Az elemző szerint az Ukrajna elleni orosz invázió osztotta meg végképp a V4-együttműködést, azonban az elhidegülés már a jogállamiság kérdéséhez való, eltérő cseh-szlovák, illetve lengyel-magyar viszonyulás miatt megkezdődött. Bartha ennek ellenére úgy vélte, hogy alsóbb szakpolitikai szinteken a négy ország továbbra is hatékonyan működik együtt, habár több politikaterületen – például a közlekedés kérdésében – a csoport riválisává lépett elő a Varsó, illetve Bukarest vezette Három Tenger Kezdeményezés. (IG)

A diplomácia eszközei

A dezinformáció külpolitikai szerepéről *Krekó Péter* előadásában hallhattunk. Az információbőség kora változásokat hozott az autoriter rendszerek működésében, hiszen ma gyakorlatilag képtelenség a lakosságot elzárni a világ eseményeitől, más nézőpontoktól és

a diplomáciai folyamatoktól. A „kemény” és a „puha” hatalom mellett megfigyelhető az úgynevezett fortélyos hatalom (*sharp power*) megjelenése, amely torzított, manipulált információk révén befolyásolja a hatalomról kialakult képet. Az előadásból különböző régiókból származó példákon keresztül megismerhettük, hogyan képesek ennek eszközei (például az összeesküvés-elméletek, kibertámadások) mérhető módon elterjeszteni olyan elképzeléseket, amelyek szerint egy-egy autoriter rendszer a valóságnál nagyobb hatalommal, katonai vagy gazdasági befolyással rendelkezik, illetve hogy a vezetője kompetens és alternatívák nélküli. (BL)

A diplomácia nyilvánosságáról Herman János tartott előadást. Hangsúlyozta, hogy a diplomata legfőbb eszköze a szó és a szöveg, valamint a saját egyénisége és hitele. Ma minden diplomata kommunikátor egy olyan világban, amely a kommunikáció szempontjából szilánkosra töredezett. A „nem valódi diplomatát” onnan lehet felismerni, hogy nincsenek érvei és nem tud higgadtan kommunikálni. A politika demokratizálódása a diplomáciát is megnyitotta, a diplomata már nemcsak államtitkokat képvisel, hanem megjelentek a diplomáciában az üzleti érdekek és a tömegsajtó is. A titkok egyre inkább olyan technikai részletek, amelyek a politikusok és a specializált szakértők között létezhetnek, a diplomaták általában nem tudnak ezekről, de fontos, hogy értsék, amiről beszélnek. A diplomáciai dokumentumok egyre inkább a közvélemény elé kerültek, ebben a rendszerben a diplomatáknak is érvelni kell, kifelé és befelé egyaránt. (KZS)

A kríziskommunikációról, a karaktergyilkosságról és a kommunikációs elméletről tartott izgalmas, interaktív előadást Hardy Mihály, a Klubrádió főszerkesztője. Szó esett arról, hogy pontosan mit is takar a kríziskommunikáció és a karaktergyilkosság, miként lehet felkészülni a válságos helyzetekre, hogyan érdemes kezelni a médiát krízis esetén, illetve hogyan és miért történnek karaktergyilkosságok. Gyakorlati példákat is hallhattunk Hardy Mihály saját tapasztalatai alapján, és valós eseteken keresztül kaptunk betekintést abba, hogy milyen módon érdemes kezelni a krízishelyzeteket. (KL)

A hatékony kommunikációhoz szükséges néhány tanácsot és gyakorlatot mutatott be Sós Éva kommunikációs szakértő. Előadása több szempontból is különleges volt: nem csupán az átadott tudás volt rendhagyó és az élet minden területén hasznosítható, de játékos formában adta át a tudnivalókat. A gyakorlati feladatok

során fény derült arra, hogy a kulturális különbségek hogyan hatnak a kommunikációra, és hogy miként befolyásolja mondanivalónkat a beszédpartnerről alkotott első benyomásunk. (ZB)

A diplomáciai fordítás és tolmácsolás rejtelseibe *Sáringer Zoltán és Vadász Linda* vezetett be bennünket. Jelentős tapasztalattal rendelkező szabadfoglalkozású szinkrontolmácsként elképesztő hitelességgel és élvezettel mutatták be a szakma szépségeit és kihívásait. Linda keretet adott az előadásnak azáltal, hogy nagy vonalakban ismertette a tolmácsolás fajtáit (konszekutív, szinkron, *chuchotage*), míg Zoltán kiegészítette mindezt személyes történeteivel, amelyek nemcsak betekintést nyújtottak azokba az izgalmas helyzetekbe, amelyekben a tolmácsoknak helyt kell állniuk nap mint nap, de felejtethetetlen hangulatot is adtak az előadásnak. A „brüsszeliták” (*Brusselians*) és brazilok (*Brazilians*) közti fordítási baki történetét bizonyára egy résztvevő sem felejtí el. (GYE)

Az egyik legszórakoztatóbb előadást *Robák Ferenc* tartotta **a protokollról a diplomáciában**. Az előadás a protokoll alapelveit vázolta fel és azt, hogyan lehet ezeket az elveket felhasználni üzenetek közvetítésére. A zászlók vagy akár a miniszterek elhelyezése egy csúcstalálkozó során már elárulhatja a megfigyelőnek, hogy ki a házigazda, sőt, még az országok közötti kapcsolat minőségét is. A legfontosabb tanulság számomra azonban az, hogy a protokoll világának mindig a diplomáciát kell szolgálnia, és nem fordítva. Ez azt jelenti, hogy a protokollnak a diplomáciai célok támogatásában kell szerepet játszania, és soha nem szabad aláásnia azokat. (JM)

Látogatások

Budapesti Közlekedési Központ

A Lánchíd melletti konténerirodában találkozhattunk dr. Walter Katalinnal, a Budapesti Közlekedési Központ vezérigazgatójával. Szakmai háttéréről röviden mesélt: 15 évig dolgozott a világ egyik vezető tanácsadó cégénél, a McKinsey and Companynál Frankfurtban és Budapesten is, ahol vállalati stratégiák kidolgozását, növekedési és befektetési lehetőségek megteremtését, valamint szervezeti és működési átalakulásokat irányított. Vegyes érzelmekkel említette a CEU-nál töltött időszakát, amikor az egyetem Bécsbe költözését

Látogatás a Lánchíd felújításán

kellett irányítani, illetve beszélt a Bajnai Gordonnal való közös munkájáról is. A Budapesti Városüzemeltetési Holding (BVH) Zrt vezérigazgatójaként 2020 januárjától a fővárosi közmű cégek üzleti és beruházási politikájának, szervezeti működésének összehangolása volt a feladata.

Az előadás nagyon jól felépített és követhető volt: megismerhettük a BKK létrehozásának hátterét, a tömegközlekedés viszonyait a kihasználtság és a finanszírozás tekintetében. Mindezt a covid válság, majd a jelenlegi orosz-ukrán háború kontextusába helyezve is értékelte dr. Walter Katalin. A nyugati trendek és jövőbeli tervek is megemlítésre kerültek, majd az itthoni folyamatokba is betekintést kaptunk. Sikertörténetekként hallhattunk a MOL Bobiról, a Lánchíd felújításáról, a 3-as metró átadásáról, a Nexon HR rendszer bevezetéséről operatív szervezeti szinten és fenntarthatósági előrelépésről is. Feltehetjük kérdéseinket is, ahol szó esett a BKK és a fővárosi közlekedés jelenlegi és általános nehézségeiről (politikai korrupció és viták, nem megfelelő állampolgári mentalitás a tömegközlekedésben, autós közlekedés túlsúlya, agglomeráció növekedésének problémái stb.) Az előadás összességében megerősített minket abban, hogy a BKK egy kifejezetten fejlődés- és haladás-orientált vezető kezében van, aki a piaci ismereteit hatékonyan alkalmazza ezen a területen, másrésről a számos külső nehezítő tényező és folyamatos kihívás valamelyest árnyalta ezt az optimista képet. (GyE)

Látogatás a Fővárosi Hulladékhasznosító Műben, Jászay Tamás erőművi igazgató

Fővárosi Hulladékhasznosító Mű

Lehetőséget kaptunk, hogy meglátogassuk a Budapesti Közművek kezelésében lévő Fővárosi Hulladékhasznosító Művet. Ez az ország egyetlen olyan erőműve, amely a lakossági hulladék elégetésével állít elő távhőt és villamosenergiát. A Budapesti Közművek Alföldi utcai székházától a társaság transzferbuszával mentünk ki a főváros határán elhelyezkedő erőműbe, ahol az erőmű igazgatója és műszakvezetője vezetett körbe minket. Először megmutatták a Köztisztasági Múzeumot, ahol megnézhattuk, milyen takarítógépek járták Budapest utcáit az 1800-as évek végétől a 20. század végéig. Majd egy prezentáció keretében bemutatták, hogyan működik az erőmű, és milyen teljesítményre képes. Kiderült, hogy az erőmű teljesen környezetbarát módon tud villamosenergiát és annyi távhőt előállítani, amellyel képesek kb. 28.000 lakás fűtését ellátni a főváros észak-pesti részén. Megnézhattuk a 23 méter mély hulladékbunkert, amelyben a szemetet gyűjtik össze, a kazánokat, ahol az égés történik, azután a központi irányítórendszert tekintettük meg, majd a gőzturbinákat és a generátort, amellyel a villamosenergiát állítják elő, és végül a füstgáztisztító rendszert, amellyel megkötik a káros anyagokat. Nagyon érdekes és tartalmas délutánt tölthettünk Budapest hulladékégető erőművében. (GF)

Látogatás a Holland Királyság Nagykövetségén, Désirée Bonis nagykövet

A Holland Királyság nagykövetsége

A Budapesti Városdiplomáciai Akadémia hallgatói 2022. november 29-én ellátogattak a Holland Királyság Magyarországi Nagykövetségére. Ez volt az első ilyen alkalom, amikor beeláthattunk egy nagykövetség működésébe, Désirée Bonis köszöntőjéből átfogó képet alkothattunk a rendszeres és aktuális feladatokról is. Ezután Dr. Balázs Péter ismertette röviden az Akadémia képzését, amelyet követően lehetőségünk nyílt diákként a személyes bemutatkozásra is. Csoportunk összetett szakmai háttérének és a nagykövet közvetlen hozzáállásának, felkészültségének köszönhetően sokrétű, kötetlen beszélgetés alakulhatott ki. Megvitattuk többek között a magyar és a holland gondolkodásmód közötti különbségeket, a vidék és város konfliktusait, különös tekintettel a holland mezőgazdaság megélhetése és a környezetvédelmi törekvések között feszülő jelenlegi érdekellentétre és közösen lehetséges megoldásokat kerestünk az ilyen témájú párbeszéd kezdeményezésére. A sok újdonság mellett ismerős arcot is láthattunk, hiszen az Akadémia egyik volt hallgatója jelenleg a nagykövetség jogállamisági szakértője, így a Magyarország ellen folyó jogállamisági eljárás lehetséges kimeneteleiről és annak következményeiről is szó esett. Zárásként megtudhattuk, milyen projekteket fog támogatni a nagykövetség (pl. független sajtó, nemi egyenjogúság, környezetvédelem), és mi is motiváltan és tetterre készen távozhattunk. B.L.

Látogatás Szlovákia Nagykövetségén, Pavol Hamžik nagykövet

Szlovákia nagykövetsége

Pavol Hamžik szlovák nagykövet, volt integrációs- és külügyminiszter 2023. január 24-én fogadta a Városhíradómiai Akadémia hallgatóit a nagyköveti rezidencia épületében. A rendkívül tapasztalt diplomata, aki többek között Németországban és Ukrajnában is volt korábban kiküldetésben, részletesen beszámolt a karrierútjáról, egyes személyes emlékeiről és mindennapi munkájáról. Sok szó esett a szlovák-magyar kapcsolatok fontosságáról és jelenlegi állapotáról. A gazdasági kapcsolatok kiválóak, azonban az orosz-ukrán háborúban képviselt magyar álláspont rendkívül megnehezíti az együttműködést és annak esetleges szorosabbra fűzését. A szövetségeseivel szemben indokolatlanul konfrontatív magyar külpolitikát aggályosnak látja. Ugyanígy azt is, ahogy a magyar kormány a Nyugat-Európától állítólag rendkívül különböző közép-európai identitásra építi a külpolitikát és a V4-csoportot is erre használja (hasznalta) eszközként. Számos hallgatói kérdésre is válaszolt, szóba kerültek szlovák politikai témák, többek között a Kuciák-gyilkosság utóélete és következményei, illetve az oroszbarát narratívák a szlovák közéletben. A látogatást állófogadás zárta.

Brüsszeli tanulmányi látogatás

A Budapesti Városdiplomáciai Akadémia 2022-2023-as évfolyamának hallgatóiként Belgium és az Európai Unió fővárosába, Brüsszelbe látogathattunk el tanulmányi útra 2023. június 28-29-én. A Főpolgármesteri Hivatal Városdiplomáciai Csoportjának képviselőiben Cseh Anna Luca kísért minket, illetve Brüsszelben Dr. Balázs Péter, a Budapesti Városdiplomáciai Akadémia igazgatója is csatlakozott hozzánk.

Ami az út finanszírozását illeti, közvetett szervezés valósult meg. A tanulmányi útra szánható források szűkössége miatt a Városdiplomácia Csoport kiegészítő megoldást talált: a Demokratikus

Koalíció európai parlamenti képviselőjén keresztül sikerült külső finanszírozást elnyerni. Rónai Sándor EP-képviselő végül a párt júniusi látogatócsoportjába integrálva fogadott minket, 11 fő akadémiai hallgatót és kísérőnket, Lucát. A programok egy részében (látogatás az Európai Parlamentben és a Parlamentáriumban) mi is a DK látogatócsoportjához csatlakoztunk, ám ezeken kívül kiegészítettük az agendát az Akadémia számára releváns további intézményi látogatásokkal.

A tanulmányi út első napja nem túl korai keléssel kezdődött: délelőtt 10 óra után indult a gépünk Budapest Liszt Ferenc repülőtérrel a Brüsszelhez közeli Charleroi repülőtérre. Megérkezve egyértelmű volt, hogy az időjárással is szerencsénk lesz: annak ellenére, hogy az utazási iroda esőre figyelmeztetett minket, gyönyörű napsütés fogadott Belgiumban. A repülőtérrel szervezett buszos transzfer vitt

minket Brüsszel belvárosába, ahol első utunk az Európai Parlamentbe vezetett. Itt Rónai Sándor köszöntötte a látogatócsoportot, majd az EP-képviselő asszisztenseitől kaphattunk egy tömör, de átfogó szakmai előadást az Európai Parlament történetéről, összetételéről és működéséről. Ezt követően átvonultunk az ülésterembe, ahol az elhangzott elméleti háttér után a gyakorlatban is megtekinthettük, hol foglalnak helyet a különböző frakciók. Természetesen jutott idő csoportképek készítésére is.

Az Európai Parlament után a Parlamentárium látogatása következett az Unió intézményeiről szóló interaktív kiállítással. A feszített időbeosztás miatt erre nekünk, BVDA-hallgatóknak kevesebb idő jutott, mint amennyit a téma komplexitása és látványos bemutatása megérdemelt volna. Mindnyájan egyetértettünk abban, hogy ezért még visszajövünk Brüsszelbe. Viszont már nagyon vártuk, hogy el látogathassunk Budapest Főváros Brüsszeli Képviselőre, ahova a látogatást az Akadémia hallgatóinak a Főpolgármesteri Hivatal Városdiplomácia Csoportja egyeztetette le. Itt Jávor Benedek képviselővezető és Németh Zsolt képviselői munkatárs fogadott minket. Beszélgettünk a főváros jelenleg is aktív uniós pályázatairól, reflektáltunk az eddig elért eredményekre (kiemelten a lakhatási helyzet javítására fordítható nemrég elnyert támogatásra), továbbá szóba kerültek a különböző lobbizási tevékenységekhez kötődő kihívások is.

A nap végéhez közeledve a DK-s látogatócsoporttal közös vacsorára került sor a L'Ultime Atome belga étteremben, ahova már Balázs Péter is csatlakozott hozzánk. A háromfogásos menü is hoz-

zárjárt a maximális elégedettséghez és a jó hangulathoz. Este 10 óra körül indultunk tovább esti sétára. Az akadémiai csoport útja az EU-intézményekhez és Magyarország Állandó Képviselőtétéhez (Rue de Trèves 92-98) vezetett, amelyeket Balázs Péter mutatott be. Különösen érdekes volt a magyar képviselő történetét attól a személytől hallani, akinek a nevéhez fűződik annak létrehozása. Természetesen itt sem maradhatott el a csoportkép, ügyelve arra, hogy a látványos bejárat – aminek ugyancsak saját története van – kivehető legyen. A nap zárásaként még Péter vendégei lehettünk egy italra az uniós negyed központjában, a Place de Luxembourg-on. Egy vidám, kötetlen beszélgetés után elkészítettünk tőle és elindultunk a szállásunkra (B&B Brussels Centre Louise). Kétágyas szobákban voltunk elszál-

lással, a korábban leadott listánk alapján. A hely minőségére nem lehetett panaszunk: kifejezetten igényes, fiatalos szállás volt, ahol némelyikünk szobájának falát ráadásul a belga Tintin képregény hős történetének egy kockája díszítette.

Másnap lehetőségünk volt egy bőséges reggeli elfogyasztására, mielőtt kijelentkeztünk a szállásról. A második és egyben utolsó napunk egyetlen de annál érdekesebb programja az Európai Külügyi Szolgálatnál (EEAS) tett látogatás volt. Itt Kádár Luca, Nagy Péter és Pasqualetti Gergő, az EEAS magyar munkatársai fogadtak minket és tartottak rövid előadást az intézmény munkájáról és saját uniós kötődésükről. Egy újabb csoportkép után elkészítettünk – már várt ránk a buszos transzfer, amely elvitt minket Charleroi repülőtérre.

A hazaút kevésbé volt zökkenőmentes, jelentős késéssel szálltunk fel, viszont ezután kellemes, verőfényes utunk volt Budapestig. Bár mindannyian elfáradtunk a sok és sűrű program következtében, egyetértettünk abban, hogy a brüsszeli látogatás élményei hozzájárultak ahhoz, hogy a 2022-2023-as akadémiai tanévet méltón zárhassuk le egy informatív és jó hangulatú tanulmányi kirándulással.

A 2022-2023. akadémiai év értékelése a hallgatók névtelen válasza alapján

1. Mit tanult az Akadémián?

- Rengeteg tapasztalatot szereztem, sok különböző témát dolgoztunk fel és minden nagyon érdekes volt.
- Széles látókört szereztem aktuális közéleti ügyekről, országokról, szakpolitikai ügyekről.
- Sok politikai és gazdasági összefüggést, azok hatását a városokra, emellett beigazolódott az érzésem, hogy hatalmas kiaknázatlan potenciál van a városokban.
- Számos ismerettel gazdagodtam nemzetközi kapcsolatok terén, beleértve az európai uniós ismereteket, nemzetközi szervezetekkel kapcsolatos ismereteket, regionális ismereteket (USA, európai országok, arab országok, Kína), aktuálpolitikai ismereteket (orosz-ukrán háború), biztonságpolitikai ismereteket. Kiegészítő jelleggel olyan témákban is tájékozottabb lettem, mint a dezinformáció, kríziskommunikáció, tolmácsolás stb. Nagy hangsúlyt kaptak a városokkal, különösen Budapest vezetésével és kerületeivel kapcsolatos témák, ahol betekintést nyertem a főváros és annak kisebb egységeinek mindennapos működésébe és kihívásaiba.
- A legérdekesebb órák számomra regionális témákhoz kapcsolódtak, olyan területekhez, amikről korábban keveset tudtam.
- Örülök, hogy komplex ismereteket szerezhettem és a lexikális tudásomat is bővíthettem picit.

2. Milyen hallgatói közösség alakult ki?

- Ki kellett bújnunk a csigaházból, de a végére egész jó kis társaság jött létre. Főleg az utolsó, közös feladatnak köszönhetően. Ez nagyon összekovácsolt.
- Mint egy osztály, olyanná váltunk, támogató közösség lettünk, és örültünk, hogy Péter lett az „osztályfőnökünk”.
- Egy nagyon vegyes, jó közeg állt össze, hatalmas lelkesedés gyűlt össze egy helyen.
- Nagyszerű, összeszokott hallgatói közösség alakult ki azok között, akik rendszeresen részt vettek az alkalmakon. Ezért mind hálásak lehetünk Péternek és Zselykének. Kezdetben sokat segített az új közösségbe való beilleszkedésen, hogy mindenkit a

kedvelt nevén szólítottunk. Ez a befogadó és mindenre és minden álláspontra nyitott és érdeklődő közeg biztosította az alapot a jó hangulatra, együttműködésre a feladatok során és az akadémián kívüli közös időtöltésre.

- A tanév kétharmadára nagyon jó. Lassan alakult ki, de rendkívül hálás vagyok érte.
- Alapból jó a hallgatói közösség, viszont picit kevesebb közösségi időtöltés volt, mert mindenki nagyon elfoglalt, nehéz összeszervezni.

3. Milyen volt a viszonya az Akadémia vezetésével és az előadókkal?

- Baráti, nagyon nyugodt.
- Nagyon felkészültek, segítőkészek, kedvesek voltak.
- Balázs Péter minden alkalommal nagyon jól szintetizálta az előadók által elmondottakat, ez külön élmény volt, szívesen hallgattam volna tőle is több előadást is. Minden előadó és a vezetés is rendkívül közvetlen volt, nagyon jó atmoszférát teremtettek.
- Nagyon közvetlen viszony alakult ki, főként Zselykével és Péterrel. Számomra kifejezetten sokat jelentett, hogy felnőtteként kezeltek minket, és ránk bízta az akadémián nyújtott teljesítményünk felelősségét. Nem éreztünk terrort, nyomást, mint az állami oktatási rendszer egyéb szintjein, minden rendszeresen részt vevő tanulónak belső motivációból lett meg a saját prioritásai mellett minden akadémiai feladat és beadandó. Az előadók is hasonlóan nyitottan és egyenlőként kezeltek minket, érdeklődéssel fordulva a kérdéseink és a meglátásaink felé, bármilyen téma is volt terítéken.
- Nagyon jó, közvetlenek voltak, elérhetően és végtelenül támogatóak.
- Közvetlen, tisztelet oda-vissza megvalósult.

4. Mely témák voltak a legfontosabbak, a leginkább hasznosak?

- Az összes téma nagyon érdekes volt
- Az orosz-ukrán háború aspektusai, a gazdasági témák.
- Urbanizáció, városok jövője, az EU mélyebb működési mechanizmusai és annak hibái.
- Minden téma más miatt volt hasznos. Az aktuálpolitikai témák segítettek értelmezni és kontextusba helyezni a híreket, jelenleg zajló eseményeket, míg a könnyedebb témák (dezinformáció, kríziskommunikáció) bővítették az ismereteimet és készségfejlesztő hatásúak

voltak. A Budapestet érintő témák pedig olyan betekintést engedtek, amittől igazán közelinek érezhetjük a várost, amelyben élünk.

- Közel-Kelet, Oroszország.
- Mindegyik, nem tudnék kiemelni. Mindegyik adott bőven új információkat és releváns témákat takar.

5. Mely előadókat emelné ki és miért?

- Dr. N. Rózsa Erzsébet, Rácz András, Csiki Varga Tamás, Radó Péter, Garamhegyi Ábel előadásai maradtak meg a leginkább. Összeszedett, érdekes előadások voltak, az előadók pedig nagy beleéléssel adták át a tudásukat.
- Rácz András, a polgármesterek, Kiss Ambrus, Kenderney János, Hardy Mihály.
- Pogácsa Zoltán előadása volt a legelgondolkodtatóbb, Pusztai Erzsébeté a legemberibb, de minden előadótól kaptunk valami hasznosat.
- Visszagondolva Robák Ferenc jókedélyű előadása a protokollról és Ürge-Vorsatz Diána motiváló előadása klímavédelmi témában jutnak eszembe, de Sáringer Zoltán és Vadász Linda előadása a tolmácsolás témában is nagyon emlékezetes volt. Ezek mellett Mártha Imre közérthető előadása a Budapesti Közművekről és Holoda Attila nagy szakértelmet tükröző előadása az energiaiparról is felettébb izgalmas volt. Legszívesebben felsorolnám szinte az összes előadót, objektívan véve mind nagyszerű volt, a fentiek csak a szubjektív emlékezetes élményt tükrözik számomra.
- Sz. Bíró Zoltán, N. Rózsa Erzsébet, Rácz András.
- Nem tudnék kiemelni, mindenkitől kaptam hasznos tudást.

6. Milyennek tartotta az oktatás szervezését, mit változtatna?

- Több közös program kéne az előadásokon kívül az összekovácsolódás korai segítésére. Egyébként a szervezés jó volt.
- Zselyke nagyon gyorsan, információdúsan szervezte az eseményeket, köszönjük neki, Péternek is az „osztályfőnöki órákat” és a látogatásokat.
- Szimpatikus volt, hogy beépítették az általunk javasolt előadókat, volt rugalmasság a dátumokban is, sok helyre eljuthattunk. Több előadást tarthatna Balázs Péter, illetve a politikus előadóknak érdemes lenne előre kérdéseket küldeni, sokszor az volt érezhető, hogy „klasszikus”, már prezentált, tananyagszerű előadással ké-

szültek, pedig tőlük hasznosabb lett volna több betekintést adni a saját önkormányzatuk működésébe.

- Nagyon szupernek tartottam a szervezést, azt pedig kifejezetten, hogy a javaslatainkra azonnali reakciót kaptunk, és lehetőség szerint át lettek ültetve a gyakorlatba. Igazán pozitív élmény volt az egész év, a szervezésnek köszönhetően is, sokkal többet nyújtott, mint amit el lehet várni egy kurzustól általában (száraz elméleti ismeretek átadása és visszakérése).
- Kifogástalan. Semmin sem változtatnék.
- Rugalmasnak, jó volt, hogy a korábbi javaslatok alapján már a tanév közben is voltak változtatások. A foglalkozások végét is belevenném a kiküldött programokba, hogy a nap hátralévő részével aszerint tudjanak a hallgatók tervezni

7. Hogyan értékeli az írásbeli feladatokat?

- Mindkét feladat más területre összpontosított, ami nagyon jó volt. Egyik inkább kutatás, a másik pedig gyakorlati volt. Mindkettő jól volt kitalálva.
- Nagyon érdekes témákról írhattunk.
- Örültem, hogy volt egyéni és csoportmunka is.
- Az írásbeli feladatok révén olyan témákba ástuk bele magunkat, ami személy szerint volt számunkra érdekes városdiplomáciai szempontból, létrehozva ezzel egy javaslatokkal ellátott produktumot. A feladatok terjedelme, határideje, jellege mind nagyon korrekt és megfelelő volt, és hálásak lehetünk Zselyke és Péter flexibilitásának a határidők tekintetében.
- Érdekesek voltak, és jó, hogy egymástól nagyon különböztek.
- Izgalmasak voltak és élvezetesek, jó volt elmélyedni a választott területekben.

8. Mi a véleménye a menet közbeni tudásfelmérésekről?

- Hasznos, de jó, hogy nem igazán számít. Inkább egy emlékeztető, hogy jobban oda kéne figyelni, de nem törölném el.
- Teljesen korrektek voltak, lényegre törőek
- Nagyban motivált arra, hogy készüljek az előadásokra, a blokkos felmérők szerintem jó eszközök voltak.
- Az tudásfelmérők lényeges témákat kérdeztek vissza, a megtanulandó anyag is megfelelő és menedzselhető volt, még munka mellett is. Az értékelés méltányosságáért különösen hálásak lehetünk, illetve az extra alkalmakért is.

- Korrekt számonkérések voltak a prezentációk alapján.
- Mindenképpen szükséges valamilyen formában, viszont egy teszt esetében sok minden múlik, hogy a hallgató éppen hogyan válaszol a kérdésekre.

9. Milyennek találta a nagykövetségi látogatásokat? Melyik a legemlékezetesebb és miért? Mely nagykövetségekre látogatna el még?

- Holland követség. Igazán jó beszélgetés volt.
- Pl. az izraeli, vagy japán nagykövetséget is be lehetne venni a látogatandók listájába. A finn és a szlovák tetszett nagyon a nagykövetek közvetlensége miatt.
- Az Amerikai Nagykövetség volt talán a legizgalmasabb, már a belépési procedúra miatt is.
- A nagykövetségi látogatások szuper lehetőségek voltak belelátni a nagykövetek munkájába és tevékenységébe. Így, hogy számos nagykövetségen fogadtak minket, lehetőségünk volt összevetni a nagykövetek adott esetben eltérő attitűdjét, mentalitását és személyiségét, miközben mind ugyanolyan kiemelkedőek voltak a pozíciójukban. Legemlékezetesebb számomra a szlovák nagykövetség volt, ahol a nagykövet kifejezetten közvetlen stílusban mesélt nekünk az országa és a személyes álláspontjáról. Nincs hiányérzetem a nagykövetségekkel kapcsolatban, a számomra vonzó országok nagykövetségein mind jártunk.
- A többséget nagyon informatívnak. Leginkább az amerikai és a holland tetszett, érdekes lett volna még talán egy ázsiai országé.
- Mindegyik jó volt, érdekes volt összehasonlítani őket. Esetleg, ha van rá lehetőség, nagykövetségi bejárásokat is érdemes lehet beiktatni. Akár francia, török nagykövetséget is szívesen megnéznék.

10. Mi a véleménye fővárosi létesítmények megismeréséről? Mire lenne még kíváncsi?

- Majd a Lánchídra, ami még ezután jön. De köszönöm, hogy láthattuk a Müpát és az erőművet.
- Nem tudtam minden helyre elmenni, a városdiplomáciai osztályhoz még elmehettünk volna egy betekintésre, de a BKK-s látogatással szerintem kerek lesz a látogatási menetrend.
- Óriási élmény volt számomra a Fővárosi Hulladékhasznosító Műben tett kirándulás. Teljesen más jellegű volt, mint a korábbi nagykövetségi látogatások – ezzel a városi szintre nyertünk

betekintést. Engem érdekelne még a Gellért-hegyi Gruber József Víztorló is, illetve várom a Lánchídról szóló előadást.

- Nagyon érdekesek voltak, nekem a hulladékégető tetszett legjobban. Fogalmam sem volt róla, hogy ilyen komplex tudomány áll a szeméttégetés és hőtermelés mögött!
- Nagyon jók ezek a lehetőségek, akár pl. egy Főpolgármesteri Hivatal bejárás is hasznos lehet szerintem.

11. Ha lenne még egy év oktatás, miről tanulna szívesen?

- A következő évben gyakorlatba helyezném a tanultakat. Munkagyakorlattal esetleg.
- A diplomáciai protokollról, gyakorlatokról kicsit bővebben.
- Több várostervezést! :)
- Minden évben/időszakban szívesen tanulnék az aktuálpolitikai eseményekről. Ez olyasvalami, amit minden évben újra kell gondolni és új előadók bevonását igényli. Ebben nagyon szuper volt számunkra az idei tanév, ezt folytatnám. Érdekelne még a tárgyalástechnika, elméleti és gyakorlati szinten is, ahogyan az a diplomáciában megjelenik.
- Praktikus ismereteket, pl. öltözködés, etikett és protokoll a gyakorlatban
- Akár olyan alkalmakat is beiktatnék, ahol pl. az elmúlt két hét híreit beszélnének ki valamilyen megadott aspektusból, és a legaktuálisabb információkat elemeznénk.

12. Egyéb megjegyzés, javaslat?

- Köszönöm, hogy részese lehettem! Nagyon örülök, hogy lehetőséget kaptam és nagyon nagy élmény volt.
- Egy élmény volt. Köszönöm a hatalmas tudást, amit itt szerezhettem.
- A tárgyalási szimuláció nagyon izgalmas volt és sokat fejlesztett már az arra való készülés is, viszont magabiztosabbnak éreztem volna, ha városok szerepét kell felvenni egy városdiplomáciai feladatban (pl. városok együttműködése egy ügy érdekében, értékcserek kialakítása stb.).
- Nem tudnék semmi olyasmit felsorolni, amit hiányoltam a kurzusból vagy amit máshogy csinálnék. Minden korábbi javaslatunk is megfontolásra került már. Nagyon hálás vagyok a lehetőségért, hogy részt vehettem a kurzuson és ennyi új ismerettel, kapcsolattal és élménnyel gazdagodtam!

MIT TART AZ AKADÉMIA LEGFONTOSABB HOZADÉKÁNAK?

*Elhangzott a 2023. október 24-i évváltó
ünnepségen*

Takácsy Dorka

Hálátlan dolog ilyen remek szónokok után beszélni, de most mégis ez fog történni néhány percben. Ha már ez itt úgyis egy rendes, évnyitószerű felállás, mesélek egy kicsit arról, mit tanultam az elmúlt tanévben, és milyenek voltak az osztálykirándulások.

Én nemzetközi kapcsolatok háttérrel érkeztem, mesterképzésen is ezt tanultam, illetve most, a doktori tanulmányaimat is ezen a téren folytatom. Ezeken a képzéseken viszont szinte kizárólag legfelsőbb szintű kapcsolatokkal foglalkozunk, azzal, mi történik államok, nemzetközi szervezetek és egyéb hasonló szereplők között, és miért.

Amikor tavaly jelentkeztem a Városdiplomáciai Akadémia képzésére – amellet, hogy az akadémia arcaiban garanciát láttam arra, hogy ez a képzés nem lehet rossz – engem is főként az foglalkoztatott, hogy vajon mi az a városdiplomácia. Szeretnélek benneteket megnyugtatni, így a tanév végére közelebb kerültem a kérdés megválaszolásához.

Szeretnélek titeket biztosítani arról is, hogy a legjobb kezekben vagytok. Én rendkívül sokat tanultam a programban. Hogy mi vár rátok? Kiváló, szakmailag és emberileg is kitűnő, nagyon tapasztalt előadók és egy tartalmas program, amit remek szervezők koordinálnak. Mindehhez pedig hozzájön maga az évfolyam, ami már magában óriási plusz, nem csak kapcsolatépítési szempontból.

A mi évfolyamunk válogatott csapat volt, és nincs okom azt feltételezni, hogy a tiétek ne lenne az. A csapatunk tagjai nagyon különböző háttérből érkeztek, úgy sejtem, hogy nálatok is így lesz. Ez nagyon sokat hozzátesz az egész program sikeréhez: mindig lesz valaki, aki felteszi azokat a kérdéseket, amik nektek eszetekbe sem

A Köztisztasági Múzeum megtekintése

jutnának, egyszerűen azért, mert teljesen más háttértudás birtokában vagytok.

A tantermen kívül számos látogatáson volt alkalmunk részt venni, amik nagyon tanulságosak voltak. Több nagykövetségen is fogadtak minket, és izgalmas volt már csupán az is, milyen elrendezésben foglaltunk helyet. Volt olyan nagykövet, akivel egy kör alakú asztalhoz ültünk beszélgetni, a spektrum másik végpontja pedig az a nagykövetség volt, ahol egy igazán díszes és impozáns, palotaszerű épületben fogadtak minket, ahol sorokban ültünk, előttünk pedig, mint egy pódiumon, foglalt helyet a nagykövet, és így, frontálisan adott elő. Érdekes volt mindezt megtapasztalni, és elgondolkodni azon, mi mindent árul ez el az adott országban jellemző viszonyulásbéli és hierarchikus viszonyokról, és mit nem. A brüsszeli kirándulásunk is informatív és izgalmas volt, és közelebb hozta egymáshoz a közösséget is.

Számomra viszont meglepő módon nem ez volt a legérdekesebb, talán azért, mert hasonló dolgokat tanulva, sokfelé mozogva már voltam hasonló környezetben. Nekem a legérdekesebbek a városüzemeltetésről szóló órák voltak. Szégyellem bevallani, hogy bár Budapesten születtem és nőttem fel, fogalmam sem volt arról, hogy a Főváros ennyire sok mindennel foglalkozik, a temetőüzemeltetéstől kezdve a csatornahálózaton át a hulladékkezelésig. Illetve a „fogalmam sem volt róla” talán erős kifejezés, mert nyilván láttam már kukásautót,

vagy a Csatornázási Művek járműveit, de sosem gondoltam bele abba, hogy a Főváros miként felügyeli mindezeket, és hogy ez milyen szakértelmet, és milyen konkrét kérdések átlátását kívánja meg.

Éppen ezért voltak megvilágosító erejűek számomra azoknak a kiváló városüzemeltetési szakembereknek az előadásai, akik eljöttek hozzánk, és részletesen bemutatták, elmagyarázták, mivel foglalkoznak, és mik a kihívások az általuk felügyelt területen. Ide kapcsolódik a legemlékezetesebb „osztálykirándulásunk” is az újpesti hulladékfeldolgozóba. Korábban sosem jártam hulladékfeldolgozóban, sőt, nem is gondoltam, hogy szeretnék menni. Ott helyben viszont megértettem, hogy az újrahasznosítás- és feldolgozás mögött nem csak elképesztő logisztika van, hanem hatalmas szaktudás is, mert ez egy önálló és szilárd alapokon nyugvó tudomány. Tehát zárásképpen csupán annyit szeretnék mondani, bármilyen furcsán hangzik is: ha idén ti is mehetek a hulladékfeldolgozóba: menjetek!

Huszár K. Norbert

Hogy mit is tanultam az Akadémián? Nehéz erre pár percben válaszolni. Elsősorban azt emelném ki, hogy szinte élőben izgulhattuk végig a világpolitikai eseményeket az adott földrajzi tér, vagy ország elismert szakértőivel. És valóban, egy-két hét eltolódással az ukrán-orosz háborúról szóló előadásokban a harkovi ellentámadást, vagy Herszon visszafoglalását beszélhettük meg Rácz Andrással vagy Sz. Bíró Zoltánnal, a törökországi választást és az Antakya-i földrengést Egeresi Zoltánnal, Németországról és az ország külpolitikai irányváltásáról Hegedűs Dániellel, a visegrádi együttműködés romló állapotáról Bartha Dániellel, BREXIT-ről és a saláta-életű kormányfőről Szombati Bélával, Magyarország balkáni kapcsolatairól Márkus Lászlóval, Kína sajátos rendszeréről, külkapcsolatairól és arról, hogy ebben az egészben Magyarországnak hol a helye és milyen viszonyra számíthat Kusai Sándorral és Bartók Andrással.

Egy rendkívül száraz nyár után beszélgettünk a klímacélokról, a városokra jellemző környezeti állapotokról Üрге-Vorsatz Dianával, majd Pogácsa Zoltánnal; a gázárakról, gáztőzsdéről, magyar és európai energetikai realitásokról és fejlesztési irányokról Holoda Attilával. Az újonnan létesülő akkumulátorgyárakról és általában a ma-

Pogátsa Zoltán és Balázs Péter

Mártha Imre

gyarországi befektetésekről Garamhegyi Ábellel. Az oktatás romló állapotáról és jövőjéről, városspecifikus oktatási adatokról Radó Péterrel. Városok, krízisek, elvadult városok (friss példa: Gáza) Csíki-Varga Tamással, a karaktergyilkosságról Hardy Mihállyal.

A főváros helyzetéről és feladatairól Kiss Ambrus főpolgármester-helyetessel és Mártha Imrével, a Budapest Közművek igazgatójával. Budapest EU-s irodájának tevékenységéről, befektetésekről, Magyarország és az EU viszonyról Jávor Benedekkel. A kortárs városdiplomáciáról, néhány napi távlatból szó volt a V4 fővárosai polgármestereinek friss kijevei látogatásáról és annak megszervezéséről, diplomáciai jelentőségéről Kendernay Jánossal és Pilz Olivérrel. Kerületi polgármesterek előadásai révén beleláthattunk a városvezetői felelősségkörökbe: Pikó Andrással a VIII. kerület, Józsefváros; Soproni Tamással a VI. kerület, Terézváros; Őrsi Gergellyel pedig a II. kerület eredményeibe és gondjaiba.

Végezetül az Akadémia egyik legfontosabb hozadéka számomra a Networking. És példaként néhány lehetőség és megkeresés, amelyet az Akadémia diákjai kaptak, hogy mire számíthatnak a friss hallgatók: városdiplomáciai ösztöndíj lehetőség, gyakornoki pozíció a brit nagykövetségen, elemzői állás a Political Capital-nél, publikációs lehetőség az Akadémia évkönyvében, a Bibó István Közéleti Társaság előadásai és tagsága. Összefoglalva, az Akadémia által olyan csatornák nyílnak meg, amelyek további lehetőségeket tartogatnak számunkra.

„A város és a világ” Nemzetközi tapasztalatok és kapcsolatok

Válogatás a Budapesti Városdiplomáciai
Akadémia hallgatói által készített esszékből

KÖZLEKEDÉS

Egy élhetőbb főváros perspektívája a Lánchíd autós forgalmának megszüntetésével

Gyömörey Enikő

Budapest 2023-ban ünnepli a 150. évfordulóját annak, hogy egyesült a három városrész: Buda, Pest és Óbuda. Ettől kezdve az ország dinamikusan fejlődő fővárosává vált, amelynek mindig másra volt szüksége ahhoz, hogy felvehesse a versenyt a szomszédos országok és Európa fővárosaival. Az autós forgalom térhódítása az iparosodás idején a fejlődést és a városi lakosság jólétét szolgálta, napjainkra azonban elértük azt a kritikus pontot, ahol vissza kell térnünk a kezdetekhez, hogy ez a fejlődés fenntartható – és mindenekelőtt élhető – maradjon. Az élhető város, mint koncepció, a városfejlesztés irányítóje kell, hogy legyen, amit a főváros vezetése is felismert és amit példa értékűen demonstrál közösségi intézkedései során. Ennek az esszének a célja, hogy rövid hatástanulmányként bemutassa a Lánchíd autós forgalomból való kivonásának különböző területeken megjelenő hatásait. A kérdés városfejlesztési szempontból kifejezetten aktuális, ugyanis a híd végleges forgalmi rendjéről 2023 nyarán dönt a városvezetés.¹

Példák forgalomkorlátozási törekvésekre és azok nemzetközi támogatása

Az autóhasználat korlátozásának szükségességét hangsúlyozó irodalom ma már jelentős és nem egy nemzetközi példa mutatja, hogy ennek a megvalósítása közel sem lehetetlen. Rövid távon nem lehet elvárás olyan irreális célokat kitűzni magunk elé, mint például az amszterdami kerékpáros viszonyok átültetése, azonban számos alternatíva áll rendelkezésre a városok jellegétől függően. Míg Lisszabonban forgalomcsillapított terekkel, Barcelonában

1 Karácsony Gergely hivatalos oldala. Facebook. (2022. 11. 20.) <https://www.facebook.com/karacsonygergely/posts/709970033825004>

autóforgalom nélküli szuperblokkokkal, addig Párizsban és Lyonban az alsó rakpart parkoló- és autópálya-mentes városi közterekké alakításával tett a városvezetés nagy lépést az élhetőbb környezet felé. Azonban kifejezetten a hidak forgalomcsillapítására is található nem is olyan távoli példa: a 2016-ban átadott pozsonyi Öreg hídra sem engedték már vissza a személyautókat annak felújítása után.²

A fenntartható városi fejlesztéseket nemzetközi szervezetek és hálózatok is széleskörűen ösztönzik. Budapesten többek között a *Cities-4-People* (Városok az emberekért)³ és *FastTrack*-projektek keretében történnek a fenntartható közlekedésre irányuló intézkedések, ez utóbbi az Európai Unió „Horizont 2020” kutatási és innovációs programjának támogatásával.⁴ Megemlítenéd továbbá a Nemzetközi Közlekedési Fórum (*International Transport Forum*, ITF) is, amely az OECD keretein belül kínál tudásátadást a közlekedés terén.⁵ Amennyiben a Lánchíd új forgalmi rendje az autós forgalom megszüntetésén túl a kerékpárutak kialakításával és sebességkorlátozással is hozzájárulna a közlekedésbiztonság javulásához, azzal nagy lépést tenne a főváros a *Vision zero*⁶ nemzetközi kezdeményezés elsődleges célkitűzéséhez, azaz hogy nullára csökkenjen a halálos kimenetelű közúti események száma Budapesten.

Zöld irány a fővárosban

Budapesten 2019 óta különös fókuszban van egy zöldebb főváros megteremtése, amivel a városvezetés nem kevés ambiciózus célt tűzött ki maga elé és ért is el a városi szféra különböző szintjein.

-
- 2 Átadták a forgalomnak az átépített pozsonyi Öreg hidat. Magyar idők. Letöltve: 2022.12.29. <https://www.magyaridok.hu/kulfold/atadtak-forgalomnak-az-atepitett-pozsonyi-oreg-hidat-681940/>
 - 3 Élhető és fenntartható városok: Cities-4-People (Városok az emberekért). Budapest főváros hivatalos honlapja. Letöltve: 2022.12.29. <https://budapest.hu/Lapok/2017/elheto-es-fenntarthato-varosok-cities-4-people-varosok-az-emberekert.aspx>
 - 4 FastTrack-projekt. Budapest főváros hivatalos honlapja. Letöltve: 2022.12.29. <https://budapest.hu/Lapok/2021/unios-projektek-kornyezetvedelem.aspx>
 - 5 About ITF. International Transport Forum hivatalos honlapja. Letöltve: 2022.12.29. <https://www.itf-oecd.org/about-itf>
 - 6 Vision Zero Budapest: fókuszban a fővárosi közlekedésbiztonság. A Budapesti Közlekedési Központ hivatalos honlapja. Letöltve: 2022.12.24. <https://bkk.hu/hirek/2021/04/vision-zero-budapest-fokuszban-a-fovarosi-kozlekedesbiztonsag.6344/>

Ezek között megtalálható a Budapesti Klímastratégia, amely az üvegházhatású gázok csaknem felére csökkentését irányozza elő, továbbá számos parkosítási, faültetési kezdeményezés, újraerdősítés és általánosságban a zöldfelület növelése. A közlekedésfejlesztés terén az alternatív, zero kibocsátású közlekedési eszközök infrastruktúrájának folyamatos fejlesztése zajlik (elektromos roller parkolók, MOL Bubi hálózat, új kerékpársávok kialakítása).⁷ Ezek a kezdeményezések és intézkedések az Európában számos fővárosban már szokásos, de Magyarországon formabontó módon évenként megrendezett tematikus közösségi gyűlés keretében kerülnek megvitatásra. A gyűlésen ötven budapesti polgár vesz részt, akiket úgy választanak ki, hogy megjelenítsék a városfejlesztés szempontjából releváns különböző társadalmi és érdekcsoportokat.⁸ A 2022-es év közösségi gyűlésének egyik ambiciózus ajánlása volt többek között a Lánchíd, a Szabadság híd és a Pesti alsó rakpart autómentessé tétele, ami egyértelműen mutatja a kérdés jelentőségét a budapesti lakosok számára.⁹

Szakmai és civil szervezetek javaslatai az új forgalmi rendre

A Széchenyi lánchíd 1849-es átadásától jó ideig a Regensburgtól délre eső Duna-szakasz első és egyetlen állandó hidja volt.¹⁰ Ebből kifolyólag abban is első volt, hogy összekösse az akkorra már összefonódó Pestet és Budát. Most pedig úttörője lehet annak, amikor ez a város az élhető lét mellett teszi le a voksát és elsőként zárja le egyik hídját a gépjárműforgalom előtt. Erre lehetőséget és aktualitást a Lánchíd felújítása teremtett, amelynek során 2021. június közepétől 2022. év végéig alternatív útvonalat kellett találnia mindenkinek, aki korábban a Lánchídon keresztül közlekedett. 2022

7 Zöld eredmények. Budapest főváros hivatalos honlapja. Letöltve: 2022. 11. 19. <https://budapest.hu/Lapok/2022/zold-eredmenyek.aspx>

8 Budapesti közösségi gyűlés. Budapest főváros hivatalos honlapja. Letöltve: 2022. 11. 19. <https://kozossegi-gyules.budapest.hu/miakozossegi-gyules>

9 Községi gyűlés kiadvány. Budapest főváros hivatalos honlapja. Letöltve: 2022. 11. 19. https://budapest.hu/Documents/kozossegi-gyules_kiadvany.pdf

10 Történelmi kitekintés. A Budapesti Közlekedési Központ hivatalos honlapja. Letöltve: 2022. 11. 28. <https://bkk.hu/fejlesztések/lanchid/tortenelmi-kitekintes/>

december közepén a buszok, taxik és kerékpárosok visszatérhettek a hídra, a gyalogosok számára azonban ez még várat magára – ők a tervek szerint 2023 őszén vehetik birtokba a hidat, miután a gyalogos szakaszok felújítása is lezárult.¹¹

A Lánchíd és a Várhegyi Alagút felújításával és a híd jövőbeni szerepével kapcsolatban már az Útügyi Lapok (a közlekedésépítési szakterület mérnöki és tudományos folyóirata) 2015. decemberi kiadásában készült egy közlekedési tanulmányterv.¹² Ez két reformalternatívát is vízionált az eredeti forgalmi rend felváltására. Ezek közül az egyik szerkezeti átalakításokat feltételezett (például a járdaterület szélesítése a híd megtoldásával), így örökségvédelmi szempontból nem lett volna kivitelezhető, viszont a második, a személygépkocsik visszaszorításával történő a forgalomcsillapítás csupán közlekedéspolitikai döntésnek bizonyul. A tanulmány hivatkozik a témában releváns önkormányzati célkitűzésekre, nevezetesen a 2015-ben elfogadott Balázs Mór tervre,¹³ amire a Budapesti Mobilitási Terv „Célrendszer és intézkedések” kötete épült. Ez a dokumentum a fenntartható városi mobilitástervezés (*Sustainable Urban Mobility Planning*, SUMP) koncepciójának keretében kifejezetten támogatja a kerékpáros forgalom 10%-ra növelését a fővárosban, aminek alapvető eleme lenne a Dunán való átkelés konfliktusmentes biztosítása a kerékpáros forgalom számára (jelenleg a belvárosi hidak közül csak a Margit hídon van kerékpárút).

A Lánchíd forgalmi rendjének jövőjével kapcsolatos perspektíva a mérnöki szempont mellett a civil szervezetek oldaláról is megfogalmazódott. A Magyar Kerékpárosklub álláspontját annak elnöke, Kürti Gábor mutatta be változást sürgető véleménycikkében.¹⁴ Ő is

11 Idővonal. A Budapesti Közlekedési Központ hivatalos honlapja. Letöltve: 2022. 12. 12. <https://bkk.hu/fejlesztések/lanchid/idovonal/>

12 Horváth László: A Széchenyi Lánchíd és a Várhegyi Alagút felújítása – A Közlekedési tanulmányterv tanulságai. Útügyi Lapok, 2015. Letöltve: 2022. 12. 20. <https://utugyilapok.hu/cikkek/a-szechenyi-lanchid-es-a-varhegyi-alagut-felujitasa-a-kozlekedesi-tanulmanyterv-tanulsagai/>

13 Balázs Mór Terv – Budapest Mobilitási Terve 2014-2030. A Budapesti Közlekedési Központ hivatalos honlapja. Letöltve: 2022. 12. 20. <https://bkk.hu/downloads/5641/>

14 Kerékpárosklub: Várostörténeti hiba lenne visszaengedni az autókat a Lánchídra. Telex. Letöltve: 2022. 12. 18. <https://telex.hu/velemen/2022/10/28/lanchid-ke-rekparosklub-forgalomcsillapitas>

hivatkozik többek közt a Budapesti Mobilitási terv¹⁵ célkitűzéseire, a közlekedésfejlesztés eddigi, többségében személygépjármű-forgalmat kímélő megoldásaira és a belvárosban különösen fontos kerékpározás támogatásának szükségességére.

A Budapesti Közlekedési Központ által kidolgozott alternatívák

A civil szervezetek javaslatai és a civilek közösségi gyűlésen tett ajánlása alapján a Budapesti Közlekedési Központ (továbbiakban BKK) is foglalkozna azokkal a problémákkal, amelyek a híd elhelyezkedéséből és sajátosságaiból adódnak és amelyek minden más tényező változatlansága mellett a felújítás után is fennállnak majd. A Lánchídon mindig is rendszerezsek voltak a torlódások, ami miatt mind a személygépkocsival és taxival közlekedőknek, mind a tömegközlekedést használóknak elnyúlt menetidővel kellett számolniuk. Ez nem tette vonzóbbá a közösségi közlekedést, de a mikromobilitási eszközökkel közlekedők sem jártak jobban: a feltorlódott járművek között kerékpárút híján számos konfliktusra és veszélyhelyzetre lehetett számítani nemcsak az úttesten, de a járdán is – ahol egyébként is csak szabálytalanul lehetett kerékpárral közlekedni. Mindez azonban nem a nagy forgalomnak volt tulajdonítható, ugyanis egy 2019-es felmérés alapján a Lánchíd csupán 4%-át fedi le a fővárosi hídforgalomnak. Az ok a híd és az ahhoz kapcsolódó úthálózat történelmileg kialakult fizikai adottságaiban keresendő, amely még ezt a volument sem képes hatékonyan elvezetni. Ezen azonban érdemben nem lehet változtatni, így a BKK a híd forgalmi rendjének módosítására dolgozott ki három alternatívát.¹⁶

Az eredeti forgalmi rend (és vele együtt a korábbi problémák) megtartása mellett egy másik opció a Lánchíd forgalmának csillapítása lenne azáltal, hogy csak tömegközlekedéssel, taxival, motorkerékpárral és kerékpárral lehetne áthajtani a hídon. Ez megvalósítható

¹⁵ Budapesti Mobilitási Terv 2030. Budapest főváros hivatalos honlapja. Letöltve: 2022. 12. 18. <https://budapest.hu/SiteAssets/Lapok/2019/budapesti-mobilitasi-terv-2030/BMT2030%20I%20web.pdf>

¹⁶ A Széchenyi Lánchíd forgalmi rendje a felújítás után. A Budapesti Közlekedési Központ hivatalos honlapja. Letöltve: 2022. 12. 17. <https://bkk.hu/fejlesztések/lanchid/a-lanchid-forgalmi-szerepe-a-felujitas-utan/>

egyrészt kétoldali nyitott kerékpársávokkal kiegészített szimpla forgalmi sávval, másrészt kerékpársáv nélkül, a közösségi közlekedés számára kialakított dupla forgalmi sávval. A nyitott kerékpársávnak azonban van egy nem elhanyagolható hátránya: a Lánchíd domború íve miatt rosszul belátható útszakaszon fennáll a veszélye, hogy a szimpla sávon egymással szemben haladó gépjárművek túl későn vennék észre egymást, ami közlekedésbiztonsági kockázatot jelent. A harmadik opció az egyirányúsított Lánchíd lenne Pestről Buda felé, amit az ezzel párhuzamosan egyirányúsított Szabadság híd egészítené ki az ellentétes irányba. Ez az opció a Szabadság híd forgalmát is csökkentené 40%-kal. Az egyirányú Lánchíd esetében a megmaradó autós forgalom miatt valószínűleg még mindig számolni kell torlódásokkal, illetve a kieső szembeforgalom miatt kitérőt kellene tenniük a járműveknek. Összességében a Lánchíd forgalmának csökkenése mellett mindkét új alternatívától azt várja a BKK, hogy a környező hidak (Margit híd, Erzsébet híd, Szabadság híd) egyébként fenntartható forgalma nem növekedne tovább a 2022. őszi adatokhoz képest, a budai és pesti alsó rakpart forgalma pedig még csökkenne is (ennek mértéke a választott alternatívától függ). Arra lehet továbbá számítani, hogy a torlódások megszűnésével kiszámíthatóbb és megbízhatóbb szolgáltatás várható mind a közösségi közlekedés, mind a taxizás terén, amivel vonzóbbá válnának ezek a közlekedési opciók az autózással szemben.¹⁷

A személygépkocsi-forgalom megszüntetésének hatásai

A forgalomcsillapított Lánchíd közlekedési hatásai mellett érdemes a változtatás klímavédelmi és egészségre gyakorolt következményeit is megemlíteni. A klíma tekintetében nehéz pontos előrejelzést adni. Bár számos tanulmány készült arról, hogy jelenleg mekkora a Lánchíd személygépkocsi-forgalma, illetve mekkora volt a felújítást megelőzően, azt nehéz megmondani, hogy a híd autós forgalmának kiesése esetén az érintettek inkább a kerülőt választják – és ezáltal növelik a károsanyag-kibocsátást – vagy élve a megbízhatóbb és sűrűbb tömegközlekedés előnyeivel, átszoknak majd annak igénybevételére.

¹⁷ Ibid.

Bárhogyan is alakul a kettő aránya, a híd alacsony forgalmi kapacitásából kiindulva bizonyára túl nagy jelentősége nem lesz klímavédelmi szempontból. A főváros levegője az érintett területen mindazonáltal várhatóan tisztább lesz, ha az állandó torlódások okozta rostokolást az engedélyezett járművek dinamikusabb haladása váltja fel, mindez pedig a hosszútávon kialakuló légúti megbetegedések számának várható csökkenése miatt sem elhanyagolható.

Számottevő változást eredményezhet a Lánchíd megváltozott forgalmi rendje a belváros arculatának fejlesztésében, ami a turizmus terén is pozitív hatással lehet. Mindez összhangban lenne a Budapest Szíve Program¹⁸ azon célkitűzésével, hogy a történelmi belváros szerepe kulturális, kereskedelmi és igazgatási szempontból erősödjék. Ennek meghatározott eszközei többek között az átmenő gépkocsiforgalom csökkentése, a gyalogos és kerékpáros közlekedés feltételeinek biztosítása, illetve sétálóutcák, parkok és fasorok kiépítése. Mindez élhetőbbé és vonzóbbá tenné a belvárost mind az itt élő és dolgozó emberek, mind az ide látogató turisták számára. Amennyiben a Lánchíd forgalomcsillapítása megvalósul, jelentős akadály hárul el a Széchenyi István tér és a pesti alsó rakpart autós forgalomból való fokozatos kivonása előtt. A belvárosi rakpart autómentessé tételének víziója megjelenik a Községi gyűlés kiadványban¹⁹ és a Pesti alsó rakpart fejlesztéséről szóló nyilatkozatban²⁰ is. Utóbbi dokumentum a főváros tizenhat civil szervezettel kötött megállapodása a rakpart átalakításának alapelveiről és az egyes szakaszok átalakításának tervéről, előnyben részesítve a gyalogosokat.

Finanszírozás

Ami a Széchenyi Lánchíd forgalomcsillapításának finanszírozását illeti, ez nem jelenne meg számottevő többletként a fővárosi költségvetésben. A személygépkocsi-forgalom megszüntetése ráadásul hosszabb távon a fővárosnak is jelentős költséget takarítana

18 Mi a Budapest Szíve? A Budapesti Közlekedési Központ hivatalos honlapja. Letöltve: 2022.12.29. <https://budapestszive.bkk.hu/magunkrol/mi-a-budapest-szive/>

19 Községi gyűlés kiadvány. Budapest főváros hivatalos honlapja. Letöltve: 2022. 12. 29. https://budapest.hu/Documents/kozossegi_gyules_kiadvany.pdf

20 Nyilatkozat a Pesti alsó rakpart fejlesztéséről. Letöltve: 2022.12.29. <https://assets.4cdn.hu/kraken/7ogizDX8JzrZ1JAvjs.jpeg>

meg. Vitézy Dávid, a Budapesti Fejlesztési Központ vezérigazgatója szerint az Alagút felújítása akár egy évtizedet is várhat, amennyiben az meg lenne kímélve az autós forgalomtól.²¹ Egyetlenegy jelentős tétel azonban felmerülhet a híd megváltoztatott forgalmi rendjéhez kapcsolódóan, mégpedig annak a hatmilliárd forint értékű támogatásnak az elvesztése, amelyet a kormány biztosított volna a Lánchíd felújítására. Jelenleg ugyanis a kormány álláspontja a forgalomcsillapítás kérdésében az, hogy ez a döntés a finanszírozási megállapodás megszegését jelentené, mondván, hogy a főváros a híd korlátozás nélküli megnyitására szerződött.²² Lehetséges, hogy ezzel is számolnia kell a városvezetésnek, amennyiben a kormány nem enged, vagy nem sikerül a fővárosnak tárgyalás útján rábírnia az államvezetést ezen álláspontjának megváltoztatására.

Összegzés

A felújítás előtti Lánchíd használata a közgazdaságtanból ismert „közlegetők tragédiájára” volt tankönyvi példa, amikor a korlátozott kapacitású hidat túlterhelte a belvárosi autósforgalom. Ennek eredményeképpen ugyanis nemcsak az autósok, de a közösségi közlekedést használók, a kerékpárosok és a gyalogosok sem tudtak folyamatos torlódások nélkül közlekedni. A híd személygépkocsi-forgalmának megszüntetése precedenst teremthetne az ugyancsak elenyésző forgalmú fővárosi Szabadság híd forgalomcsillapításához is, továbbá a tervezett Aquincumi híd esetében is lenne példa a BKK által megadott közösségi közlekedési híd alternatívára.²³ A Lánchíd forgalmáról szóló döntés azonban nemcsak a fővárosban szolgálhat követendő gyakorlatként: Szegeden is fennáll a hosszútávú

21 Vitézy: Az autómentes Lánchíd felé lenne érdemes lépni. Index. Letöltve: 2022.12.29. https://index.hu/video/2020/06/24/vitezy_lanchid_alagut_szechenyi_ter/?fbclid=IwAR0azxc3BSgK1HkvMzBS1zkLq-eDJGjl6taBQODhReB2YVR7rhl3xnLDvpo

22 Klein Ron, Láng Zsolt: arra kérjük a főpolgármestert, tartsa be a kormánnyal kötött megállapodást. Világgazdaság. Letöltve: 2022.12.29. <https://www.vg.hu/vilag-gazdasag-magyar-gazdasag/2022/12/lang-zsolt-arra-kerjuk-a-fopolgarmestert-tartsa-be-a-kormannyal-kotott-megallapodast>

23 Aquincumi híd: a budapestiek dönthetnek az északi új Duna-hídról – 2. társadalmi egyeztetés. A Budapesti Közlekedési Központ hivatalos honlapja. Letöltve: 2022.12.29. <https://bkk.hu/fejlesztesek/tarsadalmi-egyeztetes/aquincumi-hid-a-budapestiek-donthetnek-az-eszaki-uj-duna-hidrol-2-tarsadalmi-egyeztetes.7601/>

lehetőség arra, hogy a tervezett új Tisza-híd mentesítse az autós forgalom alól a kétszer egysávos belvárosi hidat.²⁴

Azt javaslom tehát a városvezetés számára, hogy a felújítást követően állandósítsák a jelenlegi, személygépjárművek nélküli forgalmi rendet, ezzel támogatva a különböző szférákban felmerülő igényeket és a főváros élhető jövőjét. A kérdés társadalmi és főleg politikai elfogadása céljából hozzanak létre 2023 tavaszán egy átfogó és intenzív online, illetve offline kampányt, amiben a célul kitűzött élhető város koncepció egyik sarokköveként jelenik meg a téma mint jelentős lépés. Érdeemes lehet felvenni a kapcsolatot a pozsonyi városvezetéssel és tájékozódni, hogy ott miként kezelték az Öreg híd átadása során felmerülő ellenvetéseket. Bizonyára hasznosíthatók az ottani jó gyakorlatok.

A Széchenyi Lánchíd forgalmi rendjéről meghozott döntés nagy jelentőségű, hiszen nemcsak a fővárosi lakosság számára járna számos előre látható előnnyel, de úttörő lehetne egy olyan szemlélet alkalmazásában is, amely az élhető városi létet célozza meg. Ahogy Balogh Samu, a főpolgármester kabinetfőnöke is megfogalmazta: „Mondják, hogy Budapest nem Amszterdam, de Amszterdam sem volt mindig Amszterdam.”²⁵

Irodalomjegyzék

About ITF. International Transport Forum hivatalos honlapja. Letöltve: 2022.12.29.
<https://www.itf-oecd.org/about-itf>

Aquincumi híd: a budapestiek dönthetnek az északi új Duna-hídról – 2. társadalmi egyeztetés. A Budapesti Közlekedési Központ hivatalos honlapja. Letöltve: 2022.12.29. <https://bkk.hu/fejlesztések/tarsadalmi-egyeztetes/aquincumi-hid-a-budapestiek-donthetnek-az-eszaki-uj-duna-hidrol-2-tarsadalmi-egyeztetes.7601/>

A Széchenyi lánchíd forgalmi rendje a felújítás után. A Budapesti Közlekedési Központ hivatalos honlapja. Letöltve: 2022. 12. 17. <https://bkk.hu/fejlesztések/lanchid/a-lanchid-forgalmi-szerepe-a-felujitas-utan/>

24 Legény Dániel, Bába Csanád: Kilátóval és függőkerttel épülne meg Szeged következő hídja. Telex. Letöltve: 2022.12.29. <https://telex.hu/belfold/2022/11/24/szeged-harmadik-hid-tervezes-tisza>

25 Balogh Samu: A várostervezés messze túlnyúlik a közlekedésfejlesztésen. Enbudapestem.hu. Letöltve: 2022.12.30. <https://enbudapestem.hu/2022/06/balogh-samu-a-varostervezes-messze-tulnyulik-a-kozlekedesfejlesztesen/>

- Átadták a forgalomnak az átépített pozsonyi Öreg hidat. Magyar idők. Letöltve: 2022.12.29. <https://www.magyaridok.hu/kulfold/atadtak-forgalomnak-az-atepitett-pozsonyi-oreg-hidat-681940/>
- Balázs Mór Terv – Budapest Mobilitási Terve 2014-2030. A Budapesti Közlekedési Központ hivatalos honlapja. Letöltve: 2022. 12. 20. <https://bkk.hu/downloads/5641/>
- Balogh Samu: A várostervezés messze túlnyúlik a közlekedésfejlesztésen. Énbudapestem.hu. Letöltve: 2022.12.30. <https://enbudapestem.hu/2022/06/balogh-samu-a-varostervezes-messze-tulnyulik-a-kozlekedesfejlesztesen/>
- Budapesti közösségi gyűlés. Budapest főváros hivatalos honlapja. Letöltve: 2022. 11. 19. <https://kozossegi gyules.budapest.hu/miakozossegi gyules>
- Budapesti Mobilitási Terv 2030. Budapest főváros hivatalos honlapja. Letöltve: 2022. 12. 18. <https://budapest.hu/SiteAssets/Lapok/2019/budapesti-mobilitasi-terv-2030/BMT2030%20I%20web.pdf>
- Élhető és fenntartható városok: Cities-4-People (Városok az emberekért). Budapest főváros hivatalos honlapja. Letöltve: 2022.12.29. <https://budapest.hu/Lapok/2017/elheto-es-fenntarthato-varosok-cities-4-people-varosok-az-emberekert.aspx>
- FastTrack-projekt. Budapest főváros hivatalos honlapja. Letöltve: 2022.12.29. <https://budapest.hu/Lapok/2021/unios-projektek-kornyezetvedelem.aspx>
- Horváth László: A Széchenyi Lánchíd és a Várhegyi Alagút felújítása – A Közlekedési tanulmányterv tanulságai. Útügyi Lapok, 2015. Letöltve: 2022. 12. 20. <https://utugyilapok.hu/cikkek/a-szechenyi-lanchid-es-a-varhegyi-alagut-felujitasa-a-kozlekedesi-tanulmanyterv-tanulsagai/>
- Idővonal. A Budapesti Közlekedési Központ hivatalos honlapja. Letöltve: 2022. 12. 12. <https://bkk.hu/fejlesztések/lanchid/idovonat/>
- Karácsony Gergely hivatalos oldala. Facebook. 2022. 11. 20. <https://www.facebook.com/karacsonygergely/posts/709970033825004>
- Kerékpárosklub: Várostartó hiba lenne visszaengedni az autókat a Lánchídra. Telex. Letöltve: 2022. 12. 18. <https://telex.hu/velemenyt/2022/10/28/lanchid-kerekparosklub-forgalomcsillapitas>
- Klein Ron, Láng Zsolt: arra kérjük a főpolgármestert, tartsa be a kormánnyal kötött megállapodást. Világgazdaság. Letöltve: 2022.12.29. <https://www.vg.hu/vilaggazdasag-magyar-gazdasag/2022/12/lang-zsolt-arra-kerjuk-a-fopolgarmestert-tartsa-be-a-kormannal-kotott-megallapodast>
- Közösségi gyűlés kiadvány. Budapest főváros hivatalos honlapja. Letöltve: 2022. 11. 19. https://budapest.hu/Documents/kozossegi_gyules_kiadvany.pdf
- Legény Dániel, Bába Csanád: Kilátóval és függőkerttel épülne meg Szeged következő hídja. Telex. Letöltve: 2022.12.29. <https://telex.hu/belfold/2022/11/24/szeged-harmadik-hid-tervezes-tisza>
- Mi a Budapest Szíve? A Budapesti Közlekedési Központ hivatalos honlapja. Letöltve: 2022.12.29. <https://budapestszive.bkk.hu/magunkrol/mi-a-budapest-szive/>
- Nyilatkozat a Pesti alsó rakpart fejlesztéséről. Letöltve: 2022.12.29. <https://assets.4cdn.hu/kraken/7ogizDX8JzrZ1JAvjs.jpeg>
- Történelmi kitekintés. A Budapesti Közlekedési Központ hivatalos honlapja. Letöltve: 2022. 11. 28. <https://bkk.hu/fejlesztések/lanchid/tortenelmi-kitekintes/>
- Vision Zero Budapesten: fókuszban a fővárosi közlekedésbiztonság. A Budapesti Közlekedési Központ hivatalos honlapja. Letöltve: 2022.12.24. <https://bkk.hu/hirek/2021/04/vision-zero-budapesten-fokuszb-an-a-fovarosi-kozlekedesbiztonsag.6344/>

Vitézy: Az autómentes Lánchíd felé lenne érdemes lépni. Index. Letöltve: 2022.12.29. https://index.hu/video/2020/06/24/vitezy_lanchid_alagut_szechenyi_ter/?fbclid=IwAR0azxc3BSgK1HkvMzBS1zkLq-eDJGjl6taBQODhReB2YVR7rhl3xnLDvpo

Zöld eredmények. Budapest főváros hivatalos honlapja. Letöltve: 2022. 11. 19. <https://budapest.hu/Lapok/2022/zold-eredmenyek.aspx>

Perspectives of a more liveable capital

by eliminating car traffic on the Chain Bridge

Abstract

The purpose of this essay is to describe the wide-range effects of the withdrawal of car traffic on the Chain Bridge in Budapest. From an urban development point of view the issue is particularly topical, as the decision about the final traffic order of the bridge will be taken in the Summer of 2023. Until then, while minor constructions are still underway, a test period permitting only public transport, taxis, motorbikes, and bikes takes place providing residents an insight of the potentially long-term withdrawal of cars. Decreasing traffic in city centres in different ways is part of the liveable city concept which has already gained an extensive literature. Sustainable urban development is encouraged by several international organizations and networks which Budapest is also part of by participating in projects aiming for a greener capital. The essay presents professional aspects of a new traffic order on the Chain Bridge outlined by civil organizations and the Budapest Transport Centre in a comprehensive way, while effects on climate, health consequences, the image of the city centre and tourism are touched as well. In the conclusion, future perspectives on a decision for a car-free bridge in the capital are envisioned and recommendations are given to the city management for gaining increased social support.

One ticket, various approaches

Examples of integrated ticketing systems in Central Europe

Gergő Illés

Introduction

Over the past decades, the phenomenon of suburbanisation has also appeared in Central and Eastern European cities. Albeit for different reasons and with different characteristics compared to their Western European and American counterparts, the effect became similar in Central Europe – an increasing migration from the centre of the city to its periphery.¹ The emerging metropolitan areas have also caused joint problems for national and subnational bodies – a growing amount of commuters and individual car use would put an increasing burden on the city, with public transport infrastructure not being able to keep track of the sociological changes.

This comparative essay is dealing with the possibilities of establishing an integrated ticketing and public transport organisation system in the Budapest Metropolitan Area through the example of two Central European metropolises comparable in size to Budapest – Prague and Warsaw. Unlike roads and railways, an often overlooked, yet critical part of this infrastructure – ticketing systems – are not physical. Ticketing aims to improve connectivity, incentivise, and simplify the use of public transport without costly infrastructural projects. There are several schools of thought on approaching ticketing, from the fully integrated approach of the Netherlands, where ticketing is fully unified throughout the entire country regardless of the company operating the transport link, to more anarchic ticketing systems, where separate tickets are needed to take advantage of different modes of transport.

Hungary, and thereby, Budapest follows a hybrid path of public transport organisation. Much like other states in the region, Hungary first experimented with modern ways of municipal self-governance starting after 1989. But while Central Europe's historic experiences and development paths might converge, their experiences with self-governance, and thereby, public transport organisation in metropolitan areas are highly diverse.

1 Matlovič, Sedláková 2007.

Based on the comparison with Warsaw and Prague, this paper aims to answer the question of which regional best practices could be considered for implementation in the Hungarian capital. The paper will first introduce the key characteristics of the three metropolitan areas and their organisation of public transport. Then it will reflect on possible paths of political implementation in the Hungarian domestic environment.

Models of public transport organisation in Prague, Warsaw, and Budapest

The three analysed cities are highly similar demographic characteristics: according to Eurostat's NUTS 2 regional population database, Prague and the surrounding Central Bohemian region had 2,733 million residents, while the Warsaw metropolitan region had 3,095 million and Budapest and the neighbouring Pest County had 3,037 million combined. While there are various classifications for establishing the borders of the three cities' metropolitan areas, the above-mentioned NUTS 2 regions provide a sufficient rough estimate.²

Out of the three cities, Prague has the most developed and mature integrated ticketing system, which dates back to 1991, when the Prague public transport company agreed with two surrounding municipalities on the applicability of Prague city fares in the two settlements around the capital. Subsequently, the Prague City Hall established ROPID (Regional Organiser of the Prague Integrated Transport) in 1993, which later evolved into the PID (Prague Integrated Transport) system still operational today. ROPID started introducing its first suburban zones in 1995, which grew over time to 12 suburban zones outside of Prague with integrated ticketing in PID.³ The service area also surpassed the territory of the Central Bohemian region, with now some settlements in the Ústi and Labem, Liberec, Hradec Králové, Pardubice, Vysočina and South Moravian regions being included in the PID ticketing scheme. In summary, with the Prague Integrated Transport, we can hardly talk about only

² Eurostat 2022.

³ Pražská integrovaná doprava 2022.

Prague and its metropolitan area anymore, as the attractiveness of integration with Prague led to an incremental growing process of PID.⁴

However, large-scale development did not come without growing problems. Following the establishment of self-governing regions in 2000, the Czech system entrusted regions with organising regional public transport. Consequently, in 2005, the Central Bohemian Region surrounding Prague created SID (Central Bohemian Integrated Transport), a regionally owned transport organiser. At the same time, PID was already operating in some parts of the Central Bohemian regions, resulting in a schizophrenic situation caused by a lack of cooperation between PID and SID. To further complicate the scenario, regional cities also retained the right to organise their local public transport, resulting in cities like Mlada Boleslav nor Kolín neither taking part in PID or SID. The adverse effects of competitive public transport integration structures were finally recognised by Prague and Central Bohemian stakeholders, with the roles of SID gradually being integrated into the ROPID system. Prague-owned ROPID was supplemented with IDSK, the Central Bohemia-owned transport organiser, with the two bodies cooperating in the IDS (Integrated Transport System) of Prague and Central Bohemia. Behind this confusing net of abbreviations and Prague- and regionally owned companies lies a 9-year-long integration process, but more importantly, organic development of public transport organisation. The incremental growth of PID is a successful example of subsidiarity, as the development of regional transport did not become a plaything of national policymakers, and all controversial political debates were conducted on a municipal and regional level.

Poland historically has had fewer experiences with public transport integration, but Warsaw as the capital is the leader of the process. Warsaw transport is organised by the Public Transport Authority (ZTM) – which serves as the main organiser of public transport in the capital, similar to Prague’s PID or Budapest’s BKK). ZTM initiated transport integration in 2007 when suburban railway lines inside the administrative boundaries of Warsaw became available to holders of ZTM passes. In 2009, ZTM introduced a second zone outside of

4 Gąska et al 2015.

the city, which covers municipalities located around 30-50 kilometers from the city centre.⁵ Both zones at the same time can be used with ZTM's "Joint Ticket", which also expands to selected suburban bus lines to municipalities (marked from L-1 upwards), which agreed on such operations with ZTM.⁶ Additionally, passengers travelling to Warsaw from outside the second zone can buy separate tickets from national railway operators PKP Intercity and Polregio, which include public transport use in Warsaw, too. ZTM also introduced a joint ticket in cooperation with the Łódź Suburban Railways (ŁKA).⁷

However, ticket integration is far from being finalised in Warsaw. First, the current second zone introduced in 2009 only covers a fraction of the Warsaw metropolitan area. Second, despite the suburban bus system heavily expanding with new lines into new municipalities, new zones have not been added to the system for 14 years. Third, passengers still must distinguish between a confusing set of tickets when travelling to the city from outside the coverage of the second zone. Especially in comparison to Prague's PID, it is hard not to notice that ZTM's integration efforts have remained at a lower, stagnant level. However, there is a significant similarity between PID and ZTM – both companies started the integration of their public transport systems without assistance or mediation from the respective national governments.

This can be attributed to the higher level of decentralisation and stronger subsidiarity in the Czech and Polish political systems, as Czech regions and Polish voivodeships – and their respective cities – are responsible for the organisation of their public transport. Self-reliance cultivated a culture of cooperation between different entities in the two capitals' metropolitan areas. In the Czech case, cooperation took place between Prague, the municipalities, and the Central Bohemian region. In Poland, albeit not expanding to the level of the Masovian voivodeship, surrounding municipalities willingly cooperated with Warsaw on establishing ZTM's Joint Ticket.

Hence, both cities can be portrayed as positive examples for Budapest, where efforts for establishing a joint ticket in the Bu-

5 Florczak 2017.

6 Gąska et al 2015.

7 Zarząd Transportu Miejskiego 2023.

dapest metropolitan area have been fruitless. Out of the three capitals, Budapest arrived the latest to public transport integration, as the Centre for Budapest Transport was only established in 2011 by the Budapest City Hall as a main organiser of municipal transport. Consequently, any integration efforts could take place afterwards.

Budapest has seen three main integration steps since 2011, out of which only one is implemented. First, similarly to Warsaw in 2007, BKK agreed with MÁV-Start, Hungary's state-owned railway operator on the acceptance of BKK passes on all trains within the capital's administrative boundaries. While Budapest never introduced zones, it has successfully implemented so-called "extension tickets" that can be bought by Budapest Pass holders when travelling on selected suburban railway and bus lines to the Budapest Metropolitan Area. These developments can be interpreted as positive steps, as despite Budapest's dense railway network, the railway's share from intra-municipal transport is marginal in the capital. Albeit extension tickets are not as convenient for passengers as integrated agglomeration zones, they served as a good first step to further integration and establishment of zones.

The second step would have been the implementation of the city's RIGO electronic ticketing system, (aimed at replacing paper ticketing in Budapest) which never materialised. Perhaps the most serious mistake from the side of BKK stakeholders is that they mixed two separate terms – integrated ticketing and electronic ticketing – in RIGO's case. While RIGO would have simplified further ticketing integration outside of Budapest's administrative boundaries, it was mainly a contactless ticketing system unrelated to integration in the capital's metropolitan area.

The failure of RIGO stalled further ticketing integration efforts in Budapest for years. New initiatives did not originate from the municipal, but national level. Since 2020, Hungary's monopolist state-owned railway and bus companies MÁV-Start and Volánbusz merged into one group. At the same time, the later abolished Ministry of Technology and Industry (TIM) started working on a national organiser of public transport, which would have expanded the model of BKK to a national level, effectively implementing nationwide integrated ticketing. Again, integration efforts were stalled,

this time due to political clashes, as TIM was eliminated, and its competencies were transferred to the Ministry of Construction and Transport (ÉKM).⁸ Instead of nation-wide integration, the ministry seems to be working at a county-level integration scheme, which is to be established in 2023.⁹

Summary and recommendations

Public transport organisation in Prague, Warsaw and Budapest are currently in highly different levels of integration. In Prague, PID is incrementally expanding for over three decades, with the network now covering territories well beyond Prague's immediate metropolitan area. In Warsaw, integration is effective, but only manages to cover the immediate surroundings, without any indication of gradual expansion to maybe the entire Masovian voivodeship. Budapest is the only city, which has not made significant progress on integration outside of the capital's boundaries for over a decade now. The lack of integration can be attributed to an accumulation of previous policy failures, political debates between national and municipal levels of governance and an absence of a clear vision on public transport organisation in the country.

Budapest's municipal stakeholders might be tempted to wait for the Hungarian government and its assigned ministries to implement an integrated public transport ticketing system, but the reluctance of BKK and the municipality to move forward with integration is suboptimal for two reasons.

First, as Prague's and Warsaw's examples have already showcased, effective integration in public transport organisation shall be an organic process based on the mutual interests of subnational actors. National governments of Poland and Czechia were absent from the resolution of political debates on regional public transport, forcing municipalities and regions to cooperate. In turn, integration spilled over from a technical policy of integrated ticketing into an active cooperation with the joint goal of improving connectivity in the entire metropolitan area.

8 Flórián 2022.

9 Gidró 2022.

Second, unlike in Czechia and Poland, regional transport policy has become a plaything of national policymakers. The policy area of public transport has seen many state secretaries and ministers responsible in the past years. Therefore, decision-makers lack a clear national vision of how public transport should be organised.

This essay considers that the inability and perplexity of national politics create an opportunity for municipalities – especially Budapest – to step in and initiate an organic, interest-driven integration between municipalities. Budapest operates by far the densest and best-organised local public transport system in Hungary, which gives the capital considerable weight in shaping the entire country's public transport system.

However, despite the enormous influence, Budapest could have to utilise its population density, economic weight and a good example of intra-municipal public transport organisation, the city has so far not used its weight to shift national policies. Therefore, this essay considers it essential that the city makes its voice heard and reaches out to surrounding municipalities to discuss an integrated ticketing system in the Budapest metropolitan area. In 1991, Prague only needed to convince the two tiny settlements of Hovorčovice and Ořech to launch an unstoppable integration process, which has now resulted in PID covering the entire metropolitan area of the capital. If Budapest can replicate the same process, it will result in public transport becoming a highly competitive and convenient alternative for all commuters living outside of the city borders.

References

- Eurostat. Population on 1 January by NUTS 2 region. 17 11 2022. <https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/tgs00096/default/table?lang=en> (accessed 01 01, 2022).
- Florczak, Maciej. Warszawa – modelowy przykład integracja biletowej (?). Maciej Florczak, Szczecin. 5 10 2017.
- Flórián, Hecker. "Dobták Vitézy Dávid terveit, de más formában még megvalósulhatnak." *Világgazdaság*, 27 12 2022.
- Gąska, Damian, Martin Trpišovský, and Maria Cieśla. "Comparison of Public Transport Services Organisation in the Prague and Warsaw Metropolitan Regions." *Zeszyty Naukowe Politechniki Śląskiej*, 2015: 21-32.
- Gidró, Kriszta - Lázár, János. Vászárhelyt túszul ejtette egy bukott politikus. 16 12 2022. <https://www.delmagyar.hu/helyi-kozelet/2022/12/lazar-janos-vasarhelyt-tuszul-ejtette-egy-bukott-politikus> (accessed 01 06, 2022).

Matlovič, René - Alena Sedláková: The Impact of Suburbanisation in the Hinterland of Prešov, Moravian Geographical Reports, 2007: 22-31.

Pražská integrovaná doprava. Historický přehled PID. 2023.

<https://pid.cz/o-systemu/historicky-prehled-pid/> (accessed 01 03, 2022).

—. Od 12. června 2022 jsou zintegrovány regionální linky v celém Středočeském kraji. 09 06 2022. <https://pid.cz/od-12-cervna-2022-jsou-zintegrovany-regionalni-linky-v-celem-stredoceskem-kraji/> (accessed 01 03, 2023).

Zarząd Transportu Miejskiego. Wspólny Bilet ZTM-KM-WKD. 2023. <https://www.wtp.waw.pl/integracje/wspolny-bilet-ztm-km-wkd/> (accessed 01 05, 2023).

Egy jegy, többféle megközelítés

Közép-európai példák az integrált jegyrendszerre

Összegzés

Ez a komparatív esszé egy integrált közösségi közlekedési rendszer bevezetésének lehetőségeit vizsgálja Budapesten és agglomerációjában. A dolgozat két, Budapesthez hasonló méretű közép-európai nagyváros, Prága és Varsó példáján keresztül mutatja be az integrált közlekedésszervezés lépéseit és lehetőségeit. Míg Prága és Varsó esetében a jegyrendszer integrációja organikusan, a központi kormányzati szint alatt és az önkormányzatok és régiók együttműködésének köszönhetően jött létre, Budapest (mindaddig sikertelen) próbálkozásai a központi kormányzati akaratra építettek, vagy mellőzték az önkormányzatok közötti együttműködést. Ez az esszé ezért azt javasolja, hogy a budapesti városvezetés használja ki a közlekedési területen kormányzati szinten mutatkozó űrt, és proaktív módon kezdje meg egy önálló agglomerációs jegyrendszer fejlesztését, amely az integrációban mellőzi a kormányzati szintet, és egy alulról építkező, önkormányzatok közötti együttműködésre támaszkodik.

KÖRNYEZETVÉDELEM

Piloting Progress: Working Toward Sustainable Buildings in Budapest

Csenge Krokovay

Introduction

The presence of climate change is indisputable. Indeed, from large-scale events (e.g., the unrelenting and disastrous hurricanes that have plagued New Orleans, Louisiana for years¹) to small-scale inconveniences, the effects of climate change are ubiquitous and inescapable. While humankind has taken steps to adapt to the changing environment throughout history,² today we find ourselves at another critical juncture – climate experts around the world have sent clear warnings that we are at a “now or never” moment. If the levels of greenhouse gas emissions continue at their current level and are not curbed drastically, the world is on a fast-track to disaster.³

So, the question we face today is not *if we should adapt*, but rather *how much and how quickly must we adapt* to avoid global cascading and irreversible climate effects. While some measures focusing on global collective responses (top-down actions) have been taken to create unified and large-scale reductions in the greenhouse gases that underpin the acceleration of global warming, reports continue to emerge stating the current actions are not enough.⁴ Additional and unique action focusing on localising the issue is also needed to supplement these initiatives. As such, this paper will explore how to achieve the global goal of reducing greenhouse gases by promoting a localisation of the problem and encouraging citizen responsibility. Specifically, a bottom-up approach will be explored in

1 Monster Storm Tests New Orleans, 2021.

2 Massey, 2013.

3 UN Climate Report, 2022.

4 Mesík, 2019. pp. 64–84.

which local city governments and citizens are seen as the primary actors of change to achieve this global goal.

Background

Top-down Actions

The concept of global collective responses to climate change (top-down actions) – unified global responses in which every country takes collective responsibility – is not a new concept. The idea can be found in one of the first global responses to climate change – the 1992 Earth Summit in Rio de Janeiro, Brazil. This Summit led to participating countries joining the United Nations Framework Convention on Climate Change, then in 1997, the adoption of the Kyoto Protocol which legally bound developed countries to emission reduction targets.⁵ However, this Protocol proved to be unsuccessful as China and the United States (the world's two top carbon dioxide-emitting countries) did not participate. Consequently, the disastrous effects of climate change continued to worsen and the need for an international agreement which included China and the United States grew. Increasing pressure and loudening climate warnings eventually led to the Paris Climate Agreement.

In 2015, world leaders (including the US and China) came together in Paris, France to sign the Paris Climate Agreement. The underpinning concept of this agreement was that greenhouse gas emissions were the primary contributors to rising global temperatures. As such, the agreement stated global emissions must be cut by roughly 50% by 2030 (an aggregate of each country's nationally determined contributions), which would prevent global temperatures from increasing more than 2°C. If such targets were hit, research indicated the risks of climate change would be “significantly reduced” and countries would be given more time to “foster climate resilience and low greenhouse gas emissions development.”⁶

Since the signing of the Paris Climate Agreement, however, greenhouse gas emissions continue to exceed the set yearly targets, and global temperatures continue to rise.⁷ Notably, in 2018 European

5 Paris Agreement, 2015.

6 Paris Agreement, Ibid.

7 Mesík, Ibid.

Union officials reported that *all* member states had fallen behind on their targets.⁸ While the factors contributing to this shortfall are complex, it is clear that these international agreements are simply not enough on their own to create the change required.

Bottom-up Actions

One of the major issues with top-down initiatives is that those who create and are bound by them are largely disconnected from the average populous they represent. As such, these big abstract international goals are often not translated into actions that the average citizen can identify and engage with. In other words, average individuals have no buy-in sense of responsibility to support the global goal of reduced carbon emissions, which is vitally important to every living thing on this planet.

This paper submits that city governments and actors should be used to develop resilience to the consequences of climate change. The reason for this is two-fold: First, cities are the “main cause of climate change.” Over half of the world’s population currently lives in cities (a number that is projected to increase to two thirds by 2030) and are responsible for about 70% of global greenhouse gas emissions.⁹ As such, cities’ officials have the responsibility and opportunity to be a part of the solution to reducing carbon emission. Second, cities are also the most affected by climate change and are more prone to feeling the day-to-day impact of global warming. As such, local actors can translate the global crisis in local terms (creating a contextualised call to action). Cities also have the resources to communicate actions that can be taken that benefit both the individual and support the global goal of reduced carbon emissions.

Given the uniquely placed position cities find themselves when it comes to climate action, this paper will take the capital of Hungary, Budapest, as a case study for how European cities can translate global goals into the local context. This paper has been divided into the following sections: [1] Current Climate Context: the current CO₂ emission levels in Budapest, the biggest contributors/sources to CO₂ emissions, etc.; [2] Past and Ongoing Climate Actions undertak-

⁸ Paris Agreement, 2015.

⁹ Mesík, Ibid.

en by the city of Budapest to limit the CO₂ emissions and related actions; [3] Future Climate Actions & Recommendations: based upon the previous sections' key takeaways, this final section will outline a list of recommendations the city can turn into actions, as well as how to fund these actions; [4] International Funding & Supporting Networks.

Greenhouse Gas Emission in the European Union and Hungary

In 2021, after China and the United States, the EU27 remained the world's third largest CO₂ emitter, with 7.3% of share in global CO₂ emission. Although, the EU27 is far behind China and the US, whose global share is 32.9% following 12.6%, there is still much to be done to lower CO₂ emissions.¹⁰ Within the EU27, Hungary's annual CO₂ emission was 48.45 million tons in 2021¹¹ putting the country into a fairly decent place compared to other EU countries with similar population and dimensions but with much higher greenhouse gas release, like the Czech Republic (92.4 million tons) or Belgium (114.7 million tons).¹²

According to *Budapest Klimastartégiája* (Climate Strategy of Budapest) which was approved and published on the 25th of April 2018, the total greenhouse gas emission of the Hungarian capital was around 9 million tons CO₂, of which the largest contributors are [1] buildings (unsustainable and outdated infrastructure); [2] transport (traffic congestion, car run-off, etc.) and [3] the industry (e.g., factories).¹³

Budapest's Climate Strategy

Budapest as a city has been involved in the efforts to reduce carbon emissions as early as 2008, when the Municipality of Budapest joined the European Covenant of Mayors and pledged to reduce its

10 Global CO₂ Emissions Rebound in 2021.

11 Ritchie et al, 2020.

12 EU Carbon Dioxide Emissions by Country 2021, Statista, July 21, 2022, <https://www.statista.com/statistics/1171389/co2-emissions-european-union/>.

13 Budapest Klímastratégiaja 2018.

CO₂ emission by at least 21% by 2020.¹⁴ Since this pledge has been made, the mayoral leadership had changed, as conservative mayor István Tarlós was defeated by the left wing Gergely Karácsony in 2019. On the 5th of April 2021, the Budapest City Assembly accepted a new Budapest Climate Strategy and Sustainable Energy and Climate Action Plan. While this new 2021 Action Plan was based upon the 2018 version, there were several notable amendments and priority shifts. The new goal set by the Municipality of Budapest is a 40% emission reduction target for 2030, compared to the base year, 2015.¹⁵

This paper will be focusing on strategies to encourage sustainable development in Budapest's residential buildings. There are several key reasons for this focus. First, according to the research cited in the 2021 Budapest Climate Strategy, the "largest portion of CO₂ emission can be connected to the energy consumption of buildings and facilities, representing 72% of the total volume of emission. Within buildings, the consumption of residential buildings is responsible for the largest portion of emissions."¹⁶ Second, Hungary is currently facing an unprecedented energy crisis – its main gas supply has been interrupted, inflation has sky-rocketed, and households are already straining to heat their homes across the country.¹⁷ Consequently, Budapest citizens, have an increasing incentive to invest in their households to become more energy efficient (reducing carbon emissions) now more than ever.

Future Climate Actions and Recommendations

The Building Sector: Main Barriers

It has been well-established that Budapest residential buildings must be renovated for the city to meet its sustainable goals. Residential and commercial buildings in Budapest are major energy consumers. In Budapest's newest climate strategy, it further explains that "buildings are technologically outdated; their energy efficiency

14 Budapesti Klímastratégia, 2021.

15 Budapesti Klímastratégia 2021.

16 Budapesti Klímastratégia, 2021.

17 Marosi, 2022.

is poor; especially the buildings built before 1990.” Furthermore, “83% of the capital’s energy comes from fossil sources, and only a considerably low 4% comes from renewable energy sources”.¹⁸

The challenge of greening existing buildings is to build towards progress while “still respecting budgets, addressing tenants/occupant resistance to change, and meeting corporate constraints on activities”.¹⁹ A key issue, for example, relates to greening existing buildings that are used as rental properties. At present, landlords with high energy bills resulting from outdated infrastructure simply pass along the energy cost to tenants and consequently have no direct incentive to make energy efficiency investments.²⁰

The other barrier is the lack of financing for energy upgrades.²¹ “A multi-component financing model is needed to kick-start the Budapest building renovation programme, involving both domestic and international sources. The population surveys presented in the situation analysis clearly show that a significant, large-scale renovation wave will only take place if financial support is available.”²²

The Building Sector: Solutions & Key Recommendations

To address these barriers, this paper suggests building on existing initiatives to continue momentum – start small, include the community’s key stakeholders, and communicate how initiatives help the individual pocketbook, as well as the climate in general. In order to turn the tide, this paper has listed key recommendations addressing the aforementioned barriers:

- Rental properties/existing properties – Property owners in the capital should have a larger and more direct involvement in the fight against climate change. If landlords are improving the buildings, tenants stay happy. “In this respect, it’s in a landlord self-interest to make these improvements... to keep tenants over the long run.”²³
- Funding – Given that “only 8% of the population stated that they would implement some energy refurbishment in their home in

18 Budapesti Klímastratégia, 2021.

19 Yudelson, 2010. p 17.

20 Yudelson, 2010. p 28-29.

21 Yudelson, 2010. p 29-30.

22 Budapesti Klímastratégia, 2021.

23 Yudelson, 2010. p 28-29.

three years' time"²⁴ Budapest should find a way to support the refurbishment of residential buildings in a small-scale. For example, a call for applications for green-renovation plans should be announced, where top applicants from each district would be considered. Budapest should provide financial assistance with a non-refundable subsidy available and a loan of a preferential rate of 0%. They should also set up an advisory office regarding sustainable renovations to provide free consultancy for the citizens.²⁵

- Public Awareness: One step made by the city of Budapest could be to invest into a process of raising awareness within its citizens and empower property owners to make adjustments. A media campaign about climate change is also much needed with a message that in any case Budapest has their residents' backs in the fight. This could encourage people to make the first steps as individuals and as a community against climate change.²⁶

International Funding & Supporting Networks

When it comes to financing climate action, Budapest faces another complication. The issue was addressed by Benedek Jávor, the head of Budapest's representation in Brussels in an interview by the Green European Journal (2020). As Jávor pointed out, together with the leaders of the V4 capitals (Prague, Warsaw, and Bratislava) Budapest is pushing for EU funds dedicated for actions tackling climate change to be released directly to the cities. For one reason, this way is quicker to get the funds, and secondly no one can interfere with the funds due to political reasons.²⁷ Given that Budapest provides the highest contribution to Hungary's GDP, ostensibly the city has the right and the responsibility to address the consequences of climate change, unincumbered by politics. For this reason, city diplomacy is critical – it allows for cities to work together and become proactive on issues such as global warming.²⁸

There are many international organisations with an agenda to fight climate change, one example is the cities of C40.²⁹ Unfortunately,

²⁴ Budapesti Klímastratégia, 2021.

²⁵ Budapesti Klímastratégia, 2021.

²⁶ Budapesti Klímastratégia, 2021.

²⁷ Budapest Is Using Diplomacy to Fight for Democracy, 2020.

²⁸ Amul – Shrestha, 2022.

²⁹ Iberdrola, 2021.

Budapest is not yet part of this group. However, Warsaw, one of the members of the V4 capitals, has already joined in 2007.³⁰ To become a member of the C40 network, cities need to draft an ambitious climate policy and comply with the strict participation regulations. Another requirement is the carrying out of the Greenhouse Gas Emissions (GGE) inventory to comply with the Global Protocol for Community (GPC).³¹ Warsaw found a way to reduce the costs of conversion to low carbon-energies in the district heating network. They privatised the network, but kept a degree of oversight. This helped the city expand the system cost-effectively and therefore continued affordable conversion to low-carbon energy sources.³²

Conclusion

Today, cities are the biggest emitters of CO₂, and it is their right and responsibility to lower emissions to fight global warming. Fortunately, there are more and more organisations and funding available for those cities who want to participate – a one could argue, that only those with ambition receive funding. Gergely Karácsony, the mayor of Budapest, is a green-driven politician who wants to change the numbers. However, because of the resistance he faces from the Hungarian government, this is only possible with both external help and an internal change. A great task of the city of Budapest now is to liaise with the citizens, most importantly with property and business owners and change their perspective on sustainability. Furthermore, Budapest needs to find a model to follow which it can tailor to its own local context.³³

Bibliography

- Amul, Gianna Gayle Herrera – Shrestha, Maxim. Cities and Climate Diplomacy. (Accessed December 30, 2022.) <https://climate-diplomacy.org/sites/default/files/2020-10/2015-Amul-Shrestha-City-Climate%20Diplomacy-Policy-Brief.pdf>.
Baker-Laporte, Paula – Laporte, Robert. The Econest Home: Designing & Building a Light Straw Clay House. Gabriola Island, BC: New Society Publishers, 2015.

30 C40 Good Practice Guides: Warsaw, 2020.

31 Iberdrola, 2021.

32 C40 Good Practice Guides: Warsaw, 2020.

33 Amul – Shrestha, 2022.

- Budapest Is Using Diplomacy to Fight for Democracy. Green European Journal, 9 April 2020. (Accessed December 30, 2022) <https://www.greeneuropeanjournal.eu/budapest-is-using-diplomacy-to-fight-for-democracy/>.
- Budapest klímastratégiája 2018. (Accessed December 23, 2022) https://budapest.hu/Documents/klimastrategia/Bp_Klimastrategi%C3%A1ja_vegleges_KGY%20elfogadott.pdf.
- Budapesti klímastratégia és fenntartható energia- és klíma akcióterv 2021. (Accessed December 28, 2022.) <https://budapest.hu/Lapok/2022/budapest-klimastrategiaja.aspx>.
- C40 Good Practice Guides: Warsaw – Sustainable Energy Action Plan for Warsaw in the Perspective of 2020. C40 Cities, February 15, 2022. <https://www.c40.org/case-studies/c40-good-practice-guides-warsaw-sustainable-energy-action-plan-for-warsaw-in-the-perspective-of-2020/>.
- EBRD Green Cities. About. (Accessed December 30, 2022.) <https://www.ebrdgreencities.com/about>.
- EU Carbon Dioxide Emissions by Country 2021. Statista, July 21, 2022. <https://www.statista.com/statistics/1171389/co2-emissions-european-union/>.
- Global CO2 Emissions Rebound in 2021 after Temporary Reduction during Covid19 Lockdown. EU Science Hub. Research Centre, October 14, 2022. https://joint-research-centre.ec.europa.eu/jrc-news/global-co2-emissions-rebound-2021-after-temporary-reduction-during-covid19-lockdown-2022-10-14_en.
- Harvey, Hal – Orvis, Robbie. Designing Climate Solutions: A Policy Guide for Low-Carbon Energy. Washington, DC: Island Press, 2019.
- Iberdrola. C40: Las Ciudades SE Unen En La Lucha Contra El Cambio Climático. Iberdrola. Iberdrola, April 22, 2021. <https://www.iberdrola.com/social-commitment/c40-cities>.
- Marosi Gábor: Fekete Füstbe Burkolódzik Nemesdéd, Többen Műanyaggal, Ruhával Fűtenek. SONLINE. Mediaworks Hungary Zrt., October 19, 2022. <https://www.sonline.hu/helyi-kozelet/2022/10/fekete-fustbe-burkolozik-nemesded-tobben-muanyaggal-ruhaval-futenek>.
- Massey, Nathanael. Humans May Be the Most Adaptive Species. Scientific American. Scientific American, September 25, 2013. <https://www.scientificamerican.com/article/humans-may-be-most-adaptive-species/>.
- Mesík, Juraj: Climate Crisis and European Cities: From Shallow to Deep Adaptation International Issues & Slovak Foreign Policy Affairs 28, no. 3/4 (2019). (Accessed December 26, 2022.) <https://www.jstor.org/stable/26905906>.
- Monster Storm Tests New Orleans. The New York Times. The New York Times, September 1, 2021. <https://www.nytimes.com/2021/09/01/climate/hurricane-ida-new-orleans.html>.
- Paris Agreement English – UNFCCC. (Accessed December 31, 2022.) https://unfccc.int/files/meetings/paris_nov_2015/application/pdf/paris_agreement_english_.pdf.
- Paris Agreement. Encyclopædia Britannica. Encyclopædia Britannica, inc. (Accessed December 30, 2022.) <https://www.britannica.com/topic/Paris-Agreement-2015>.
- Ritchie, Hannah – Roser, Max – Rosado, Pablo: Hungary: CO2 Country Profile. Our World in Data, May 11, 2020. <https://ourworldindata.org/co2/country/hungary>.
- The Paris Agreement. United Nations. United Nations. (Accessed December 30, 2022.) <https://www.un.org/en/climatechange/paris-agreement>.

UN Climate Report: It's 'Now or Never' to Limit Global Warming to 1.5 Degrees | UN News. United Nations. United Nations. (Accessed December 30, 2022.) <https://news.un.org/en/story/2022/04/1115452>.

Winter Weather and the Climate Crisis: Explained. Climate Reality Project, November 17, 2022. <https://www.climateRealityProject.org/blog/winter-weather-and-climate-crisis-explained>.

Yudelson, Jerry. Greening Existing Buildings. New York: McGraw-Hill, 2010.

Közös érdekek: lakóépületek fejlesztése Budapesten

Összegzés

Ez a tanulmány azt vizsgálja, hogyan lehet a probléma meghatározásának segítségével és a polgári felelősségvállalás ösztönzésével elérni az üvegházhatású gázok globális csökkentését. Az írás egy olyan alulról felfelé irányuló megközelítést vizsgál, amelyben a helyi önkormányzatok és polgárok a változás elsődleges szereplői a globális cél elérésében. A tanulmány a budapesti lakóépületek fenntartható fejlődését ösztönző stratégiákra összpontosít, minthogy a 2021-es Budapesti Klímastratégiában idézett kutatás szerint a CO₂-kibocsátás legnagyobb része az épületek és létesítmények energiafogyasztásához köthető, amely a teljes kibocsátás 72%-át teszi ki. Az épületeken belül a lakóépületek fogyasztása felelős a kibocsátás legnagyobb részéért.

A klímastratégiai cél elérése érdekében azt javaslom, hogy építsünk a meglévő kezdeményezésekre: kezdjük kicsiben, vonjuk be a közösség legfontosabb érdekeltjeit és kommunikáljuk, hogy milyen eszközök, lehetőségek segíthetnek, amellyel csökkenteni lehet a károsanyag kibocsátást. Ez az egyén érdeke is, mert energiatudatossággal csökkenthetők a személyes kiadások és jól teszünk a klímának is. A fordulat érdekében ez az írás felsorolja a fent említett akadályokat kezelő legfontosabb ajánlásokat:

Bérlemény/meglévő ingatlanok – A fővárosi ingatlantulajdonosoknak nagyobb mértékben és közvetlenebbül kellene részt venniük az éghajlatváltozás elleni küzdelemben. Ha a bérbeadók javítják az épületeket, a bérlők is elégedettek maradnak. „Ebben a tekintetben a bérbeadónak érdeke, hogy ezeket a fejlesztéseket elvégezze... hogy hosszú távon megtartsa a bérlőket.”

Finanszírozás – Tekintettel arra, hogy „...a lakosság mindössze 8%-a nyilatkozott úgy, hogy három éven belül végrehajtana valamilyen energetikai felújítást otthonában...”, Budapestnek ki kell építenie egy stratégiát arra, hogy milyen módon, milyen ütemben tudná támogatni a lakóépületek felújítását. A kiírt zöldfelújítási pályázatoknak rugalmasan kellene kezelni a kerületenként eltérő problémákat. Az energetikai területen leginkább lemaradt kerületeknek vissza nem térítendő, illetve 0%-os kedvezményes kamatozású hitellel lehetne segíteni. A frekvenciált kerületekben részfinanszírozással, kedvezményes hitellel ösztönözhetné a főváros a lakosságot. Ehhez szükséges felállítani egy tanácsadó irodát, ahol teljeskörű, ingyenes tanácsadással támogathatná a polgárokat a lehetőségekről. Ebbe beletartozhat a lakóingatlanok felmérése, további terv kidolgozása a főváros finanszírozási és a lakosság pénzügyi lehetőségei alapján.

Közüvéleménytudatosság – Budapest városának egyik fontos lépése lehetne kampányok szervezése, ami a lakosság klímatudatosságának növelését célozná. Tudatosítani kell, hogy a lakóközösség mit tehet a közösség és a személyes érdekében. Az éghajlatváltozásról szóló médiakampány biztosítaná a lakosokat arról, hogy Budapestnek nem csak célja, de tetteikkel szeretné bizonyítani, hogy hosszú távú stratégiájában a „Zöld Főváros” megvalósításában számít a lakosokra. Ez arra ösztönözhetné az embereket, hogy egyénként és közösségként tegyék meg az első lépéseket az éghajlatváltozás ellen.

Tekintettel arra, hogy Budapest járul hozzá a legnagyobb mértékben Magyarország GDP-jéhez, a városnak joga és felelőssége kelle legyen, hogy a politikától függetlenül kezelje az éghajlatváltozás következményeit. Ezért a városok diplomáciája kritikus jelentőségű: lehetővé teszi a városok számára, hogy együttműködjenek és proaktívan lépjenek fel az éghajlatváltozási stratégiák kidolgozásában, vagy olyan nagyléptékű kérdésekben, mint a globális konfliktusok. Budapest városának egyik legnagyobb feladata az, hogy kapcsolatot hozzon létre a polgárokkal, legfőképpen az ingatlan- és üzletlajdonosokkal, és megváltoztassa a fenntarthatósággal kapcsolatos szemléletüket. Budapestnek továbbá olyan követendő modellt kell találnia, amelyet a saját helyi viszonyaihoz igazíthat és a diplomácia révén kormánytól független szövetségeseket kell találni.

KÖZTÉRI SZOBROK

Szobrozás vagy haladás?

Budapesti kalauz alulreprezentált nők számára

Bálint Valentina Lilla

*„Általában az emberek, hát fontosak az emberek a városban?”
Szerb Antal: Budapesti kalauz marslakók számára¹*

Budapest mindenkié – hangzik az ambiciózus, szerethető és látszólag könnyen érthető szlogen. A város 1,7 millió ember otthona, számos nemzetközi együttműködés tagja és a városdiplomácia egyik elkötelezett úttörője, fontos tehát elgondolkodni azon, hogy ki is lehet az a „mindenki”, aki a magáénak tudhatja. A kulturális sokszínűség és a társadalmi fenntarthatóság egyik aspektusa a nemek közötti egyenlőség. Tekintettel a téma kimeríthetetlen és számos területen azonnali cselekvést igénylő voltára, ez az esszé a nők városképbeli reprezentációjának kérdéskörére szorítkozik. Arra szeretnék rávilágítani: mi lehet annak a hátterében, hogy a budapesti szobrok között (is) ennyire alulreprezentáltak (és alulöltözöttek) a nők, és milyen lépéseket lehet tenni azért, hogy ebben hazánkban változás, a nemzetközi szintén pedig elmélyültebb párbeszéd kezdődhessen.

A „bronzplafon” jelenségről

Városunkban szinte láthatatlanok a nők: Budapest közterületeinek mindössze tíz százalékát nevezték el nőkről. A férfi nevek 85, a női nevek mindössze 55 százaléka köthető egyértelműen valós személyhez.² A szobrok esetében ennél is szélsőségesebb adatokkal szembesülhetünk. Logikus következő lépésnek tűnhet a budapes-

1 Szerb Antal: 1935. Budapesti kalauz – Marslakók számára. <https://mek.oszk.hu/01700/01717/html/>

2 ATLO. Nevek és terek – Budapest utcanevei. <http://adatvizualizacio.bparchiv.hu/budapestiutthanevek/>

ti közterületi szobrok témaválasztására és elhelyezésére szolgáló rendszer bemutatása, de "Nem tudom, illik-e az idegenforgalmi illemkódex értelmében megmutatni valamit, ami nincs."³ Hazánkban 1890 környékén indult meg a köztéri szobrok állítása, akkoriban még koncepció nélkül, az a szobor készült el, amelyre össze tudták szedni a pénzt; és arról, akit a közösség akkoriban jelentősnek tartott. Értéktételük a férfialakok esetében sem állta ki mindig az idő próbáját.

Az Átlátszó kutatása számszerűsítette, hogy a budapesti szobrok körülbelül három százaléka (35 db) állít emléket névvel beazonosítható női történelmi személyiségnek. Ezzel szemben a csak férfialakokat ábrázoló 785 szobor közel 79%-a (szám szerint 618) örökít meg olyan politikusokat, tudósokat, királyokat, írókat, költőket, akiknek a neve és tevékenysége is ismert. Ezen kívül további 45 férfi-női páros szobor színesíti még a főváros utcaképét. Ezek a számadatok alátámasztják, hogy városunkban is megfigyelhető az ún. bronzplafon jelenség, amely az üvegplafon szervezeti jelenségére reflektálva a nők szembetűnő hiányára hívja fel a figyelmet a városi szobrok sorában, ha teljesítményről való megemlékezésről és nem dekorációs elemekről van szó.⁴

Budapest mindenkié – akit hagytak szóhoz jutni

A női történelmi alakok megörökítésére egyik korban sem voltak tudatos központi törekvések. Az 1840-es évektől a századfordulóig Pest-Budából Budapest, három városkából dinamikus fejlődő világváros lett. A túlnépesedéssel, az infrastruktúra hiányával, a rossz higiéniával és a gyárak miatt megnövekvő környezetszennyezéssel szembenézni kénytelen városok akkoriban gyakran követték G. E. Hausmann elveit, aki nagyszabású várostervezői tevékenysége keretein belül a külvárosokba száműzte a zsúfolt szegénynegyedeket és a belvárosban könnyen átlátható tereket alkotott. Budapestről is elmondható volt, hogy impozáns épületeivel, egységes homlokzata-

3 Szerb Antal, Uo.

4 Kőműves Anita–Bátorfy Attila: Még állatoknak is több szobrot állítottunk Budapesten, mint ahány nem meztelen nőnek [atlatszo.hu](https://atlatszo.hu/atlatszo/Oknyomozó/Újságíró/Központ, August 25, 2022. https://atlatszo.hu/kozpenz/2018/07/12/meg-allatoknak-is-tobb-szobrot-allítottunk-budapesten-mint-ahany-nem-meztelen-nonek/) Átlátszó Oknyomozó Újságíró Központ, August 25, 2022. <https://atlatszo.hu/kozpenz/2018/07/12/meg-allatoknak-is-tobb-szobrot-allítottunk-budapesten-mint-ahany-nem-meztelen-nonek/>.

ival, az egyenes, széles utakkal illeszkedett a párizsi mintán alapuló modern reprezentatív főváros kánonjába. Wagenaar szerint az átfogó városrendezés ott valósulhatott meg, ahol az államberendezkedés arra elég befolyást tudott gyakorolni.^{5 6}

Az 1850-1914-es időszakban Budapesten számos olyan épületet húztak fel, amely felvonultatta az úgynevezett neo-stílusok jegyeit, amelyek a társadalmi elit mellett a nemzeti identitást és értékeket képviselték.⁷ A nőket megformáló 150 budapesti szobor közül 115 allegorikus alak, amelyek a békét, a szabadságot, a különböző évszakokat testesítik meg. A női történelmi alakokkal szemben számszerű fölényben van a 45 állatszobor, amelyek között megtalálhatóak olyan jelképek, mint a turul vagy a békegalamb – ezek illeszkednek a kor gondolkodásába.⁸ Az azóta lezajlott történelmi változások sokaságának köszönhetően mára már teljesen más felépítésű társadalom tölti meg élettel ezeket az utcákat, de néha észrevétlenül is alapvetésnek vett ez a vizuális berendezkedés, például a női szobrok esetében is. Legfontosabb reprezentatív tereinket a társadalom felsőbb rétegébe tartozó férfiak alakították (gondoljunk csak Andrássyra, Yblre, vagy „Budapest vőlegényére”, Podmaniczkyra), akik élethelyzetükből, az akkori szemléletből kifolyólag nem voltak tisztában a más nemű, szociális helyzetű emberek szempontjaival.⁹

A Kádár-korszak alatt ugrásszerűen megnőtt a női szobrok száma, a jelenleg álló szobrok körülbelül fele ez alatt az időszak alatt készült. A 73 női figurának azonban látszólag ismét szerény méretű ruhatáron kellett osztoznia, hiszen legnagyobb részük táncoló, zenélő, más hétköznapi tevékenységet végző akt.¹⁰ Sőt, a XI. kerületi Diószegi úton egy önzetlen – és valamilyen okból kifolyólag – ruhátlan fiatal lány 1964 óta töretlenül népszerűsíti a véradást.¹¹ A szob-

5 Wagenaar. 8. o.

6 Londonban és Amszterdamban például a kapitalista szabadpiac alakulása formálta a városképet aktív központi várostervezői tevékenység helyett.

7 <https://www.youtube.com/watch?v=s59QwFULd0E&pp=ygUoYnJpYW4gam9uZXN0b3duIG1hc3NhY3JlIHlvdSBsb29rIGdyZWFOIA%3D%3D>

8 Kőműves–Bátorfy.

9 Radó Nóra: Budapest, a férfiváros. Qubit, December 11, 2021. <https://qubit.hu/2021/12/11/budapest-a-ferfivaros>.

10 Kőműves–Bátorfy.

11 <https://www.kozterkep.hu/3485/a-verado-szobra>

rok eltávolítása, közterek átnevezése kiemelt fontosságot kapott az ideológiai változások megszilárdításában is.¹² A revizionista jelképként is ismert, Szent Koronát viselő Patrona Hungariae-t egy távolba révedő munkás férfi váltotta a nulladik kilométerkő posztján, de a császári család tagjaként Sissi is távozni kényszerült a számára tervezett díszes gloriette-ről 1945 után.

Az örök kérdés: Hol a nők helye? – és néhány lehetséges válasz

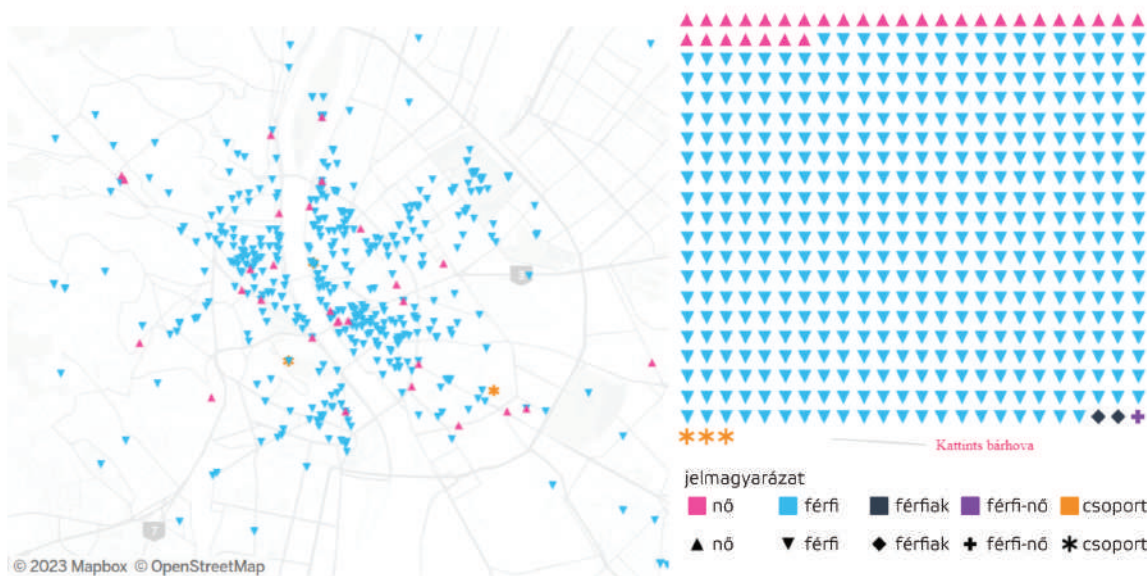
Sokszor hangzik el érvként, hogy a 20. századig a nőknek gyakorlatilag nem volt hatásuk a történelem alakulására, nem meglepő tehát a szobrok aránya sem. Az elmúlt néhány évtizedben megfigyelhető a változtatási szándék ezen a téren és kibővílni látszik, hogy kikről emlékezünk meg a városainkban. Már nem csak az a szempont, hogy az illető a kialakult kánonból ismert legyen. Jó példa erre a budapesti rakpartok 2015-ig lezajlott átnevezése, ezek ma olyan emberek nevét viselik, akik szembeszálltak a politikai hatalommal az üldözött zsidók és az emberi jogok védelmében – közöttük a nők aránya sokkal kiegyenlítettebb.

A nők nemük miatt történelmünk java részében hátrányos megkülönböztetés alá estek, így heroikus erőfeszítéseik, emberi értékeik, teljesítményeik más területeken mutatkoztak meg, sokszor elismerés vagy kézzelfogható eredmény nélkül. Ettől függetlenül számos olyan nő van, akire valamiért fel lehet nézni, nekik szobrot állítva nem csak életművükről, de a nőket érintő marginalizálásról, elhallgattatásról is indulhat párbeszéd abban a reményben, hogy ezeket a gyakorlatokat magunk mögött hagyhatjuk.

Nem csak a női alakok sorát, hanem térbeli elérhetőségüket is érdemes szélesíteni. Szembetűnő az Átlátszó adatvizualizációján, hogy a város külső kerületeiben alig találhatóak női szobrok, így az ott élők (például a saját környékükön általános iskolába járó gyerekek) nem láthatnak a mindennapi tevékenységeik során női szerepmodelleket.¹³ A kiépült infrastruktúrának és a szuburbanizáció folya-

12 Szusanna Balázs. "1111 Budapest, Férfi utca 11." Qubit, February 28, 2022. <https://qubit.hu/2022/02/28/1111-budapest-ferfi-utca-11>.

13 Anita, Kőműves-Bátorfy.

Budapest köztéri alkotásai nemek szerint

matának köszönhetően ma már lehetséges úgy városi életet élni, hogy a zsúfolt belvárost szinte teljesen elkerüljük, ez a pandémia és a *home office* térhódításával fokozottan megvalósulhat Budapesten is – a kérdés tehát egyre relevánsabb.¹⁴

Nem tehetünk róla, tehetünk ellene – nemzetközi szintén is

Budapesten számos kiváló kezdeményezés segíti a nők egyenlő reprezentációját, legyen szó azon kerületek vállalásairól, amelyek rendszeres időközönként még el nem nevezett közterületeknek ad-

¹⁴ A kép forrása: Anita, Kőműves Anita – Bátorfy Attila: "Még állatoknak is több szobrot állítottunk Budapesten, mint ahány nem meztelen nőnek | atlatszo.hu." atlatszo.hu | Átlátszó Oknyomozó Újságíró Központ, August 25, 2022. <https://atlatszo.hu/kozpenz/2018/07/12/meg-allatoknak-is-tobb-szobrot-allitottunk-budapesten-mint-ahany-nem-meztelen-nonek/>.

nak női nevet, vagy a civil kezdeményezésből készült miniszobron megjelenő Szenes Hanna teljes alakos megvalósításáról. A nőket érintő háborús erőszak kívül esik a „gulyáskommunizmus” zsánerszobrainak képi világán, és kevesen tudnak vagy mernek róla beszélni. Nemzetközi szinten is úttörőnek számít a kivételes érzékenységgel 2023-ra elkészülő budapesti emlékmű, amely az emlékezés bejárható tere lesz.¹⁵

A női szobrok alacsony száma sajnos globálisan is megfigyelhető. A New York-i Central Parkba három nő talált utat szobor formájában: Shakespeare Júliája, egy mondóka hőse és Alíz Csodaországból, Chicagóban Dorka az Őz, a csodák csodájából képviseli egyedül a nőket. San Franciscóban a városvezetés jogi munkatársainak sikerült elérni, hogy a 87:2 arányon javítva Maya Angelou költő is emlékművet kaphasson, ám a legtöbb ilyen kezdeményezést civilek vagy civilszervezetek indítják. Az Egyesült Királyságban, ahol a női szobrok aránya 2,4%, például közéleti személyek lobbiztak nyílt levélben Mary Wollstonecraft nőjogi aktivista szobráért.¹⁶

Budapestnek mint városnak – amellet, hogy lokálisan a női szobrok számának növelésével kézzelfoghatóan tesz az ügy érdekében – egyedülálló lehetősége kínálkozik arra, hogy nemzetközi párbeszédet kezdeményezzen a kérdésben és céltudatos városdiplomáciai törekvéseinek megfelelően véleményformáló hanggá váljon a témában. A nemek közötti egyenlőségért elkötelezetten veszi fel a harcot többek között az EUROCITIES városi hálózat, Magyarország pedig a UN Woman keretében és EU-tagállamként is hallathatja a hangját az Európai Bizottság 2020-2025-ös, nemi esélyegyenlőségi stratégiája kapcsán. Mindezek az együttműködések platformot biztosíthatnak Budapest proaktív fellépéséhez.

Összegzés

A nők városképi alulreprezentációja, ezen belül is a női szobrok alacsony száma különböző városképalakítási preferenciák és a nemi

15 Háborúban megerősakolt nők emlékezete – I. helyezett pályamű. Háborúban Megerősakolt Nők Emlékezete, 2022. április 25, <https://www.elhallgatva.hu/elhallgatva-haborukban-megerosakolt-nok-emlekezete-emlekmupalyazat-legjobb-helyezest-elert-tervei/>.

16 Kőműves-Bátorfy.

egyenlőségre irányuló tudatos törekvések hiánya mentén alakult, oka nem a női teljesítmény hiánya vagy az alsóbbrendűség. A névvel azonosítható történelmi alakokról mintázott szobrok számának növekedése az allegorikus aktokkal szemben lehetővé teszi, hogy mindennapi életünk során sokszínű női szerepmodellekkel találkozzunk. Hozzájárulhat egy reziliensebb, kulturálisan sokszínű helyi közösség kialakulásához, emellett nemzetközi szinten „jó gyakorlatként” is megállja a helyét a nemi egyenlőtlenségek megszüntetésére tett erőfeszítések sorában. Ezzel hozzájárulhat ahhoz, hogy a főváros a különböző nemzetközi együttműködésekben is hitelesen képviselje kitűzött értékeit és helytálló legyen az állítás: Budapest mindenkié.

Frozen in time

The issue of female representation among the statues of Budapest

Abstract

In this essay I discuss an aspect of female representation in the city through the role of statues. Females are severely underrepresented (and underdressed) when it comes to statues in the city – it is the opposite of the desirable outcome of the agenda of „Budapest belongs to everybody” that is the requirement of a sustainable and resilient society according to the current manifesto of the city. Most statues that depict women are either nudes or allegories for abstract concepts like freedom or peace. Female historical figures with a name outnumbering animals (or being 20% of their male counterparts) is a low bar for milestones in the process, but there is more in this to uncover. Among urban planning activities and historical turns equal female representation was hitherto ignored, which leaves the local community without diverse female role models, especially in the suburban areas. The issue is not widely discussed internationally either, and most of the initiatives are carried out by non-governmental organizations or civil activists. I attempt to highlight what efforts Budapest as the home of 1.7 million people, a member of multiple multinational alliances and a pioneer of city diplomacy can make to improve the situation.

Commemorating versus forgetting

The role of public memorials in remembering our 20th century past

Júlia Sipos

Introduction

Memory exists in the dynamic space between remembrance and forgetting. Public memory manifests itself in the remembrance culture and memory politics of a nation. What a nation chooses to remember (and how) is part of the process of defining and redefining its national identity. But how to commemorate traumatic or shameful parts of a state's history? This paper introduces post-World War II Germany's visual remembrance of its troubled past to serve as a guide for memory politics in Budapest. After introducing the historical background and examining a few examples from Germany, the paper will provide a general overview of the visual remembrance in Budapest, examine some public memorials, and conclude with recommendations for the future.

The challenges of visual remembrance in Germany after World War II

Following World War II, West Germany's (and later the unified Germany's) foreign policy had been characterized by a sense of "historic responsibility" and a commitment to remembrance,¹ recognizing past grievances.² As part of this process, Germany faced the problem of remembrance related to Nazism, as well as finding a way to deal with the Nazi past's architectural legacy and monumental remnants.³ The issue of erecting war memorials was delicate because the conventional "memorial code" had to be breached.⁴ In an unorthodox way, the new memorials were not erected by a "victimized nation" or by a victorious state, but by a nation that had to

1 Feldman, "The Principle and Practice of Reconciliation", p. 333.

2 Feldman, "The Principle and Practice of Reconciliation", pp. 338-340.

3 Melián and Sternfeld, "Aesthetic procedures"

4 Young, *The Texture of Memory*, p. 22.

“remember its own barbarity”,⁵ connected to loss and shame. As Young aptly observes, “how does a nation of former perpetrators mourn its victims?”⁵

Counter-monuments and *Mahnmäler*

In Germany, resolving this paradox resulted in unique forms of architectural remembrance, such as “counter-monuments” and *Mahnmäler* (“monuments of warning”). Young defines counter-monuments as “painfully self-conscious memorial spaces conceived to challenge the very premises of their being”;⁶ they were created because artists feared that traditional public memorials would “seal memory off from [public] awareness”.⁷

An example for counter-monuments is the “Harburg Monument Against Fascism” (fig. 1-2-3): the mission was to invite citizens and visitors to add their names to the pillar as a commitment to remain vigilant.⁸ As more and more names covered the column, it was gradually lowered into the ground until it disappeared completely, leaving behind only the memory of the memorial.

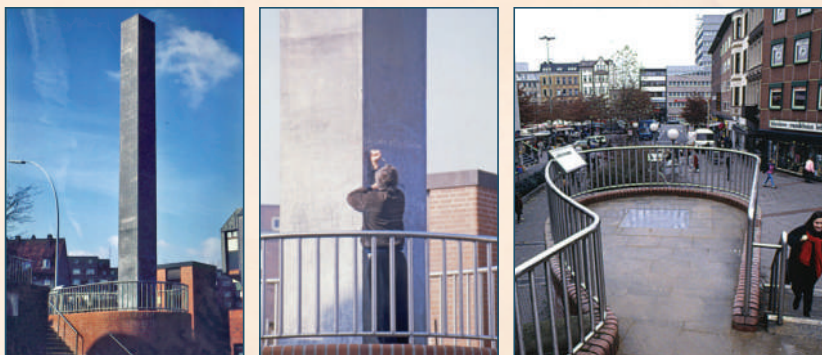

Figure 1-2-3. Jochen Gerz and Esther-Shalev Gerz, The Harburg Monument against Fascism, 1986, in Jochen Gerz, Project Book (Stuttgart: Hatje Cantz, 1994).

⁵ Young, interview.

⁶ Young, *The Texture of Memory*, p. 26.

⁷ Young, *The Texture of Memory*, p. 28.

⁸ Young, *The Texture of Memory*, p. 30.

A different example is Alfred Hrdlicka's "Hamburg Firestorm" (fig.4): instead of erasing the past by demolishing a Nazi-built memorial, Hamburg sought to begin a dialogue between past and present. The counter-monument symbolizes "the charred timbers of a bombed-out city" with a figure, leaning against the wall.⁹ This is juxtaposed with the nearby Nazi monument and its marching soldiers (fig.5). They share the same space, the "demonic order of fascism" and its consequences.

Other memorials called *Mahnmäler*, or "monuments of warning", are dedicated to remember the Holocaust. They come in many forms: for instance, as the site of a concentration camp or as *Stolpersteine* (lit. "stumbling stones", small plaques dedicated to the victims of Nazism and installed in the pavement in front of their last address of choice) (fig.6).

One of the most famous *Mahnmäler* is the Memorial to the Murdered Jews of Europe (fig. 7-8) in Berlin. Part of it is the Field of Stelae (a grid of 2,710 concrete pillars vary-

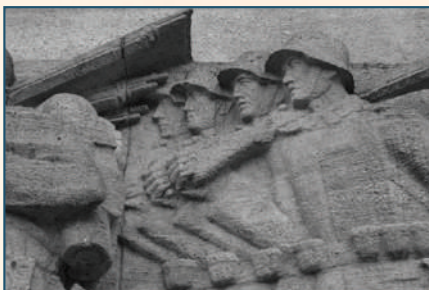

Figure 4. Alfred Hrdlicka, Hamburg Firestorm, 1985

5. Rochard Kuöhl, 76th Monument, 1936 (photos: Marek Domański)

Figure 6. Günter Demnig, Stolpersteine, 1994 –present (photo: Gergely Túry)

⁹ Young, *The Texture of Memory*, p. 39.

Figure 7. Peter Eisenman, Memorial to the Murdered Jews of Europe, 2005 (photo: Marko Priske)

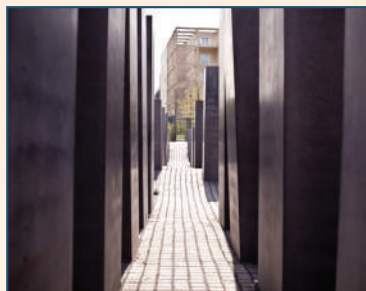

Figure 8. Peter Eisenman, Memorial to the Murdered Jews of Europe, 2005

ing in height from 0 to 4.7 meters) which lets the visitor experience the loss of the “illusion of order and safety” as they cross the grid¹⁰ and the suffocating process through which evil becomes part of our life, suddenly towering above us.

As we can see, counter-monuments and Mahnmäler avoid being didactic and they do not want to console but to provoke and return the burden of memory to the observer.¹¹ Both represent the mode in which Germany committed itself to remembrance and integrated its troubled past into its national identity.

Visual remembrance in Budapest

As opposed to Germany which “internalized Auschwitz”¹² and made continuous efforts to address its past, the same cannot be said about Hungary. According to Assmann, competitive victimhood and collective suffering characterizes the remembrance culture of the post-Soviet bloc,¹³ Hungary included, instead of claiming responsibility.

Budapest plays a leading role in Hungary’s visual remembrance as the capital. Regarding the public memorial landscape of the city,

¹⁰ Eisenman, “Peter Eisenman about the Memorial”

¹¹ Young, interview.

¹² Buruma, *Wages of Guilt*, p. 75.

¹³ Assmann quoted in Nagy, “Aleida Assmann: rossz közérzet”

a number of memorials are dedicated to “traditional topics”, (eg. tragic events, mainly to the 1848 and 1956 revolutions) and fitting one of the three dignified roles available for the national collective: that of the victor, or the resistor, or the victim.¹⁴ Secondly, almost no major monument reflects the crimes Hungary committed against its own citizens and others during World War II (the exploitation and deportation of its Jewish citizens, the Novi Sad raid, the willing collaboration with the Gestapo, etc). Lastly, some memorials dedicated to 20th century events engage in truth-fabrication: minimizing the role Hungary played, blurring historical responsibility (for example, by listing victims and their perpetrators in the same list, all of them as the fallen victims of World War II¹⁵) or engaging in Holocaust-revisionism.¹⁶

Every memorial is an interpretation of a past event, but as Ferenc notes, they are also “an attempt at legitimizing a certain vision of history”.¹⁷ In recent years, the Hungarian government has spread an alarming vision of history: it negates Hungary’s responsibility and complicity in the Holocaust and World War II¹⁸ and it is reflected in public memorials as well.¹⁹

Victims and perpetrators in Budapest

One such controversial memorial in Budapest is the Memorial for Victims of German Occupation by Péter Raab Párkányi (fig. 9). It was erected in 2014 to commemorate the 70th anniversary of the German occupation and it is dedicated to the “memory of victims”. Its rapid construction, the state-appointment of the artist and the lack of expert opinion or public consensus about the monument was justified by its alleged importance for the national economy.²⁰ The monument depicts Hungary (symbolized by the Archangel Gabriel) being attacked by a German imperial eagle. The message is clear

14 Assmann, “From collective violence.”, p. 19.

15 Karsai, interview.; Borbás, „Pokorni megoldotta.”

16 Kakissis, “Hungary’s New Holocaust Museum”.

17 Ferenc, “War monuments”.

18 Owen-Jones, “Hungary”, 79; Ungváry, “Az eleven borzalom.”

19 Karsai, interview.

20 Magyar Közlöny, “A Magyarország német megszállásának emléket állító”

(Hungary was an innocent victim of aggressive German occupation) and the roles neatly assigned (Germany as the only perpetrator).

However, the historical truth is different: Hungary was an ally of the Third Reich and an overachieving perpetrator when it came to the exploitation, deportation, and murder of its Jewish citizens: besides

arranging the fastest deportation of the Holocaust, it was also the first country in 1920 to restrict the number of Jews who could attend university. Intense public opposition could not stop the memorial from being erected, but it was never officially inaugurated.²¹

However, the existence of this controversial memorial unintentionally created a counter-monument, starting a dialogue about the true role Hungary played during World War II. The *Eleven Emlékmű – az én történelmem* (lit. Living Memorial – My history) started as a civilian protest against the monument when news broke about its creation.²² As part of the Living Memorial, citizens were invited to bring personal artifacts and place it next to the construction site as “a symbol of willingness to repent and to forgive”²³, remembering World War II and the Holocaust (fig. 10-11). Two chairs were also placed facing each other signaling the need for public discourse about national history.²³ This was followed by the citizens organizing public debates at the counter-monument, while also taking care of maintaining it in the past eight years. Through these actions, they engaged in the painful but necessary self-reflection and honest dialogue about Hungarian history that the state neglected to do.

Figure 9. Péter Raab Párkányi, Memorial for Victims of German Occupation, 2014 (photo by the author)

21 Hungarian government, “Nem lesz avatóünnepség.”

22 Erőss, “In memory of victims”, 247

23 Gócz, „Tétje lett ennek az egésznek”

Other initiatives by local councils and the municipality indicate a change in the way history could be memorialized in Budapest. An example is the memorial plaque unveiled in 2021 in the courtyard of a former Jewish hospital, commemorating the Maros street massacre.²⁴ Importantly, the plaque states explicitly that the murderers were Hungarian Arrow Cross party members, and their victims were fellow Hungarian citizens. This plaque is important because it is only 800 meters away from the disputed Turul statue,²⁵ a prime example of memorials avoiding historical truth or responsibility.

Nevertheless, there are other positive examples such as the counter-monument, "Names in the mortar joint", erected by Eötvös Loránd University to commemorate World War II victims of the university (fig.13-14). To achieve the artists' aim to be both "of monumental scale and concealing size",²⁶ they installed a 200 meter long

Figure 10-11. Living Memorial – My history, 2014 (photos by the author)

24 In January 1945, members of the Arrow Cross party murdered 88 patients, doctors, and nurses in the Buda Chevra Kadisha Jewish hospital at Maros street 16. The building still functions today as a clinic for 1st district residents.

25 The turul bird was the symbol of the fascist Arrow Cross Party and the statue was erected in front of the former headquarters of the party, listing party members who were mass murderers and their victims all together as the fallen victims of World War II.

26 Trefort-Garden Monument 2014.

Figure 13-14. Far-
kas Albert, Ildikó
Bujdosó, Dénes
Fajcsák, Eszter
Lukács, János
Roth, Levente
Szabó and Nóra
Szigeti, Names in
the mortar joint,
2014

but only 1 cm wide bronze stripe that runs through the university buildings' walls, containing the names of students and staff who died during World War II. At the inauguration, as a symbolic act of acknowledging guilt, the dean apologized in the name of the university for failing to protect their citizens from the inhuman laws.²⁷

Another welcome initiative about a neglected part of history will be a memorial dedicated to women raped in wartimes (construction planned to finish in May 2023) with the aim of "shaping public perception of wartime rape and working towards a consensus of memory politics".²⁸ Uncommon for memorials in Budapest, the preparation process for this memorial also included extensive research, learning from international examples, public discussions and exhibitions. These above-mentioned memorials are promising initiatives, nevertheless, there is still much work left to do in Budapest in terms of visual truth-telling.

Conclusion and recommendations

²⁷ Csáki, „Ellenemlékmű”

²⁸ Memory of rape in wartimes.

Germany took unprecedented actions after World War II to its own past – Hungary never had such a conscious, long-term effort on a societal level and, in recent years, “gained the dubious distinction of rewriting history to rehabilitate war criminals and diminish its own guilt”²⁹ under Viktor Orbán’s government.³⁰ Buruma argues that the “ghosts of the past” do not go away until a “society has become sufficiently open and free to look back, from the point of view neither of the victim nor of the criminal, but of the critic”.³¹ No matter how far or close that might be, striving for truth and a common understanding of our past and following the footsteps of Germany’s visual truth-telling can help Budapest reach this desired state.

As a quick-win, Budapest could erect more memorials marking the sites of atrocities during the Holocaust and establishing clear responsibility. Another important task would be to review the existing monuments/plaques about World War II to make sure that victims and their perpetrators do not appear on the same list. On the medium-term, existing monuments that minimize the role Hungary played in World War II would be an ideal site for creating permanent counter-monuments next to them as contrasts.

The EU provides an ideal framework for dialogic remembering between states (mutually acknowledging one’s own guilt and empathy for the suffering they caused to others³²) – which can be implemented between different groups within one state as well. Using dialogic remembering and building on the experience of the group of citizens behind the Living Memorial, Budapest could organize public debates about difficult parts of Hungary’s history – even using some of the existing memorials to start a constructive discussion about public memory and remembrance. Besides that, in the longer-term, Budapest could sponsor artists to come up with innovative ways of visually remembering the past in Budapest in a way that motivates residents of the city to reflect critically on our shared 20th century past together.

As philosopher George Santayana said, “those who cannot re-

29 Owen-Jones, “Hungary”, p. 79.

30 Owen-Jones, “Hungary”, pp. 79 & 81-83; Ungváry, “Az eleven borzalom.”; Rab, “Pokorni József kabátja”.

31 Buruma, *Wages of Guilt*, p. 249.

32 Assmann, “From collective violence”, p. 19.

member the past are condemned to repeat it”.³³ Hopefully, in the coming years, more and more memorials and counter-monuments will tell the historic truth in Budapest, helping Hungarians take ownership and responsibility of our history.

Works Cited

- Assmann, Aleida. From Collective Violence to the Common Future: Four Models for Dealing with a Traumatic Past.” Yerevan State University, accessed January 17 2023, http://ysu.am/files/02A_Assmann.pdf
- Borbás, Barna. “Pokorni megoldotta: ők zárták le a 15 éve tartó turulbotrányt.” Válasz Online. June 22, 2020. <https://www.valaszonline.hu/2020/06/22/pokorni-turul-ungvary-cseh-kovacs-hatter-interju/>
- Buruma, Ian. The Wages of Guilt: Memories of War in Germany and Japan. United States of America: Meridian, 1995
- Csáki, Judit. “Ellenemlékmű.” Revizor, November 20, 2014. <https://www.revizoronline.com/hu/cikk/5332/nevsor-a-fugakban-az-elte-trefort-kerti-emlekhelye>
- Eisenman, Peter. n.d. “Peter Eisenman about the Memorial” Translated by Dr. Günter Schlusche. Accessed January 5, 2023. <https://www.stiftung-denkmal.de/en/memorials/memorial-to-the-murdered-jews-of-europe/>
- Erőss, Ágnes. “In Memory of victims: Monument and counter-monument in Liberty Square, Budapest.” Hungarian Geographical Bulletin 65 (2016): 237-254. Accessed January 5, 2023. <https://doi.org/10.15201/hungeobull.65.3.3>
- Feldman, Lily Gardner. “The Principle and Practice of ‘Reconciliation’ in German Foreign Policy: Relations with France, Israel, Poland, and the Czech Republic”. International Affairs 75.2 (1999): 333-356. JSTOR. Accessed December 10, 2014.
- Ferenc, Tomasz. “War monuments as vehicles of memory and activators of social actions.” Popular inquiry no. 1 (September 18 2019). Accessed January 9, 2023. <https://www.popularinquiry.com/blog/2019/9/18/tomasz-ferenc-war-monuments-as-vehicles-of-memory-and-activators-of-social-actions>
- Flamm, Matthew Caleb. „George Santayana (1863-1952)”. *The Internet Encyclopedia of Philosophy*. n.d. Accessed January 9, 2023. <https://iep.utm.edu/santayan/>
- Gócza, Anita. Tétje lett ennek az egésznek – az Eleven emlékmű két éve. Artportal, April 24, 2016. <https://artportal.hu/magazin/tetje-lett-ennek-az-egesznek-az-eleven-emlekmu-ket-eve/>
- Hungarian Government (website). 2014. Nem lesz avatóünnepség. Filmed July 21 2014 in Budapest. Video. <https://2015-2019.kormany.hu/hu/miniszterelnokseg/videok/nem-lesz-avatounnepseg>
- Kakissis, Joanna. “Hungary’s New Holocaust Museum Isn’t Open Yet, But It’s Already Causing Concern.” NPR, February 8, 2019. <https://www.npr.org/2019/02/08/690647054/hungarys-new-holocaust-museum-isn-t-open-yet-but-it-s-already-causing-worry>

33 Flamm, “George Santayana”

- Karsai, László. „Az állam meggyalazza az áldozatok emlékét a Terror Házával és társaival.” Interview by György Bolgár. Megbeszéljük, Klubrádió, January 17 2020. Audio. <https://www.klubradio.hu/adasok/tortenesz-az-allam-meggyalazza-a-zsido-aldozatok-emleket-a-terror-hazaval-es-tarsaival-110736>
- Magyar Közlöny (website). „A Magyarország német megszállásának emléket állító, Budapest V. kerületben felállításra kerülő emlékmű megvalósításához szükséges közigazgatási hatósági ügyek nemzetgazdasági szempontból kiemelt jelentőségű üggyé nyilvánításáról és az eljáró hatóságok kijelöléséről.” Magyar Közlöny 225 (2013): 90100.
<http://www.kozlonyok.hu/nkonline/MKPDF/hiteles/mk13225.pdf>
- Melián, Michaela and Nora Sternfeld. “Aesthetic procedures and History Politics in Public Space.” Filmed at January 19 2022 at Counter-Monuments and Paramonuments conference, video, 03:40, <https://mediathek.hfbk.net/l2go/-/get/v/404>
- Memory of rape in wartimes: Women as victims of sexual violence (website). n.d. Works of art. Accessed January 5 2023. <https://www.elhallgatva.hu/emlekmu/?lang=en>
- Nagy, József. „Aleida Assmann: Rossz közérzet az emlékezetkultúrában. Beavatkózás.” Review of Das neue Unbehagen an der Erinnerungskultur: Eine Intervention. Accessed January 17 2023, <http://real.mtak.hu/152245/1/Nagy-J%C3%B3zsef-Jan-Assmann-Rossz-k%C3%B6z%C3%A9rzet-az-eml%C3%A9kezetkult%C3%B3r%C3%A1ban.pdf>
- Owen-Jones, Caderyn, “Hungary” in the Holocaust remembrance project, edited by William Echikson, 79-88. 2019. Accessed on January 9 2023. https://www.holocaustremembranceproject.com/_files/ugd/c1aa54_1076adf0d96e43b59825c5dffbfcae68.pdf
- Rab, László. „Pokorni József kabátja – tanulmány.” Mozgó Világ. October 18, 2019. <https://mozgovilag.hu/2019/10/18/rab-laszlo-pokorni-jozsef-kabatja-tanulmany/?fbclid=IwAR2ZWNEc97H5goDkYia37rm1OyRP4HxOaggy9IHxTD1kQU4AedDCI9zLtgk>
- Trefort-Garden Monument 2014 (website). n.d. Introduction the MM Group. Accessed January 15 2023. <http://emlekhely.btk.elte.hu/trefort-garden-monument-2014/>
- Ungváry, Krisztián. “Az eleven borzalom.” HVG. January 21, 2014. https://hvg.hu/velemenyt/20140121_Az_eleven_borzalom
- Young, James E. The Texture of Memory: Holocaust Memorials and Meaning. New Haven: Yale University Press, 1993. 17-323. Print.
- Young, James E. “Holocaust monuments and counter-monuments.” Interview by Adi Gordon and Amos Goldberg. May 24 1998, Yad Vashem, Jerusalem. https://www.yadvashem.org/odot_pdf/Microsoft%20Word%20-%203659.pdf

Megemlékezés vagy felejtés

A köztéri emlékművek szerepe 20. századi múltunk emlékezetében

Összegzés

Az emlékezetpolitika fontos részét képezik a köztéri szobrok és emlékművek. Ezen belül külön műfajt képeznek azok az emlékművek és ellen-emlékművek, amelyeket Németországban hoztak létre a II. világháború után, szembenézőként a náciizmus bűneivel. Rövid történelmi kitekintés és német példák bemutatása után dolgozatomban Budapestre fókuszál, azt vizsgálva, hogyan jelenik meg a fővárosban a vizuális emlékezetpolitika köztéri szobrok és emlékművek formájában a XX. századi történelmünkkel kapcsolatban. Bemutatok jó és rossz példákat, majd a lezárásban ajánlást teszek arra, hogy a német példát követve, Budapest egy őszinte és a múlttal szemben (ön)kritikus vizuális emlékezetpolitikát valósítson meg a köztéri emlékműveivel.

MENEKÜLTÜGY

Budapest és az ukrainai menekültek

Takácsy Dorka

A 2022 február 24-án kezdődött ukrainai orosz invázió azonnal menekülthullámokat indított el, a menekülő ukránok nagy része Nyugat felé indult. Bár Magyarország nem tartozik a legelső célországok közé, szomszédos ország lévén így is rengetegen haladtak és haladnak át rajta, menekült-, illetve menedékes státuszért azonban csupán az érkezetek töredéke folyamodott. Az inváziót követő hetekben a menekültek fogadását idehaza nagy részben civil szervezetek és jószándékú önkéntesek intézték, látható állami szerepvállalás és segítség nélkül. A 2022. áprilisi országgyűlési választás közeledtével azonban a kormány hirtelen központosította a menekültfogadást, és az érkezőket eltüntette a publikum szeme elől. A probléma ettől természetesen nem szűnt meg, de a mindennapi életben az emberek már jóval kevésbé találkoznak vele. Budapest az első pillanattól fogva jelen volt a probléma megoldásában, és a szűk pénzügyi és operatív mozgástér ellenére is szerteágazó módokon igyekezett és igyekszik segíteni az érkezeteken. Ez az esszé az eddigi jó gyakorlatokat szemléli, és javaslatokat tesz a budapesti lakosság további érzékenyítésére.

A városok szerepe és a menekülők integrációja a szakirodalomban

A menekültek fogadásában számos aktor vehet részt, ideális esetben koordinált módon, hogy így még hatékonyabban léphessenek fel. A civil szervezetekre jellemzően rendkívül fontos és sokféle szerep hárul.¹ Ennek oka részben strukturális, ugyanis más szereplők döntéshozatali mechanizmusa lassabb és bonyolultabb lehet, a költségvetésük kötöttebb, és egy speciális problémára nem is feltétlenül rendelkeznek felhalmozott tudással vagy elegendő szakem-

1 Galera, Giulia–Leila Giannetto–Antonella Noya. 2018. The Role of Non-State Actors in the Integration of Refugees and Asylum Seekers. Paris, OECD. <https://doi.org/10.1787/434c3303-en>.

berrel. Egy specializálódott civil szervezetnél ez utóbbi viszont meg lehet, ezért az azonnali, első vonalbeli segítség jellemzően tőlük érkezik. Ezek a szereplők ugyanakkor – főleg Magyarországon – más jellegű problémákkal szembesülnek, mint például szűkös források, önkéntesek hiánya és nem támogató, vagy akár kifejezetten ellentétes hozzáállás a kormányzat részéről. Az egyházak is szerepet vállalhatnak, mint például a lengyelországi görögkatolikus egyház az Ukrajnából érkezett munkacélú bevándorlók esetében.²

A városok szükségszerűen valamivel lassabban tudnak reagálni, mint például a civil szervezetek, de a szerepük egyre inkább felértékelődik. A migrációkutatás fősodrában fordulat állt be, előtérbe helyezve a helyben megvalósítható megoldásokat a nemzetközi és nemzeti szintű menekült- és integrációs szakpolitikák ellenében.³ A többszintű kormányzás a 2015-ös menekültválságot követően az EU-ban is előtérbe került a menekültügyben.⁴ Általánosságban megfigyelhető, hogy miközben az olyan kérdésekben, amelyekben a nemzeti szuverenitás a tét – a menekültek beáramlása egy országba tipikusan ilyen – a különböző szinten lévő szervezetek igyekeznek a nemzeti szintű politikákkal összhangban cselekedni, a városok pedig egyre gyakrabban tartják fenn maguknak a mérlegelés jogát.⁵ A menekültek integrációjában a befogadó helyi lakosság szerepe megkerülhetetlen,⁶ esetükben a szemléletformálás és objektív tájékoztatás mellett az érzékenyítés is rendkívül fontos. A menekültek szándéka a maradásra nagyban függ az adott városhoz fűződő, kialakult érzelmi kapcsolattól.⁷

2 Bartłomiejski, Robert–Dorota Kowalewska. 2020. The Role of Greek Catholic Church in the Integration Process of Labour Migrants in Poland. *Eur. J. Sci. Theol* 16: 107–19. o.

3 Zapata-Barrero, Ricard–Caponio, Tiziana–Scholten, Peter. 2017. Theorizing the ‘Local Turn’ in a Multi-Level Governance Framework of Analysis: A Case Study in Immigrant Policies. *International Review of Administrative Sciences* 83 (2): 241–46. o.

4 Doornik, Jeroen–Glorius, Birgit. 2016. Refugee Migration and Local Demarcations: New Insight into European Localities. *Journal of Refugee Studies* 29 (4): 429–39. o.

5 Doornik, Jeroen, and Djoeke Ardon. 2018. The City as an Agent of Refugee Integration. *Urban Planning* 3 (4): 91–100. <https://doi.org/10.17645/up.v3i4.1646>.

6 Glorius, Birgit–Bürer, Miriam–Hanne Schneider. 2021. Integration of Refugees in Rural Areas and the Role of the Receiving Society: Conceptual Review and Analytical Framework. *Erdkunde* 75 (March): 51–60. o. <https://doi.org/10.3112/erdkunde.2021.01.04>.

7 Toruńczyk-Ruiz, Sabina–Brunarska, Zuzanna. 2020. Through Attachment to Settlement: Social and Psychological Determinants of Migrants’ Intentions to Stay. *Journal of Ethnic and Migration Studies* 46 (15): 3191–3209. <https://doi.org/10.1080/1369183X.2018.1554429>.

Countries featured in the Refugee Response Plan

Country	Data Date	Refugees from Ukraine registered for Temporary Protection or similar national protection schemes	Refugees from Ukraine recorded in country	Border crossings from Ukraine*	Border crossings to Ukraine**
Bulgaria	2022.12.13.	148 451	51 140	Not applicable	Not applicable
Czech Republic	2022.12.20.	471 481	472 473	Not applicable	Not applicable
Hungary	2022.12.20.	32 850	32 850	1 929 514	Data not available
Poland	2022.12.20.	1 544 074	1 544 074	8 349 746	6 236 435
Republic of Moldova	2022.12.20.	Not applicable	99 524	726 676	361 591
Romania	2022.12.18.	98 162	103 167	1 695 870	1 352 795
Slovakia	2022.12.20.	103 941	104 140	1 024 101	760 581
Összesen		2 398 959	2 407 368	13 725 907	8 711 402

1. ábra. Forrás: UNHCR. <https://data.unhcr.org/en/situations/ukraine>

Magyarország, 2022

Az orosz invázió elől ukrainai menekültek százazrei lépték már át a magyar határt, amely számra a kormány előszeretettel hivatkozik is, ugyanakkor közülük máig (2022.12.27) csupán 32 850 fő adott be menekült- vagy menedékes kérelmet.⁸ Amint az 1. ábra mutatja, ez régiós összehasonlításban kifejezetten alacsonynak tekinthető, és vélhetően nem kis részben a kevésbé attraktív perspektívának köszönhető, ami Magyarországon a menekültek elé tárul.

A menedékes státuszt kapók száma azokat jelenti, akik egyrészt a különféle adminisztratív rendszerekben láthatóak, másrészt ők azok, akik jogosultak állami segílyre. Az utóbbi összege (ún. létfenntartási támogatás) havi 22.800 Ft, gyermekenként pedig további 13.700 Ft, látható tehát, hogy a jelenlegi száguldó, Európában rekordméretű magyar infláció mellett ez rendkívül kevésre elég. A feljogosító menedékes státuszra pedig akár hónapokat is várnia kell a kérelmezőnek, addig ideiglenes humanitárius kártyával tartózkodhatnak az országban.⁹

8 UNHCR. 2022. Situation Ukraine Refugee Situation. December 27, 2022. <https://data.unhcr.org/en/situations/ukraine>.

9 Rédl Boglárka–Sarkadi Nagy Márton–Zubor Zsolt. 2022. Magyarország néhány tízezer ukrainai menekültet sem képes rendesen ellátni, civilek végzik az állam segélymunkáját | atlatszo.hu. 2022. augusztus 24, <https://atlatszo.hu/kozugy/2022/08/24/magyarorszag-nehany-tizezer-ukrainai-menekultet-sem-kepes-rendesen-ellatni-civilek-vegzik-a-allam-segelymunkajat/>.

A menekültek a kezdeti, kaotikus állapotokat teremtő időszakokkal ellentétben már rég nem a budapesti Keleti- illetve Nyugati pályaudvarra érkeznek, ahol segélyszervezetek standjai és önkéntesek próbálták segíteni rajtuk. Az 2022. áprilisi országgyűlési választások előtt kevéssel – de a menekültek megindulása után hosszú hetekkel – a kormányzat hirtelen megjelent a koordinációban, a Katasztrófavédelem képében. A bevezetett új rendszer szerint azóta az érkezők a határról a városközponton kívül eső BOK-csarnoknál szállnak le a vonatról. Aki közülük maradna Magyarországon és nem távozna azonnal harmadik országba, innentől kap asszisztenciát, és többek között beadhatja a menedékügyi kérelmét is, a Katasztrófavédelem pedig országszerte szétosztja őket menekültszállásokra.

Budapesti menekültszállásra sajtóinformációk szerint gyakorlatilag nem küldenek állandó tartózkodásra embereket.¹⁰ Ez ugyanakkor nem jelenti azt, hogy a fővárosban ne lennének ukrain menekültek, csak azt, hogy amennyiben hosszú távon maradnak, van hol lakniuk, jellemzően civil felajánlásból, továbbá a Migration Aid ideiglenes 217 ágyas menekültszállásán a Madridi úton, nem pedig államilag szervezett keretek között. Látható tehát, hogy Budapesten főleg átmeneti jelleggel tartózkodnak menekültek, mivel a hosszú távra maradókat a Katasztrófavédelem máshová irányítja. Az Ukrajnából érkezettek munkába állását 90 napig jogszabályilag könnyítette a kormány,¹¹ ám ez valószínűleg kevés ahhoz, hogy humanosabb ideig tömegek maradjanak Budapesten, annál is inkább, mert a jelentkező strukturális problémák kormányzati szinten igényelnének megoldást.

Az EU Régiók Tanácsának tanulmánya szerint a Magyarországra érkezők az alábbi problémákkal szembesülnek: 1) az állami rendszer felkészületlen, és az új kihívásokra nem reagál; 2) az állami védelem nagyon korlátozott (például az Ukrajnából érkező nem ukrán állampolgárok esetében); 3) az oktatási rendszer sem nyelvi, sem módszertani szempontból nem tud befogadni nagy tömegben ukrán diákokat; 4) a szakemberhiány és infrastrukturális problémák miatt az

¹⁰ Ibid.

¹¹ Országos Idegenrendészeti Főigazgatóság. 2022. Tájékoztató az Ukrajnából menekülő ukrán állampolgárok részére. 2022. http://www.bmbah.hu/index.php?option=com_k2&view=item&layout=item&id=1751&Itemid=2123&lang=hu.

egészségügyi ellátórendszer a menekülteknek csak nagyon limitált segítséget képen nyújtani; 5) a menekülők elsöprő többsége nem jelenik meg a rendszerben, hiszen nagyon kevesen maradnak, és még ők is nem hivatalos csatornákhöz folyamodnak segítségért.¹²

A Főváros számára tehát véleményem szerint az elérhető rövidtávú cél így nem a teljes beágyazódás és végleges letelepedés elősegítése, hiszen az a rendelkezésre álló eszközrendszerrel, anyagi forrásokkal és hatáskörök ismeretében kivitelezhetetlen, hanem az itt lévők életének átmeneti megkönnyítése és a lakosság érzékenyítése a menekülők helyzete és a problémakör iránt.

Budapest, 2022

Budapest azon szűk mezőben, amelyen mozoghat, eddig példa értékűen helyt állt. Ez nem kis részben annak az építkezésnek köszönhető, amit a városvezetés 2019 óta folytat, hiszen azóta hangsúlyosan bevont civil szervezeteket a városirányítás számos területére. A már meglévő jó kapcsolat lehetővé tette, hogy a civilek szakértelme és hozzáértése gyorsan és hatékonyan csatornázódhasson be a város cselekvési tervébe. A segítség, amelyet nyújtani tudtak, valós, megjelenő, alulról jövő igényekre tudott reflektálni. Ez éles kontrasztban áll a nehézkes, és a politikai retorika szintjén olykor ellenséges, az igényekre kevésbé reflektív kormányzati segítségnyújtással.

Budapest információs pontot is működtet a megérkezők számára a Nemzetközi Migrációs Szervezettel (IOM) és az ENSZ Menekültügyi Főigazgatóságával (UNHCR) együttműködve. Az információn kívül magyar nyelvű, kisgyerekkori fejlesztő foglalkozások és lelki segítségnyújtás is kérhető a ponton.¹³ A menekültek a BKV szolgáltatásait ingyen használhatják, és a vállalat honlapja is könnyen elérhető ukrán nyelven.¹⁴ A Főváros ezen kívül rövid- és hosszútávú szállással és

12 European Committee of the Regions. 2022. EU Cities and Regions Welcoming Ukrainian Refugees: Mapping Multilevel Coordination. LU: Publications Office. <https://data.europa.eu/doi/10.2863/060380>.

13 Infostart/MTI. 2022. Ukrajna menekülteket segítő információs központot nyitott Budapest. Infostart.hu. 2022. <https://infostart.hu/belfold/2022/09/05/ukrajna-menekulteket-segito-informacios-kozpontot-nyitott-budapest>.

14 Budapest Közlekedési Központ. 2022. Közlekedési információk ukrán menekülteknek. 2022. <https://bkk.hu/utazasi-informaciok/kozossegi-kozlekedes/ukrajna/>

étkezés biztosításával is segít, és minden vonatkozó információt felhasználóbarát, angol és magyar nyelvű oldalon tesznek elérhetővé.¹⁵

Más városok felhasználható jó példái

Vilnius teljes méltósággal támogatja Ukrajnát, és ez nem csak a litván kormány tevékenységében, de a városban úton-útfélen is látszik. Az autóbuszok, villamosok kijelzője a járat száma és a „Vilnius ♥Ukraine” feliratra vált, minden középületen ukrán zászlók is lobognak (köztük az elnöki palotán is), a város hivatalos honlapja pedig nem csak az Ukrajnából érkezőknek nyújt hasznos információkat, de a segíteni akarókat is könnyen és felhasználóbarát módon kapcsolja be a segítségnyújtásba.¹⁶ Bukarest városa a UNHCR-al és helyi vállalkozásokkal együttműködve nyári táborokat szervezett a román

How can I help Ukraine?

There are many ways that you can help Ukraine – financially, with any supplies, accommodation, food products, volunteering, etc. See below for all the information you need. If you have other ideas on how you can or would like to help the people of Ukraine, please contact us at pagalbaukrainai@vilnius.lt

- I WANT TO PROVIDE ACCOMMODATION FOR UKRAINIANS
- I WANT TO VOLUNTEER
- I WANT TO HELP FINANCIALLY
- HOW CAN I HELP OTHERWISE?
- TO FOSTER AN UNACCOMPANIED MINOR FLEEING FROM WAR
- I WANT TO EMPLOY A UKRAINIAN
- I WANT TO TRANSPORT SUPPORT

Képernyőfotó a <https://ukraina.vilnius.lt/en/how-can-i-help-ukraine/> oldalról (2022.12.27).

2. ábra.
A segíteni akaróknak is könnyű bevonódnuk Vilnius város háromnyelvű honlapján keresztül.

¹⁵ Budapest. 2022. Budapest Helps. 2022. https://help.budapest.hu/en/?fbclid=IwAR1dv_xGFUhb_a8dNmPyS9STiNosrrT17Hs5m4Nv6ckgv31eWG7rWMdSIA.

¹⁶ Vilnius. 2022. How can I help Ukraine? Padékime Ukrainai drauge! 2022. <https://ukraina.vilnius.lt/en/how-can-i-help-ukraine/>.

3. ábra. Ukrajnát támogató üzenet egy vilniusi buszon és az elnöki palota az ukrán lobogó színeivel feldíszítve. Forrás: Takácsy Dorka

nyelvet tanulni akaró gyerekek számára.¹⁷ Kormányzati támogatással a városban több osztálynyi menekült gyerek folytathatta a tanulmányait ukránul a „Mihai Viteaz” Nemzeti Főiskola épületében.¹⁸

Varsó a szálláson és beiskolázáson túl például védőoltások beadását is megszervezte. A főváros multikulturális központot nyitott, növelte a jogi és lelki segítségnyújtásra elérhető időpontok számát és nyelvtanfolyamokat indított.¹⁹

Javaslatok

A fentieket összegezve fontos, hogy a budapestiek látóterében maradjon az Ukrajnában zajló háború és a menekültek problémája. Bár a folyamatos háborús hírek hatására természetes módon nő az ezek iránti érzéketlenség, a segítség elsődleges motorja az, ha fenntartjuk a figyelmet az irányában. Ezt hatékonyan civil szervezetek és további értékgazdák bevonásával lehet elérni. Kommunikációs szempontból Budapest erősítheti a szolidáris, értékközpontú város és városvezetés képét magáról, és nem utolsósorban ellen-

17 Fodor, Simona. 2022. Summer School for Ukrainian Children to Open in Bucharest. Romania Insider. June 16, 2022. <https://www.romania-insider.com/nicusor-dan-summer-school-ukrainian-children-jun-2022>

18 Unicef. 2022. A New School and a New Life in Bucharest for the Ukrainian Children. 2022. <https://www.unicef.org/romania/stories/new-school-and-new-life-bucharest-ukrainian-children>.

19 Lach, Evelina. 2022. Pomoc Warszawy dla ukraińskich uchodźców. 2022. <https://um.warszawa.pl/-/pomoc-warszawy-dla-uchodzcow-z-ukrainy>.

pólusa lehet az ukránokkal és Ukrajnával szemben a kormányzati politikai kommunikációban rendszeresen testet öltő ellenszenvnek. A város civil szervezetekkel ápolta jó kapcsolata komoly tőke, amely nagy segítség mind az igények becsatornázása, mind a meglévő szakértelem használata tekintetében. A nemzetközi példák alapján a következő intézkedéseket érdemes fontolóra venni:

- szemléletformáló, láthatósági, érzékenyítő hirdetések (akár társadalmi célú hirdetésként a BKV járatain);
- kiállítások, például Ukrajnát megjárt magyar fotósok kiállítása a háborúról az ukrán nagykövetséggel együttműködve (ilyen az I. kerületi önkormányzat épületében volt már);
- kampány arról, hogyan fog Budapest segíteni Kijev műemléki épületeinek helyreállításában; minthogy a budapesti polgárok büszkéek a saját építészeti örökségükre, és ez olyan témakör lenne, ahol a szolidaritás nem csak kifejeződhetne, de tovább is erősödhetne, vizuálisan pedig könnyű lenne megjeleníteni;
- a Főpolgármester és a másik három V4 főpolgármester kijevi látogatásának erőteljesebb promótálása kettős céllal, egyrészt a budapestiek is többet látnának a Szabad Városok Kezdeményezéséből, másrészt demonstrálni lehetne Budapest értékalapú viszonyulását Ukrajnához;
- a középületeken lehetne ukrán zászló is;
- a BKV járatok kijelzőjén támogató üzenetek;
- a személyes segítségnyújtásra jobban motiváló honlap vilniusi mintára;
- nyelvtanfolyamok magyarul tanulni akaró ukránoknak;
- a jogi segítség mellett lelki segítségnyújtás;
- további jó gyakorlatok megismerése, megosztása az Eurocities és isze alatt működő Solidarity Cities közösségben.

Ezekre az akciókra a forrást más városok példájából látható módon helyi vállalkozások bevonásával, civil szervezetekkel együttműködve lehetne előteremteni, akár velük közösen pályázati pénzekre pályázva.

Irodalomjegyzék

Bartłomiejski, Robert – Dorota Kowalewska. 2020. The Role of Greek Catholic Church in the Integration Process of Labour Migrants in Poland. Eur. J. Sci. Theol 16: 107–19.

- Budapest. 2022. Budapest Helps. 2022.
https://help.budapest.hu/en/?fbclid=IwAR1dv_xGFUhb_a8dNmPyS9STiNosrT17Hs5m4Nv6ckgv31eWG7rWMdSIA.
- Budapest Közlekedési Központ. 2022. Közlekedési információk ukrán menekülteknek. 2022. <https://bkk.hu/utazasi-informaciok/kozossegi-kozlekedes/ukrajna/>.
- Caponio, Tiziana – Borkert, Maren. 2010. The Local Dimension of Migration Policymaking. Amsterdam University Press
- Doomernik, Jeroen – Ardon, Djoeka. 2018. The City as an Agent of Refugee Integration." *Urban Planning* 3 (4): 91–100. <https://doi.org/10.17645/up.v3i4.1646>.
- Doomernik, Jeroen – Glorius, Birgit. 2016. Refugee Migration and Local Demarcations: New Insight into European Localities. *Journal of Refugee Studies* 29 (4): 429–39.
- European Committee of the Regions. 2022. EU Cities and Regions Welcoming Ukrainian Refugees: Mapping Multilevel Coordination. LU: Publications Office. <https://data.europa.eu/doi/10.2863/060380>.
- Fodor, Simona. 2022. Summer School for Ukrainian Children to Open in Bucharest. *Romania Insider*. June 16, 2022. <https://www.romania-insider.com/nicusor-dan-summer-school-ukrainian-children-jun-2022>.
- Galera, Giulia – Giannetto, Leila – Noya, Antonella. 2018. The Role of Non-State Actors in the Integration of Refugees and Asylum Seekers. Paris: OECD. <https://doi.org/10.1787/434c3303-en>.
- Glorius, Birgit – Miriam Börer, – Hanne Schneider. 2021. Integration of Refugees in Rural Areas and the Role of the Receiving Society: Conceptual Review and Analytical Framework. *Erdkunde* 75 (March): 51–60. <https://doi.org/10.3112/erdkunde.2021.01.04>.
- Infostart/MTI. 2022. Ukrajna menekülteket segítő információs központot nyitott Budapest. *Infostart.hu*. 2022. <https://infostart.hu/belfold/2022/09/05/ukrajna-menekulteket-segito-informacios-kozpontot-nyitott-budapest>.
- Lach, Evelina. 2022. Pomoc Warszawy dla ukraińskich uchodźców. 2022. <https://um.warszawa.pl/-/pomoc-warszawy-dla-uchodzcow-z-ukrainy>.
- Országos Idegenrendészeti Főigazgatóság. 2022. Tájékoztató az Ukrajnából menekülő ukrán állampolgárok részére. 2022. http://www.bmbah.hu/index.php?option=com_k2&view=item&layout=item&id=1751&Itemid=2123&lang=hu.
- Redfield, Robert – Singer, Milton B. 1954. The Cultural Role of Cities. *Economic Development and Cultural Change* 3 (1): 53–73. <https://doi.org/10.1086/449678>.
- Rédl Boglárka – Sarkadi Nagy Márton – Zubor Zalán. 2022. Magyarország néhány tízezer ukrain menekültet sem képes rendesen ellátni, civilek végzik az állam segélymunkáját | *atlatszo.hu*. August 24, 2022. <https://atlatszo.hu/kozugy/2022/08/24/magyarorszag-nehany-tizezer-ukrainai-menekultet-sem-kepes-rendesen-ellatni-civilek-vegzik-az-allam-segelymunkajat/>.
- Toruńczyk-Ruiz, Sabina – Brunarska, Zuzanna. 2020. Through Attachment to Settlement: Social and Psychological Determinants of Migrants' Intentions to Stay. *Journal of Ethnic and Migration Studies* 46 (15): 3191–3209. <https://doi.org/10.1080/1369183X.2018.1554429>.
- UNHCR. 2022. Ukraine Refugee Situation. December 27, 2022. <https://data.unhcr.org/en/situations/ukraine>.

- Unicef. 2022. A New School and a New Life in Bucharest for the Ukrainian Children. 2022. <https://www.unicef.org/romania/stories/new-school-and-new-life-bucharest-ukrainian-children>.
- Vilnius. 2022. How can I help Ukraine? Padėkime Ukrainai drauge! 2022. <https://ukraina.vilnius.lt/en/how-can-i-help-ukraine/>.
- Zapata-Barrero, Ricard – Caponio, Tiziana – Peter Scholten. 2017. Theorizing the 'Local Turn' in a Multi-Level Governance Framework of Analysis: A Case Study in Immigrant Policies. *International Review of Administrative Sciences* 83 (2): 241–46. o.

Budapest and the refugees from Ukraine

Abstract

The Russian invasion of Ukraine, which began on 24 February 2022, immediately triggered a wave of refugees. Most of the refugees headed West. Although Hungary is not among the first destinations, as a neighbouring country, many people have passed through and are still passing through, but only a fraction of those arriving applied for refugee or asylum status. In Hungary, in the weeks following the invasion, refugees were largely welcomed by NGOs and generous volunteers, without any visible state involvement or assistance. However, as the 2022 April parliamentary elections approached, the government suddenly centralised refugee reception and removed the arrivals from the public eye. The problem has not ceased to exist, of course, but it became much less visible in everyday life.

The City of Budapest has been involved in the problem from the very beginning, and despite its limited financial and operational room for manoeuvre, it has tried and continues to try to help the arrivals in a variety of ways. This essay looks at the good practices of Budapest; and lists recommendations on further sensitizing the population and raising awareness of the issue. The recommendations seek increasing sensitivity among Hungarians towards the human side of the war, via photo exhibitions and involving the Budapest public transportation company's available places for advertisements. Besides this, to show support to Ukraine, the buildings of public administration could be decorated with Ukrainian flags. Refugees could be offered psychological help and possibility to learn Hungarian. Meanwhile Hungarians could be involved in helping more, making subtle changes to the city's website.

KÖZÖSSÉGI MÉDIA

A közösségi média szerepe a városdiplomáciában

A budapesti kerületek közösségi média használati szokásai

Kassai Kamilla

A közösségi média használata manapság életünk szerves részét képezi. A fiatalabb generációk okostelefonnal és a világ legtöbb részén elérhető, szabad internethasználat mellett nőnek fel. Ezzel a jelenséggel az idősebb generáció nagyjából felének nem mindig sikerül lépést tartania. A KSH 2021 évi adatai alapján az 55-64 éves kor közöttiek 80,9%-a, a 65-74 éves kor közöttiek csupán 65,8%-a használja rendszeresen az internetet, viszont ebből csak az 55-64 év közöttiek 61,6%-a és a 65-74 év közöttiek 43,2%-a használja a közösségi médiát.¹ A Facebook Magyarországon 2008 óta van jelen és igen hamar nagy népszerűsége tett szert, hiszen általa felkereshetjük régi ismerősinket, új ismeretségekre tehetünk szert, tájékozódhatunk számunkra érdekes eseményekről, hírekről, akár vásárolhatunk is vagy állást kereshetünk, emellett a szabadidőnkben szórakozhatunk is a feltöltött bejegyzések, képek vagy videók megtekintése közben.

A felhasználóbarát platform számos formában elérhető, asztali gépen, okostelefonon, tableten és a legtöbb internet hozzáféréssel rendelkező eszközön beléphetünk. Egyszerű kezelni, bárki ingyenesen regisztrálhat, ismerősöket jelölhet be és számára érdekes oldalakat/tartalmakat követhet. A Facebookon általában mindenki szabadon hozzászólhat mások bejegyzéseihez. Ez a lehetőség sokak számára lehetőséget ad, hogy véleményt nyilvánítson közérdekű témákban, vagy személyes megjegyzést fűzzön egy általa kedvelt vagy éppen nem kedvelt személy vagy szervezet bejegyzéseihez. A közösségi média használatának árnyoldala is van: sok embernek bátorságot ad, hogy akár hamis profil mögé rejtőzve, arc nélkül el tudják mondani negatív véleményüket, így megjelent a *cyberbullying*

1 KSH 2021.

azaz az online bántalmazás is. Tekintettel arra, hogy a regisztráció során a rendszer nem ellenőrzi a megadott személyes adatokat, és egy személy akár több(száz) profillal is jelen lehet az oldalon, az online véleménynyilvánítás szemléletformáló hatása igen jelentős lehet. A negatív kommentek nemcsak magánszemélyek, hanem vállalkozások, egyesületek, szervezetek működését is alááshatják. Természetesen ugyanez a jelenség megfordítva is előfordulhat, akár hamis profilok, akár fizetett bérkommentelők kívánatossá, követendővé tehetnek egy terméket, eseményt vagy ideát, ami ugyanúgy eltorzítja a valóságot.

A politikai életben, a választási kampányokban és a diplomáciában is egyre nagyobb szerepet kap az internet, a közösségi platformok napi szintű használata. Nemzetközi szervezetek, országok kormányai, képviselők, polgármesterek és más közszereplők napi szintű jelenléte a Facebookon általános, a lakossággal való kapcsolattartás fontos része. A politikusok, pártok az emberek hozzászólásait a közvélemény felmérésére használják. Egy-egy bejegyzés alatti kommentszekcióból egyszerűen kideríthető az emberek véleménye a megosztott témáról, így könnyen, gyorsan és költséghatékonyan finomhangolható a politikai kommunikáció. A világ, az ország, vagy szűkebb lakókörnyezetünk eseményeire történő valós idejű reagálás lehetősége óriási előnyt jelent a választópolgárokkal való kapcsolattartás és a velük való kétoldalú kommunikáció vonatkozásában.

A közelmúlt Magyarországot is közelről érintő eseményeivel (2015-ben a migránsválsággal, 2020-ban a COVID19 járvánnyal, 2022-ben az orosz-ukrán háborúval) kapcsolatban tisztán látható volt a közösségi oldalak ereje a közbeszédben, a politikai véleménynyilvánítás, vagy a civil szervezetekkel való együttműködés tekintetében is. A helyi önkormányzati és országgyűlési választások kampányai során talán nem túlzás azt állítani, hogy a Facebook, mint kampányszíntér, az első sorban foglalt helyet, kiszorítva a hagyományos televíziós/rádiós és a nyomtatott sajtóban megjelent hirdetéseket.

A másik nagy közösségi média platform az Instagram, amely elsősorban képek és rövid szövegek megosztására szolgál, ún. *hashtag*-ekkel, amelyek megkönnyítik a felhasználók számára a téma szerinti keresést. Ez az oldal 2010 óta érhető el hazánkban. Ma már 2,59

millió magyar felhasználója van. Bár az oldalt megjelenésekor csak egy szűk réteg használta, a 2020-ban bevezetésre kerülő Accounts Center (a Facebook, Instagram és Messenger alkalmazások összekapcsolása és ezáltal a hírfolyamban megjelenő tartalmak/reklámok/ajánlások személyre szabása egy algoritmus által) működése miatt hamar népszerű lett, manapság a 18-34 korosztály számára a leginkább használt alkalmazás.² A legújabb közösségi médium a TikTok, egy videómegosztó oldal, ahol 15 másodperctől akár 10 percig terjedő videókat lehet megosztani. Ezt elsősorban a 34 év alatti generáció használja.³

Mindegyik közösségi oldalon van lehetőség fizetett hirdetések használatára, amivel a tartalomgyártók növelhetik az elérésüket. Már csupán havi pár száz forintért akár több száz megtekintést lehet vásárolni. Lehetőség van a célközönség beállítására nem, kor és érdeklődési kör alapján is, az elérésben segít nekik az algoritmus, amely folyamatosan figyeli a felhasználókat így célzottan a megfelelő érdeklődésű emberekhez juttatják el a bejegyzéseket. A magyar politikai pártok a választások alatt több százmillió forintot költöttek csak a Facebook hirdetésekre.⁴

Emellett fontosnak tartom megemlíteni, hogy a kormány, a pártok és a politikusok jellemzően pozitív dolgokat osztanak meg közösségi oldalainkon, ezzel formálva a közvéleményt. A felhasználók legalább fele napi több mint két órát tölt el a közösségi oldalak görgetésével,⁵ így könnyű befolyásolni őket, ha ebben az időben „megfelelő” koncentrációban látja az adott oldaltól a bejegyzéseket.

Budapest polgármesterei

Budapest kerületeinek polgármestereinek nagy többsége rendszeresen kommunikál a lakosokkal Facebookon és egyesek az Instagramon keresztül is. Vannak, akik közvetlenebbek, saját oldaluk van, ahol magánéletükről is posztolnak, míg mások csak a kerületükben az általuk fontosnak ítélt témákat érintenek.

2 ROI HACKS 2021.

3 Bíró 2022.

4 Herczeg 2022.

5 Piac és profit 2021.

Budapest főpolgármestere, Karácsony Gergely mindhárom fentebb említett közösségi platformon jelen van. Gyors ritmusban követi a világ változásait. Nem csak munkájáról és nem csak munkaidőben posztol, hanem szabadidejéről is, erre a legutóbbi példa amikor 2022 december 28-án megosztott TikTok oldalán egy videót, amin Esti Kornél koncerten járt az Akváriumban.

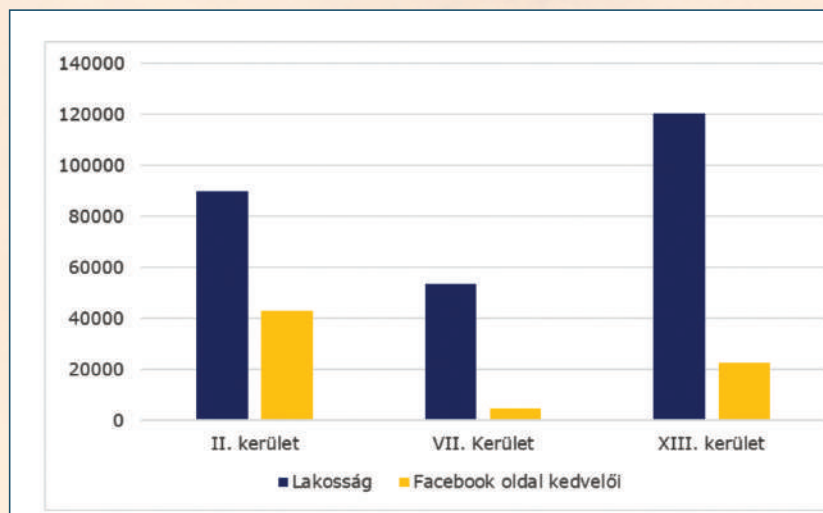
Őrsi Gergely, Budapest II. kerületének polgármestere kiemelkedően jól használja a közösségi platformok által megadott lehetőségeket. A „II. kerületben élők csoportja” és a „Vigyázzunk egymásra – II. kerület (Budapest) csoport” nevű Facebook csoportokban rendszeresen aktív, csakúgy, mint saját Facebook oldalán és Instagram profilján is. A lakosok kéréseire személyesen reagál, folyamatosan kapcsolatban áll az emberekkel. Emellett közösséget épít, formál. A Fény utcai piacból közösségi teret hozott létre, otthont ad a Makers’ Market elnevezésű eseménysorozatnak is, amelyen hazai alkotók termékeit van lehetőségünk megvásárolni, megjelent a Buda Szóda, ahol a megnyitás napján személyesen Őrsi Gergelytől lehetett szódát vásárolni. A piac első emeletén egy közösségi zongorát is kihelyeztek, amelyet bárki szabadon használhat. És egyéb eseményeknek, mint az I. Budai BringaBörze, szilveszteri és újévi összejövetelek és a Pindur Piac-nak is otthont ad. Mindent rendszeresen promótálnak Facebookon a II. kerület és a Fény utcai piac hivatalos oldalán, az eseményben pedig az érdeklődő nyomon követheti az éppen aktuális híreket. Vezetésével létrejött az ország első, közös ellenzéki önkormányzati frakciója „Szövetség a II. kerületért – Kerületünk az Otthonunk” elnevezéssel. A kerületi csoportokban a lakosok mindig számíthatnak a polgármesterükre, minden bejegyzésre reagál és mihamarabb próbál megoldást találni, ezzel sikerült szimpatikusabbá tennie magát a korábban nem rá szavazók körében is. Emellett a kerület holnapjára külön szekció került a megoldandó kerületi problémák, mint például úthibák kijavítása, táblák kihelyezése vagy bármilyen megrongálódás bejelentésére és az érdeklődők ezen a felületen is nyomon követhetik a bejelentések állapotát.

Ezzel szemben más kerületekben kevésbé jó példákat lehet felmutatni, például a XIII. kerület ugyancsak jelen van a közösségi oldalakon, de a polgármester nem aktív része a kerület életének. A csoportokban az ottlakók csak egymás segítségére számíthatnak, bármilyen panasz vagy bejelentés esetén a hivatalos szervekhez kell

fordulni, ahol az ügyintézés hosszabb időbe telhet. Akik a kerületi történekekről szeretnének tájékozódni, fel kell keresniük a kerület honlapját, ahol a legtöbb információt megtalálják. Ennek a kerületnek is célja a digitalizáció, ami sokkal könnyebbé teszi az időpont foglalásokat, például orvosi vizsgálatokra.

Míg a II. kerület lakossága 2017. évi KSH adatok alapján majdnem 90.000 fő (masodikkerulet.hu 2017), a hivatalos Facebook oldalukat majdnem ennek a számnak a fele, 43.000 személy követi (II. Kerület (Budapest) - Facebook oldal 2022), a polgármester, Őrsi Gergely személyes oldalát 16.000-en (Őrsi Gergely - Facebook oldal 2022), ezzel szemben a XIII. kerület lakossága a 2016. évi adatok alapján 120.000 fő (budapest13.hu 2016), a kerület hivatalos Facebook oldalát csupán ennek nagyjából 19%-a alig 23.000 fő kedveli. (XIII. kerület - Budapest - Facebook oldal 2022)

A VII. kerület a vizsgált három közül a legkevésbé aktív a közösségi oldalakon, Niedermüller Péter polgármester személyes Facebook oldalán a bejegyzések nagy része az idősebb korosztályt próbálja megcélozni. A kerületnek nincs hivatalos, általuk kezelt Facebook oldala, csak az ittlakunk.hu portál által készített, de ezt is csupán 4.900 ember kedveli, ami a kerület lakosságának igencsak csekély része.

Konklúzió

Előzetes ismereteim és kutatásom alapján úgy gondolom, hogy a mai világban a globalizáció és a digitalizáció hatására létfontosságúvá vált a folyamatos online jelenlét. Ennek 2022-ben a legtöbb elérést biztosító módja a közösségi oldalak használata. A jövő a fiataloké, ezáltal elengedhetetlen, hogy a saját nyelvükön próbáljuk őket megszólítani. A folyamatos posztolás és a kapcsolattartás a közösségi média oldalakon nagyban növelheti a tartalomgyártó népszerűségét. Ugyanakkor nagyon fontos a célközönség kiválasztása és megszólításának módja, enélkül nehéz közkedvelt és folyamatosan látogatott oldalt létrehozni.

A városok és kerületeik vezetésének haladniuk kell a korral, munkájuknak a lehető legtöbb aspektusát bemutatni, ezzel közelebb kerülhetnek lakóikhoz, megismerhetik az igényeiket és ez alapján formálhatják programjukat. A polgármesteri hivataloknak célszerű lenne a szervezetükön belül saját, a közösségi médiával foglalkozó részleget kialakítaniuk, hozzáértő szakemberek foglalkoztatásával.

HIVATKOZÁSOK

2022. Őrsi Gergely - Facebook oldal. <https://www.facebook.com/orsigergely2kerulet>
2016. budapest13.hu. Hozzáférés dátuma: 2022. <https://www.budapest13.hu/13kerulet/bemutatkozik-a-kerulet/jellemzo-tenyek-adatok/>

Bíró, Veronika. 2022. Digital Hungary. január 26. Hozzáférés dátuma: 2022. <https://www.digitalhungary.hu/marketing/A-TikTok-lett-a-fo-platform-a-34-even-aluliak-eleresehez/14891/>

Herczeg, Márk. 2022. 444!.hu. január 19. Hozzáférés dátuma: 2022. november 30. <https://444.hu/2022/01/19/a-megafon-mar-kozel-600-millio-forintot-elhirdetett-a-facebookon-a-fidesz-gyozelmeert>

2022. II. Kerület (Budapest) - Facebook oldal. <https://www.facebook.com/budapest2>

KSH. 2021. statinfo. Hozzáférés dátuma: 2022. <https://statinfo.ksh.hu/Statinfo/haViewer.jsp>

2017. masodikkerulet.hu. Hozzáférés dátuma: 2022. <https://masodikkerulet.hu/keruletrol/keruletunkrol>

2021. Piac és profit. augusztus. Hozzáférés dátuma: 2022. <https://piacesprofit.hu/cikkek/tarsadalom/mire-es-mennyit-hasznaljak-a-magyarok-a-kozossegi-mediat.html>

2021. ROI HACKS. március 27. Hozzáférés dátuma: 2022. <https://roi hacks.hu/instagram-felhasznalok-szama-magyarorszagon/>

2022. XIII. kerület - Budapest - Facebook oldal. Hozzáférés dátuma: 2022. <https://www.facebook.com/budapest13kerulet>

The role of public media in city diplomacy

Abstract

In this thesis, I focus on the use of social media, especially Facebook by the mayor's offices of the districts of Budapest. In 2021, nearly 90% of people under the age of 55 were regular users of social media sites. The research shows that while several district administrations are active users of social media sites, some others are not. Among the active users, I would highlight Gergely Órsi, the mayor of the Second District of Budapest, who has led the district to see a boost in social life. He manages his own Facebook page and is in constant communication with his residents. Following his example, social media should play a major role in creating and helping urban communities and promoting their work.

EGÉSZSÉGÜGY

A digitális egészség lehetőségei Budapesten

Jeney Anna

Az Európai Unió (EU) jelentése szerint Magyarországon a születéskor várható élettartam alacsonyabb az EU átlagnál, illetve a megelőzhető okok miatti halálozás az egyik legmagasabb az EU-országok közül, a halálozások felét pedig az életmóddal összefüggő kockázati tényezők okozzák.¹ Magyarországon a társadalom egészségtelen életmódja és az egészségügyi rendszer nem megfelelő teljesítménye miatt alapvetően sok a megelőzhető betegség. A társadalom egészségességének javításához a digitális egészség eszközei némi megoldást jelenthetnek. Az Egészségügyi Világszervezet (*World Health Organization*, WHO) definíciója szerint a digitális egészség „a digitális technológiák fejlesztése és használata az egészségesítés javítása érdekében”, ebbe beletartoznak például egészségügyi adatok és információk, okoseszközök, az internet alapon kommunikáló hálózatok („eszközök internete” – *Internet of Things*, IoT), a mesterséges intelligencia, a *big data* és a robotika használata is.²

Az egészségügy digitalizációja már jóval a huszonegyedik század előtt elkezdődött, de a digitális egészség mint új megközelítés viszonylag új jelenség. Ma már széles körben elfogadott a digitális eszközök alkalmazásának hasznossága az egészségügyben, habár eltérő módon és mértékben.³ Magyarországon az egészségügy ilyen jellegű digitális átállása elkezdődött, de még folyamatban van,⁴ más szóval a digitális egészségügyi megoldások használata már integráns része az egészségügyi rendszernek, de lenne még lehetőség és igény további fejlesztésekre.⁵ A COVID-19 járvány nagymértékben hozzájárult az digitális egészségügy fejlődéséhez és szélesebb körben való elterjedéséhez, illetve a járvány is megmutatta a digitális megoldá-

1 Európai Bizottság (EB): Magyarország Egészségügyi országprofil 2021.

2 WHO, Global strategy.

3 Baltaxe és mtsai: Digital Health Transformation.

4 Országgyűlés hivatala: Digitális egészségügy.

5 Girasek és mtsai: E-páciensek.

sok fontosságát. Hasonló irányba mutat az a feltételezés is, hogy 2040-re az egészségügy 80-90 százalékban digitalizálódni fog.⁶

A digitális egészségügy Magyarországon

Habár korábban kezdődött, Magyarországon is a koronavírus járvány idején következett be egy újabb és nagyobb növekedés a digitális egészségügy fejlesztésében és terjedésében. A fertőzésveszély elkerülése érdekében a kormány engedélyezte az online egészségügyi szolgáltatásokat, és ezzel párhuzamosan a 2017 óta létező Elektronikus Egészségügyi Szolgáltatási Tér (EESZT) is széles körben ismertté és használttá vált.⁷

Magyarország Egészségügyi Ágazati Stratégiája alapján a 2014-2020-as időszak digitális egészségügyi változása az EESZT bevezetése és továbbfejlesztése volt, a 2021-2027-es időszakra pedig egy hat alappilléres E-Health rendszer létrehozását tűzte ki célul, amelynek alkotó elemei az emberközpontúság, a szabályozott folyamatok és adatvezérelt döntések, az ellátórendszeri informatika egységesítése, az e-közigazgatás és az e-health intézményrendszerek megteremtése.⁸ Ezzel összefüggésben jött létre a központi egészséginformatikai rendszerek fejlesztésére 2020-ban az Egészséginformatikai Szolgáltató és Fejlesztési Központ Nonprofit Kft. (ESZFK), amelynek jelenleg több szolgáltatása van: az EESZT, a miniHIS (ingyenes háziiorvosi rendszer), az e-MedSolution (kórházi informatikai rendszer) és a miniGYSE (gyógyászati segédeszközöket forgalmazókat támogató rendszer), illetve az egészségügyi dolgozók digitális képzéséért felelős az eHealth oktatás.⁹

A legfontosabb szolgáltatás az EESZT, amely az egészséggel kapcsolatos különböző intézmények – például kórházak, háziiorvosok, gyógyszerárak – összekapcsolásával az egészségügy „felhőjeként” értelmezhető. Az EESZT-vel lehetővé vált számos egészségügyi dokumentum elektronikus elérhetősége, mint például az e-recept, az e-beutaló és az úgynevezett eseménykatalógus, amelyben a páciens orvoslátogatásai, betegdokumentumai, vizsgálati

6 E-orvosok Magyarországon.

7 EB: Magyarország Egészségügyi országprofil 2021.

8 Emberi Erőforrások Minisztériuma: Egészséges Magyarország 2021–2027.

9 Egészséginformatikai Szolgáltató és Fejlesztési Központ.

eredményei, ambuláns lapjai és zárójelentései tekinthetők meg, továbbá a koronavírussal kapcsolatos oltásra való időpontfoglalás és igazolvány is. Az eProfil tartalmazza a páciensek nem, illetve ritkán változó egészségügyi adatait, például betegségeit, allergiáit és a vércsoportját, továbbá mobilapplikáció is tartozik hozzá.¹⁰ Az egészségügy digitalizációja közös strukturált központi adatbázisok kialakításával egy komplex folyamat, de az EESZT által Magyarországon egészségügyi adat- és információrendszer magas szintűnek tekinthető, és további fejlesztések is folyamatban vannak. Az EU többi országával összehasonlítva az EESZT szolgáltatásainak ismertsége és használata kiemelkedőnek tekinthető.¹¹

A digitális egészségügy fejlesztésével és használatával párhuzamosan az ezekkel kapcsolatos kutatások is megjelentek. A Semmelweis Egyetem projektje az úgynevezett DEMO study, amely „Digitális Egészségügyi Megoldások az Orvoslásban” témájú kutatásokkal foglalkozik, ennek célkitűzése, hogy felmérje az egészségügyi dolgozók és a páciensek attitűdjét a digitalizáció egészségügyben történő használatáról, illetve más országokkal való együttműködésben is részt vesz, azok egészségügyi digitalizációjának megismerése céljából.¹² Kutatásaik alapján Magyarországon szerepe van a mindennapi egészségügyi helyzetekben az internetről való információszerezésnek, az email használatnak orvosok és páciensek között, a közösségi médiának, a mobilalkalmazásoknak és a szenzoroknak, a telemedicinának, az online vizitnek és a virtuális valóságnak is.¹³ Magyarország lakosságának 73 százaléka használja az internetet egészséggel és betegséggel kapcsolatos információ keresésére, elsősorban weboldalakon és a közösségi médiában, de előfordul az orvosi oldalakon és a szakmai folyóiratokban való tájékozódás is. Magyarországon az e-recept és az online időpontfoglalás használata is elterjedt, de a lakosság nyitott lenne távvizitre, illetve arra, ha az orvosok ajánlanának weboldalakat, applikációkat és szenzorokat.¹⁴

Ezzel párhuzamosan az orvosok többsége is nyitott és érdeklődő a digitalizáció használata iránt, 80 százaléka már ajánlott pácienseinek weboldalakat, applikációkat vagy más forrásokat, illetve ugyanúgy 80

10 EESZT Információs portál.

11 Országgyűlés hivatala: Digitális egészségügy.

12 Semmelweis Egyetem: Digitális Egészségügyi Megoldások az Orvoslásban.

13 Györfly: Digitális egészség.

14 E-páciensek Magyarországon.

százalék már kommunikált a pácienseivel email-ben. Szintén 80 százalék használt már telemedicinás gyakorlatokat, és szívesen használnák gyakrabban ezeket, illetve kipróbálnának más digitális egészségügyi megoldásokat.¹⁵ Girasek és társai kutatása alapján további lehetőségként merült fel a digitális csatornán történő képmegosztás és egészségügyi dokumentáció, az okostelefonon követhető egészségügyi állapotváltozás megosztása és az otthoni egészségügyi szenzorok.¹⁶ A kutatások kitérnek a digitális egészségügy köré épülő rendszerek szükségességére is. Szabó és társai kutatásai szerint olyan ökoszisztéma szükséges, amely az IT és távközlési infrastruktúrából, a digitális szolgáltatásokból, az irányítási és az üzemeltetési modellből, a finanszírozási háttérből, a szabályozási környezetből, a digitálisan felkészült szakemberekből és a felhasználókból áll.¹⁷

A digitális egészségügy a nemzetközi szervezetekben

Az Európai Unió a magyarországi egészségügy kapcsán is jelentős regionális intézmény. Az EU egészségügyi helyzetéről szóló 2021-es jelentések alapján a digitális innovációk az egészségügyben számtalan előnnyel jártak. A jelentés szerint a digitális eszközök egészségügyi használata már régóta cél, és a COVID-19 hatására nagy változások kezdődtek, de ezek kihívásokkal is járnak.¹⁸ Az EU jelenlegi ciklusának a digitális átállás az egyik politikai prioritása. Ennek keretében az egészségügyi digitalizáció is kiemelt szerepet kap, amelynek három alappillére a biztonságos adat lekérdezés és -megosztás, az egészségügyi adatok összekapcsolása és cseréje és az egyének szerepvállalásának és személyre szabott ellátásának megerősítése.¹⁹ Egy példa az EU digitális egészségügyi megoldásaira a MyHealth@EU, amely egy e-egészségügyi digitális szolgáltatási infrastruktúra; célja, hogy lehetővé tegye az európai állampolgároknak, hogy más tagországokba utazva is hozzáférhessenek az egészségügyi ellátáshoz egy egységes elektronikus egészségügyi adattároláson keresztül, például e-receptek és e-profilok formájában.

15 E-orvosok Magyarországon.

16 Girasek és mtsai: E-páciensek.

17 Szabó és mtsai: A digitális egészségügyi ökoszisztéma.

18 EB: Magyarország Egészségügyi országprofil 2021.

19 EB: E-egészségügy.

A MyHealth@EU egyben lehetőséget ad az egészségügyi adatok gyűjtésére és cseréjére.²⁰ Az EU-nak emellett kiemelt szerepe van a különböző adatkezelési szabályozások kezdeményezésében is.

Az egészségügy területén a legfontosabb nemzetközi intézmény a WHO, ennek globális digitális egészségstratégiája szerint a digitális egészség intézményesüléséhez szükség van a nemzeti egészségügyi rendszerek elkötelezettségére és integrált stratégiákra, továbbá az egészségügyi digitális technológiák megfelelő használatának elérésére. Ennek megvalósításához szükséges a téves információk kiszűrése, az általános emberi jogok figyelembevétele, illetve a teljes értelemben vett hozzáférhetőség biztosítása. Ez azért is fontos, mert jelenleg már kimondható, hogy az egészségnek digitális meghatározói vannak, ami például azt jelenti, hogy a digitális egészséggel kapcsolatos ismeretek fejlesztése nagyban hozzájárulhat az emberek egészségességéhez. Emellett a stratégia hangsúlyozza a digitális egészségnek az emberközpontú egészségügyben és a fenntartható fejlődésben betölthető szerepét.²¹ A WHO szerint a legtöbb európai ország alkalmaz digitális technológiákat a nemzeti egészségügyi rendszerében, továbbá az egészségügy digitalizációja az EU egészségpolitikai terveivel és az ENSZ fenntartható fejlődési céljaival összhangban van, az ezek közötti együttműködés az emberközpontúság megtartása mellett a WHO javaslata szerint is fontos.²²

A digitális egészség a városokban

Budapestet illetően a digitális egészséggel kapcsolatos projektek-ről, javaslatokról, stratégiákról viszonylag ritkán esik szó. A 2012-es Budapest Egészségtervben még nem merült fel a digitális egészségügy.²³ Budapestet érintő egészségügyi fejlesztésnek tekinthető az Egészséges Budapest Program, amely a főváros és környéke egészségügyi intézményeinek fejlesztésére jött létre egy kormányhatározat alapján, de ez nem terjed ki a digitális egészségre.²⁴ Márpedig a városoknak nagy szerepük lehetne a digitális egészség-

20 EB: Határokon átvívelő.

21 WHO: Global strategy.

22 WHO: Towards a roadmap.

23 Ádány és mtsai: Budapest Egészségterv.

24 1425/2017 (VI. 29.) Kormányhatározat.

ügy további fejlesztésében és kiterjesztésében, így a társadalom egészségességének és jóllétének növelésében, amiről általában az okosvárosok kontextusában szokott szó lenni.

Kalpana Verma az „eszközök internete” (*Internet of Things*, IoT) és „természetes nyelvi feldolgozás” (*Natural Language Processing*, NLP) használatának lehetőségeit és az emberek életminőségére való hatását vizsgálta az okosvárosokban,²⁵ míg Christiana Lauri az egészségügynek a kórházakból a városokba való áttérjedésének kihívásaival és az okoseszközöknek a megelőzésben történő használatával foglalkozott, Daniel G. Costa pedig a COVID-19 járvánnyal kapcsolatos okosvárosi kezdeményezéseket tekintette át.²⁶ Boulos és Al-Shorbaji a városokon belül az eszközök internet alapú hálózatának (IoT) az életminőség fejlesztésére és a fenntartható fejlődésre tett hatását vizsgálták, és amellett érveltek, hogy a ily módon erősített okosvárosok jobb eséllyel válhatnak egészségesebb városokká.²⁷ A WHO globális stratégiájában alapvetően a digitális egészségügy globális, regionális és nemzeti szintű kormányzásáról beszél,²⁸ de a városok kormányzásával is érdemes lenne többet foglalkozni, hiszen a lokális szint sokkal közelebb van az emberekhez, akik a digitális egészségügy használói, ezért ezen a szinten lenne hatékonyabb a társadalom nagyobb fokú bevonása. A WHO kezdeményezése a *Healthy Cities* hálózat, amelynek több magyarországi város is a tagja. Ezzel kapcsolatosan Acuto és társai arra a következtetésre jutottak, hogy az egészségüggyel kapcsolatos városdiplomácia stratégiai hálózatépítésére van szükség, többek között a globális kontextus figyelembevételével és a közösségek bevonásával.²⁹

A digitális egészségügy problémái

Az EuroHealthNet szerint az egyik legnagyobb probléma a digitális egészségügyi megoldások elterjedésében a digitális készségek hiánya.³⁰ Ennek orvoslására Magyarországon létezik képzés az egészségügyi dolgozóknak, ugyanakkor a lakosság körében kevesebb a

25 Verma: Modeling Digital Healthcare Services.

26 Costa: COVID-19 pandemic.

27 Boulos és Al-Shorbaji: On the Internet of Things.

28 WHO: Global Strategy.

29 Acuto, Mika és Agis: City diplomacy.

30 Országgyűlési hivatala: Digitális egészségügy.

tájékoztatás. A digitális egészségügy hozzájárulhat a földrajzi távolságok miatt létező egyenlőtlenségek csökkentéséhez, ugyanakkor növelheti is a gazdasági egyenlőtlenségeket, hiszen nem mindenkinek van digitális eszköze és hozzáférése, így a digitális kirekesztés az egészségügyi egyenlőtlenségek növekedéséhez is vezethet.³¹ Magyarországon a hajléktalanságban élő emberek kutatása alapján 34,6 százalékuk használta az internetet egészséggel kapcsolatos információ keresésére, ami kevesebb a teljes társadalom átlagához képest.³²

Gertjan van Stam szerint további probléma a digitális egészségüggyel, hogy a narratívái alapvetően az egészség modern és eurocentrikus értelmezésén alapszanak. Ha ez így marad, a digitális egészségügy nem tud hatékonyan javítani az egészségügyi helyzeten minden közösségben, ezért a kulturális sokféleség figyelembevételére és a helyi közösségek bevonására van szükség az egyoldalú narratívák erőltetése helyett.³³ Megoldást jelenthet a helyi egészséggel kapcsolatos narratívák feltérképezése és megfelelő digitális egészségügy kialakítása. Deborah Lupton a digitális egészségügyi eszközökkel szembeni kritikus szemlélet fontosságára hívja fel a figyelmet, tekintettel az etikával, a szakmaisággal, az információ minőségével, a társadalmi igazságossággal, az adatbiztonsággal és az adatvédelmi kérdésekkel kapcsolatos következményeire, továbbá arra, hogy a különböző humán és nem humán aktorok közötti kapcsolatra is nagy hatással vannak.³⁴ Ennek orvoslása különböző szabályozásokon keresztül elkezdődött, de a fokozott figyelem ezekre a kérdésekre továbbra is szükséges.

További problémát jelent a digitális egészségügy költségeinek finanszírozása. Az egészségügy általános alulfinanszírozottsága miatt gyakran probléma a digitális átállás költségeinek fedezése. Ez a jelenben nagy befektetést igényel, ugyanakkor az egyik fő érv az átállás mellett, hogy a jövőben jelentős költségcsökkenést hoz az egészségügy finanszírozásában. Jelenleg Magyarország kormánya és az EU is kiemelt ügyének tekinti a digitális átállást, így az egészségügy digitális átállását is. Ez eredményezhet némi forrást, például

31 Országgyűlés hivatala: Digitális egészségügy.

32 Radó és mtsai: Digital Technology Access.

33 Stam: Digital Health in international cooperation.

34 Lupton: Beyond Techno-Utopia.

az EU Helyreállítási és Reziliencia Terv keretéből lehet költeni az egészségügy digitális átállására.

Összefoglalás és javaslatok

Magyarországon az egészségügy digitalizációja sok szempontból jól halad, elsősorban az EESZT és a hozzá kapcsolódó szolgáltatások keretében. Ugyanakkor a digitális egészségügy ezen kívül is sokkal változatosabban fejleszthető és alkalmazható lenne, ami sok esetben a városokkal és nemzetközi együttműködésekkel hozható összefüggésbe. A digitális egészségügy célja a társadalom egészségének és jóllétének a növelése, de Magyarországon a megelőzésben betöltött szerepe még minimálisnak tekinthető, illetve a betegségek kezelésében sincsenek kiaknázva a benne rejlő lehetőségek.

Az emberek, illetve a civil társadalom, bevonása a digitális egészségügybe nagyon fontos, hiszen ők a rendszer használói, amely az egészségük javítására jött létre. Az emberek elérésének célja egyrészt az informálás, hogy megfelelő módon tudják használni a digitális egészségügyet, másrészt elképzeléseik meghallgatása a szükségleteiknek megfelelő szolgáltatások kialakításához. Mindez a városok lokális szintjén tűnik a leghatékonyabbnak, mivel az közelebb van az emberekhez és a közösségekhez. A digitális egészségügynek nagy szerepe lenne a digitális egészségértés és az egészségtudatosabb életmód kialakításában és általában az egészségesebb társadalom kialakulásában.

A városok szintjén több lehetőség kínálkozik a digitális egészségügyben gyakran felmerülő problémák orvoslására, hiszen megfelelő stratégia felállításával és rendszer kiépítésével lehetne figyelni például a digitális kirekesztés elleni lépésekre, egyrészt a gazdasági egyenlőtlenségek megfelelő ellensúlyozásával, másrészt a digitális képességekkel kevésbé rendelkező emberek képzésével.

A városok a változások központjai lehetnek a fenntarthatóbb, egészségesebb, ellenállóbb társadalom kialakulása útján, amihez megfelelő környezet kiépítése is szükséges a digitális egészségügy hatékony működésével. Ehhez iránymutatást jelenthetnek Budapest számára a digitális egészség területén több tapasztalattal rendelkező okosvárosok mintái, mint például Barcelona, Helsinkí és Tallinn digitális egészségügyi környezete.

A városok közötti együttműködés részben megnyilvánulhat az egymástól való tanulás formájában, de a jó gyakorlatok átvétele mellett a közös ügyek kialakításában is sok lehetőség kínálkozik a digitális egészségügy területén. Például a közös adatbázisok a határokon átvelő egészségügyi ellátást is elősegíthetik, továbbá hozzájárulhatnak a hatékonyabb kutatási és fejlesztési folyamatokhoz. A nemzetközi együttműködés történhet hálózatok formájában, az EU és a WHO keretei között ilyen kezdeményezésekre is vannak már példák.

Bibliográfia

- Acuto, Michele, Morissette Mika, Tsouros Agis: City Diplomacy: Towards More Strategic Networking? Learning with WHO Healthy Cities. *Global Policy* 8, sz. 1 (2016): 14–22. o. <https://doi.org/10.1111/1758-5899.12382>.
- Ádány Róza, Jenei Tibor, Juhász Attila, Legoza József, Nagy Attila, Nagy Csilla, János Sándor: Budapest Egészségterv 2012, rövidített változat. Debrecen: Debreceni Egyetem.
- Baltaxe, Erik, Thomas Cypionka, Markus Kraus, Miriam Reiss, Jan Erik Askildsen, Renata Grenkovic, Tord Skogedal Lindén: Digital Health Transformation of Integrated Care in Europe: Overarching Analysis of 17 Integrated Care Programs. *Journal of Medical Internet Research* 21, sz. 8 (2019). <https://doi.org/10.2196/14956>.
- Boulos, Maged N Kamel és Najeeb M Al-Shorbaji: On the Internet of Things, smart cities and the WHO Healthy Cities. *International Journal of Health Geographics*, 2014. <https://doi.org/10.1186/1476-072X-13-10>.
- Costa, Daniel G.: COVID-19 pandemic: a review of smart cities initiatives to face new outbreaks. *IET Smart Cities* 2, sz. 3 (2020): 64-73. o. <https://doi.org/10.1049/iet-smc.2020.0044>.
- EESZT Információs portál, é. n. <https://e-egeszsegugy.gov.hu>.
- Egészséges Budapest Program végrehajtásával kapcsolatos 2017. évi forrásigény biztosításáról, Pub. L. No. 1425/2017. (VI. 29.) Kormányhatározat (é. n.). <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=A17H1425.KOR&xtreferer=00000001.TXT>.
- Egészséginformatikai Szolgáltató és Fejlesztési Központ, é. n. <https://www.eszfk.hu>.
- Emberi Erőforrások Minisztériuma: Egészséges Magyarország 2021–2027, Egészségügyi Ágazati Stratégia, é. n. <https://mok.hu/public/media/source/Transzparencia/Allasfoglalasok/Egészséges%20Magyarország%202021–2027%20Egészségügyi%20Ágazati%20Stratégia.pdf>.
- E-orvosok Magyarországon. Digitális Egészségügyi Megoldások az Orvoslásban, 2022. <https://semmelweis.hu/digitalhealth/files/2022/10/Orvoskutatas.pdf>.
- E-páciensek Magyarországon. Digitális Egészségügyi Megoldások az Orvoslásban, 2021. <https://semmelweis.hu/digitalhealth/files/2022/02/E-paciensek-Magyarorszagon-web-20220127.pdf>.

- Európai Bizottság (a): E-egészségügy: digitális egészségügy és ellátás – Áttekintés. Elérés 2022. december 30. https://health.ec.europa.eu/ehealth-digital-health-and-care/overview_hu.
- (b) Határokon átvelő elektronikus egészségügyi szolgáltatások. Elérés 2022. december 30. https://health.ec.europa.eu/ehealth-digital-health-and-care/electronic-cross-border-health-services_hu.
- (c) Magyarország Egészségügyi országprofil 2021. Elérés 2022. december 29. https://health.ec.europa.eu/system/files/2022-01/2021_chp_hu_hungarian.pdf.
- Európai Unió Kiadványhivatala: Egészségem @ EU, é. n. <https://op.europa.eu/hu/publication-detail/-/publication/f8ac3ac6-fed4-11ea-b44f-01aa75ed71a1>.
- European Observatory on Health Systems and Policies: State of Health in the EU: Companion Report 2021. Elérés 2021. december 30. <https://eurohealthobservatory.who.int/publications/m/state-of-health-in-the-eu-companion-report-2021>.
- Girasek, Edmond, Boros Julianna, Döbrössy Bence, Susánszky Anna, Györfly Zsuzsa: E-páciensek Magyarországon: Digitális egészséggel kapcsolatos ismeretek, szokások egy országos reprezentatív felmérés tükrében. Orvosi Hetilap 163, sz. 29 (2022): 1159-65. o. <https://doi.org/10.1556/650.2022.32512>.
- Györfly Zsuzsa: Digitális egészség a mindennapi orvosi gyakorlatban. Budapest: Gyógyító Nőkért Alapítvány, 2021.
- Lupton, Deborah: Beyond Techno-Utopia: Critical Approaches to Digital Health Technologies. Societies 4, sz. 4 (2014): 706–11. o. <https://doi.org/10.3390/soc4040706>.
- Országgyűlés hivatala: Digitális egészségügy. Elérés 2021. december 28. https://www.parlament.hu/documents/10181/63291245/Infojegyzet_2022_35_digitalis_egeszsegugy.pdf/3261e7d0-3fb9-9f54-bff5-87eec142f5ef?t=1671012677273.
- Radó, Nóra, Edmond Girasek, Sándor Békási, Zsuzsa Györfly: Digital Technology Access and Health-Related Internet Use Among People Experiencing Homelessness in Hungary: Quantitative Survey. Journal of Medical Internet Research 24, sz. 10 (2022). <https://doi.org/10.2196/38729>.
- Semmelweis Egyetem: Digitális Egészségügyi Megoldások az Orvoslásban, é. n. <https://semmelweis.hu/digitalhealth/>.
- Stam, Gertjan van: Digital health in international cooperation. Elérés 2021. december 20. <https://www.medicusmundi.ch/en/advocacy/publications/mms-bulletin/digital-health-a-new-era-of-global-health/kapitel-1/digital-health-in-international-cooperation>.
- Szabó Zoltán Attila, Szócska Miklós, Palicz Tamás Gyula, Szerencsés Viktória, Joó Tamás: A digitális egészségügyi ökoszisztéma fogalmának és elemeinek nemzetközi és hazai áttekintése. Információs Társadalom Társadalomtudományi Folyóirat 21, sz. 3 (2021): 47–66. o. <https://doi.org/10.22503/infars.XXI.2021.3.3>.
- Verma, Kalpana: Modeling Digital Healthcare Services Using NLP and IoT in Smart Cities. In Smart Cities and Machine Learning in Urban Health, 138–55, é. n.
- World Health Organization (a): Global strategy on digital health 2020-2025. Elérés 2022. december 31. <https://www.who.int/docs/default-source/documents/gsa4d-hdaa2a9f352b0445bafbc79ca799dce4d.pdf>.
- (b) Towards a roadmap for the digitalization of national health systems in Europe. Elérés 2022. december 28. https://www.euro.who.int/__data/assets/pdf_file/0008/380897/DoHS-meeting-report-eng.pdf.

Opportunities for Digital Health in Budapest

Abstract

In Hungary, the mortality from avoidable causes is one of the highest in the EU and the prevalence of preventable diseases is also high due to unhealthy lifestyle and the health system's underperformance. Digital health tools can provide some solutions to improve the health of society. Hungary has already started to use digitalisation in healthcare, especially regarding electronic health records, administration, and communication through digital channels. However, both doctors and patients would like to apply more digital solutions. The development of digital health solutions is also supported by Hungary, the EU and the WHO in their strategies. Although Hungary has advances in digital health development, the involvement of people is low, digital health is not widely used for prevention, and the lack of proper health literacy is reported to be a problem. There would be an opportunity to integrate and engage people with digital health at the city level. Moreover, some European smart cities have already more experience with digital health in the context of a city which could set an example for Budapest as well. Moreover, the city's networks and other cooperation can be a good source for developing digital health solutions in the cities in a more effective way.

Mental Health Promotion Programs in Budapest: What a Capital City Can Do to Support the Mental Well-being of its Citizens

Lilla Kukor

Mental health promotion and prevention in the 21st century are very important issues on a global level. While historically, addressing mental health issues have not been a priority for most countries, these disorders put a larger disease burden on countries than diabetes, transport injuries, or tuberculosis, and mental health issues are the leading causes for disabilities for adults. On a global level one in every 8 people, or 970 million people around the world, were living with a mental disorder in 2019. Mental health issues affect about 84 million people across the European Union alone,¹ and 3.9% of all deaths in the European Union in 2017 resulted from mental and behavioral disorders.²

Mental health promotion and prevention are important for all societies worldwide, and states and cities have responsibility in providing such services to their inhabitants. In this essay, I will be focusing on the mental health promotion and prevention programs in Budapest, the capital city of Hungary, and compare their programs with those of other cities that have had successful campaigns, with the hope of improving the mental health services offered by the Hungarian capital.

What is mental health?

Mental health, by definition, is a state of mental well-being that enables people to cope with the stresses of life, realize their abilities, learn well and work well, and contribute to their community. To be mentally healthy means being capable of self-realization, being at ease when forming relationships with others, to contribute to

1 OECD/European Union, 2018.

2 Eurostat, 2022.

community life and being productive at work. The most common mental health disorders are anxiety disorders, depression, bipolar disorder, post-traumatic stress disorder and eating disorders such as anorexia nervosa or bulimia nervosa. Studies show that suicide and mental health disorders are closely linked, and studies suggest that up to 90% of people who commit suicide suffered from mental health issues.³ By the definition of WHO, mental health is a basic human right.⁴

Mental health in Hungary

The mental health situation in Hungary has been improving in the past years, but Hungary is still behind the EU average in several aspects. According to an IMHE study from 2018, 15.4% of the population was diagnosed with a mental disorder: 4% with anxiety disorders (compared to an EU average of 5.4%), 4% with depressive disorders (compared to an EU average of 4.5%), 3% with alcohol and drug abuse (compared to an EU average of 2.4%), and 5% with other mental health disorders (compared to an EU average of 5.3%).⁵ Hungary had 16,6 suicides per 100,000 inhabitants in 2019, compared to a world average of 9,1, and an EU average of 11,34,⁶ ranking 5th worst in the EU. According to WHO data from 2020, Hungary's total mental health expenditure per person, the number of mental health professionals working in the country, and the capacities of mental health institutes per 100.000 inhabitants were all under the EU average.

Mental health promotion and prevention

Promotion and prevention interventions work by identifying the individual, social and structural determinants of mental health, and then intervening to reduce risks, build resilience and establish sup-

3 Arsenault-Lapierre et al, 2004.

4 WHO, 2022.

5 Countries that have lesser stigma and better mental health awareness may report higher figures, as more people are willing to receive professional diagnosis (Munizza et al, 2013).

6 World Bank, 2022.

portive environments for mental health. Mental health promotion focuses on positive mental health and quality of life across populations, while prevention is focused on reducing the prevalence of specific problems or disorders.

According to Mayo Clinic, the most important factors by mental health promotion and preventing mental health diseases are paying attention to warning signs, getting routine medical care, seeking professional help when needed, and taking care of oneself through health-promoting behaviors. Paying attention to warning signs can happen on an individual level, and for people to know what exactly to look out for, mental health awareness campaigns can be very useful tools. It is also important for primary health care providers, such as general practitioners to understand the most common mental health diseases, so they can help identify potential issues, and refer their patients to specialists.

Another important element is for people to receive help when they need it: this involves the willingness of patients to acknowledge their issues and to ask for help. This can be more difficult for people living in communities where mental health diseases are stigmatized, and de-stigmatization and awareness campaigns can be important in making sure that people are willing to seek professional help. It's also crucial for communities to ensure that people have access to mental health services.

Further specific programs that aim to promote mental health include early childhood intervention (such as home visits for pregnant women or families with newborns, a compulsory service in Hungary), providing support programs targeted at specific groups, and incorporating mental health promoting activities in school, in the workplace, or in local communities. This can include having access to psychological help, programs supporting positive habits such as healthy eating, sports, adequate sleep, stress management through tools such as meditation, violence and suicide prevention programs, support groups, trauma support, and community development programs with special focus on more vulnerable groups such as teenagers, disabled or older people.

Why mental health promotion is important on national and local levels?

Mental health promotion and prevention is important on international, national, and local levels for many reasons. For example, mental health disorders can put an enormous burden on states and communities. As mentioned in the introduction, mental health issues are the leading cause of disabilities globally, meaning that mental health issues can prevent people from participating in the local workforce, leading to unemployment. The total costs of mental health problems are estimated to be more than 4% of GDP (more than €600 billion) across the 27 EU countries and the United Kingdom. Lost income due to lower employment rate of people with depression is estimated at EUR 176 billion per year across EU countries, and lost income and employment due to mortality from mental health problems and suicide is estimated at EUR 22 billion per year.

Governments are generally responsible for the safety and well-being of their citizens, which also indicates that mental health should be of upmost priority to national and local governments. Reducing suicide rates, for example, is a mental health issue that should be taken very seriously by governments, as it has dramatic effects on their society. Over 84,000 people died of mental health problems in the EU in 2015 alone, and Hungary has one of the highest suicide rates within the Union.⁷

Local programs can often be more effective than state-wide initiatives, as they can be tailored to the needs of the given city's inhabitants. While state-wide programs are important, local initiatives can often provide more suitable, more individual solutions, as for example, the inhabitants of the capital city will often have different needs than the inhabitants of small towns or villages. It can also be easier and faster to implement programs on a smaller scale, and the designs of the cities themselves can also promote or hinder the well-being and mental health of its citizens, through community spaces, well-designed public transport, designing "green" cities, or awareness programs, for example. Mental health promotion and prevention is a responsibility of cities too, as they have the necessary resources to protect their communities.

7 OECD/European Union, 2018.

Roe and McCay defined specific elements in urban design that can help promote the mental well-being of its citizens.⁸ These include exposing people to green space and urban water, positive soundscapes, using urban design to build strong social networks through creating community spaces, integrating physical activity into everyday urban life through design, implementing spaces for play, and designing more inclusive cities. Natural environments can improve brain function and help people manage anxiety disorders, ADHD and dementia, while urban water, positive soundscapes and movement can help reduce depression and stress levels. Social inclusivity helps protect people from mental health issues, and helps them recover faster. Spaces for adults to play can help them benefit from creativity, learning and self-identity.

Mental health services in Hungary

There is no specific law regulating mental health services in Hungary on a national level, but overall, legislation regarding mental health issues is conform to EU requirements.⁹ As mentioned earlier, healthcare is underfunded in Hungary, and healthcare expenditure is below EU average in terms of GDP percentage spent on healthcare services. This also effects the mental health expenditure in the country, as Hungary is currently struggling with employing an adequate number of mental health professionals. Access to professional help is limited, not only due to the relatively low number of mental health professionals, but also due to the price and accessibility of these services. Those services that are supported by the healthcare system but are behind the necessary levels in terms of capacity.¹⁰ In December 2018, almost 3,000 people with mental illness were waiting for entry to nursing and care homes, and this figure doesn't include other social mental health services. Social acceptance of people living with mental disorders is well below the EU average, and professionals working with mental patients are often not free from prejudices either.¹¹

8 Roe and McCay, 2021.

9 Tringer, 2005.

10 Ács et al, 2019.

11 Ács, 2012.

In terms of early childhood diagnosis, Hungary has a unique, compulsory child visit system, where health care specialists visit families with children until the children reach the age of six. The primary function of these visits is ensuring the well-being of children, including their mental well-being¹². In terms of mental health prevention and promotion, Hungary had nation-wide prevention programs, including a 12-month pilot funded by the Norway Grants,¹³ but this project is not active anymore. Hungary also has several mental health hotlines, including ones for suicide prevention and for substance abuse.¹⁴ Hungary also benefits from the European Union's mental health-promoting policies and activities. The European Commission's Non-Communicable Diseases Initiative supports EU countries in identifying and implementing effective policies and actions to promote citizens' health and well-being, while also reducing health inequalities. The European Commission's financial contribution to this work is 8 million EUR.¹⁵

Mental health promotion and prevention in Budapest

Although Budapest doesn't currently have a comprehensive, city-initiated mental health program, it has many local and civil initiatives that help promote mental well-being. Examples for programs initiated by the city are sport programs under the Active Budapest campaign that promote physical activities, creating local spaces encouraging community engagement, or organizing programs for older people.

The districts of Budapest are responsible for helping their inhabitants with various issues through the family help service.¹⁶ Family assistance is a service provided to persons and families in need of help due to social or mental health problems or other crisis situations, which includes mental health services such as individual or group counseling. The family help service also promotes mental health in local communities, for instance through holding workshops in local schools.

¹² Odor, 200.7

¹³ <http://elkiegeszseg.antsz.hu/portal/Tartalmak>

¹⁴ <https://sos116-123.hu/>

¹⁵ European Commission, 2022.

¹⁶ "Családsegítő" in Hungarian.

Universities, for instance, are also active in promoting mental health: the Budapest Medical Students Association has a prevention program teaching children about their health, including mental health. In 2018 alone, the Association organized more than 600 classes, reaching out to more than 15,000 students in the city.

Local NGOs are also active in mental health promotion and prevention: examples include the Budapest Psychological Center Foundation, which offers psychological support services for those in need, with over 500 psychologists in their network. The *Kékpont* foundation helps drug addicts in their recovery and receives support from multiple districts in Budapest. There are multiple suicide hotlines available for those in need.

Examples from good practices in cities around the world

Some cities, like Vienna (Austria) or Oslo (Norway) use digital tools to promote mental well-being. Both have city-specific websites with comprehensive information about mental health for their citizens, including free resources, self-help groups and psychological or psychiatric services. The city of Vienna also offers a unique service for older people, where they can turn to professionals for advice with any issues they might have. This service is called “*Rat im Netz*” (Advice on the Net) and is available via email or telephone for Viennese citizens.¹⁷ Oslo offers digital self-help tools that aim to combat moderate levels of stress, anxiety, depression, and sleep difficulties.

The Los Angeles County Department of Mental Health partnered with a popular mindfulness app, Headspace, during the Covid-19 pandemic to help their inhabitants improve their mental well-being. All inhabitants received free access for months, which was a mutually beneficial partnership for both the city and the brand: Los Angeles brought in a trusted, brand name provider to bring more attention to its mental health services.

An example for promoting mental well-being through exercise is the Mindfulness Walk created by a local city in Ohio (United States). The Mindfulness walk is a part of a local park, laying out a course that features ten activity stations. Each stop along the trail pro-

17 <https://www.helsenorge.no/en/psyisk-helse/selvhjelp/>

motes self-care, reflection, and mindfulness, and range from a zen garden to a musical station.¹⁸

The city of Townsville in Australia takes pride in calling itself Australia's first mentally healthy city. Townsville supports the local community from a grassroots level by educating and empowering them to understand and maintain positive mental health, works alongside mental health service providers, helps bring greater awareness to mental health services through active promotion. Whilst the Townsville project is a first formal approach for an Australian city, this concept has been successful globally in cities like Philadelphia in the United States, or London in the UK.

Conclusion

Although Budapest has many resources for promoting mental health, a comprehensive, city-initiated approach could benefit the city's inhabitants greatly. Many of these initiatives don't necessarily require financial investments from the city's end: for example, working together with universities and university students in mental health-related fields to promote community engagement and grassroots initiatives could bring city-wide benefits.

Implementing a city-wide program with resources, such as the example of Townsville in Australia could also bring benefits to the inhabitants of the city: concentrating resources and implementing programs on a grassroots level can help spread awareness, better allocate resources and help people on a wider scale. It would also be beneficial to have a governmental website for mental health services, where people in need could access all information in one place. This could be promoted throughout the city to make sure people are aware of the services.

Local community programs are very important in mental health promotion, especially for marginalized groups, such as older people (and Budapest has an ageing population), or those living with disabilities to have more options to participate in mental health-promoting activities. The stigma against mental health issues and receiving help and treatment is generally larger by older populations,

18 <https://starkparks.com/mindfulnesswalk/>

it is important that mental health promotion is aimed at them as well, through channels that they also have wide-spread access to. It is also important to keep the key elements of mental health-promoting urban design in mind when designing urban and community spaces in Budapest.

International relations, relationships with other cities are especially important for sharing good practices and methods to promoting mental well-being.

References

- Ács, A. (2012): BSc Nursing students' attitude study towards mental health patients. *ÁpolásÜgy.* 2012;26(1):15–8.
- Arsenault G., Kim C., Turecki G. (2004): Psychiatric diagnoses in 3275 suicides: A meta-analysis. *BMC Psychiatry*, doi: 10.1186/1471-244X-4-37.
- Eurostat (2022): Mental Health and Related Issues Statistics, ISSN 2443-8219 https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Mental_health_and_related_issues_statistics (Accessed on 22.12.2022)
- Munizza, C. et al. (2013): Public beliefs and attitudes towards depression in Italy: A national survey, *PLoS ONE*, Vol. 8/5
- Odor, A. (2007): A védőnői rendszer működésének bemutatása, fejlesztésre irányuló javaslatok összefoglalása. http://www.oktatasikerekasztal.hu/hattertanulmanyok/01/odor_andrea_vedonoi_rendszer.pdf (Accessed on 19.12.2022)
- OECD/European Union (2018): Health at a Glance: Europe 2018: State of Health in the EU Cycle, OECD Publishing, Paris/European Union, Brussels https://doi.org/10.1787/health_glance_eur-2018-en (Accessed on 22.12.2022)
- McCay, L., Roe, J. (2021): *Restorative Cities: Urban Design for Mental Health and Wellbeing*. Bloomsbury Publishing, ISBN 9781350112889
- Tringer, L. (2005): *A lelki egészség mint az egészség alapja*. Szent István Társulat Könyvkiadó, ISBN 9633616786
- WHO (2020): Mental Health Atlas https://cdn.who.int/media/docs/default-source/mental-health/mental-health-atlas-2020-country-profiles/hun.pdf?sfvrsn=49dba32a_6&download=true (Accessed on 30.12.2022)
- WHO (2022): Mental Health: Strengthening our Response <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/mental-health-strengthening-our-response> (Accessed on 20.12.2022)

Mentális Egészséget Támogató Programok Budapesten

Összegzés

Az esszében röviden bemutatom a mentális egészséget támogató intézkedéseket EU-s, illetve magyarországi szinteken, a budapesti intézkedéseket, valamint jó gyakorlatokat más nagyvárosokban világszerte. A tanulmány elején definiálom a mentális egészség fogalmát, majd röviden ismertetem az aktuális mentális egészségre vonatkozó statisztikákat Magyarországon, a releváns EU-s átlagokkal összehasonlítva. Ezt követően kitérek arra, hogy milyen elemek vannak a mentális egészség promóciónak és prevenciónak, miért fontos egy államnak vagy városnak a lakosság mentális egészségének megőrzése, illetve, hogy milyen eszközökkel lehet javítani a lakosság mentális egészségét.

Leírom, hogy Budapesten jelenleg milyen mentális egészséget promotáló intézkedések és kezdeményezések vannak életben. Az esszé végén bemutatom, hogy más városokban milyen intézkedéseket vezettek be a mentális egészség megőrzésének érdekében, és konkrét javaslatokat teszek arra más városok példáján, hogy hogyan lehetne javítani a budapesti lakosok mentális egészségét, akár együttműködések, akár egyéni megoldásokon keresztül. Ilyen jó gyakorlat például Bécsben a mindenki számára elérhető digitális eszköztár, vagy az idősebb emberek számára létrehozott telefonos szolgálat, amin keresztül szakképzett pszichológusokkal beszélhetnek ingyen; vagy Los Angeles együttműködése a Headspace nevű meditációs appal, amihez ingyenes hozzáférést biztosítottak a helyi lakosoknak. Pozitív példa továbbá Townswille is, amely Ausztrália „első mentálisan egészséges városa”: itt átfogó intézkedéseket hoztak a mentális egészség promóciójának érdekében, és az itt bevált módszereket átvették olyan nagyvárosok, mint Philadelphia vagy London.

Re-thinking Budapest's drug approach

New opportunities for drug harm reduction

Márton Juhász

What is Drug-Related Harm Reduction?

Harm reduction theory refers to the idea that instead of trying to prevent high-risk activities completely, we aim to **reduce their negative consequences**. This can be applied in many areas, one of the most important being the reduction of risk prominent in the field of illicit drugs. The primary goal of harm reduction strategies, compared to more traditional drug policy approaches, is to respond to the individual where they are.¹ This can be achieved through a broad range of strategies, including safer use, supervised use and abstinence. The principles of harm reduction are based on the acceptance that drug use and associated behaviours have always been and will continue to be part of society. Furthermore, harm reduction has its roots in the ideals of pragmatism and humanism.² Further, it is key to acknowledge that harm reduction is an approach grounded in human rights and seeing drug users as human beings rather than as criminals.³ Harm reduction as an effective approach to drug consumption is no longer a debate among academics.⁴

The adoption of harm reduction policies by national governments has not been widely disseminated, with most still investing more in traditional forms of drug policing, rather than adopting evidence-based policymaking. Drug policy is one of the rare fields where arguments are often based on morality, rather than by focusing on the facts at hand.⁵ While some city governments, such as the Viennese government and the government of Amsterdam provide harm reduction services, the amount of funding often falls short of the spending on traditional forms of drug policy. The overall resistance to implementing harm reduction measures means that in most so-

1 Marlatt and Witkiewitz, 2010.

2 Ritter and Cameron, 2006.

3 Kender-Jeziorska, 2018.

4 Wodak, 2007.

5 Humphreys and Piot, 2012.

cieties, drug use is still a shameful practice and users are much less likely to seek help because of social stigma and the uncertain legal status of drugs in many countries.

There are multiple forms of harm reduction in terms of drug use. Approaches vary from simply providing instructions on safer drug use, to drug testing of individuals, to syringe exchange, controlled consumption areas, and preventive education, to name but a few. In the context of nightlife, a key form of harm reduction is the use of on-site drug control facilities. These are effective, as many drug-related deaths occur because of drug users taking a substance that was advertised to them as something other than what it is. The test can prove the content of specific drugs and thus save lives in the process.⁶ Further forms of harm reduction in nightlife include educating nightclub staff on how to help party patrons on various substances, providing cool spaces where party patrons can go to take a break, and even ensuring that water is readily and freely available.

Recent studies carried out in this area, such as the Energy Control Report, show support for the potential of proactive harm reduction strategies, such as drug control, in changing the habits of drug users towards safer use.⁷ Such approaches are key to improving safety around drug consumption as they access the population of drug users in their habitat and typically through peer-to-peer interactions, rather than through an authority figure which can often greatly reduce the willingness of a user to engage in harm reduction. A truly effective city-wide approach has to encompass as many of these areas as possible, as many drug users are in hard-to-reach populations and thus a wide net is needed to help as many people as possible.

The Current Situation in Budapest

The current drug policy situation in Budapest, and Hungary as a whole, leaves a great deal to be desired. This stems from an absolute lack of funding for drug prevention and even harm reduction

⁶ Betzler, et al. 2021.

⁷ Energy Control, 2020.

services on a national level.⁸ Before 2011, there did exist some level of harm reduction in Budapest with the presence of needle exchanges in the capital, run by the Blue Point Foundation (*Kék Pont Alapítvány*). While this measure was a very useful one, it still left a lot to be desired. This can be seen in the practices of police officers who would search drug users on their way to the needle exchange, find trace amounts of illicit drugs within their syringes and thus arrest them.

While this behaviour was ended through the needle exchange programme signing an agreement with the police in which the police agreed to not interfere with the work of the needle exchange, it serves as a great example of the magnitude of problems harm reduction interventions can face in practice. Firstly, it shows how traditional approaches to fighting the drug phenomenon see users as criminals rather than humans and how such change is difficult to bring about.⁹ Secondly, and more importantly, it shows the level of cooperation within a city that is needed for effective harm reduction policies. At a minimum cooperation in some form with the police is needed for a city-level approach, as in Hungary, as in most EU countries, the very possession of illicit substances, even if you are an NGO trying to help addicts, is illegal and could place both an individual, or a whole organisation into a legal quagmire.

The Budapest needle exchange programme ended in 2011 with the change of the national government. This was despite the programme has been very well used and having shown a significant positive impact on the health of those drug users who utilised the service.¹⁰ Since then, Budapest has experienced a dramatic backslide in the provision of harm reduction while also observing a rise in problematic drug use within the country.¹¹

While Hungary's usage rates of most illicit substances do not differ too greatly from the EU average in most categories, it is key to note that the new approach of national and city-level governments to drug consumption means that the population of problematic

8 Kender-Jeziorska, 2018.

9 Ibid.

10 Reitox National Focal Point, 2011; Ritter and Felvinczi, 2003.

11 EMCDDA, 2019.

drug users is extremely hard to reach and even non-problematic recreational users are hard to reach due to fears over potential legal consequences for talking about drug use in public settings. This makes it extremely difficult to find accurate data on the true impact of the backsliding of harm reduction measures within the country. The reason for this backsliding is the policy change the FIDESZ government brought about post-2010 which not only significantly reduced funding for drug-related policy but also left the field without a strategic framework for three years after rejecting a framework in 2010 research and harm reduction measures do not even appear in drug-related budgets post-2011.¹²

The current situation is essential that no real harm reduction exists in Budapest. This is despite the 8th district, for example, still having significant problems with drug addiction. The result of this has been a notable increase in the numbers of people suffering from diseases which can be transmitted by reusing needles, such as HIV and Hepatitis C, as well as the previously outlined problems in even reaching the affected communities.¹³ The current zero tolerance towards drugs in Hungary is not only ineffective at dealing with the problems caused by drug consumption but also wholly unethical and the opposite of what academic literature has agreed upon for decades.

What Steps Can Be Taken?

As outlined above, truly effective harm reduction should encompass multiple areas of life, ranging from measures such as needle exchanges and controlled consumption rooms for the high-risk drug users of the city to drug testing facilities and nightlife venue services for non-problematic users. These measures require cooperation from police, civil society, local governments, residents of the city and nightlife venues where drug consumption is prevalent.

The case in Budapest right now is that some of these stakeholders might not be receptive towards such measures. Significant research needs to be taken to identify which stakeholders would be

¹² Kender-Jeziorska, 2018.

¹³ Ibid.

willing to cooperate in this field and what concerns they have. An example of a city where such collaboration has already started is Zurich where the city has developed a safer partying label. The label can be distributed to nightlife venues which have high levels of harm reduction service provisions. This means that the venue might have free water, cool-down rooms, on-site harm reduction information or even onsite drug testing facilities. While this does not encompass all the areas needed, such measures would be impossible without the presence of a concerted collaboration between the key stakeholders outlined above.

A further step that could come about through the establishment of such channels of communication between stakeholders is the establishment of a permanent drug testing facility. Such facilities exist in multiple European countries, however, one from which the city of Budapest could take inspiration is Checkit! in Vienna. Checkit! has been in operation for over twenty years and is operated as a research project between the University of Vienna and the City of Vienna. The drug checking service is offered free of charge and pre-COVID-19 Checkit! sent a mobile testing unit to high-risk nightlife events once a month, thus hoping to find users at a key location. The initial steps towards establishing such cooperation between the city and a university in the city could be taken in Budapest, too. The service not only allows for the safer consumption of illicit substances by ensuring that the user is consuming the substance they think they are, but the service also acts as the first point of entry for many people into the world of harm reduction and can open user's eyes to the very existence of harm reduction.

The next measure which the city of Budapest could take is re-establishing collaborations with harm reduction NGOs such as the Blue Point Foundation which operated the needle exchange programme. This would possibly allow for the re-establishment of needle exchange programmes or the creation of safe consumption spaces, but also measures which do not exist in such a legal grey zone. These measures could be as simple as venues which distribute flyers with information on harm reduction or services which go to nightclubs or festivals and operate cool-down spaces. Such spaces simply refer to places where people having bad experiences from drugs can sit or lie down while interacting with experienced

peers who can talk them through their situation. NGOs which provide such services exist and operate in Austria and the Czech Republic for example. The advantage of these NGOs is that their work does not require them to physically handle any drugs, thus removing the threat of possible legal issues.

The final step which could be taken to improve this situation, which is not a fundamental rethinking of the national strategy on drugs, is for the city of Budapest to reach out to other cities with harm reduction measures implemented and to start exchanging ideas. The Zurich label system, for example, might work in Zurich but might need significant adjustments for implementation in Budapest, thus significant collaboration with other cities is needed to find the right approach for Budapest.

Conclusions

The need for harm reduction to be included in drug policy is not up for academic debate. Thus, the lack of harm reduction in Budapest's drug policy not only means that the drug policy is not effective but also that this approach can be seen as unethical. While Budapest did have some harm reduction measures in place until 2011, they have since ceased to exist and the current climate for drug policy reform leaves a lot to be desired. This is due to the complete lack of attention given to drug related issues by the national government who have stripped budgets of any mention of drug related harm reduction.

Despite this, I do believe that some small steps can be taken by the current mayor's office in Budapest to start to remedy these shortcomings. Steps such as establishing a network of stakeholders, collaborating with higher education and NGOs or taking the first steps towards establishing norms for harm reduction care are steps within the realm of possibilities for the city of Budapest.

The steps outlined above would at least leave city hall with a clear picture of where the obstacle lies in creating an ethical 21st-century approach to drug consumption in the city. Thus, we can see how, led by the national government, the current approach to drug policy in Budapest is inadequate but how there are still avenues to improve the situation without the need for wide scale policy change on a national level.

Bibliography

- Betzler, F, J Helbig, L Viohl, F Ernst, L Roediger, S Gutwinski, Ströhle A, and S Köhler. 2021. Drug Checking and Its Potential Impact on Substance Use. *European Addiction Research* 27 (1): pp. 25–32.
- EMCDDA. 2019. Hungary Country Drug Report 2019. Country Drug Report, Lisbon: European Monitoring Centre for Drugs and Drug Addiction.
- Energy Control. 2020. Informe SMAS. Drug Consumption Report for Madrid, Madrid: Asociación Bienestar y Desarrollo.
- Humphreys, K., and P. Piot. 2012. Scientific evidence alone is not a sufficient basis for health policy. *British Medical Journal* pp. 24-25.
- Kender-Jeziorska, Iga. 2018. How to Trigger an Epidemic: A U-Turn in Hungarian Drug Policy and its Public Health Consequences. *Horyzonty Polityki* pp. 25-43.
- Marlatt, G. Alan, and Katie Witkiewitz. 2010. Update on Harm-Reduction Policy and Intervention Research. *Annual Review of Clinical Psychology* 6: pp. 591–606.
- Reitox National Focal Point. 2011. Hungary: New developments, trends and in-depth information on selected issues. Drug Policy Development Report, Lisbon: European Monitoring Centre for Drugs and Drug Addiction.
- Ritter, A, and J Cameron. 2006. A review of the efficacy and effectiveness of harm reduction strategies for alcohol, tobacco and illicit drugs. *Drug Alcohol Review* 25 (6): pp. 611–624.
- Ritter, I., and K. Felvinczi. 2003. Report on the drug situation in Hungary 2003. Drug Situation Report, Lisbon: European Monitoring Centre for Drugs and Drug Addiction.
- Wodak, A. 2007. Ethics and drug policy. *Psychiatry* pp. 59-62.

A budapesti kábítószer-ellenes megközelítés újragondolása

Az ártalomcsökkentés új esélyei

Összegzés

Ennek az esszének az a célja, hogy először is leírja, mit jelent az ártalomcsökkentés egy városban, és miért van rá szükség. A dolgozat ezután ismerteti az ártalomcsökkentés történetét Budapesten, és azt, hogy a jelenlegi politika milyen hatásokkal jár. Végül felvázolja azokat a lehetséges lépéseket, amelyekkel a helyzet javítása megkezdhető. A dolgozat megállapítja, hogy a budapesti kábítószer-ellenes megközelítés jelenlegi hiányosságainak oka az, hogy országos szinten nem fordítanak kellő figyelmet erre a kérdésre. Ez látható többek között a kábítószerrel kapcsolatos intézkedések finanszírozásának hiányában és a budapesti tűcsereprogramok megszűnésé-

ben. A szükséges lépések magukban foglalják az érdekeltek hálózatának létrehozását, a felsőoktatással és a civil társadalommal való együttműködést, valamint a kábítószer okozta károk csökkentésére vonatkozó minimumszabályok megállapítását a magas kockázatú területeken, például az éjszakai szórakozóhelyeken.

GAZDASÁG

Közösségi kertek mint a városok lehetséges zöld megoldása az infláció okozta élelmiszerár-válságra?

Budapesti és külföldi példák nyomában

Dr. Gál Fanni

„A földi élet jövője attól függ, hogy képesek vagyunk-e cselekedni. Sokan egyénileg is megtesznek minden tőlük telhetőt, ám valódi sikert csak akkor érhetünk el, ha gyökeres változások mennek végbe a társadalomban, a gazdaságban és a politikában.”

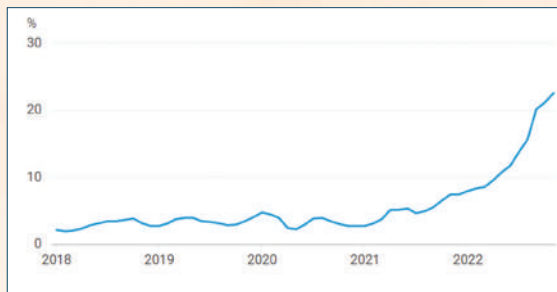
Sir David Attenborough

Idén is számos válsaggal kellett megküzdenie Magyarországnak, s benne Budapestnek. A Covid-19 világjárvány lecsengését követően Oroszország megtámadta Ukrajnát, ami azon túl, hogy Ukrajnának mérhetetlen szenvedést okozott, és aminek következtében Budapest pályaudvaraira menekültek ezrei érkeztek, Magyarország gazdasági problémáit is gyarapította. Emellett a nyári szélsőséges hőség és csapadékhiány súlyos aszályhelyzetet idézett elő, ami a mezőgazdasági termékek előállításának árára is hatással volt. Az év során a pékáruk, a húsok, a tejtermékek, a zöldségek és a gyümölcsök is egyre drágábbak lettek. A helyzetet az energiaválság tovább sújtotta. Az elmúlt években hazánkban átlagosan 2-3 százalék között mozgott a pénzromlás üteme,¹ azonban 2021 nyarától az infláció mértéke észrevehetően emelkedni kezdett, és ez a tendencia 2022-ben erősödött, komoly kihívás elé állítva a háztartásokat Budapesten és vidéken egyaránt.

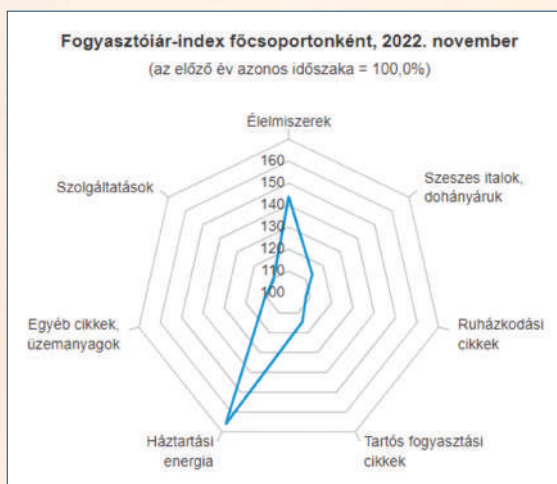
A KSH friss elemzése² szerint 2022 novemberében átlagosan 22,5 százalékkal haladták meg a fogyasztói árak az egy évvel korábbi szintet. „2021. novemberhez viszonyítva az élelmiszerek ára

¹ Scheier, 2022.

² Központi Statisztikai Hivatal, 2022.

Fogyasztói árak változása (az előző év azonos időszakához képest)

Fogyasztóiár-index főcsoportonként, 2022 november (az előző év azonos időszaka = 100,0%)

43,8%-kal emelkedett” (ebben a tekintetben ez a legmagasabb adat az EU-ban³). A KSH egy másik elemzése⁴ szerint magas infláció mellett az átlagkereset nem tart lépést az inflációval, ami Magyarországon tovább gyengítheti a vásárlóerőt.

Az EUROSTAT legfrissebb számítása szerint Magyarországon 2022 novemberében 23,1 százalékos volt a harmonizált fogyasztói árindex (HICP), ami kiemelkedőnek mondható a régióban és az egész Európai Unió szintjén is.⁵

³ Portfolio.hu, 2022.

⁴ KSH tájékoztatója a keresetek állásáról, 2022.

⁵ EUROSTAT, 2022.

Számos belső és külső oka lehet annak, hogy Magyarországon ilyen magas az infláció. Többek között az importált termékek esetében az árfolyam-leértékelődés, egyes területeken a fogyasztás növekedése, az élelmiszer-árstopok miatt a helyettesítő termékek árának emelkedése is hozzájárulhatott a dráguláshoz. A Nemzetközi Valutaalap (IMF) az éves felülvizsgálata után Magyarországról szóló jelentésében arról ír, hogy a magyar kormány laza fiskális politikája is közreműködött az infláció 20 százalék fölé emeléséhez.⁶ Az MNB 2022. decemberi inflációs jelentése kiemeli, hogy „az infláció nyár óta bekövetkezett emelkedésének több mint fele az élelmiszerárakhoz kötődik, amit a globális folyamatok mellett a magyar élelmiszeripar hatékonysági és termelékenységi problémái is magyarázhatnak”.⁷ Ősszel addicionális áremelkedési hatással járt a lakossági energiaárak emelése, továbbá eltörlésre került az üzemanyagokra érvényes ársapka, ami szintén hozzájárult az infláció emelkedéséhez.

A közeljövőben még várhatóan folytatódik a gazdasági bizonytalanság, ennek negatív hatásai Budapestet is kihívások elé állítják. Ahhoz, hogy Budapest és lakossága megküzdjön a gazdasági nehézségekkel, különösen az inflációval, hosszú távon politikai elhivatottságra és a fenntarthatóságot előmozdító beruházásokra van szükség. Az alábbiakban az élelmiszerek drágulására vonatkozóan egy megoldási javaslatot szeretnék ismertetni.

Közösségi kertek

A közösségi kertek jellemzői

Az élelmiszer-infláció egyaránt érinti a fővárosi és vidéki településeken élőket. Budapest abból a szempontból különleges helyzetben van, hogy a fővárosiak számára több lehetőség nyílik élelmiszert vásárolni, hiszen számtalan élelmiszerbolt, nagyáruház, piac és étterem áll a rendelkezésükre. Azonban a Budapesten élők csupán kis hányada rendelkezik saját kerttel, ahol maguk is megtermeszthetik a számukra szükséges gyümölcsöt, zöldséget, vagy annak egy részét.⁸ A budapestiek főleg tömbházakban, panellakásokban lakó

6 International Monetary Fund, 2022.

7 Magyar Nemzeti Bank: Inflációs jelentés. 2022.

8 KSH.: A lakott lakások megoszlása lakóövezeti jelleg szerint, 2011.

része élelmiszerboltokban, esetleg a közeli piacon tud zöldséget és gyümölcsöt vásárolni, viszont manapság az élelmiszer-infláció miatt sok esetben drágábbat és gyengébb minőségűt, mintha azt a saját kertjében termesztette volna. Erre a problémára nyújthat megoldást egy hasznos városi újítás, a közösségi kertek telepítése. De miről szól a

közösségi kertek koncepciója?

A közösségi kertek olyan kihasználatlan, olykor elhagyatott városi földterületek, amelyeket az ott lakók, vagy a csatlakozni kívánók közössége művel önkéntesen. A területet parcellákra osztják a tulajdonos engedélyével és gyümölcsöt, zöldséget, virágokat, fűszernövényeket termesztenek rajta saját fogyasztásra. „A közösségi kerteknek számos fajtája és meghatározása létezik a városi, külvárosi és vidéki változatoktól a veteményes, dísz-, gyümölcsös vagy tankertekig. A megvalósulás formája szerint léteznek tisztán a közösséghez tartozó vagy egyéni tulajdonban lévő parcellákból álló telkek, amelyek kialakíthatóak akár iskolák vagy kórházak udvarán, akár önkormányzati telkeken vagy használaton kívüli építési területen.”⁹ A közösségi kert koncepciója arról is szól, hogy a város korábban elhanyagolt területei visszakapcsolhatók a városhoz, és újra hasznos funkcióval rendelkezhetnek. A közösségi kert létrehozásában és működtetésében különböző korú és társadalmi háttérű emberek vehetnek részt: városlakók, a környéken élő nyugdíjasok, a jövőért tenni akaró fiatalok, családok, egészséges életmódra vágyók, zöld szemléletmódot követő civil szervezetek, vagy akár óvodai, iskolai csoportok.

Ahhoz, hogy egy közösségi kert létrejöjjön, először is szükség van egy művelésre alkalmas telkekre. Érdemes a lakó- vagy munkakörnyezethez közeli telket választani és felmérni, hogy az adott hely-

9 Kortárs Építészeti Központ (KÉK): Mi is egy közösségi kert? 2010.

színen lenne-e igény közösségi kertre. A telektulajdonostól elvi beleegyezést kell szerezni, és szerződést kötni, amelyben szükséges rögzíteni a használatba adás – használatba vétel tényét, időbeni és infrastrukturális feltételeit. Ezután költségbecslést ajánlott készíteni a legszükségesebb beruházásokról, amihez elengedhetetlen egy alaprajz a leendő parcellákról, megfelelő termőföld (mert sok esetben a városi talaj nem alkalmas növénytermesztéshez), vetőmagok, kerítés, zárható tároló a szerszámoknak, de akár biztonsági kamera, vízvételi lehetőség a locsoláshoz stb. Érdemes lehet szponzorokat, támogatókat szerezni, pályázatokon elindulni, hogy a költségeket fedezni lehessen. Mindezek után meg kell állapodni a kertművelőkkel és kialakítani a kert használatának feltételeit és rendjét.

A közösségi kertek olyan zöldfelületekké válhatnak a városban, amelyek sokféle funkciót látnak el mellett, hogy olcsó, egészséges zöltséget és gyümölcsöt lehet termeszteni saját fogyasztásra, így is csökkenteni az élelmiszerkiadásainkat: A közösségi kertek „közösségi események, a környezetvédelem, egészségmegőrzés, oktatás és a közösségi kultúra modern városi színterei, társadalmi hatásai ma már mérhetőek. Mindemellett a pihenés és rekreáció területei, élő zöld szigetek a belvárosi betontájképben.”¹⁰ A közösségi kertek meghonosításának ötlete már önmagában is innovatív kezdeményezés a fenntarthatóság elérésében, hiszen „a belváros közepén, a gyakorlatba ültetve ad könnyedén követhető példát a környezettudatos és fenntartható életmódra, és hívja fel a figyelmet az erre vonatkozó szemléletváltás szükségességére. A program egyedisége és aktualitása ezen túl leginkább abban áll, hogy új megközelítést kínál a városi térhasználatra, a közösségi terek átértelmezésére, a fenntartható nevelés megnyilvánulási formáira és a know-how gyakorlatba ültetésére”.¹¹ A városi kertészkezdésben résztvevők együttműködési készsége és felelősségérzete erősödik, valamint környezettudatos, egymás munkáját megbecsülő lakóivá válnak a városnak. Számos építmény környezete és tetői kihasználatlanok, amelyeket városi közösségi kertekké lehetne alakítani. Ilyen módon a városi gazdálkodás csökkentheti a vízfelhasználást, a műtrágyákat, és a legtöbb éghajlaton egész

¹⁰ KÉK: Közöségi kertek, 2010.

¹¹ KÉK: Mi is egy közöségi kert? 2010.

évben termést biztosíthat.¹² A közösségi kertek továbbképzések, iskolai foglalkozások, szabadidős elfoglaltságok, csapatépítő rendezvények helyszínéül is szolgálhatnak, ahol a klímaváltozással kapcsolatos hasznos ismeretekre is szert tehetünk, mint például a „városi hőszigetek” problémája, vagy a „biológiai lábnyom csökkentése”. Ilyen képzésekből, workshopokból tanulva a közösségi kertet használók tudatos városhasználókká válhatnak, akik egyénileg és helyi közösségekben is hozzájárulhatnak a klímaváltozás káros hatásainak csökkentéséhez.

Külföldi példák közösségi kertekre

Mostanában világszerte újabb lendületet kapott a közösségi kert mozgalom. Kisebb-nagyobb, 20-30 négyzetméteres minikerttől a pár száz négyzetméteres, parcellákra osztott tulajdonú telkeken veteményezhetnek a környéken élő közösség tagjai. Rengeteg nemzetközi, nemzeti és lokális szervezet fogja össze a közösségi kertekkel foglalkozókat, például az Élelmiszerügyi és Mezőgazdasági Világszervezet (FAO), a Világkereskedelmi Szervezet (WTO), a World Food Program. Amerikában a legnagyobb közösségi kertekkel kapcsolatos szervezet az American Community Garden Association, de jelentős szervezet még a Community Gardens Australia, a London Community Gardens vagy Magyarországon a Kortárs Építészeti Központ Alapítvány (KÉK) és a Városi Kertek Egyesület.

A közösségi kertek a 19. század vége óta a modern amerikai kultúra részét képezik.¹³ A National Gardening Association szerint 2013-ban az Egyesült Államokban a háztartások 35%-a termeszt élelmiszert otthon vagy közösségi kertben. 2008 óta 29%-kal nőtt a városi területeken élők élelmiszer-kertészkedése.¹⁴ A parkokat, az iskolaudvarokat és a társasházak háztetőit egyaránt magvak és talajok díszítik.¹⁵ A városi közösségi kertprojektek néhol túlnőttek a hagyományos telkeken (földeken), és kertészeti csodákká váltak, mint például a képen látható brooklyn-i tetőtéri kert. A Brooklyn Grange a világ legnagyobb tetőtéri talajfarmjaival rendelkezik, összesen több mint 2,5

¹² Holmes, 2022.

¹³ Ober et al., 2008.

¹⁴ Frisbie, 2016.

¹⁵ seewhatgrows.org,

hektáron. Az extrém példa mellett New Yorkban közel 500 közösségi kert van (2010-es adatok szerint),¹⁶ de Los Angeles is legalább 42 közösségi kerttel rendelkezik.¹⁷ A pusztuló épületekkel teli Detroit – ahol a munkanélküliségi ráta az országos átlag kétszerese – a közösségi kertészkedés fővárosa lett 1200 kerttel és azzal, hogy az egy főre eső közösségi kertek mérete itt a legnagyobb. A város így reagált az elszegényedésre: egyre többen termelik meg a saját ételüket.¹⁸

Etiópiában több, mint 34 ezer háztartás vesz részt a közösségi kertészkedésben. Az önkormányzatok által adományozott földeken termelő nőket ezáltal nemcsak a szegénységtől menti meg a kertészkedés, de az önkormányzatok csökkenteni próbálják az őket érő megkülönböztetést is.¹⁹ Kuba élelmezése nagyrészt a városi kerteken alapul: a Szovjetunió megszűnésével kapcsolatos élelmiszerhiányon a közösségi kertészkedés támogatásával lendült túl az ország oly módon, hogy Havannában 1994-ben külön minisztériuma lett a városi mezőgazdaságnak.²⁰ Ausztráliában, Melbourne-ben olyan megállapodás született az önkormányzattal, hogy minden önkormányzati házhoz tartozik egy közösségi kert.²¹ Berlinben a közelmúltban az éghajlatváltozás hatására a városi kertészeti mozgalom új hulláma indult el.²²

¹⁶ Gittleman et al., 2010. 5. o.

¹⁷ Los Angeles Community Garden Council

¹⁸ Gabriel, 2012.

¹⁹ Santos Porras, 2012.

²⁰ Clouse, 2014.

²¹ A guide to community gardening in the city of Melbourne.

²² Ambrose-Deeks, 2020.

Hazai példák közösségi kertekre

A városi közösségi kertek többsége csak a 2010-es évek elején jelent meg Magyarországon, az utóbbi időben azonban egyre több közösségi kert működik vidéken és a fővárosban. A kertek művelésében önkéntesen vesznek részt az emberek, de több civil szervezet segít a létrehozásukban. A Városi Kertek Egyesületet 2011-ben alapították azzal a céllal, hogy „meghonosítsák Budapesten a városi közösségi kertmozgalmat, parlagon heverő önkormányzati területeken kerteket alapítsanak, terjesszék az önellátás és a közösséghez tartozás élményét és kultúráját”.²³

A Kortárs Építészeti Központ (KÉK) 2010 óta foglalkozik a közösségi kertészet magyarországi meghonosításával. „Az üres vagy alulhasznosított telkek és ingatlanok szisztematikus újrahasznosításától a külvárosi közösségfejlesztésen keresztül a kereskedelmi rehabilitációig terjedő tevékenységeink új megoldásokat biztosítanak új városi problémákra.”²⁴

Vidéken többek között Szegeden, Pécsen, Székesfehérváron, Debrecenben és Nyíregyházán tartanak fenn közösségi kerteket. A Zöld Folt nevű közösségi kert 2018 óta működik Pécs belvárosában,²⁵ ahol a kerti telkek évtizedeken át érintetlen volt, amíg művelés alá nem vonták. A kozmodombjai Létra Tanoda közösségi kertjében 2004 óta természetesen gyógy- és fűszernövényeket.²⁶ Az egyik szegedi közösségi kert (Megálló Közöségi Kert²⁷) a kezdetektől fogva olyan híres, hogy várólistája van. Székesfehérváron pedig a Palotavárosi Közöségi Kert örvend nagy népszerűségnek.²⁸

23 Városi Kertek Egyesület.

24 KÉK: KÉKról.

25 kozosségikertek.hu.: Zöld Folt Közöségi Kert.

26 kozossegikertek.hu.: Létra Tanoda közösségi kertje.

27 kozossegikertek.hu.: Megálló Közöségi Kert.

28 Házi, 2013.

Budapesten is egyre több közösségi kertet alapítanak. 2012-ben hozták létre elsőként az Első Kis-Pesti Kertet.²⁹ A Grundkertnek saját blogja is van,³⁰ ahol a kert életéről és a programokról lehet tájékozódni. Zuglóban Zugkert néven alapították meg 2013-ban a közösségi kertet.

Javaslat a városvezetésnek, összefoglalás

Ahogy a korábbi fejezetekben említett külföldi és hazai példák-ból kitűnik, a Fővárosi Önkormányzat és az együttműködni kívánó önkormányzatok úgy tudnának a közösségi kertek létrehozásában leghatékonyabban közreműködni, ha felmérnék a saját tulajdonuk-ban lévő kihasználatlan telkeket és megállapítanák, hogy közülük mennyi alkalmas közösségi kertté alakításra. Pályázatok kiírásával vagy önként jelentkező lakók, civil szervezetek, lakásszövetkezetek bevonásával használatba lehetne adni a telkeket, a kialakításhoz és működtetéshez szükséges forrásokat pedig önkormányzati vagy Európai uniós pályázati támogatásból lehetne biztosítani, esetleg érdemes lehetne szponzorokat keresni az üzleti szférából egy erre irányuló reklámtevékenységgel, felhívással. A Fővárosi Önkormányzat által kiírt ötletpályázatra is lehetne jelentkezni közösségi kertek létrehozására vonatkozó további igénnyel, mint ahogyan erre már idén is biztosít 50 millió Ft-ot a városvezetés a közösségi költségvetés keretéből.³¹ A jó gyakorlatok megismerése céljából fel lehetne venni a kapcsolatot más nagyvárosokkal, ahol fejlett közösségi kertművelés zajlik.

A közösségi kertek számos lehetőséget nyújtanának nemcsak a környéken lakók, de az önkormányzatok szociális intézményei számára is. Óvodáscsoportok, nyugdíjas otthonok mozogni vágyó lakói, vagy a hajléktalanellátásban részesülők is részt vehetnének a kertek művelésében, és a közösségi élményeken túl a megtermett zöldséget, gyümölcsöt fel tudnák használni a napi étkezésekhez, ilyen módon is csökkentve az élelmiszerkiadásokat. A közösségi kertek terjesztése Budapest zöldinfrastruktúra fejlesztési tervé-

29 kozossegikertek.hu.: Első Kis-Pesti Kert.

30 GrundK3rt.: Közöségi Kert az Apáthy István utcában.

31 budapest.hu.: Újabb 18 lakossági ötletet valósít meg a Fővárosi Önkormányzat.

hez, a Radó Dezső Tervhez is tudna szorosan kapcsolódni, ezzel az aprónak tűnő lépéssel is elősegítve, hogy Budapest 2030-ra klímasemleges várossá váljon.

Összegzőképpen úgy gondolom, hogy a példaként hozott külföldi és hazai közösségi kertek megmutatják: vannak az aktív közösségeket építő városoknak lehetőségeik, hogy megbirkózzanak a felmerülő gazdasági kihívásokkal és alternatív vagy kiegészítő megoldásokat találjanak az élelmiszer-infláció okozta nehézségekre.

Hivatkozások

- A guide to community gardening in the city of Melbourne
<https://www.melbourne.vic.gov.au/SiteCollectionDocuments/guide-community-gardening-city-of-melbourne.pdf> (letöltés: 2022.12.29.)
- Ambrose, Luke – Derks, Sanne: The Urban gardeners of Berlin, 2020. <https://fivemedia.com/articles/the-urban-gardeners-of-berlin/> (letöltés: 2022.12.29.)
- Clouse, Carey: Cuba's Urban Farming Revolution: How to Create Self-Sufficient Cities, 2014.3.17. <https://www.architectural-review.com/essays/cubas-urban-farming-revolution-how-to-create-self-sufficient-cities> (letöltés: 2022.12.29.)
- Community Garden Report,
https://www.grownyc.org/files/GrowNYC_CommunityGardenReport.pdf (letöltés: 2022.12.29.)
- EUROSTAT jelentése. Annual inflation down to 10.1% in the euro area. 2022. december 16. <https://ec.europa.eu/eurostat/documents/2995521/15701156/2-16122022-AP-EN.pdf/4eaa941a-8c7d-af89-37da-f29f1167c24c> (letöltés: 2022.12.28.)
- Frisbie, Chelsea: 6 inspiring urban gardens that impact community, 2016. április 27. <https://mashable.com/article/urban-gardens> <https://garden.org/> (letöltés: 2022.12.29.)
- Gabriel, Larry: Detroit's Good Food Cure, yesmagazine.org, 2012.6.6. <https://www.yesmagazine.org/issue/body/2012/09/06/the-good-food-cure> (letöltés: 2022.12.29.)
- Gittleman, Mara – Librizzi, Lenny – Stone, Edie: Community Garden Survey, New York City, 2010. 5. o.
- GrundK3rt. Közösségi Kert az Apáthy István utcában. <https://grundkert.blog.hu/> (letöltés: 2022.12.29.)
- Házi Péter: Egy közös kert születése, Fejér Megyei Híroportál, 2013.05.01. <https://www.feol.hu/hirek/2013/05/egy-kozos-kert-szuletese> (letöltés: 2022.12.29.)
- Holmes, Damian: Community Gardens & Urban Farming are growing in importance. 2022. július 18. <https://worldlandscapearchitect.com/community-gardens-urban-farming-are-growing-in-importance/KÉK>. Közösségi kertek, 2010 <http://kek.org.hu/projekt/kertek/> (letöltés: 2022.12.29.)

Hungary Staff Concluding Statement

<https://www.imf.org/en/News/Articles/2022/11/18/hungary-staff-concluding-statement-of-the-2022-article-iv-mission> (letöltés: 2022.12.28.)

International Monetary Fund. Hungary: Staff Concluding Statement of the 2022 Article IV Mission. 2022. november 18.

KÉK. KÉKről <http://kek.org.hu/kekrol/#tevekenyseg> (letöltés: 2022.12.29.)

KÉK: Községi kertek, 2010 <http://kek.org.hu/projekt/kertek/> (letöltés: 2022.12.29.)

KÉK: Mi is egy községi kert? 2010 <http://kozosssegikertek.hu/rolunk/kozosssegikertek/> (letöltés: 2022.12.29.)

Első Kis-Pesti Kert. <http://kozosssegikertek.hu/garden/elso-kis-pesti-kert/> (letöltés: 2022.12.29.)

kozosssegikertek.hu. Létra Tanoda községi kertje. <http://kozosssegikertek.hu/garden/letra-tanoda-kozosssegikertje/> (letöltés: 2022.12.29.)

kozosssegikertek.hu. Megálló Községi Kert. [http://kozosssegikertek.hu/garden/megallo-kozosssegikert/KSH.2.29.A lakott lakások megoszlása lakóvezeti jelleg szerint, 2011](http://kozosssegikertek.hu/garden/megallo-kozosssegikert/KSH.2.29.A%20lakott%20lakasok%20megoszlasa%20lakoo%20vezeti%20jelleg%20szerint%202011) https://www.ksh.hu/nepszamlalas/tablak_lakasviszonyok (letöltés: 2022.12.28.)

kozosssegikertek.hu. Zöld Folt Községi Kert. <http://kozosssegikertek.hu/garden/zold-folt-kozosssegikert/> (letöltés: 2022.12.29.)

Kortárs Építészeti Központ (KÉK). Mi is egy községi kert? 2010. <http://kozosssegikertek.hu/rolunk/kozosssegikertek/> (letöltés: 2022.12.29.)

Központi Statisztikai Hivatal tájékoztatója. Novemberben 22,5%-kal nőttek az árak az előző év azonos hónapjához képest. 2022. december 8. <https://www.ksh.hu/gyorstajekoztatok/#/hu/document/far2211> (letöltés: 2022.12.28.)

KSH: A lakott lakások megoszlása lakóvezeti jelleg szerint. 2011.2.29.

https://www.ksh.hu/nepszamlalas/tablak_lakasviszonyok (letöltés: 2022.12.28.)

KSH tájékoztatója a keresetek alakulásáról. 504 100 forint volt a bruttó átlagkereset. 2022. november 24. <https://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/gyor/ker/ker2209.html> (letöltés: 2022.12.28.)

Los Angeles Community Garden Council, <http://lagardencouncil.org/> (letöltés: 2022.12.29.)

Magyar Nemzeti Bank. Inflációs jelentés. 2022. december

<https://www.mnb.hu/letoltes/hun-ir-digitalis-16.pdf> (letöltés: 2022.12.28.)

Ober Allen, Julie –Alaimo, Katherine –Elam, Doris –Perry, Elizabeth: Growing Vegetables and Values: Benefits of Neighborhood-Based Community Gardens for Youth Development and Nutrition. Journal of Hunger & Environmental Nutrition, 2008, Volume 3, Issue 4, 418-439. o.

<https://nccommunitygardens.ces.ncsu.edu/resources-3/nccommunitygardens-research/> (letöltés: 2022.12.29.)

Portfolio.hu. „Egyik EU-s országban sem drágultak olyan mértékben az élelmiszerek, mint Magyarországon.” Portfolio.hu, 2022. november 17.

<https://www.portfolio.hu/gazdasag/20221117/egyik-eu-s-orszagban-sem-dragultak-olyan-mertekben-az-elelmiszerek-mint-magyarorszag-579730> (letöltés: 2022.12.28.)

Santos Porras, Borja: Community gardens help Ethiopia's urban poor grow, Debre Zeit, Radio Netherlands Worldwide, 2012.6.25 <https://cityfarmer.info/community-gardens-help-ethiopian-urban-poor-grow/> (letöltés: 2022.12.29.)

- Scheier Krisztián: Az infláció jelentése, okai és mértéke 2022-ben. Bankmonitor. hu, 2022. október 10. <https://bankmonitor.hu/cikk/az-inflacio-jelentese-okai-es-merteke-2022-ben/> (letöltés: 2022.12.28.)
- seewhatgrows.org. 4 Examples of Urban and Community Garden/Farm Projects to Inspire the New Generation. <https://seewhatgrows.org/unique-urban-community-gardens-inspire-future-generations/> (letöltés: 2022.12.29.)
- Újabb 18 lakossági ötletet valósít meg a fővárosi önkormányzat <https://www.budapest.hu/Lapok/2022/ujabb-18-lakossagi-otletet-valosit-meg-a-fovarosi-onkormanyzat-ime-a-budapesti-kozossegi-koltsegvetes-idei-nyertesei.aspx> (letöltés: 2022.12.30.)
- Városi Kertek Egyesület, <https://www.varosikertek.hu/varosi-kertek-egyesulet/> (letöltés: 2022.12.29.)

Képjegyzék

1. KSH grafikonja – Fogyasztói árak változása – 2022. november
<https://www.ksh.hu/>
2. KSH grafikonja – Fogyasztóiár-index főcsoportonként – 2022. november
<https://www.ksh.hu/gyorstajekoztatok#/hu/document/far2211>
3. Békási kert
<https://www.facebook.com/photo/?fbid=158005376915907&set=a.157449460304832>
4. Brooklyn Grange Rooftop Farming
<https://seewhatgrows.org/unique-urban-community-gardens-inspire-future-generations/>
5. Detroiti közösségi kert – Linda N.
<https://wdet.org/2019/08/02/take-a-tour-of-detroits-urban-farms-and-gardens/>
6. ZUGkert – Zuglói Közösségi kert
<https://www.facebook.com/ZUGkert/photos/a.250915048418106/2041018859407707>

Community gardens

as a green solution of cities to the food price crisis caused by inflation

Abstract

Food inflation represents a serious challenge to Hungarian households, both in Budapest, and in the countryside. In order to fight inflation for Budapest and its citizens, long-term political commitment and investments promoting sustainability are needed. A useful urban innovation, the creation of community gardens, can provide a solution. The concept of the community gardens is not only about food production, but also about the fact that previously neglected areas can be reconnected to the city and have a useful function. Fortunately, the community garden movement is flourishing worldwide, and we can see many beautiful examples in Hungary too, especially in Budapest, where community gardens can offer many opportunities to the residents of the city.

Közösségi kertek – célok és lehetőségek

Kaján Zsuzsa

„Il faut cultiver notre jardin”

Voltaire: Candide

A közösségi kertészkedés egy-egy történelmi időszak válságaira adott válaszként jelent meg, de a városi közösségek kihívásainak és problémáinak kezelésében ma is fontos eszköz lehet. Dolgozatom célja a közösségi kertek fogalmának és funkcióinak körbejárása, majd röviden bemutatom a jelenség történelmi fejlődését, a magyarországi hálózatot és néhány nemzetközi példát.

A közösségi kertek meghatározása

A közösségi kertek két, talán legfontosabb funkciója, hogy a résztvevők kertészkednek és közösséget építenek. Egy ausztrál szerző meghatározása szerint azonban ezek a kertek sokkal többet jelentenek ennél a két funkciónál: növelik egy adott városrész zöldfelületét, látogatók ezreit fogadják évente, hogy valamilyen tudást adjanak át, tesznek az élelmiszerbiztonságért, megkérdőjelezik a közösségi terek erózióját, megőrzik és tesznek a városi közösségi terekért, fejlesztik a fenntartható élelmiszertermelés technológiáit és támogató közösséget teremtenek.¹

A közösségi kertek, mint jelenség, legjobb magyar meghatározását a kozossegekertek.hu oldal adja: a közösségi kert „nem más, mint bármely földterület, amelyet egy közösség közösen gondoz. A kertek közösségteremtő erejük és nevelő funkciójuk mellett friss zöldséggel, gyümölccsel, fűszernövényekkel látják el az őket gondozó városlakókat. A közösségi kerteknek számos fajtája és meghatározása létezik a városi, külvárosi és vidéki változatoktól a veteményes, dísz-, gyümölcsös vagy tankertekig. A megvalósulás formája szerint léteznek tisztán a közösséghez tartozó vagy egyéni tulajdonban lévő parcellákból álló telkek, amelyek kialakíthatók akár iskolák vagy kórházak udvarán, akár önkormányzati telkeken vagy használaton kívüli építési területen.

1 NETTLE, Chapter 1.

A közösségi kertek meghonosításának ötlete már önmagában is innovatív kezdeményezés, hiszen a belváros közepén, a gyakorlatba ültetve adnak könnyedén követhető példát a környezettudatos és fenntartható életmódra, és hívják fel a figyelmet az erre vonatkozó szemléletváltás szükségességére. A program egyedisége és aktualitása ezen túl leginkább abban áll, hogy már önmagában is új megközelítést kínál a városi térhasználatra, a közösségi terek átértelmezésére, a fenntartható nevelés megnyilvánulási formáira és a know-how gyakorlatba ültetésére.”²

Célok és előnyök

A közösségi kertek céljait és hasznosságát az egyén, a közösség és a város szintjén is vizsgálhatjuk.

Az egyén szintjén a résztvevők több és jobb minőségű élelmiszerhez juthatnak, hozzájárul egészségükhöz és mentális jólétükhöz, a résztvevők egy közösség tagjaivá válhatnak, új tudást szereznek, amelyet később máshol is alkalmaznak. A résztvevőkben kialakul egy „tulajdonosi szemlélet”, mely azt gondolom, a kertek tágabb környezetére, vagy akár az egész városra kihatással lehet.

A társadalmi előnyök közül a legfontosabb a közösségi (akár generációk közötti) interakciók bővülése, a környezettudatosságról és fenntarthatóságról megszerzett tudás hasznosulása, illetve a kertek révén a kiszolgáltatottabb társadalmi csoportok elérése és védelme.

A város szintjén legfontosabb előny a zöldfelületek mennyiségének és minőségének növekedése, ezáltal a városi hőszigetek csökkenése.³ A közösségi kerteknek köszönhetően sokszor paragon heverő, kihasználatlan városi területek hasznosulnak újra, vagy szó szerint kivirágoznak és újabb funkciókat kapnak eddig is zöld terek.

A közösségi kertek története és mai jelentősége

A közösségi kert mint fogalom egyáltalán nem újkeletű dolog. A 19-20. századi városi kertészeti projektek megjelenése egybeesik az élelmiszer- és energiahíánnyal kapcsolatos jelentős gazdasági változásokkal. Az első közösségi kertek még felülről jövő, kormányzati

2 <http://kozossegitertek.hu/rolunk/kozossegi-kertek/>

3 Bende, 95. o.

kezdemenyezések voltak. A Nagy Britanniában, Németországban és Észak-Amerikában létrehozott *'Dig for Victory'* (Egyesült Királyság), *'Liberty Gardens'*, *'Relief Gardens'* (Egyesült Államok) vagy *'Victory Gardens'* (Egyesült Királyság és Kanada) programokkal a városi szegénységet és a háborús idők ellátási problémáit próbálták ellensúlyozni. A kertek nem csupán az élelmiszeradagokat egészítették ki, de az ezekben való részvétel hazafias tetteknek számított és cél volt a „közösségi morál” javítása is.⁴

Ezzel szemben a közösségi kertek mai formája az első városi zöld mozgalmakkal, alulról jövő kezdeményezésként, önszerveződő és önkéntes csoportokkal jelent meg az 1970-es években. Ebben az időszakban szűnt meg a nehézipar sok Észak-amerikai városban, a közösség építése és az ipar által üresen hagyott városi terek hasznosítása az ebből adódó válságra és munkanélküliségre adott válasz volt.⁵

A közösségi kertek az utóbbi évtizedben az egész világon ismét népszerűvé váltak. E népszerűségi hullám egyik oka lehet a 2008. évi gazdasági válság és a korábbihoz hasonló problémák kezelésének szándéka,⁶ de egyre gyakoribb a tudatos városlakói réteg is, akikben él az igény a fenntartható életmód kialakítására és a helyben megtermelt, jó minőségű élelmiszerre. Ezen igényeken túl jelent meg a COVID-19 pandémia és az ennek kapcsán felmerülő nehézségek és izoláltság, ami érthető okokból újabb lökést adott a helyben kertészkedésnek.⁷

Közösségi kertek Magyarországon

Magyarországon a közösségi kertek nem egy gazdasági válságra adott válaszként jöttek létre. Az itt kertészkedő városlakók általában nem a társadalom legsebezhetőbb csoportjaiból kerülnek ki, a kertek megalakulásakor sokkal inkább a poszt szocialista széttöredezett közösségek újjáélesztése volt a cél.⁸

A Kortárs Építészeti Központ (KÉK) 2010 óta foglalkozik a közösségi kertek meghonosításával, számos fővárosi és vidéki közösségi- és

4 Nerea Moran, 10. o.

5 Bende, 92. o.

6 Bende, u. ott

7 <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0169204622000676>

8 Bende, 93. o.

iskola-kert létrejöttében vett részt szakmai partnerként, és jelenleg is öt közösségi kertet működtet. Az alapítvány kidolgozta a közösségi kertek módszertanát, jogi hátterét, a hazai környezetre adaptálható modelljeit, emellett oktatással, tanácsadással, tudásbázis létrehozásával segíti a mára jórészt önszerveződővé vált mozgalom kialakulását. A 2010-es indulás óta a közösségi kertek a határainkon is átívelő országos hálózattá fejlődtek, Budapesten harmincnál is több ilyen kert található, ezek magán, önkormányzati, vagy egyházi tulajdonban vannak, változatos, a helyi adottságoknak megfelelő célkitűzésekkel.

Az alapítványnak több szemléletformáló projektje elérhető: kreatív és családi foglalkozások, előadások a fenntartható városi életvitelről, a közösségi komposztálásról, terápiás kertekről, pályázati lehetőség balkon zöldítésre. Az alapítvány Közöségi Kertek projektje részt vesz az EcoGardens európai partnerségi projektben is, ahol cseh, francia, osztrák és spanyol partnerekkel felméri a közösségi kertek jelenlegi helyzetét és távlati szerepét, valamint ajánlásokat dolgoznak ki a döntéshozók számára.

Közöségi kertek a világban – néhány példa

Ebben a fejezetben a közösségi kertek néhány érdekes példáját vagy eredményét mutatom be:

Egyesült Királyság – London, Lewisham

A Royal Horticultural Society (RHS) és a National Health Service (NHS) együttműködésében született 2022-ben egy terápiás kert a lewishami egyetemi kórházban. A kert ötlete a COVID19 pandémia idején született meg azzal a céllal, hogy a kórház munkatársai feltöltődhessenek és fellélegezhessenek az intenzív munkában. A nyitás óta a közösség hetente klubot tart a kórház kertjében, ahol a személyzet és a betegek kikapcsolódhatnak, új készségeket tanulhatnak és új emberekkel találkozhatnak. A tevékenységekre néhány példa: jóga, meditáció, séta, tematikus workshopok szárított virágokról, szobanövények gondozásáról és pillangókról. Havi rendszerességgel jóléti foglalkozást is tartanak, ahol a résztvevők friss levegőt szívhatnak, kikapcsolódhatnak, és élvezhetik a csendet és nyugalmat. A kórház több dolgozója is hatalmas javulást tapasztalt a közérzetében, mióta látogatja a kertet.

Belgium – Brüsszel

A brüsszeli közösségi kert projektek közül számomra a legérdekesebb az „1000Bxl en Transition” szervezet Alhambra kertje Brüsszel belvárosában. A helyi prostitúció és az ezzel járó problémák miatt elég rossz híre van ennek a városrésznek, a kert megvalósítói ezen szeretnék fokozatosan változtatni, zöldebbé és barátságosabbá téve a környéket, illetve szeretnék ösztönözni a helyiek részvételét a környék javításában. Brüsszelben a hagyományos közösségi kertek mellett léteznek *cojardinage* (kertmegosztás) projektek is, ahol a saját kertjüket nem művelő brüsszeliek megoszthatják kertjüket olyanokkal, akik szívesen foglalkoznak vele. Brüsszel-főváros régió honlapján letölthető segédanyagot találunk arról, hogy hogyan szerveznek a helyi közösségek kétórás foglalkozást a kertmegosztás iránt érdeklődőknek.⁹

Spanyolország – Cartagena

Cartagena kikötőváros Spanyolország dél-keleti részében, Murcia régióban. Itt még gyerekcipőben jár a közösségi kertészkedés, nincs olyan kerthálózat, mint például Madridban,¹⁰ de valami az utóbbi években elindult. Az éghajlati adottságokból adódóan öntözés nélkül elképzelhetetlen bármilyen park vagy zöldítő kezdeményezés. A városban három közösségi kert (*huerto urbano*) valósult meg a közelmúltban, ebből kettőt emelnék ki.

A *Teatro Romano* kert érdekessége, hogy a történelmi városrészben, a legnagyobb turistalátványosságok, Cartago Nova maradványai és a római kori amfiteátrum közelében valósult meg, ezzel valóban új megközelítést kínál a városi térhasználatra.¹¹ Ebben a városrészben park sincs igazán, a közösségi ágyások megjelenése pedig újszerű volt, ezért figyeltem fel erre a projektre. A program gazdájának elsődleges célja a fenntartható gazdálkodás megteremtése, az őshonos fajok használata és mentése, illetve az egészségesebb élelmiszerek termelése.

⁹ https://environnement.brussels/sites/default/files/user_files/kit_cojardinage_fr.pdf

¹⁰ <https://diario.madrid.es/huertos/#12/40.4141/-3.6988>

¹¹ Lásd kozossegekertek.hu meghatározása

Az Escuela de la Empoderamiento de la Mujer a cartagenai önkormányzat eszégyenlőségi tanácsának projektje, ezt a kertet azért emelném ki, mert itt egy társadalmi csoport, a nők támogatása a kert létrejöttének elsődleges célja. Ez az „iskola” vagy „szellemi műhely”, amellyel a nők társadalmi (és politikai) szerepvállalását erősítik, egyúttal találkozóhely, ahol minden korú és háttérű nőnek lehetősége van párbeszédet folytatni és tanulni. Ennek az iskolának az egyik projektje a közösségi kert, amelynek célja, hogy a résztvevő helyi nők az élelmiszer szükségleteikben részben önellátók lehessenek.

Venezuela

A COVID-19 és az ország társadalmi-gazdasági válsága Venezuela vidéki őslakos közösségeit különösen súlyosan érintette. A közösségi kertek megteremtésével itt is a helyi nők szerepének erősítése volt az elsődleges cél. A kertek segítenek a Río Negro-i őslakos nőknek megélni, egészségesebben élni, visszatérni a fenntartható gazdálkodáshoz és nem utolsó sorban menedéket nyújtanak az erőszak elől is. A helyi női hálózat, a *Jieyúú Kojutsuu* („A bátor nők”) által létrehozott kert a helyi nőket és családjaikat támogatja, segítve őket megélhetésükben. Jelenleg 26 közösségi tag dolgozik együtt különféle zöldségek és gyümölcsök termesztésén Rio Negróban. Az ENSZ menekültügyi ügynöksége több mint 660 közösség projektjét támogatta Zulia, Táchira és Barinas régiókban. Ezek a kertek a fent említett előnyökön túl azt is lehetővé tették, hogy helyi piacok létesüljenek a zöldségek értékesítésére, segítve az alternatív bevételi források megteremtését.¹²

Javaslataim és konklúziók

A közösségi kertek sok helyen azért jöttek létre, hogy segítsék a városlakókat egy-egy gazdasági válság idején. Ma az európai szinten is rekord magas infláció és energiaárak mellett, átgondolt növényválasztással és parcellamérettel, akár „mentor kertészek” delegálásával sokat jelenthet egy ilyen kert egy-egy család, vagy a helyi közösségek élelmiszerellátásában. Bátorítom Budapest városveze-

12 <https://news.un.org/es/story/2022/07/1511992>

tését, illetve minden helyi önkormányzatot, hogy minél szélesebb körben támogassák ezeket a kezdeményezéseket.

Tudományos vizsgálatok, illetve jó tapasztalatok igazolják azt is hogy börtönökben, kórházakban (lásd a lewishami kórházat), vagy menekülteket befogadó központokban milyen jótékony hatással van a kertészkedés a résztvevőkre, ezért javaslok, hogy ilyen közösségekbe, vagy akár hajléktalan szállókba is jusson el ez a lehetőség.¹³

A bolognai egyetem *SustUrbanFoods* kutatási projektje¹⁴ 22 mutatót tartalmazó módszertani keretrendszerrel dolgozott ki a városi mezőgazdasági kezdeményezések teljesítményének három dimenzióját (társadalmi, környezeti és gazdasági) felölelő értékelésre. Ezt a módszert a kutatók 11 európai város esettanulmányaira alkalmazták, egyik legfontosabb konklúziójuk, hogy a közösség ereje a legmeghatározóbb a gazdasági és környezeti hatások elérésében. Nincsenek adataim arról, hogy az eddig megvalósult budapesti kerteteket milyen módon értékelték, de további kertek megvalósítása esetén javaslok az eddigi hatásokat megvizsgálni és a jó gyakorlatokat mindenképp követni.

A dolgozatban bemutatott magyar és nemzetközi példák alapján azt gondolom, hogy a közösségi kert a városi közösségek kihívásainak kezelésében ma is fontos eszköz. Kíváncsi vagyok, hogy ezt Magyarországon is egyre szélesebb körben alkalmazzák és a helyi klímastratégia részévé válnak.

Hivatkozások

- Nettle, Claire, *Community Gardening as Social Action*, Routledge, 2016
- Bende, Csaba – Nagy, Gyula (2016): *Effects Of Community Gardens on Local Society – The Case of Two Community Gardens in Szeged*. *Belvedere Meridionale* 28. évf. 3. sz. 89–105. pp
- Nerea Morán, Alonso: *Huertos urbanos en tres ciudades europeas: Londres, Berlín, Madrid*
http://www.osala-agroecologia.org/IMG/pdf/Nerea_HUERTOS_URBANOS_EN_TRES_CIUDADES_EUROPEAS.pdf
<https://news.un.org/es/story/2022/07/1511992>

¹³ BENDE, 95. o.

¹⁴ <https://site.unibo.it/susturbanfoods/en>, a kutatási projekt 2016 és 2018 között működött

Montréal:

<https://www.ledevoir.com/politique/montreal/671637/montreal-investira-10-millions-dans-ses-jardins-communautaires>

<https://felix.geog.mcgill.ca/other/environ/1999b/food/irp4/history.html>

https://www.agrireseau.net/documents/Document_95947.pdf

<https://cultivetaville.com/fr/nouvelles/>

London, Lewisham:

<https://www.rhs.org.uk/get-involved/community-gardening/healing-garden>

Brüsszel:

<https://environnement.brussels/citoyen/l'environnement-bruxelles/transformer-bruxelles-durablement/ou-produire-en-ville#cultures-verticales>

<http://1000bxlentransition.be/all-project-list/potager-alhambra/>

Párizs:

<https://www.paris.fr/pages/les-jardins-partages-203>

<http://www2.agroparistech.fr/IMG/pdf/plaquette4p.pdf>

Montréal:

<https://felix.geog.mcgill.ca/other/environ/1999b/food/irp4/history.html>

<https://gardenista.hu/2017/08/19/egy-magyar-oko-park-amirol-sosem-hallottal-pedig-ott-van-europa-tiz-legjobb-kozossegi-kertje-kozott/>

<https://cordis.europa.eu/article/id/240565-social-urban-agriculture-gives-more-benefits>

Community gardens – objectives and possibilities

Abstract

The essay gives an overview of the many advantages of community gardens. It can be a useful instrument for city stakeholders as it can contribute to food security and health of the individuals, it fosters local communities, and it is a very important tool in the climate action of numerous cities.

VÁROSI KÖZIGAZGATÁS

A „design thinking” és a „city-2-city” kollaborációk szerepe az emberközpontú városi közigazgatásban

Heim Ágoston

A közigazgatáson keresztül a városok és a közszolgáltatások működtetéséért – egyéb szervezetekkel közösen, mint például a hivatalok – a politikai szint felel. A városok fejlődési iránya a választott képviselőktől függ, akik jogszabályokon és határozatokon keresztül érvényesítik az általuk meghatározott fejlesztési célokat. Ez a fajta felülről vezérelt, *top-down* működés nehezen követi le menet közben a különböző városlakói igényeket, főként nem hangolja őket össze, inkább aktuális csoportoknak kedvez szavazatok reményében, ahogyan például egy kereskedelmi televízió hajszolja az elérések számát a kettős piac jegyében, hogy a nézettséget bevételre válthassa a hirdetőknél. Márpedig a cél az, hogy egy általános igényt ki lehessen elégíteni sokakat elérő, generális megoldással.

A nagyobb csoportok szükségleteinek felmérése közvélemény-kutatásokkal, kvantitatív konzultációkkal vagy egyéb olyan kutatási eszközzel történik, amely nem képes mélységében feltárni az adott közösségek kulturális kontextusát és tényleges szükségleteit. Enélkül viszont egy ország vagy város vezetése valós kép híján nehezen képes átfogó, mély és emberközpontú intézkedéseket hozni, amelyek valóban a polgárok érdekeit szolgálják.

Azt vizsgálom, hogy a különböző országokban, és leginkább városokban, milyen konkrét vagy közvetett példákat látni a *design* alkalmazására a (városi) közigazgatásban, részvételiségben és döntéshozatalban; hogy a tágan értelmezett budapestiek, akik a városban élnek, tanulnak, dolgoznak vagy kapcsolódnak, miként tudnak profitálni ezekből a megoldásokból, és miként emelhető számukra a budapesti városélmény.

Emberközpontú holisztikus tervezés – “alulról felfelé”

A tervezői gondolkodás (*design thinking*) a klasszikus tervezői munka alapjait ülteti át üzleti környezetbe. A formatervező úgy készít el egy tárgyat, hogy megvizsgálja, mire van szüksége az embereknek, milyen feladatot és hogyan szeretnének végrehajtani, milyen adottságaik vannak, a tárgy milyen hatással lesz a természeti környezetre, a létrehozása mekkora terhelést jelent a környezetre. Átfogó képet alkot előzetesen, majd folyamatos finomítások mentén elkészít például egy széket, amely lehetővé teszi, hogy egy orvosi váróban a beteg kényelmesen le tudjon ülni, számolva azzal is, hogy a széket alacsony költségvetésből kell létrehozni, könnyen fertőtleníthető kell hogy legyen, ami befolyásolja az ülőalkalmatosság felületét, de például nem kritérium, hogy mozgatható legyen, így az anyaghasználatkor a könnyűsége nem kell törekedni, arra viszont igen, hogy később újrahasznosítható legyen.

A *design thinking*-nek nincs általános definíciója, többféleképpen értelmezik a fogalmat, lévén, hogy a hozzá kapcsolódó módszertan is folyamatosan fejlődik. Az egyik bevett megfogalmazás az IDEO – a világ egyik vezető innovációs és design ügynöksége – vezetőjétől, Tim Brown díjnyertes tervezőtől származik: “a *design thinking* olyan tudományág, amely a tervezői érzékenységet és módszertani eszköztárat használja arra, hogy az emberek igényeit (*desirability*), az üzleti célokat (*viability*) és a technológiai megvalósíthatóságot (*feasibility*) találkoztassa, ezáltal az üzlet és a fogyasztó számára is értéket teremtsen.”¹

A meghatározás lényege, hogy a fenti három kör (*desirability*, *viability*, *feasibility*) metszetét keressük, ez szavatolja a valós igényekre épülő, üzleti célokat teljesítő és megvalósítható megoldást, és ehhez szükséges a holisztikus megközelítés. A *design thinking*-re tekinthetünk iteratív (ismétlődő), nemlineáris tervezői folyamatként is, az *Interaction Design Foundation* – a világ legnagyobb online design iskolája – jelenlegi felosztásában ez a következő lépésekből áll:²

1. *empatizálás* – a célcsoport meghatározása és megismerése kutatási eszközökkel, például mélyinterjúk készítése; itt az a cél, hogy minél több információt gyűjtsünk az alanyokról és kontextusukról;

1 Tim Brown: Design Thinking, 2008. Harvard Business Review, (június), 2.

2 Interaction Design Foundation. n.d.: What is Design Thinking? (CC BY-SA 3.0)

2. *definiálás* – a felhalmozott információkat szintetizáljuk: meghatározzuk a problémát, feltárjuk az alanyok kontextusát, szükségleteiket, vágyaikat és fájdalompontjaikat; ez a lépés határozza meg, hogy milyen problémára keresünk egyáltalán megoldást;
3. *kidolgozás* – különböző megoldási javaslatokat gyűjtünk a definiált probléma megoldására, akár az alanyok bevonásával (közöségi tervezés, „co-creation”);
4. *prototipizálás* – a kiválasztott megoldásokat megpróbáljuk kevés erőfeszítéssel tesztelhetővé tenni, modellezni, hogy minél hamarabb visszajelzést kapjunk a megvalósíthatóságukra vonatkozóan;
5. *tesztelés* – a prototipizált megoldást vagy megoldásokat éles használatban teszteljük az alanyokkal, visszajelzéseket gyűjtünk, ezek alapján finomítjuk a koncepciókat, a folyamat újraindul vagy visszalép a kidolgozási fázisba, ezt nevezzük iterációnak.

Amint a folyamatból látszik, a lényege, hogy emberközpontú, tehát első körben az igények mentén keresi a megoldásokat. Ezzel szemben a közszolgáltatások kialakítása legtöbbször a *top-down*, tehát a felülről lefelé elvet követi: a szolgáltató szükségletei mentén alakítja ki a folyamatokat, az üzleti és működési szempontok kerülnek előtérbe. Ezeket a tervezői gondolkodás is figyelembe veszi, de a felhasználói szükségletekkel azonos szinten számol, így ezek összehangba kerülnek az üzleti igényekkel és a megvalósíthatósággal.

Service design és a (köz)szolgáltatások

A multinacionális cégek és a kis- és középvállalatok (KKV) a versenyhelyzet által érdekeltek abban, hogy magas minőségű szolgáltatásokat nyújtsanak a fogyasztóknak. A szolgáltatásukra érkező visszajelzések legtöbbször nyilvánosak, ezek az értékelések vagy kommentek orientációs pontot kínálnak az érdeklődőknek, ez a visszacsatolási mechanizmus egyben védi is a vásárlót.

A szolgáltatástervezés (*service design*) módszertana a *design thinking*-en belül helyezkedik el. Ahogy a tervezői gondolkodás, ez is sokféle definícióval rendelkezik, ezért Megan Erin Miller egy kutatás keretein belül 150 kollégáját kérte meg, hogy mindenki mondja el a saját definícióját, majd ezek összességéből alkotott meg egy részletes és koherens megfogalmazást:

„A *service design* segíti a vállalatokat abban, hogy a szolgáltatásaikat fogyasztói szemszögből láthassák. Ez olyan szolgáltatásformáló megközelítés, amely a fogyasztó és a vállalat szükségletei között egyensúlyoz a minőségi szolgáltatási élmény jegyében. A *service design* a *design thinking*-ből ered, ahonnan mint kreatív, emberközpontú szolgáltatásfejlesztő eszköz nő ki. A különböző kollaboratív módszerekkel, amelyek bevonják a fogyasztót és a szolgáltató egyaránt, a *service design* segíti a vállalatokat, hogy igazán (*end-to-end*) megértsék a saját szolgáltatásaikat.”³

A *service design*-ra olyan módszertanként tekinthetünk, amellyel folyamatokat és leginkább szolgáltatásokat tudunk tervezni. Ez a kompetencia nem a magánszféra sajátossága: több országban, nagyvárosban is vannak tervezők, akik a közszolgáltatásokat, a belső folyamatokat és az agilis szervezeti transzformációt tervezik és koordinálják a hivatalokon belül. A *service designer*-ek segítségével valós városlakói igények mérhetőek fel és ezekre lehet tervezni a különböző közszolgáltatásokat és fejlesztéseket, emellett segítik a hivatalok működését is: a belső folyamatok optimalizálásával egyszerűsíthetőek a munkafolyamatok, csökkenthető a redundancia. Végső soron emberi erőforrásokat és pénzt lehet megtakarítani, emellett növelni lehet a szervezet rezilienciáját, ami segíthet stabilizálni az adott hivatalt egy kitett helyzetben is (Covid, energiaválság), és képessé teszi az agilis, gyors alkalmazkodó működésre. A *service design* a fentiek mellett a közösségi bevonás és a participatív döntéshozatal folyamatait is segítheti, ezáltal erősítheti az emberközpontú városi közigazgatás kiépülését. Milyen lehetőségeket rejt ebben a városok közötti kollaboráció?

City-2-City – design thinking a városokban és a városok között

Ahhoz, hogy ténylegesen megvizsgálható legyen a *design* jelenlegi helyzete a nagyvárosokban, szükséges lenne látni egyrészt a hivatalok és önkormányzatok belső mechanizmusait, erőforrásait, másrészt a tervezési fázisban lévő, még nem publikus törekvéseket, ezért az elérhető esettanulmányokat vizsgálom, amik a megva-

3 Miller, Megan E.: Defining service design. In This is Service Design Doing. 2018.

lósult projekteket szemléltetik, ebből lehet következtetni, hogy az adott városban minimum érdeklődés vagy elköteleződés van afelé, hogy a *design* eszköztárával oldjanak meg társadalmi problémákat.

Több lokális, városon belüli példa mutatja, hogy a városok önálló aktorként tudnak működő megoldásokat létrehozni, emellett városok közötti (*city-2-city*) és szövetségeken (például Európai Unió) belüli együttműködések is zajlanak, alapul véve a tervezői gondolkodás elméletét és módszertanát.

Madrid a részvételiség erősítéséért, azaz a városlakók tervezésbe és döntéshozatalba való bevonásához fejlesztett egy platformot "*Decide Madrid*" néven. Az oldal funkciója, hogy "a madridi városi tanács állampolgári szavazásokat tud lebonyolítani egy olyan részvételi mechanizmussal, amelyen keresztül a szavazati joggal rendelkező polgárok közvetlenül hozhatnak önkormányzati döntéseket, ezeken minden 16 éven felüli madridi lakos részt vehet".⁴ Ezeket a szavazásokat a tanács időközönként indítja, utána pedig az elégséges szavazatot szerző projekteket tanácson belül megvitatja. A platformon be lehet nyújtani állampolgári javaslatokat is, amelyek nyilvánosak, a fent lévő javaslatokat támogatni is lehet szintén szavazás formájában. Az oldal arra is alkalmas, hogy közösségi költségvetési programot bonyolítsanak le rajta, itt tudja megmutatni a város vezetése az aktuális költségvetését is.

Egy 2015-ös Európai Unió program keretein belül (*Culture Partnership Europe*) létrejött egy országok közötti szövetség, amely a kreativitással és kultúrával kapcsolatos különböző fejlesztések elősegítését irányozza elő. Ezen belül egyik missziójuk, hogy összekössék a városi szakembereket tudásmegosztás céljából. Magyarország nem tagja szövetségnek.⁵ Ettől függetlenül hasonló kezdeményezések a meglévő partnerkapcsolatoknál most is megvalósíthatóak lennének, például a *Pact of Free Cities*-en belül, amelynek Budapest is alapító tagja.⁶

Az *International Urban and Regional Collaboration* (IURC) egyfajta decentralizált nemzetközi városi és regionális együttműködést kíván

4 Decide Madrid, <https://decide.madrid.es/vota>

5 Culture Partnership Europe, <https://www.culturepartnership.eu/en/assosiation-members>

6 Pact of Free Cities, <https://www.pactoffreecities.com/>

előmozdítani a fenntartható városfejlesztés és innováció területén a kulcsfontosságú partnerországokban és régiókban, az Unió célkitűzései alapján.⁷ A program érdekessége, hogy azon felül, hogy támogatja a már említett tudásmegosztást arra is ügyel, hogy honnan hova érkezik tapasztalat: a résztvevőket több iterációban párosítják, így egyes városok mélyebben megismerkedhetnek egymással adott szakmai szinten, itt a párokat egy EU-s és egy EU-n kívüli város alkotják. Ezen felül klaszterezik is őket területi megoszlás és társadalmi sajátosságok szerint, hogy csoportosan, adott séma mentén gyorsabban tudjanak véghezvinni fejlesztéseket, nagyobb rálátásuk legyen egy adott témakörre, társadalmi kérdésre vagy módszertanra. A program keretein belül a városi hivatalok és önkormányzatok mellett a helyi magánszektor szereplőit, civil szervezeteket és különböző akadémiai intézményeket is bevonnak a tervezésbe.

Hasonló klaszter-logikával működik a CityNet együttműködési program, amely 180 ázsiai várost kapcsol össze azért, hogy növelje a települések ellenállóképességét (reziliencia) és segítse a fenntarthatósági törekvéseket.⁸ A klasszikus tudásmegosztáson túl a klasztereken belül a városok közös településfejlesztési stratégiákat tudnak alkotni, amelyek azután megoszthatóak lesznek más klaszterekkel. A városok különböző eszközök segítségével, mint például az *Urban SDF Localization toolkit*, képesek lesznek a saját adottságaikra szabva lokalizálni ezeket a stratégiákat. Indonéziában workshopokon és képzéseken keresztül arra készítették fel a hivatalnokokat, hogy hogyan tudnak jól reagálni a városokat érintő új kihívásokra, azokból miként lehet előnyt kovácsolni, emellett hogyan igazítsák ehhez a rugalmas szemléletmódhoz a jogszabályalkotás folyamatát és annak tartalmát. (*Urban Disaster Risk Management Practices Workshop*). A városok közötti együttműködésre jó példa még Bilbao, Kuala Lumpur és Taipei esete, amelyek azzal a problémával küzdöttek, hogy nem volt elég biztonságos városaikban a kerékpárral való közlekedés, ezért közösen hoztak létre kerékpáros mobilitási rendszert, felhasználva egymást *best practice*-eit és kutatási eredményeit.⁹

7 International Urban and Regional Collaboration, <https://www.iurc.eu/>

8 CityNet, <https://citynet-ap.org/>

9 Paulie Mora and Omar Siddique: CityNet 2021 Annual Report 2021.

A témában az egyik leginkább előremutató kezdeményezés a Horizon 2020 program keretein belül 2020-ban létrehozott *UserCentriCities* hálózat. A projekt víziója, hogy "platformot hozzon létre városok számára, ahol a tagok össze tudják mérni egymással a teljesítményüket, létrehozva ezzel egy olyan vezetői közösséget, megosztva egymással a tapasztalataikat a felhasználó-központúság megvalósításával kapcsolatban. A projekt ugyanakkor megerősíti és elismeri a helyi önkormányzatok jelentőségét a digitális kormányzás megvalósításában".¹⁰ A vízió mentén a projekt célja, hogy erősítse a helyi együttműködésekét úgy, hogy azok reagáljanak a helyi önkormányzatok és a polgárok kihívásaira vagy igényeire. Ehhez biztosítanak a városoknak egy *online benchmarking* rendszert, amiben össze tudják mérni *design* érettségüket más városokkal a tekintetben, hogy mennyire városlakó-központúan működnek; szakmai eszköztárat (például *toolkit*-ek) biztosítsanak a tagoknak, emellett összekötik őket szakmai (*UCC Summit*, *UCC Award*) és félszakmai (*UCC Café*) rendezvényeken. Maga a projekt a 2023-as év végén zárul, de a *Lisbon Council* célja olyan környezet kialakítása, amelyben a tagvárosok továbbra is együtt tudnak dolgozni. Budapest nem tagja ennek a hálózatnak, de nincs olyan belépési kritérium, ami ezt gátolná.

Habár pozitív, hogy már jelenleg is sok *city-2-city* együttműködés zajlik, mivel ezek az együttműködési rendszerek új távlatokat nyitnak a városok számára a szuverenitásuk növelésében, az együttműködések minőségével kapcsolatban Fritz Nganje, a University of Johannesburg oktatója kritikát fogalmaz meg, miszerint az együttműködések során nem vonják be a lehető legtöbb érintett csoportot vagy képviselőjét, és ha a politikai döntéshozók kezéből nem adják át a hatalmat a városok lakosainak, akkor visszajára is fordulhat a kooperáció: "Anélkül, hogy a (vezetés) a városi erőviszonyok átalakítására törekedne, a városok közötti együttműködés a legjobb esetben is csak javíthatja a helyi hatóságok képességét a szociális szolgáltatások hatékony tervezésére és biztosítására."¹¹ Nagje szerint ahhoz, hogy ez megváltozzon, szükség van "a városok kö-

10 User CentriCities, <https://www.usercentricities.eu/>

11 Nagje, Fritz. 2018. City-2-City cooperations and the Promise of a Democratic "Right to the City." UNRISD Conference, 13.

zötti partnerségek újragondolására: nem mint semleges technikai cserekapcsolatokra, hanem mint eredendően politikai eszközökre, amelyek vagy megerősítik az egyenlőtlen erőviszonyokat a városokban, vagy a befogadó városi átalakulás katalizátoraivá alakíthatók. A városi terekben kialakult egyenlőtlenségek feloldását célzó diskurzus hátterében az a kihívás áll, hogy ezeket a partnerségeket úgy alakítsák ki, hogy azok érzékenyek legyenek a város érdekelt felei közötti hatalomelosztásra gyakorolt hatásokra.”¹²

Budapesten több projekt és fejlesztés is mutatja a tervezői gondolkodás erősödésének jeleit. A Községi Költségvetés (otlet.budapest.hu) és a Községi Gyűlés (kozossegygyules.budapest.hu/) is olyan részvételiségi eszközöket használnak, amelyek a *service design*-ban is használatosak. A Községi Költségvetés jelenleg a lakosságtól kér fejlesztési ötleteket, amelyeket a hivatal osztályai megvizsgál, megvalósíthatósági szempontból előszűrnék és szavazásra bocsátanak, majd egy elkülönített keretösszegeből megvalósítják a legnépszerűbb projekteket.¹³ A Községi Gyűlés pedig arra hivatott, hogy különböző, több társadalmi szegmenst is érintő kérdések megvitatását modellezze egy randomizált csoportban, reprezentatív alapot adva a döntéshozatalhoz.¹⁴

Ezek a törekvések részben *design* alapokon nyugszanak, egyedinek tekinthetőek, de ezek mellé becsatlakozott egy szisztematikus, szervezeti átalakulást segítő lépés: 2022-ben létrejött a Digitális Szolgáltatások Osztálya, amely azon felül, hogy létrehozza és rendszerezi Budapest digitális ökoszisztémáját, igyekszik a hivatalt egy agilis, ügyfélközpontú szervezetté alakítani a Digitális Városháza koncepció jegyében, amely az Otthon Budapesten – Integrált Településfejlesztési Stratégia (ITS) egyik célkitűzése.¹⁵ A meglévő projektek a továbbiakban a szervezeti átalakulás mentén fejleszthetőek és skálázhatóak, platformot biztosítva további nem csak egy-szeri, de új, rendszerszintű kezdeményezéseknek is, amelyek hosszú távon biztosíthatják a lakosság és a városhasználók igényeinek becsatornázását a tervezésbe és a döntéshozásba egyaránt.

12 Nagje, Fritz u. ott.

13 Községi Költségvetés, <https://otlet.budapest.hu/>

14 Községi Gyűlés, <https://kozossegygyules.budapest.hu/>

15 Otthon Budapesten – Integrált Településfejlesztési Stratégia, <https://otthonbudapesten.hu/>

A kollaboratív és emberközpontú várostervezés

Milyen értékeket rejt a tervezői gondolkodás alkalmazása a hivatali életben, a városi politikában és a városdiplomáciában?

„Város városnak nem farkasa”

Mivel a városok nem ellenérdekeltek egymással szemben, kiváltképp nem a városlakókat érintő fejlesztések kapcsán, racionális lépés lehet egy olyan szisztéma létrehozása, amelyen belül megosztható minden, a város által termelt, személyhez nem köthető adat, amely nyersen hasznos lehet kutatások számára, vagy feldolgozva kollektív statisztikaként. Az adatokból előrejelzések készíthetők, a nagyobb minta miatt pedig összefüggéseket is könnyebb alkotni, mint ha egy város csak a saját adataira hagyatkozik.

A “miért?” és a “hogyan?” is kell, nem csak a “mit?”

Ami az adat mellett értékes lehet, az a módszertan: milyen eszközökkel és milyen szakemberek bevonásával tervez egy hivatal; ez *toolbox*-okkal, mintákkal és kidolgozott esettanulmányokkal megosztható információ, amit a másik város hasznosítani tud, emellett a döntéshozók is könnyebben ki tudják kalkulálni például egy új osztály felépítésének költségeit az következő évi aktuális költségvetésben. Esettanulmányok küldözgetése egymásnak önmagában nem feltétlen segítség.

Rugalmas erőforrás-menedzsment

A *service designer*-i, kutatói, facilitátori emberi erőforrások nem helyspecifikusak, így könnyen “kölcsonözhetőek” a kollaborációban részt vevő felek között. Ez előnyös lehet nagyobb projektek lebonyolításánál, amikor nem lenne érdemes állományba venni szakembert, illetve így közbeszerzésen se kell ügynökségeket tendereztetni, hanem várostervezésben jártas, tapasztalt *designer*-eket lehet rövid időre alkalmazni.

A kollaboráció diplomatái

Az együttműködés a különböző érintettek között nem merül ki a hivatal/önkormányzat és a lakosság kapcsolatában. Az egyik “legpiszkosabb” feladat a bürokratikus csomók kibogozása és az ellenérdekek megszüntetése szervezetek között. Ehhez nagy segítség-

get nyújtanak olyan navigátorok, mint a *designer*-ek, akik képesek előmozdítani az összhang kialakítását egy önkormányzat, civil szervezetek és városi cégek között, továbbá az önkormányzatokon és hivatalokon belül a politikai és a várostervezői rétegek között. Az így születő belső szinergiák szükségesek ahhoz, hogy hosszú távon jól működő városi közszolgáltatások jöjjenek létre.

Holisztikus tervezés = holisztikus városélmény

A fent felsorolt szervezetek együttműködésével összehangoltá válhat a város működése, a *service design* segítségével pedig létrehozható egy tudatosan tervezett városélmény, azaz a város egységes képet tud alkotni magáról és a lakói fejében. A koherens megélés segíti a kommunikációs üzenetek befogadását és erősíti a városhoz való kötődést, a városi identitás elmélyülését.

A *design thinking* nem pusztán "jó, ha van" Budapest működtetésében, hanem olyan eszköz és lehetőség, amin keresztül – ha csak lokális szinten is – valós, modern módon megélhető a tiszta demokrácia, amelyre a városnak és lakóinak is szüksége van.

Hivatkozások

- Tim, Brown: Design Thinking, 2008. Harvard Business Review, (június), 2.
<https://readings.design/PDF/Tim%20Brown,%20Design%20Thinking.pdf>
 Interaction Design Foundation: n.d. What is Design Thinking? (CC BY-SA 3.0)
<https://www.interaction-design.org/literature/topics/design-thinking>
 Miller, Megan E.: Defining service design, In: Marc Stickdorn: This is Service Design Doing, 2018.
 Decide Madrid, <https://decide.madrid.es/vota>
 Culture Partnership Europe, <https://www.culturepartnership.eu/en/association-members>
 Pact of Free Cities, <https://www.pactoffreecities.com/>
 International Urban and Regional Collaboration, <https://www.iurc.eu/>
 CityNet <https://citynet-ap.org/>
 Paulie Mora and Omar Siddique: CityNet 2021 Annual Report 2021. <https://citynet-ap.org/wp-content/uploads/2022/08/CityNet-Annual-Report-2021-Web.pdf>
 User CentriCities, <https://www.usercentricities.eu/>
 Nagje, Fritz: City-2-City cooperations and the Promise of a Democratic Right to the City, 2018. UNRISD Conference, 13. https://cdn.unrisd.org/assets/legacy-files/301-info-files/BAB4C86D9F9A1CE0C12583390051C455/Overcoming%20Inequalities%205a_Nganje---Final.pdf
 Községi Költségvetés, <https://otlet.budapest.hu/>
 Községi Gyűlés, <https://kozossegygyules.budapest.hu/>
 Integrált Településfejlesztési Stratégia, <https://otthonbudapesten.hu/>

The role of Design Thinking and city-2-city collaborations in people-oriented city governance

Abstract

What examples of the application of design in (urban) public administration, participation and decision-making can be seen in different countries and cities? How the citizens of Budapest who live, work, study or relax in the city could benefit from these solutions, and how the Design Thinking and “Budapest-experience” can be enhanced for them? Design Thinking as a way-of-thinking and Service Design as a methodology could be utilized by municipalities and governance offices to deeply explore citizen needs, holistically design (digital) public services and operate in an agile manner. This competence is available internally by the Digital Services Department or externally within city-2-city collaborations. Budapest is not participating in these collaborations, yet there are networks and programs (most of them EU funded) which are worth joining to, especially the User CentriCities founded by the Lisbon Council which connects 23 European design driven cities. With this holistic approach – after an organizational transformation – the Municipality of Budapest would strengthen its resilience, operate more efficiently, cut costs, and deliver better (digital) services for the citizens of Budapest.

Javaslat a „creative bureaucracy” koncepció alkalmazására a magyar városvezetési stratégiákban

Hajnács Indira Anna

*“Creative Bureaucracy is a powerful vision to energize the public sector.”
Charles Landry*

Az elmúlt évek politikai fejleményei Magyarországon trendszerűen jártak együtt az önkormányzati hatáskörök beszűkítésével és az önkormányzatok pénzügyi forrásainak elvonásával.¹ Esszémben a közigazgatás olyan elméleti keretét mutatom be, amely az anyagi források helyett a humánerőforrásra és az intézményrendszeren belül kibontakoztatott kreativitásra helyezi a fókuszot. Ezzel egy elméleti keretrendszert és a hozzá tartozó eszközkészletet szeretnék bemutatni.

A *creative bureaucracy* koncepció – magyarul fordíthatjuk kreatív közigazgatásnak vagy kreatív bürokráciának – a bürokratát a rendszer megváltoztatása zálogának tekinti, akinek a szabadsága és kreatív potenciáljának kibontakoztatása a rendszer jóllétének, rugalmasságának és válaszkészségének alapját képezi. A következőkben bemutatom, hogy a sokrétű problémahalmazzal való megküzdéshez, amellyel a városok szembesülnek, a kreatív bürokrácia koncepciója alkalmas keretrendszert biztosít. Azonosítom a kortárs és a jövőbeli kihívásokat, amelyek figyelembevételével a közigazgatás számára elengedhetetlen, majd megosztom a víziómat.

Az írásban tetten érhető gondolkodói pozíciómat három tény határozza meg, amelyeket fontosnak tartok kiemelni. Az első, hogy húszas éveim legelejétől kezdve összesen hat évet töltöttem Né-

1 <https://old.jozsefvaros.hu/hir/75820/itt-a-kormanyzati-elvonas-szamlalo> ; <https://telex.hu/belfold/2021/01/14/szisztematikusan-csinaljak-ki-az-onkormanyzatokat> <https://g7.hu/kozelet/20200407/mar-azelott-padlora-kerultek-az-onkormanyzatok-hogy-a-kormany-tovabb-utotte-volna-oket/>

metországban a berlini közigazgatási rendszer használójaként, ebből kifolyólag a magyar közigazgatás aktuális működésével kapcsolatban sokkal kevesebb gyakorlati tapasztalatom van. A berlini *Creative Bureaucracy Festival*-hoz² szakmailag kötődöm, ezért primer ismereteim vannak azzal kapcsolatban, hogy mi határozza meg az Európai Unió egyik vezető országában a közigazgatásról való gondolkodást. Nincsenek azonban gyakorlati tapasztalataim a magyar gyakorlatról, ezt a hiányosságot szakkönyvekből való tájékozódással próbáltam ellensúlyozni az esszém elkészítéséhez, de a jelenkori intézményi működéseket itt nem elemzem.

Megatrendek és a közigazgatás

A bürokráciáról alkotott képünket és a bürokráciát mint a közigazgatás egyik legfontosabb alapegységét valójában a statikusság, az ismétlődő folyamatok egysíkúsága jellemzi. Ahogyan Landry és Caust is rámutatnak,³ ez a statikusság megakadályozza, hogy a közigazgatás adekvát választ tudjon adni a mai, több irányból érkező kihívásrengetegre. A Covid pandémia, a jelenlegi háborús helyzet Ukrajnában, az éghajlatváltozás következményei olyan újfajta nyomást helyeznek az intézményrendszerekre, amelyek reflexszerű válaszadással nem megoldhatóak. Ha pedig azt hisszük, hogy az aktuális kihívások megoldásával az akadályok nagy része elhárul, akkor nagyon is tévedünk. Ahogyan egyre elterjedtebb a közigazgatásban is a jövőkutatás és a lehetséges scenáriók modellezése (*futures literacy*), úgy válik mind világosabbá, hogy az európai intézményrendszereket aktuálisan érő többszörös kihívások csak egy apró szeletét tárják eléink annak, ami a jövőben ránk vár.

Elég megvizsgálunk a berlini jövőkutató intézet, a *Zukunfts-institut* megatrendjeit,⁴ amelyek előrejelzései mind az ellentétes tendenciák együttes fennállását mutatják, és amelyek nagymértékű döntéshozói rugalmasságot kívánnak. A találékonyság pedig elengedhetetlen, amikor új, eddig soha nem látott össze-

2 <https://creativebureaucracy.org/>

3 Landry & Caust 2017, 28-42. o.

4 <https://www.zukunftsinstitut.de/artikel/die-megatrend-map/>

tételű problémahalmazt kell egyszerre, gyorsan és hatékonyan megoldani. Az UNESCO által legfontosabbnak tartott 21. századi döntéshozói készség pedig a jövőbeni lehetséges scenáriók modellezése, fejlesztése, a már említett *futures literacy*.⁵ Ez pedig az újdonságra nyitott intézményi kultúrát és bennük működő bürokratákat igényel.

Az Európában elterjedt, Weber-i hagyományú bürokrácia csak részben képes lépést tartani az aktuálisan fellépő kihívásokkal és főként az urbanizáció terheivel; illetve a benne rejlő lehetőségek kihasználásához sem tud bürokratikus háttérrel nyújtani. Ezen a ponton fontosnak tartom felidézni Max Weber megállapítását, amely szerint minden társadalmat leginkább a bürokráciáján keresztül lehet megismerni. Weber átfogó elméletének – amely a 20. század óta a bürokráciáról való gondolkodást meghatározza – része többek között az, hogy „a személyi állomány hierarchikus bázison tevékenykedik, a hatáskörök egyértelműen meghatározottak a hierarchián belül, hasonlóan a köztisztviselők jogaihoz és kötelességeihez minden szinten.”⁶ Egy nyitott és pezsgő városhoz, amely lépést tart a jövő kihívásaival, ebben az értelemben is elengedhetetlen a hasonló szemléletű bürokrácia.

Ez alapján megállapíthatjuk, hogy Landry és Caust kreatív bürokrácia-elmélete a Weber-i hagyománnyal szembe megy és a fejlődés kulcsát az azzal ellentétes berendezkedésben látja. Landry több évtizedes tanácsadói, városkutatói tevékenységeinek felismerései mentén kidolgozta a *Creative City Index*-et.⁷ A módszer a városok holisztikus értékelésére és kreatív képességeik felmérésére szolgál. Ezek az értékek mérőszámokként mutatják meg az innovációra való képességüket, valamint a gazdasági és kulturális életerejüket. Az iránymutatás célja, hogy a városok maguk alakítsák és irányítsák saját sorsukat és ne essenek áldozatul külső behatásoknak. A kreatív bürokrácia alapját a városok intézményi kiszolgálása és a politikai irányelvalkotás képezik.⁸

5 <https://en.unesco.org/futuresliteracy/about>

6 Jenei 2016, 43. o.

7 Lásd Landry 2012.

8 Vö. Landry & Caust 2017: 28-42. o.

A kreatív bürokrácia és a kreatív bürokrata mint a sikeres közigazgatás záloga

*“Does the tested work?”*⁹ – Charles Landry felvetésével gyakorlatilag leírható a dekonstrukciós folyamatok esszenciája. A brit városkutató arra hívja fel a figyelmet, hogy a bürokrácia eddigi működésmódjának mai létjogosultságát érdemes újra gondolnunk. Napjaink kihívásai gyors válaszadásra képes, flexibilis, személyes igényekre szabott, összehangolt és találmányosságot igénylő válaszokat követelnek. A bürokratikus intézmények működésére korábban a „közvetettség, következetesség és a személytelenség voltak jellemzők, amelyek mindenkit egyenként és összességében mindent mindenestül bekebeleznek”.¹⁰ Jellemzői a sok esetben értelmetlen szabályok, a bürokratát jellemző lusta önelégültség, az érthetetlen formanyomtatványok, a nem hatékony működés és a túlfizetett, erőforrásokat pazarló intézmények.¹¹

Ezekkel szemben Landry a mai korban kompetens bürokratikus intézményeket mint érzelmi intelligenciával rendelkező rendszereket vizionálja. Ezekhez a humánszerű intézményekhez emocionális reflektáltságot, válaszkészséget, rugalmasságot társít, ami folyamatos önreflektáltságában dinamikusan működik és kibontakozásra, vagy épp stagnálásra képes. Landry nem elemelkedett absztrakcióban képzelni el mindezt, hanem megközelítése az ezekben az intézményekben tevékenykedő emberekből, a bürokratákból indul ki, akik nap mint nap statikus működésmódban, repetitív feladatok sokasága és hierarchikus viszonyok között nem tudnak kibontakozni és az ő (nem)jóllétük alapjaiban határozza meg a rendszert. Ha azonban a rendszer működését összhangba hozzuk az ember lelki működésével, akkor az erőforrásokat okosabban és hatékonyabban használhatjuk. A kreatív bürokrácia alapja tehát a kreatív bürokrata maga.

Landry megközelítésének sarkalatos pontja egy olyan kultúra kereteinek a megteremtése, amelyben meg szabad kérdőjelezni a bejáratott döntéshozatali folyamatokat, és amelyben minden

9 Landry & Caust 2017:8

10 Forgács 2019:55

11 Landry & Caust 2017:35

érintettnek egyenlő arányban van hozzászólási joga. Majd anélkül, hogy konkrét „nem”-mel válaszolna, gondolatban már egy lépéssel előrébb járva felvázol egy újfajta megközelítést a bürokráciával és általánosan a társadalomszervezés intézményi hátterével kapcsolatban. Az általa kreatív bürokráciának nevezett koncepció abból a feltételezésből indul ki, hogy a közigazgatásban, illetve a társadalomban van egy olyan rejtett potenciál, amit megfelelő intézményi szervezéssel és kultúra megteremtésével ki lehet és ki kell bontakoztatni. Laundry szerint az az érv is a kreatív bürokrácia koncepció mellett szól, hogy a bürokrácia szerepe a közjó szolgálatában az elmúlt időben alul volt értékelve és az elavult szemléletmód, amelyen a bürokratikus folyamatok nyugszanak, eleve megakadályozza, hogy a teljes potenciálját ki lehessen aknázni.¹²

Budapest és a régió

Elnézve a német *Zukunftsinstitut* megatrend térképét, gyakorlatilag nem szerepel olyan jelenség rajta, amely ne járna komoly szervezési feladattal a mai közigazgatás számára. Hogy csak néhányat említsek a városok szempontjából legrelevánsabbak közül: ilyenek a női szempontú várostervezés, a városi mezőgazdálkodás, a gyógyító építészet, a függőleges várostervezés, vagy az autonóm autós-közlekedés.¹³ Budapestnek amellet, hogy meg kell küzdenie a belpolitikai kihívásokkal, amelyek a városüzemeltetést a forráselvonások miatt veszélyeztetik (az egészségügy leterheltsége stb.), illetve külső kihívásokkal, mint a közelben zajló háború következményei, a pandémiás helyzetek stb., egyben felelősség is terheli. „Vízfejű országgént”¹⁴ a fővárosnak különleges felelőssége van abban, hogy tapasztalataival, tudásával és nemzetközi kapcsolataival segítsen az elmaradott régióknak, amelyekből az elvándorló munkaerő a főváros infrastrukturális igényeit is növeli. A „progresszív vidék”, mint létező megatrend¹⁵ és mint lehetséges kiút, azt a fajta új megközelítést igényli, amely a kreatív

12 Vö. Landry-Caust 2017:7

13 <https://www.zukunftsinstitut.de/artikel/die-megatrend-map/>

14 Lásd Beluszky P. 2014. Budapest – Zászlóshajó Vagy Vízfej? Gödöllő: Szent István Egyetemi Kiadó

15 <https://www.zukunftsinstitut.de/artikel/5-pfeiler-der-progressiven-provinz/>

bürokrácia koncepciónak is lényeges eleme: a vizionáriusságot, a kreativitást, az innovatív gondolkodást, amelynek a strukturális alapjait a fővárosi adaptáció inspirálhatná. Nincs tehát más teendő, mint szabad teret engedni a kreativitásnak, a szabad gondolkodásnak, horizontális viszonyok kialakításának a közigazgatási szerveken belül.

Vízió

Budapest számára ajánlom, hogy a régiók önkormányzataival párbeszédben adoptálja az illetékes közigazgatási egységekben a Landry által körvonalazott irányelveket, amelyek a hagyományosan statikus bürokráciát dinamizálni képesek. Népszerűsítse a részvételiségen alapuló demokratikus döntéshozatali folyamatokat, az intézményen belüli szólásszabadságot, a kritikus gondolkodást, a kreatív problémamegoldási technikákat (mint a *design thinking*, vagy *future thinking*) és a hierarchikus viszonyok helyett a hangsúlyt a horizontális együttműködésre tegye.

Landry felismerései köré egy mozgalom is épül, amely a *Creative Bureaucracy Festival*¹⁶ éves rendezvényén jól körvonalazódik. A fesztiválon a világ minden tájáról érkező szakemberek, döntéshozók és a civil társadalom szereplői bemutatják innovatív projektjeiket, amelyek rezonálnak a kreatív bürokrácia-koncepció alapelveivel. A fesztivál egyben fórumot nyit a tudáscserének, a fiatal bürokraták kapcsolatépítésének és a nemzetközi összefogásnak a közigazgatásban és a civil szférában dolgozók körében. A mozgalom új ambíciója, hogy ösztönözze regionális hálózatok megalakulását a mozgalmon belül. 2022-ben kidolgozták ennek kereteit és megalakult az első *Creative Bureaucracy Hub* Prágában, illetve 2023-ban indul a második Bulgáriában.

Budapest számára ajánlatosnak tartom, hogy legyen „korai alkalmazó” (angol kifejezéssel élve *early adopter*) és alapítsa meg a *Creative Bureaucracy Hub Budapest*-et, amely platformként szolgálhat a megyei önkormányzatoknak, kistérségi hivataloknak, illetve a civil társadalmi kezdeményezéseknek. Havonta megrendezésre kerülhetnének fórumok az egyes régiók részvételével. A tudáscsere

16 <https://creativebureaucracy.org/festival-2023/>

jegyében érdemes lenne nemzetközi partnervárosok meghívásával kiegészíteni az eseményeket és workshopok keretében lehetőséget adni tapasztalatcserére a különböző önkormányzatok között.

Felhasznált irodalom

- Beluszky P.: 2014. Budapest – Zászlóshajó Vagy Vízfej? Gödöllő: Szent István Egyetemi Kiadó
- Forgács D. Péter. A Bürokrácia Szociológiája Budapest: Kossuth Kiadó Zrt., 2019.
- Jenei György: Max Weber Bürokráciaelmélete és a Neoweberiánus szintézis, PRO PUBLICO BONO – Magyar Közigazgatás, 2016/3, 42–55. o.
- Landry, Charles: The Creative Bureaucracy: What, Why and How-Briefing Paper, 2020. <https://rm.coe.int/the-creative-bureaucracy-what-why-and-how/1680a06246>.
- Landry, Charles - Caust, Margie.:The Creative Bureaucracy and Its Radical Common Sense. Comedia, 2017.
- The Origins & Futures of the Creative City, Comediasshorts Comedia, 2012.

Hivatkozások

- Futures Literacy- An essential competency for the 21st century <https://en.unesco.org/futuresliteracy/about> (legutóbb felkeresve: 2023.01.31.)
- Horx, Matthias: Die 5 Pfeiler der Progressiven Provinz
- Lengyel, Tibor: Itt a kormányzati elvonás-számláló (2021. január 22.)
- The Creative Bureaucracy Festival <https://creativebureaucracy.org/festival-2023/>(legutóbb felkeresve: 2023.01.31.)
- Tóth-Biró Marianna: Szisztematikusan csinálják ki az önkormányzatokat, 2021. január 14.<https://telex.hu/belfold/2021/01/14/szisztematikusan-csinaljak-ki-az-onkormanyzatokat> (legutóbb felkeresve: 2023.01.31.)
- Zukunftsinstitut: Die Megatrend-Map <https://www.zukunftsinstitut.de/artikel/die-megatrend-map/> (legutóbb felkeresve: 2023.01.31.)
- <https://www.zukunftsinstitut.de/artikel/5-pfeiler-der-progressiven-provinz/> (legutóbb felkeresve: 2023.01.31.)
- <https://old.jozsefvaros.hu/hir/75820/itt-a-kormanyzati-elvonas-szamlalo>(legutóbb felkeresve: 2023.01.31.)
- <https://g7.hu/kozelet/20200407/mar-azelott-padlora-kerultek-az-onkormanyzatok-hogy-a-kormany-tovabb-utotte-volna-oket/> (legutóbb felkeresve: 2023.01.31.)

The implementation of the „creative bureaucracy” concept in Hungarian urban governance strategies

Abstract

The challenges of the 21st century are not to be compared with the challenges of the past. The current administrative structures, the bureaucracies are based on old traditions which do not allow them to effectively respond to current challenges such as war, pandemics or climate change. The concept of Creative Bureaucracy is based on the premise, that unleashing the full potential of the individual working in public administration can more efficiently find solutions to challenges. If in public administrations a culture of openness and agile mindset are promoted, creativity will evolve and problem solving will be smoother. The urban advisor Charles Landry's concept of Creative Bureaucracy helps to create the institutional culture needed to achieve for better bureaucracies and with that, to a better functioning public sector. In this essay, I present the concept and propose a related action plan for metropolitan and regional authorities to achieve the culture of a more creative bureaucracy in Hungary.

Nordic practices on integration through urban rehabilitation

A model to follow for Budapest?

Károly Norbert Huszár

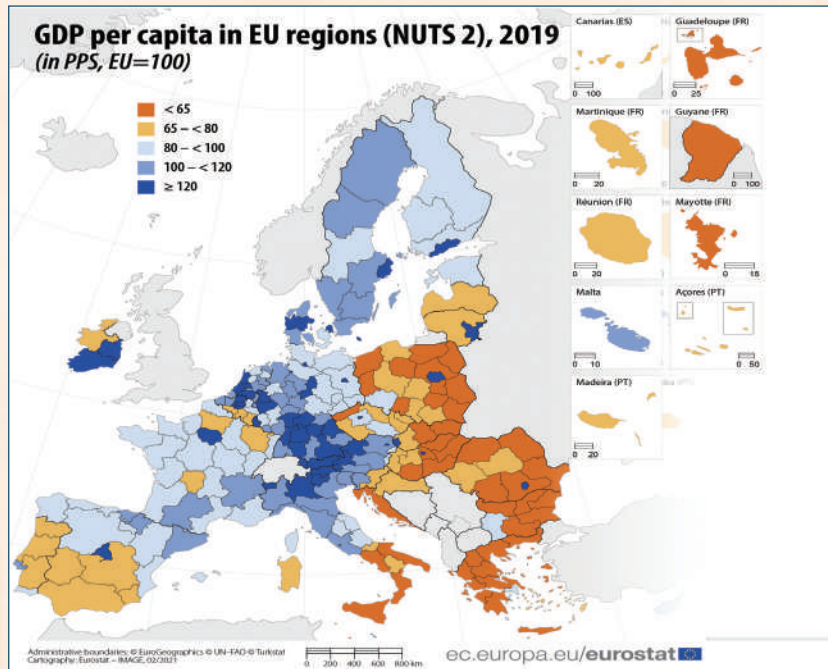
Politics in North-European countries have been changing for quite a while, especially since the migration crisis of 2015. The result was that state approach to integration changed radically over the years, with more stringent measures coming to the forefront and becoming dominant. Terms such as “Jewellery law”, “Ghetto law” are endorsed by all parties of the political spectrum. Clearly, there is a demand from the population to see these laws in effect and to see everyone take their share in the common burdens of the state. Political parties are eager to see these demands met, propositions to have these issues solved tend to be more and more restrictive and even to challenge decade old human rights notions. Some even consider that the high level of inter-state competition and slow immigration rate of the nineties is here to stay.¹

Population in Eastern Europe, and especially in Hungary, has similar views regarding stricter laws on integration. However, Hungary has seen much less immigration as it is mainly a transit country in opposition to the Nordic countries, but certain images got hardwired into the minds of Hungarians, such as migrant camps set up in Budapest at the Keleti Train Station.² Also, current ruling party FIDESZ with their strong control and unparalleled grip on the domestic discourse successfully set up on the path of scapegoating migrants, socially deprived strata of the Hungarian demographics and Roma minority as economic and social woes worsen.

Denmark and Sweden were chosen to be the subject of comparison with Hungary as they both have made steps to abolish slums and

1 Gammeltoft-Hansen 2017.

2 At Keleti Station in Budapest, the Refugees Could Wait No Longer. The Guardian. Guardian News and Media, September 5, 2015. <https://www.theguardian.com/world/2015/sep/06/keleti-station-budapest-refugees>.

Source: <https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-eurostat-news/-/ddn-20210303-1>

formation of parallel societies. Hungary, and to be more concise the city of Budapest, was already the place of large resettlement and refurbishment programmes in the past with varying levels of success, however, recent developments might act as a useful example from which all parties involved in this study might learn. Budapest and its region are closer by the terms of development to the cities of Copenhagen and Stockholm than whole Hungary is to Denmark and Sweden. As we will find out in this essay, issues plaguing cities are similar, conclusions are easier to reach.

The term “integration” is used broadly in this paper, focusing on rehabilitation of run down neighbourhoods, such as slums – each country having a certain problem linked to these specific areas of urban development, getting its population into the ‘bloodstream’ of the majority society and to reduce the acuteness of the

social tension, thus barring populist tendencies from forming and threatening society.

Sweden–Denmark–Hungary comparison according to some popular metrics: Human Development Index³ (2021) Denmark 6., Sweden 7. Hungary 46., Good Country Index⁴ (2022) Denmark 2., Sweden 1., Hungary 23., Fragile State Index⁵ (2022) (Out of 179 positions – First being Yemen) Denmark 175., Sweden 170., Hungary 133., World Competitiveness Index⁶ (2022) Denmark 1., Sweden 4., Hungary 39., Social Progress Index⁷ (2022) Denmark 2., Sweden 6., Hungary 42. Denmark and Sweden are almost indistinguishable according to the above metrics, while Hungary fares lagging closely behind her neighbours and below the EU average.

Integration in Denmark

Since 2017, laws were drafted to ensure “no housing area stands where Danes are in a minority”. Then the so called “Ghetto Law” was passed by the parliament having social housing areas where non-western population constitutes the majority. The percentage of social housing to be reduced to only 40% of the total housing share in these areas, with this being reached by inviting private investors into reorganization efforts by a mixture of building new houses, selling them, and demolishing old ones. One major criterion in these development areas is the prohibition of placement of individuals who are unemployed. The result of these legislations is that ethnic minorities and unemployed individuals will have a harder time finding accommodation, steps taken to avert these are unclear, resulting in drastically lower supply of cheap housing.

3 Human Development Reports. United Nations. Accessed December 30, 2022. <https://hdr.undp.org/data-center/country-insights#/ranks>.

4 The Good Country Index. Accessed December 30, 2022. <https://index.goodcountry.org/>.

5 Fragile States Index. Accessed December 30, 2022. <https://fragilestatesindex.org/global-data/>.

6 World Competitiveness Rankings. IMD business school. Accessed December 30, 2022. <https://www.imd.org/centers/world-competitiveness-center/rankings/world-competitiveness/>.

7 Social Progress Imperative. Accessed January 1, 2023. <https://www.socialprogress.org/global-index-2022-results>.

Clearly these laws are intended to stop the formation of parallel societies, however some arguments are made that Denmark is the least affected of this phenomenon and faces generally fewer problems in deprived housing areas than many other welfare states, and social housing is relatively well maintained.⁸ Major factor for the formation of these neighbourhoods is the low reputation of mass housings, the so called 'concrete slums' which tend to be shunned by the ethnic majority ever since the mostly negative stigma around them started to form from around the 1970s.⁹ Another factor is that Danes tend to favour districts with less minorities, leading to a paradigm where ethnic minorities bump into barrier when they want to access housing other than social dwellings, especially in the case of private renting. There is data that in a lot of cases minorities leave these districts as soon as they integrate into Danish society. However, extra rules apply to those planning on migrating to Denmark, such as the age requirements for spouses, language competence, employment, with a record of exemplary citizenship. Goal being the protection of Danish welfare system and social cohesion.¹⁰

Integration in Sweden

Sweden was known up until recently by its lax immigration laws. In contrast to Denmark, there was no requirement for reunification with spouses except the minimal necessary accommodation, and initially no requirements for language competence. In the 1970s Sweden embraced multiculturalism first labour immigration, then refugees and finally asylum-seekers from all around the world. With the shift in politics after the Swedish Election of 2022 including the Sweden Democrats into the ruling coalition means that certain anti-immigration discourses will be expected to make an appearance in policymaking. Sweden Democrats managed to tone down their hardliner communication to a milder one emphasising that different cultures can't live in the same country, a message that seems to

8 Skifter Andersen 2021.

9 Høghøj 2020.

10 Bech, Borevi, & Mouritsen 2017.

resonate better with the voting population.¹¹ Discussion in this election centred around the topics of law and order, energy crisis and rising gasoline prices.

And thus, law and order sit firm among the priorities of politicians in Sweden, creating a paradox situation where the general Swedish population is highly concerned by the rise of crime and violence even though Sweden is in a unique position in almost all the aforementioned global metrics. However, gang related street violence is on the rise with police identifying in a report from 2017 61 so called “vulnerable areas”, out of which 23 are considered “especially vulnerable”. The criteria for evaluation of these areas are based on the four principles: the disposition of the population to participate in legal processes, the ability of the police to carry out their duties, existence of parallel social structures, and the presence of extremism – for example violent Islamic extremism. Areas that meet all the four criteria are deemed “especially vulnerable”. Police in Sweden is understaffed, underfinanced while in vulnerable areas they cannot count on the cooperation of locals. In these neighbourhoods the police are viewed with disdain. Politicians will need to address this as well.

Integration in Hungary

Budapest, the capital of Hungary has a long history of slums and tackling social issues which are characteristic for cities in the EU. At first, two types of approaches were used in talking the rehabilitation of slums: one was the moralist way of using “strong hand” policies, while the other one was a modernist approach of solving problems by changing the built environment in dilapidated areas.

In the first time, the need for rehabilitation of slums appeared between the two World Wars, during the reign of regent Miklós Horthy, when these areas were viewed with suspicion, feared as hotbeds of social discontent, and deemed to be demolished. These formed because of loss of territories after the First World War, with around 400 thousand refugees from former parts of Royal Hungary causing a dramatic shortage of proper housing. The wooden sheds

11 Mac Dougall 2022.

of *Mária Valéria-telep*, built originally as a military field hospital, were used to house some of the refugees, while others were housed in train carriages (4601 carriages were used as dwellings in the year 1921).

The great social changes after the Second World War meant that these problems in Budapest were inherited by the new Communist regime. And thus, the first wave of slum integration started, although during Horthy's reign demolitions of neighbourhoods deemed in the way of progress already occurred – such as *Tabán*. Attitude of authorities, however, stayed on the course of moralist approach as they identified denizens as members of the lumpen proletariat, deserving their fate while presenting the case of demolition as a necessary step to promote the idea of workers utopia – in which not everyone was included. Flats in the newly built *József Attila negyed* went to those who were deemed deserving.¹² Examples of erasing complete neighbourhoods were: *Mária Valéria*-, *Zita*-, *Kis-erdő-telep*. In these cases, except churches and industrial facilities and a couple of valuable heritage sites, all of the buildings were torn down and rebuilt with mass-produced concrete blocks of flats, not following the previous pattern of city sprawl.¹³ This method made sense in the way that majority of buildings in the outer rim of Budapest, especially the outer reaches of the 8th District (*Józsefváros*) and 9th District (*Ferencváros*) were low quality dwellings, with minimal comfort – whose refurbishment costs would be high.

In time, focus has shifted to preserving neighbourhood in the so called “*tömbrehabilitáció*”¹⁴ program, where a couple of connecting neighbourhoods were refurbished consisting of demolishing old and unstable additions to the dwellings, adding elements of comfort to apartments such as sanitation and hot water. This programme quickly faded into obscurity as benefits were overly localised, cost was too high and with the collapse of Communist government and the advent of democracy brought privatisation into the housing market.

Following the advent of democracy, for a couple of years calls for integration have halted in Budapest. In only 1996-1997 did the city

12 Nagy-Csere 2010.

13 Ladányi 2010.

14 Tömbrehabilitáció –approx. translation: block rehabilitation

The density of Roma dwellings in Budapest, 1980.
Source: Ladányi, 1991: Szabadságvesztés-büntetésüket töltők lakóhelyeinek térbeni elhelyezkedése Budapesten

council approve its integration project called “Budapest Rehabilitation Program” which set the zones for refurbishment, but only two zones remained in the possession of the city, namely Districts 8th and 9th as the rest of the districts were already mostly privatised making large scale rehabilitation difficult. This consisted of demolishing houses which were in advanced stages of degradation, also meant as a mean of getting rid of troublesome locals. In other cases, private investors were called in to facilitate the transition to a more gentrified neighbourhood. The evicted locals got either money or local council owned apartments, creating problems on its own – such as financial bankruptcy of those who got refunded, exodus of poorer locals to villages and districts on the outer reach of Budapest, starting a process of ghettoization of surrounding villages.

In other instances, the creation of long-term legal background and predictable development path meant that these programmes (such as “Corvin-Szigony project” and “Középső-Ferencváros rehabilitációja”) became popular with private investors and won high degree of interest which is sustained ever since. Mixing new constructions with reconstructed ones offering dwellings with higher comfort raises the value of apartments in these areas. The program does not

have explicit social side, but the increase in value of the dwellings creates a guarantee for population swap. This trickles down to the lower strata of the locals, namely poor working class, and the Roma minority. The market conditions set the stage for gentrification as these programmes work only if the demand is there, which favours richer strata of the population. Some of the previous locals move out of the area because of differences in lifestyle and change in facilities and rent prices, but there is institutionalised transfer as well as these refurbished apartments can be purchased for 50% of the estimated value – which few of the original population can fund. As with this program renters can get to own the flat that they are living in constitutes the legitimacy for these projects.

The eviction of so called “underclasses” – poor people, Roma people, certain “undesirable”¹⁵ groups is the unsung goal/result of these programmes. Thus, achieving the apparition of a higher class of owners. Those who leave the district usually end up at the edge of the city. According to some estimates due to the rehabilitation program, the percentage of Roma people in *Középső-Ferencváros* went down from around 30% to around 5%.¹⁶

Conclusion and recommendations for Budapest

We can specify that there are some similarities in the development of concrete slums in Denmark, Sweden, and Hungary and in the solution proposed to tackle them, although one can argue about the degree of similarity. The relative success of slum eradication programmes in Hungary was overshadowed by the lack of social aspects of the program, as there is no ‘safety net’ characteristic of the Nordic welfare states.

- Lower classes need to be made visible in the workforce, city management and emergency services – a useful way is to allow personnel to apply for rent in city owned apartments.
- Making authorities visible in the city, especially in the major transit

15 Presinszky, Judit: Drogosokat, Alkoholistákat és Melegeket Akar Legkevésbé a Szomszédjának a Magyar Ember, Telex, December 22, 2022. <https://telex.hu/belfold/2022/12/22/homoszexualitas-homofobia-melegek-jogai-magyarorszag>.

16 Tomay 2006.

hubs. Careful planning is needed to make these programmes feasible and to allow them to continue regardless of the economic situation in the EU and the rest of the World.

- Punitive legislative environment fostered in Denmark and Sweden might give a beneficial follow up to the slum clearance, however not enough time has passed to be able to tell how these laws performed.
- Further programs used by Sweden and Denmark such as the criteria of Vulnerable Areas – Social order, criminal structure, and challenges used by the Swedish police might be a good idea to study and to use in Hungary also.
- It is advised to uphold a tighter diplomatic connection with these countries to be able to access their data on social and economic integration. Budapest should use the city diplomacy channels to keep a dialogue with the embassies of Denmark and Sweden to clear up misconceptions, and to invite policymakers to its local conference: the Budapest Forum to help transmission of ideas and know-how regarding urban rehabilitation as all parties might benefit in a major way, especially as social tensions surrounding integration can be seen as a driving force of populist tendencies in these countries.

Bibliography

- Gammeltoft-Hansen, Thomas: Refugee Policy As 'Negative Nation Branding': The Case of Denmark and the Nordic (January 10, 2017). Revised version published in Danish Foreign Policy Yearbook, 2017, Available at SSRN: <https://ssrn.com/abstract=3902589> or <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.3902589>
- Skifter Andersen, Hans: Denmark's attack on 'non-western' neighbourhoods, LSE European Politics and Policy (EUROPP) blog (2021).
- Høghøj, Mikkel.: Mass housing and the emergence of the 'concrete slum' in Denmark in the 1970s & 1980s, In Mass housing of the Scandinavian welfare states: exploring histories and design approaches, pp. 8-18. Docomomo, 2020.
- Bech, E.C., Borevi, K. & Mouritsen, P.: A 'civic turn' in Scandinavian family migration policies? Comparing Denmark, Norway and Sweden. CMS 5, 7 (2017). <https://doi.org/10.1186/s40878-016-0046-7>
- Mac Dougall, David: Why the Far-Right Were the Biggest Winners in Sweden's Election, euronews, September 16, 2022. <https://www.euronews.com/my-europe/2022/09/16/sweden-election-why-the-far-right-were-the-biggest-winners-and-four-other-takeaways>.

- Nagy-Csere, Áron: Nyomortelepből mintalakótelep. Szocialista városrehabilitáció vagy a szegények fegyelmzése?, Korall-Társadalomtörténeti folyóirat 40 (2010): 45-67.
- Ladányi, János: Rehabilitáció budapesti módra, 2. Társadalom és térszerkezeti átalakulások 2. Társadalom és térszerkezeti átalakulások (2010): 116.
- Presinszky, Judit: Drogosokat, Alkoholistákat És Melegeket Akar Legkevésbé a Szomszédjának a Magyar Ember, Telex, December 22, 2022. <https://telex.hu/belfold/2022/12/22/homoszexualitas-homofobia-melegek-jogai-magyarorszag>.
- Tomay, Kyra: Slumosodás és városrehabilitáció Budapesten, Tér és társadalom 20, no. 1 (2006): 93-107.

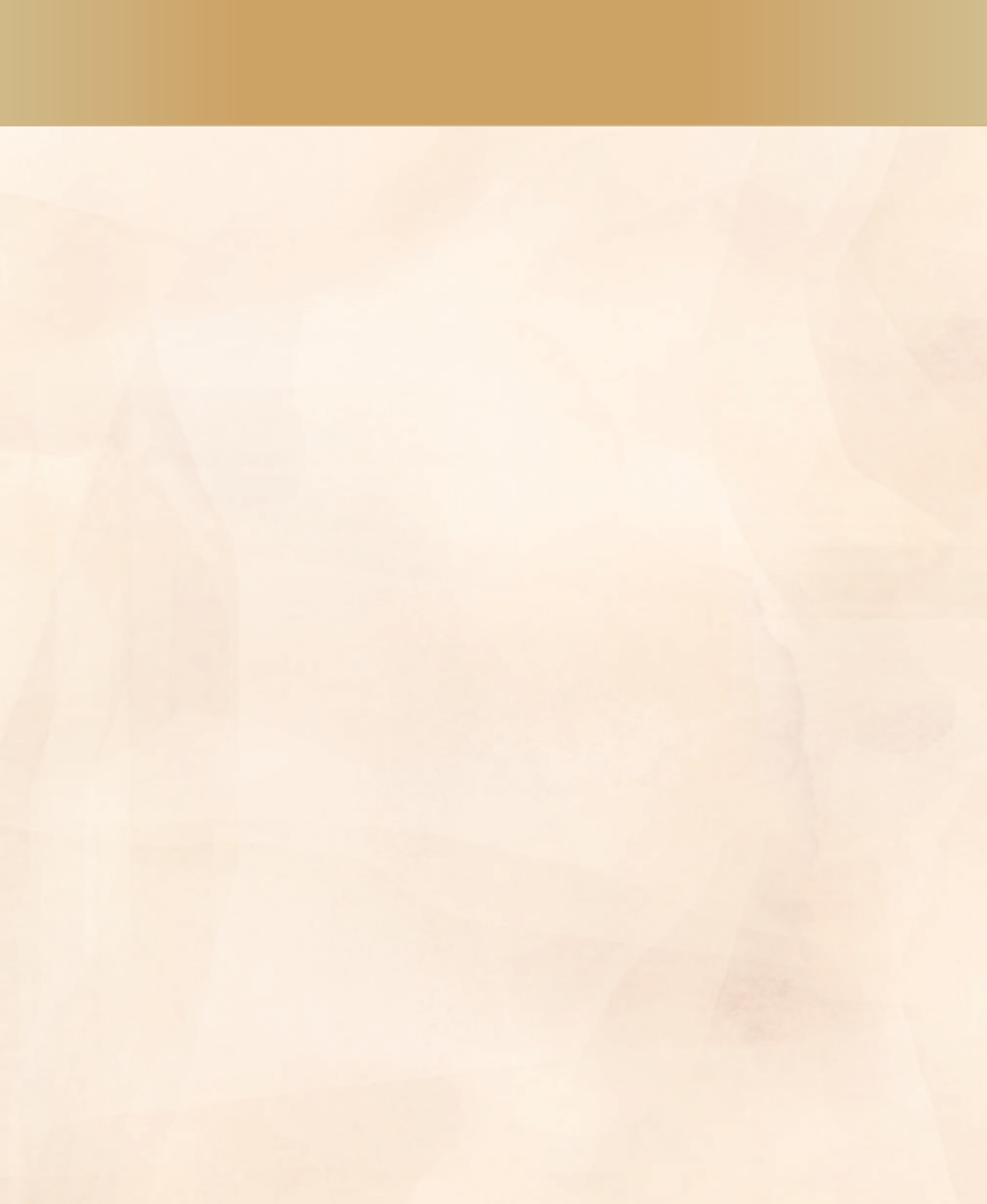
Városrehabilitáción keresztüli integráció Észak-Európában

Egy követhető irány Budapesten?

Az utóbbi években az Észak-európai államokban paradigmaváltás történt és a korábbi enyhébb integrációs folyamatokat felváltották az egyre drágább törvények és törvénytervezetek, amelyek elsődleges célja a párhuzamos társadalmak kialakulásának meggátolása lett, hangsúlyos pontja továbbá az adott ország jóléti társadalmának konzerválása és megvédése. A városrehabilitációs törekvéseket az utóbbi években ennek a célnak szolgálatába állították. Bár Budapesten is jelentkeznek a nyugati és skandináv városok problémái, sajátosabb helyzetéből adódóan bizonyos jelenségek súlyosabban érintik a várost, amelyek közül érdemes kiemelni a "slum-osodás" fogalmát, aminek felszámolásával és lakóinak a társadalomba való integrációjával az utóbbi évtizedekben sokat foglalkozott a főváros. Az északi példák – kiemelten Dánia és Svédország – elmúlt időszakából egy-egy fajsúlyos integrációs gyakorlat összehasonlítására törekszünk az itthoni, budapesti példákkal, hiszen a jelenlegi svéd és dán jogalkotási és végrehajtási tendencia sok pontban hasonlít a Budapesten már megvalósult rehabilitációs projektek jellemzőihez.

Javaslatokat fogalmaztunk meg Budapest székesfőváros vezetéséhez. A városdiplomácia segítségével érdemes az északi államok képviselleteivel szorosabb párbeszédet folytatni, levonni a pozitív következtetéseket az ottani integrációs folyamatokból, terepet adni az északi rendvédelmi erők szociális programjainak bemutatására. Előtérbe kell helyezni a közterület felügyelet munkatársait

a nagyobb budapesti közlekedési csomópontokban – éreztetni a lakosokkal, hogy „van gazdája a térnek”; továbbá az alsó társadalmi csoportokat láthatóvá kell tenni a budapesti városüzemeltetés és a rendvédelem terén, akár önkormányzati lakásprogrammal egybekötve. Javasoljuk a téma felterjesztését és az északi államok képviselőinek meghívását a Budapest Fórumra, amely kiváló közege lehet a tapasztalatcserének, az integráció pedig az egyik kulcs a populizmus térnyerésének megértésében.

Városdiplomácia a fővárosi kerületek szintjén Budapest Főváros kerületi önkormányzatainak nemzetközi kapcsolatai

A Budapesti Városdiplomáciai Akadémia 2022-2023. tanéve során a hallgatók két-háromfős csoportokban felkeresték Budapest főváros egyes kerületeinek önkormányzatait és tájékozódtak nemzetközi kapcsolataikról. A felmérés alkalmával beszélgetéseket folytattak a kerületek illetékeseivel és betekintettek a nemzetközi kapcsolatok dokumentumaiba. Az alábbi összefoglalók a legfontosabb tapasztalatokat ismertetik és javaslatokat tartalmaznak a lehetséges továbblépésre vonatkozóan.

Budapest I. kerülete (Budavár)

Heim Ágoston, Sipos Júlia, Takácsy Dorka

Budapest I. kerülete a negyedik legkisebb területű és második legkisebb népességű kerület a fővárosban. Öt városrészből áll: Budai Vár, Gellérthegy, Krisztinaváros, Tabán és Víziváros. A kerület fő látványossága az UNESCO Világörökség listáján szereplő Budai Várnegyed, ezen kívül számos középkori műemlék és 17-18. századi lakóház található a kerületben. A kerületnek húsz éven keresztül Fideszes vezetése volt, majd a 2019-es önkormányzati választáson az ellenzéki összefogás jelöltje, Váradi Naszályi Márta nyert. Az önkormányzathoz egy nyolcfős kabinet és közvetetten közel 300 alkalmazott tartozik.

A nemzetközi kapcsolatok feltérképezése során a nyilvánosan elérhető információk mellett V. Naszályi Márta polgármesterrel és Tóth Gréta Panna nemzetközi kapcsolatok referenssel készítettünk interjút, hogy megismerhessük a Budavári Önkormányzat általános helyzetét (projektek, célkitűzések, kihívások), és specifikusan azt, hogy az önkormányzat miként építi, ápolja és hasznosítja a nemzetközi kapcsolatrendszerét.

A kerület céljai

Fókuszterületek

A polgármester és a nemzetközi kapcsolatok referens három hangsúlyos területet emelt ki, amelyekkel a kerületi önkormányzat és a hivatal jelenleg kiemelten foglalkozik, ezek a turizmus, a lakáspolitikai és a kultúra.

Fenntartható turizmus

Az I. kerületben összpontosul a budapesti kiemelt turisztikai látványosságok jó része, köztük a Budai Vár, a Halászbástya vagy a Várkert Bazár, amelyeket belföldi és külföldi turisták rendszeresen és nagy számban látogatnak. Miközben az önkormányzati vezetésnek figyelembe kell vennie a turisztikai igényt, arra is ügyelnie kell, hogy a jelentős forgalom ne rontsa az UNESCO világörökségi

területén a történelmi épületek és terek állagát vagy a kerületi lakosság jóllétét.

A cél a "fenntartható turizmus" elérése, ami meghatározott keretek között, tudatos tervezés útján gondozza a kerületbe áramló látogatók összetételét és frekvenciáját. Az I. kerület önkormányzata jelenleg szervez egy regionális konferenciát a fenntartható turizmus témájában, ahol – többek között – hasonló helyzetben lévő testvérokerületek és testvérvárosok oszthatják majd meg elképzeléseiket és tapasztalataikat arról, hogy hogyan szabályozható a turizmus egy kerület szintjén egy turisztikai látványosságokban bővelkedő területen. Ez arra is jó eszköz, hogy az önkormányzat a meglévő nemzetközi kapcsolatrendszerét erősítse, potenciálisan pedig új partneri kapcsolatokat építhessen ki ebben a dimenzióban, vagy azon túl is.

Lakáspolitikai

A kerület sajátossága, hogy sok olyan ingatlannal rendelkezik, amelyek rendkívül öregek, nem kerülnek be az ingatlanpiaci körforgásba, így esetenként üresen állnak a város szívében. Ezek a lakások felújítást is igényelnek, így jelentős beruházás szükséges a lakhatóvá tételükhöz, illetve ahhoz, hogy új lakosra találjon az ingatlan.

A Budavári Önkormányzat saját lakásügynökséget alapított, hogy így menedzselje a kerületi lakosság ingatlanjait, ezzel segítve azokat, akik másképp nem mernék kiadni üres lakásukat. Célzott pályázatokkal pedig segítik, hogy a lakások megtartsák vagy visszanyerjék megfelelő állapotukat. Ezeket a pályázatokat (felújítási pályázat, életjáradéki szerződés, szociális lakáspályázat¹) és a lakásügynökség működését a későbbiekben részletesebben tárgyaljuk.

Kerületi kultúra és kulturális kapcsolatok

Habár a kerület jelentős kulturális örökséggel rendelkezik, ennek csak egy része kap kitüntetett figyelmet, a nemzetközi kapcsolatokat pedig, amelyeken keresztül kulturális csere is folyhat az előző vezetéstől "örökölték".

A kerületi vezetés egyrészt a kerület turisztikai koncepciójában szeretné fókuszba tenni a kevésbé látogatott látványosságokat (Nemzeti Galéria, Nemzeti Táncszínház), hogy az ide jövő turisták ezekre is szánjanak időt, emellett kiemelten foglalkoznak új testvé-

1 Budavár, szociális lakáspályázat.

városi kapcsolatok építésével és az örökölt kapcsolatok ápolásával. Ezek a nemzetközi kapcsolatok a kulturális cserére is alkalmasak, erről részletesebben a testvérvárosi kapcsolatoknál írunk, de ez a terület még kezdeti fázisban van, amire szükséges erőforrásokat biztosítani.

Eredmények

Az eddig elért sikerekkel kapcsolatban a kerület polgármestere, V. Naszályi Márta a Budavári Lakásügynökséget, a zöld ügyekben elért eredményeket, az átláthatóságot és a kerületi lakókkal való rendszeres egyeztetést emelte ki.

Budavári Lakásügynökség

A Budavári Lakásügynökség Nonprofit Kft.-t 2021. október 1-jén alapította az első kerületi önkormányzat mint 100%-os tulajdonos. Az ügynökség célja, hogy csökkentse a kerületben üresen álló lakások számát (3000 üres lakás, a kerületi lakások 15%-a) és egyúttal segítse az I. kerületben dolgozó közalkalmazottak lakhatását, akik nem engedhetnék meg maguknak piaci árú albérletet a kerületben.² Ez lett az első olyan budapesti kerület, amely szociális lakásügynökséget létesített a lakhatási válság enyhítésére és a lakhatási esélyegyenlőség elősegítésére. Eddig 11 lakást sikerült kiadni. 2022. április 20-án a polgármester bejelentette, hogy együttműködést kezdenek a II. kerülettel és a jövőben közösen fogják működtetni a lakásügynökséget, ezzel "növelik a két kerületben elérhető, biztonságos és megfizethető lakásállományt, segítik a lakásbérleti piac átláthatóságát, és támogatják a rászoruló lakhatáshoz jutásán keresztül a lakhatási válság enyhítését".³

A program kialakításában a kerület a nemzetközi kapcsolatrendszert is hasznosítja. Lakáspolitikáról általában Bécs I. kerületével egyeztetnek, ahol már vannak tapasztalatok belső kerületi lakhatási problémák megoldásában, habár Bécsben a kerületi polgármestereknek korlátozottabb a jogi és pénzügyi mozgástere, így a példájuk egy az egyben nem átvihető a magyar rendszerbe.

2 Budavári Lakásügynökség.

3 Az I. és II. kerület polgármesterei közös deklarációt írtak alá.

Fenntarthatóság és klímavédelem – zöld projektek

Váradiné Naszályi Márta eredeti szakmájából (táj- és kertépítész mérnök) és affinitásából adódóan a Budavári Önkormányzat sokat foglalkozik azzal, hogy egy fenntartható városrészt alakítson ki. Elmondása szerint a "15 perces város" koncepciója már ma is érvényes az I. kerületre, azaz minden fontos városi funkció elérhető kis távolságon belül, ha nem is a kerületben, de a kerület határai mentén biztosan (pl. pláza a Széll Kálmán téren, ami a II. kerülethez tartozik, de az I. kerületiek életének territóriumán belül van). Így a fenntarthatóság és klímavédelem közlekedési szempontjai is érvényesülnek, mivel alacsony az ingázási arány, sokan dolgoznak a kerületen belül, emellett behajtási szigorítás van érvényben a Várba, kevés a gépkocsi, többen használnak mikromobilitási eszközöket, például a biciklit vagy egyéb járműveket.

Fenntarthatóság szempontjából a kerületi vezetés a lakhatásra fókuszál. Az elmúlt években több energetikai fókuszú felújítási pályázatot írtak ki a kerületi lakók számára, mivel az egyik legnagyobb probléma a kerületben az épületállomány már említett idős kora. Ezek a lakások rosszul szigeteltek, egy részük ráadásul száz évnél is régebbi, így több örökségvédelem alatt álló ingatlan is található itt. A fenntarthatósági törekvéseket tükrözi, hogy a Budavári Önkormányzatnál két környezetvédelmi referens is dolgozik, így volt kapacitás az energetikai pályázatok⁴ mellett „Zöld Fa” pályázat indítására, illetve közösségi komposztáló építésére, esetenként közösségi virágültetést szervezésére. A csoport munkája a várostervezést is érinti: vizsgálnak olyan energetikai megoldásokat, amelyek még kevésbé elterjedtek, viszont szükséges lenne a megvalósításuk (például a kerületi házak nagy részére nem szerelhető fel napelem, így alternatív megoldásokat kell alkalmazni, mint például a napelemes tetőcserép).

Átláthatóság és részvételiség

A kerület vezetése büszke arra, hogy az önkormányzat működését 2019 óta átláthatóvá tették: minden szerződés és közbeszerzés kerekasztal formában hozzáférhető a kerület honlapján, emellett a képviselőtestületi üléseket élőben közvetítik a Budavári Önkormányzat Facebook oldalán. A tájékoztatás jegyében kéthetente kötetlen beszélgetési lehetőséget szerveznek a lakosságnak a polgármesterrel, heti rendszerességgel pedig online fogadóórán lehet kérdezni tőle.

4 Budavár, felújítási pályázat.

A Budavári Önkormányzat kísérletezik a participatív eszközökkel is: a Szentháromság tér felújítását nem szimplán fejlesztési, hanem részvételiségi projektként kezelték, bevonva a lakosságot a tervek kialakításába és kiválasztásába. A részvételiségi eseményeken ingadozó a résztvevők száma, van, ahol ötven, de van, ahol 120 fő is tévékenyen hozzájárul az adott projekthez ötleteivel és visszajelzéseivel. Aktív a kapcsolat a helyi diákönkormányzatokkal, akikkel célzottan az ifjúságot érintő kezdeményezéseket vitatja meg a kerületi vezetés.

Egy sikeres kezdeményezés, az Állampolgári Tanács jelenleg szünetel: ennek a koncepciója az, hogy egy kerületi lakosokból álló, legitim tanács követi le az önkormányzati működést, képviselve a helyi lakosság érdekeit. A Tanácsot – többszöri sikertelen próbálkozás ellenére – még nem tudták újra aktiválni, mivel a döntési jogokat a képviselőtestület nem akarja átadni.

Kihívások

Politikai ellentétek

Az önkormányzat vegyes összetételű, ellenzéki polgármesterrel, de kormánypárti többséggel. A politikai ellentétek nagyban gátolják a konstruktív szakmai munkát.

Testvérvárosi kapcsolatok

Létezik egy testvérvárosi tanácsnoki státusz az önkormányzatban. A kerület külföldi képviselőjét nagyban megnehezíti, hogy két egymással kevésbé kommunikáló fél, tehát a tanácsnok és a polgármesteri kabinet is megjelenik a külföldi partnerek felé. A kérdés jogilag szürke zónába esik, ugyanis az MÖTV és az SZMSZ ellentmond egymásnak abban a tekintetben, hogy ki képviselheti az önkormányzatot külföldön. A jelenlegi helyzet leginkább a polgármesteri kabinet munkájának aláásására tűnik alkalmasnak, hiszen a partnereket és lehetséges szövetségeket is eltántoríthatja.

Turizmusra építő vendéglátóhelyek

A kerületi vendéglátóipari egységek a turistákra építik a működésüket, ezáltal az árazást is, ezek az árak viszont így elszakadtak a kerületiek pénztárcájától, nehezítve a kerületben való étkezést, például a hivatali dolgozóknak, mivel nincs menza, ahol elérhető áron tudnának ebédelni.

Kereskedelmi egységek

Megfigyelhető egy minőségi romlás a szuvenírboltok kínálatában. A kerület arra bízta a kereskedőket, hogy helyi, budapesti kézműves termékeket áruljanak inkább a turistáknak.

Források hiánya

A Budavári Önkormányzatot is érinti, hogy pénzügyi és humán erőforrásokkal küszködik, ezeket az erőforrásokat kapacitásbővítésre tudnák fordítani.

Nemzetközi kapcsolatok

Testvérvárosi kapcsolatok

A kerület jelenlegi vezetése 13 testvérvárost „örökölt meg” elődjétől, ezen kívül Milánó első kerületével tervez ilyen köteléket létesíteni. A kapcsolatok intenzitása és természete változatos, az alábbiakban ezeket mutatjuk be ABC-sorrendben. Összességében elmondható, hogy korábban nem volt jellemző a testvérvárosok közötti aktív kapcsolat és tudásmegosztás, a kapcsolatok a legtöbb esetben protokolláris látogatásokat jelentettek a vezetőségek között (Regensburg és Carouge kivételével, amely városokkal diákcsera-kapcsolatok folytak). Az önkormányzat szakított ezzel a gyakorlattal és a közös problémákra és lehetőségekre való reflektálást, illetve a jó gyakorlatok megosztását és átvételét helyezte a kapcsolatok középpontjába.

Bécs I. kerülete, a Burg (Ausztria)

Bécs I. kerülete, a Burg 2004-ben vált Budavár testvérvárosává. A korábbi, erősen formális kereteket a közelmúltban kezdték megtölteni tartalommal és tudásmegosztással: a két kerület a lakáspolitikában szembesül hasonló kihívásokkal és lehetőségekkel. Ez a kapcsolat igen aktív, az elmúlt hetekben is volt városközi találkozó, ahol a két város lakáspolitikai intézkedésekről egyeztetett.

Mindkét kerület a főváros központjában van, rengeteg műemléki épülettel és kiemelkedő építészeti örökséggel, ami nagy tömegben vonzza a turistákat. A Burg vezetése a turizmus mennyiségét nem csökkentené, de profilt váltana, a kulturális- és konferenciaturizmust szeretné a fókuszba helyezni, hogy a látogatók minél több időt töltsenek a kerületben. Budavár hasonlóképpen szeretné, ha a turisták nem csak a Halászbástyánál fényképezkedni jönnének, majd távo-

nának, hanem több időt töltenének ott. A két kerület vezetése nem csak a látványosság szerepéből szeretne a kulturális központ szerep felé lépni, de zöld tervek tekintetében és a fenntartható turizmus felé való elmozdulásban remekül megtalálja a hangot egymással.

Hasonlóan összeköti a két kerületet az, hogy a kerület lakosságához képest viszonylag sok az ingázó a hivatalok miatt. Bécs városának nagyságrendekkel több bérlakás áll rendelkezésére, amelyeket szociális alapon lehet igénybe venni, ezért a jó gyakorlatok terén lehet tőle tanulni. A közelmúlt egyeztetéseinek témája volt az is, hogyan lehet a lakókkal közvetlenebb kapcsolatot tartani, őket hatékonyabban és jobban tájékoztatni.

A közeljövőre is vannak közös tervek. A két kerület együtt pályázik EU-s forrásokra, például egy ősszel beadásra kerülő *Town twinning* pályázaton, amelynek témája a múlt és jövő, a szociális innováció és a fenntartható turizmus. Ez a projekt 50-50 helyi lakos csereprogramjaként valósulna meg (mint egy „cserediák” kapcsolat felnőtteknek). A Széchenyi Lánchíd átadására pedig a Burg polgármesterét is meghívják díszvendégként, hiszen ott született Széchenyi István. A kapcsolat egy rendezvényt is inspirált: Budavár 2024-ben Fenntartható Turizmus Konferenciát szervez, amelynek az a témája, hogy miként lehet fenntartható a turizmus egy UNESCO által védett területen.

Capestrano (Olaszország)

Az alig ezerlelkes kisfalu 2001 óta Budavár testvér települése, aminek apropója, hogy itt is van egy Kapisztrán Jánosról elnevezett tér. A kapcsolat kimerült protokolláris látogatásokban. A kerület jelenlegi vezetése Kapisztrán János többek között zsidómészárlásokkal terhelt életútjára való tekintettel és közös célok hiányában a kapcsolatot nem élénkítette fel.

Carouge (Svájc)

A svájci Carouge városával 1993 óta élő és aktív kapcsolatban van a kerület. Ennek legfőbb pillére egy, a Petőfi Sándor Gimnáziummal folyó, régre visszatekintő cserediák-kapcsolat, ennek harmincadik évfordulója alkalmából éppen 2023 szeptemberében fog az önkormányzat egy delegációt kiküldeni. A cserekapcsolat oktatási profilja mellett jelentős pénzügyi és természetbeni támogatást jelentett és jelent a Petőfi Gimnáziumnak, például számítógépek és bútorok formájában.

Nagyszabású közös projekt a Léman Fesztivál, amely egy kerékpáros operafesztivál a Genfi-tó körül (a művészek különböző helyszíneken lépnek fel, a közönség pedig a helyszínek között kerékpárral közlekedik). A fesztivál a magyar Havasi Ágnes ötlete volt, Budavár pedig felkarolta az ötletet és segít a megvalósításban. A testvérvárosi kapcsolatnak köszönhetően Carouge is ad helyszíneket a rendezvénynek. A fesztivál jó lehetőség fiatal magyar zenészeknek a nemzetközi bemutatkozáshoz, Carouge-ból pedig az Európa-napi Európa fesztiválra fog fellépő érkezni. Ezek a kulturális kapcsolatok hagyományteremtőnek és perspektivikusnak tűnnek.

Lendva (Szlovénia)

Ez a kapcsolat 2006-os megkötötése óta protokolláris jellegű volt, ám 2022-ben a két polgármester személyes találkozásán kiderült, hogy ezen túlmenően is lenne értelme azt ápolni. A személyes szimpátia alapján jelenleg dolgoznak a kapcsolatok bővítésén.

Marlow (Egyesült Királyság)

A 2006-ban létesült testvérvárosi kapcsolat szimbolikus alapját az adja, hogy Marlow-ban található a *Suspension Bridge*, amely a mi Lánchidunk mintájául szolgált. A két város közötti kapcsolat protokolláris, a Lánchíd felavatására természetesen marlow-i delegáció is meg lesz hívva.

Munkács (Ukrajna)

A 2014-ben létrejött testvérvárosi kapcsolatot erősen megnehezíti a jelenlegi feszült magyar-ukrán viszony. Ezért Budavár az I. kerületben élő helyi ukránokat támogatja inkább, illetve egy Munkács-közei ferences rendet segít pénzügyileg, amely az ottani, munkácsi rászorulókat segíti.

Pozsony, Prága és Varsó I. kerületei

Budavár a pozsonyi első kerülettel 1996-ban, a prágaiával 2000-ben, a varsóiával 2012-ban lépett testvérvárosi kapcsolatba. Ezeken túl a Budavári Önkormányzat egyik célja, hogy mélyebb együttműködést alakítson ki Közép-Európa fővárosainak városmagjaival a jobb érdekérvényesítés céljából, történelmi és kulturális hasonlóságok okán. A városok közötti szerződés (amelynek Bécs első kerülete is tagja) 2007-ben kötött meg, amihez 2016-ban Varsó első kerü-

lete is csatlakozott. Az együttműködés jelenleg még protokolláris, igényfelmérés és párbeszéd lenne szükséges először ahhoz, hogy kiderüljön, mik is lehetnek a közös tervek, milyen közös szakpolitikai célokat lehetne megfogalmazni.

Regensburg (Németország)

Budavár testvérvárosi kapcsolata Regensburggal a legerősebb. A kapcsolat 2005-ben formalizálódott, szimbolikus alapjául pedig az szolgál, hogy I. István magyar király 996-ban a bajor Gizella hercegnőt vette feleségül. Nem csak a vezetések között, de a két város civil szervezetei között is erős a kapcsolat. Magyar részről főleg a budavári Kézfogás Testvérvárosi Egyesület tevékenysége kiemelkedő, amely a Regensburg környékére, koncentrációs- és munkatáborokba elhurcolt magyar áldozatokat kutatja, és itthoni iskolákban tartanak ismeretterjesztő foglalkozásokat. 2023 őszén is lesz egy regensburgi emléktúra.

Kulturális kapcsolatokat is ápolnak: a kerület napjára a polgármester kíséretében regensburgi rezesbanda is fog érkezni, itt a Farkas Ferenc Zeneiskola tagjaival fognak közösen fellépni. Regensburg egy fenntarthatósági- és zöldügyi konferenciát szervez testvérvárosai számára, ezen a budavári önkormányzat részéről két kolléga is részt vesz.

Savonlinna (Finnország)

Ez a testvérvárosi kapcsolat még viszonylag friss, 2018-ban jött létre és mivel északi testvérvárosa még nincs a kerületnek, ezért is különleges. 2023 júniusában a kerület képviselői kilátogatnak Finnországba, polgármesteri szintű találkozó lesz, amelynek nyomán kiderül, mik a városok igényei, miben tudják egymást leginkább segíteni.

Székeludvarhely (Románia)

Székeludvarhely 1995 óta Budavár testvérvárosa. Ez a kapcsolat is főként protokolláris, hogy ez fog-e bővülni, még nem tisztázott.

Zenta (Szerbia)

Zenta 2006-ban, várossá válásának 500. évfordulóján vált Budavár testvérvárosává. Csakúgy, mint Székeludvarhely, ez a kapcsolat is főként protokolláris jellegű, hogy a kapcsolatok fognak-e bővülni, nem tisztázott.

Milánó (Olaszország)

A meglévők mellé jelenleg a Milánó I. kerületével való testvérvárosi kapcsolat felvétele van tervben. A választás azért esett Milánóra, mert a Budavári Önkormányzat olyan kerületet keresett, amellyel kulturális cserét lehet megvalósítani. Milánó mint divat-, pénzügyi- és kulturális központ felkeltette Budavár érdeklődését, és a szakmai hasonlóságokon és értékrendbeli egyezéseken túl a személyes szimpátia is megvan a polgármesterek között.

A nemzetközi referens szerepe

Az önkormányzat munkáját egy nemzetközi kapcsolatok referens segíti. Főbb feladatai közé tartozik a polgármester támogatása és felkészítése a szakmai tárgyalásokra és konferenciákra, továbbá delegációk küldése és fogadása. Ezen kívül ő a fő kapcsolattartó a kerület testvérvárosaival, a kerületben elhelyezkedő nagykövetségekkel és a nemzetiségi önkormányzatokkal (görög, lengyel, német, örmény, bolgár, szerb és roma). Az ő feladata a nemzetközi pályázatok előkészítése (ezek általában kisebb, gyors átfutású projektekre szólnak társadalmi mobilitás vagy szakértői képzés témájában) és a nemzetközi események szervezése, valamint kapcsolattartás a kerületben lévő, külső kapcsolatok-fókuszú civil szervezetekkel. A referens idegenforgalmi egyeztetéseken és képviselőtestületi üléseken is részt vesz, valamint képviseli az önkormányzatot olyan rendezvényeken, amin a polgármester jelen van. A referens munkáját az önkormányzatban segíti a közpolitikai koordinátor, az EU-s pályázatok szakértője és a civil- és művelődési referensek.

Célok

A kerület nemzetközi kapcsolatok referense három fő célt emelt ki a jövő évre vonatkozólag. Az egyik egy nemzetközi konferencia megszervezése 2024 márciusában a fenntartható turizmus témájában és ennek megvalósíthatóságáról UNESCO világörökségi területen. Ez olyan kihívás, amely az I. kerület több testvérvárosát is érinti és emiatt a konferencia alkalmat teremt majd a tudásmegosztásra.

A másik cél a folyamatos pályázás és minél több nemzetközi pályázat megnyerése (EU-s és egyéb). Ebben használni tudná a kerületi önkormányzat a testvérvárosi kapcsolatait és a korábbi tapasztalatokra építve még gyakrabban pályázni közösen az elérhető nemzetközi forrásokra.

Végül, szeretnék bővíteni a kerület testvérvárosi kapcsolatait és testvérvárosi viszonyt létesíteni Milánó I. kerületével, amin keresztül lehetőség nyílna a kulturális turizmussal kapcsolatos tudásmegosztásra és kulturális cserékre.

Javaslatok a Budavári Önkormányzat részére

Az előző kerületvezetés alatt a nemzetközi kapcsolatoknak főleg protokolláris jellege volt és nem épített ki a kerület olyan aktív kapcsolati- vagy tudásmegosztó hálót, ami a felmerülő kihívásokban vagy céljai elérésében hatékonyan segítette volna. A V. Naszályi Márta által vezetett önkormányzat igyekszik azokkal a testvérvárosokkal aktív kapcsolatot ápolni, ahol hasonlóak a célok vagy kihívások, mint az I. kerületnél, és tudásmegosztásra van lehetőség. Ígéretesek az eddigi eredmények és a jövőre vonatkozó tervek (közös pályázás EU-s forrásokra Bécs I. kerületével, nemzetközi fenntartható turizmus konferencia szervezése, Léman Fesztivál szervezési segítség stb.). A nemzetközi kapcsolatok segíthetnek a kerület főbb céljainak megvalósításában is (fenntartható turizmus, lakáspolitikai, kulturális kapcsolatok).

A nemzetközi kapcsolatok referensével és a polgármesterrel folytatott beszélgetések, illetve kutatásunk alapján az alábbiakat javasoljuk az I. kerületi önkormányzat számára:

- Hangsúlyt helyezni a jelentősebb magyar kisebbséggel rendelkező testvérvárosokra (Zenta, Székelyudvarhely, Munkács, Pozsony), például kulturális kapcsolatok/cserék és tudásmegosztás, közös pályázás.
- Még több EU-s és nemzetközi pályázat, lehetőleg a testvérvárosokkal együtt.
- Szorosabb, aktív együttműködés a Szabad Városok Szövetségébe tartozó testvérvárosokkal (Pozsony, Prága, Varsó I. kerületével): felhasználni ezt a kapcsolatot a közös gondolkodásra és tudásmegosztásra arra vonatkozóan, hogy hogyan valósítható meg fenntarthatóság és akadálymentesítés örökségvédelmi területeken.
- Bevonni a kerületi civil szervezeteket a Fenntartható Turizmus konferenciába és a *Town Twinning* pályázatba.
- Európán kívüli testvérvárosi kapcsolatot létesíteni olyan várossal/kerülettel, amely jelentős eredményekkel rendelkezik a fenntartható turizmus kialakításában és működtetésében.

- Tudásmegosztás, hogy miként lehet a kerületben bejegyzett cégeket bevonni a kerület fenntarthatósági/fenntartható turizmus céljaiba.
- Felújítási szttenderdek meghatározása a kerületi építési szabályzatba (felújításoknál és új épületeknél klímacélok és energiahatékonyság figyelembevétele, eszközök javaslása vagy kötelezővé tétele).
- Állampolgári Tanácshoz hasonló bevonó program kialakítása, vagy támogatása lakossági irányból érkező kezdeményezésnek.

Hivatkozások

Budavár, felújítási pályázat. Megtekintés: 2023.05.01. <https://budavar.hu/epulet-felujitasi-palyazat-2/>

Budavári Lakásügynökség. Megtekintés: 2023.05.01. <https://budavar.hu/budavari-lakasugynokseg/>

Budavári Lakásügynökség Nonprofit Korlátolt Felelősségű Társaság Alapító Okirata. Megtekintés: 2023.05.01. <https://budavar.hu/wp-content/uploads/2022/02/Budavari-Lakasugynokseg-Alapito-Okirat-alairt.pdf>

Az I. és II. kerület polgármesterei közös deklarációt írtak alá. Budavár, 2023.04.20. <https://budavar.hu/az-i-es-ii-kerulet-polgarmesterei-kozos/>

Budavár, szociális lakáspályázat. Megtekintés: 2023.05.01. <https://budavar.hu/tenders/szocialis-lakaspanyazat/>

Abstract

Situated in the historic center of Budapest and boasting the UNESCO World heritage site of the Buda Castle Quarter, the challenges faced by the 1st district are connected to sustainable tourism, affordable housing and to boosting the district's cultural reach. In all these areas, there is great potential in learning from international examples or collaborating with the district's twin cities to come up with solutions for common challenges. Having recognized this opportunity, the municipality of the 1st district, led by mayor Márta V. Naszályi, reactivated the relationship with those twin cities that share the same challenges or offer the potential for knowledge sharing and cultural exchange. This essay introduces the main challenges, results and plans of the municipality of the 1st district and examines the role international relations can play in coming up with effective solutions.

Budapest II. kerülete

Kassai Kamilla, Zách Boglárka

“A mi városdiplomáciánk főként a lakosokkal zajlik”

Budapest II. kerülete lakhatási szempontból a főváros legjobbjai közé tartozik. A több mint 87 ezer fős kerület számos lehetőséget rejt magában: mind a magániskolák, mind a nagykövetségek, mind pedig az itt élő külföldiek hozzájárulnak a kerület népszerűségéhez, nem is beszélve a kultúráról és történelmi emlékekről, valamint a kibontakozó közösségi életről. Esettanulmányunk alapját Örsi Gergely polgármesternek a Budapesti Városdiplomáciai Akadémián tartott előadása, valamint a II. kerületi önkormányzatnál tett személyes látogatásunk adja.

A kerület vezetésének fő céljai

A kerület vezetésének fő céljai az alap és az elvállalt feladatok elvégzése a lehető legmagasabb színvonalon. Az itt lakók számos dolgot köszönhetnek kerületük jelenlegi vezetésének, többek közt a „Tiszta Buda!” programot, amely keretében hétről-hétre alaposan kitakarítanak egy-egy közterületet és a környező utcákat. A segítségnyújtás a rászorulóknak is az önkormányzat feladata. Például a leendő szülők választhatnak, hogy babaváró csomagot szeretnének, vagy felajánlanak egy fát a közösségnek, és az így ültetett fákból „csecsemő-ligeteket” alakítanak ki. A kerületben nagyon nagy különbségek vannak az anyagi helyzetek tekintetében. Jellemzően főleg idős nők szorulnak segítségre, mivel alacsony a nyugdíjuk és a lakásuk fenntartása számukra túl nagy terhet jelent. Emellett nagy hangsúly helyeződik a közösségi élet fenntartására és fejlesztésére, valamint a lehetőségekhez mérten újabb kapcsolatok kialakítása, az önkormányzat célja a kerületi programok bővítése.

Eredmények és nehézségek

A kerületben számos nagykövetség és nagyköveti rezidencia található, amelyekkel az önkormányzat szoros kapcsolatban áll. A diplomáciai képviseletek a kerülettel együtt törekednek az ország népszerűsítésére, kulturális programokat szerveznek. Ezek közül eredményesség szempontjából Malajzia nagykövetségét emelték ki. Korea nagykövetsége ugyan nem a kerületben található, de a Koreai Kulturális Központot a Frankel Leó úton találjuk. Itt számos lehetőséget biztosítanak a koreai kultúra megismerésére, mint például a filmklub vagy kiállítások, emellett lehetőséget nyújtanak nyelvtanulásra is. A kerület legnagyobb kulturális központja a pesthidegkúti Klebelsberg Kultúrkúria, amely számos kulturális és közösségi rendezvénynek ad otthont.

A Fény utcai piac felvirágoztatása is a kerület vezetőségének köszönhető. Néhány évvel ezelőtt a piac az ellehetetlenülés szélén állt, de azóta egy – nemcsak a kerületi lakosok körében – népszerű, élettel teli hely lett, amely minden korosztály igényeit kiszolgálja. A polgármester és a kerület célja, hogy a piacból közösségi teret alakítsanak ki. A legkisebbeknek megrendezésre került a Pici és a Pindur Piac, de a felnőtteknek is a hagyományos piaci bevásárláson kívül számos izgalmas programmal készülnek. Többek között a rendszeresen megrendezésre kerülő Makers' Market vagy a Bringga- és pecabörze, illetve a szilveszteri és újévi mulatságok, vagy a nemrég megrendezett Kenyérlelke fesztivál. Ezekre az eseményekre néha még fellépőket is meghívnak, többek közt Korda György és Balázs Klári is szerepelt már. Új vendéglátóhelyeknek is otthont ad a piac, mint például a Buja Disznó(k) Buda, Bíró Lajos séf étterme vagy a FeTeKert, a Máltai Szeretetszolgálat reggelizője, amelynek célja hátrányos helyzetű régiók gazdasági felzárkóztatása.

A nemzetközi kapcsolatok feltérképezése

A II. kerület nagy hangsúlyt fektet a testvértelepülési viszonyokra, szemben a jellemzőnek tekinthető testvérvárosi kapcsolatokkal. A testvértelepülési program során az önkormányzat olyan magyarországi településekkel van kapcsolatban, amelyek Budapesthez képest kevésbé fejlettek (többek között Borsod-Abaúj-Zemplén, illetve Somogy vármegyei települések).

Ami a nemzetközi kapcsolatokat illeti, a kerület főként kulturális és történelmi értékek, valamint a multikulturális lakosság igényeit és céljait kielégítve zajlik. A városokat tekintve főbb partnerek Finike, Mosbach, illetve Pozsony.

Finike egy törökországi település a Földközi-tenger partján, Antalyától nem messze. A kapcsolat a történelmi emlékekhez is köthető, hiszen a kerületben található Gül Baba Türbe és a fürdők a török kori emlékekhez kapcsolódnak. Az önkormányzat vezetése török rózsákat szeretne a Gül Baba Türbe környékére ültetni. Ezen kívül a 2023 februári földrengést követően a kerület is küldött mentőcsapatokat Törökországba, illetve felajánlották, hogy azok, akik elvesztették lakóhelyüket, egy kis időre megszállhatnak a kerület birtokában lévő üdülőhelyeken a Balaton és a Velencei tó környékén.

Mosbach-nak történelmi jelentősége van, a török hódoltság után betelepítés céljából érkeztek a II. kerület Hidegkút részére németek, ugyanakkor később, a II. Világháború után számos embert telepítettek ki innen a német városba. A kerületben a német etnikum a

mai napig jelentős szerepet játszik.

Ami Pozsonyt illeti, a várossal nincs testvérvárosi kapcsolat, hanem elsősorban a Fény utcai piac miatt vannak kapcsolatban: ötlet- és tapasztalat átadó. A II. kerület pedig a pozsonyi török fürdők üzemeltetésében nyújt segítséget a városnak. Habár a szlovák főváros lakossága jóval alacsonyabb Budapesténél, sok hasonlóság fellelhető, ezért szorosabb együttműködést is ki lehetne alakítani.

Ausztria fővárosa, Bécs is ide sorolható. A város II. kerületével van kialakított testvérvárosi kapcsolat, de

1. kép: Karácsony Gergely és Őrsi Gergely szolgálják ki a vevőket a Fény utcai piacon a Kenyérlelke fesztiválon.

ez még nem túl szoros, pedig szerintünk a két város együttműködése előremutató lenne a földrajzi helyzet és a demográfiai hasonlóságok miatt is.

Ami a kulturális diverzitást és az oktatást illeti, ez alkalmazkodik a kerületben élők szükségleteihez: több mint 40 nagykövetség és rezidencia található a városrészben, valamint nagyjából 10 ezer külföldi lakos él a kerületben. Tekintettel erre több nyelven is jelennek meg szórólapok, illetve a helyi újságban, a Budai Polgárban is rendszeresen szerepelnek a magyar mellett angol és néhány esetben német nyelven írt tartalmak.

A városdiplomáciának a többi budapesti kerülettel való kapcsolatok kialakításában és fenntartásában is szerepe van. Ezekre példa XII. és a II. kerület együttműködése, minthogy a Budakeszi út oldalai nem azonos kerülethez tartoznak. Egy másik példa: 2020-tól az I., a II., illetve a XII. kerület polgármesterei közös megemlékezést tartanak a „kitörés napjához” kötődően. Szintén együttműködésre van szükség a Szent Margit Kórház esetében is, amely két kerület határán helyezkedik el, továbbá a parkolási díjak megállapításánál, hogy megelőzhető legyen a kerületek közötti, parkolás céljából történő átjárás.

Közvetlen kapcsolatok a lakossággal

A közösségi élethez kötődő tevékenységek a gyakorlatban folyamatosan jelenlétet igényelnek: aktivitást az online és közösségi platformokon, valamint személyesen is, személyes kapcsolatot és kommunikációt a lakossággal. Ezekbe beletartozik az aktuális eseményekre való reflektálás és az új ötletek gyakorlatba való átültetése. A kerület honlapján naprakész adatokat találunk mindenről és a közösségi médiahasználat is kiemelkedő a kerületben. Mind a polgármester, a kerület és a kerületi intézmények, mind a Fény utcai piac vagy a Klebelsberg Kultúrkúria folyamatosan aktívak. Az utcanévtáblákat jobban látható helyekre tették át, valamint felhívták a lakosok figyelmét az utcanév történetének ismeretére. A kerületben 2023 áprilisában egy padot neveztek el Boglárkáról, a 23 éves lányról, akit egy személygépkocsi halálra gázolt a Harminckettesek terénél. A kapcsolattartás módja a különböző eseményeket is érinti: a piacon nemcsak szórakoztató eseményeket szerveznek, hanem például a nemrég megrendezett

Civil Piacon a kerületben lévő civil szervezetek mutatkozhattak be a lakosságnak az adó 1%-ának begyűjtése érdekében.

A budapesti lakásvásárlók körében a II. kerület vált a legnépszerűbb célponttá, ezt az 1,4 millió forintba emelkedett négyzetméterárak is bizonyítják.¹ Azonban a kerületi lakosok nem szívesen válnak meg ingatlanjaiktól, hosszú távon terveznek a kerülettel.

Akadályok, problémák

A városvezetés legfőbb problémáját jelenleg anyagi nehézségek képviselik, ami jelenleg az alapfeladatok és az elvállalt feladatok finanszírozását érinti, valamint a bizonytalanság, miszerint nehezen megjósolható, hogy mennyi bevételre lehet számítani az adott év során. Ezekhez kapcsolódik a bölcsődei férőhelyek telítettsége, ami nagy valószínűséggel az óvodákra is ki fog majd hatni, a parkolási lehetőségek szabályozása, vagy a kultúra jelenlegi alulfinanszírozottsága. Ami a parkolást illeti, az eltérő parkolási díjak, valamint az agglomerációban élő lakosok járműhasználata is kihívást jelent: előfordult, hogy a kerületi lakosok a kerületre jellemző szűk utcákban nem tudnak otthonukhoz közeli parkolóhelyet igénybe venni az agglomerációban élők helyfoglalása miatt. Fontos megemlíteni, hogy a kerületi és fővárosi hatáskörbe tartozó feladatok különválása némely esetben nem tudatosul a lakosságban, ezért előfordul, hogy egy-egy kéréssel hiába fordulnak az önkormányzathoz, mert nem az ő hatásköre orvosolni a problémát.

2. kép: május 1-jei rendezvény, 2023.

¹ Zámbó, 2022.

További lehetőségek

A kerületben továbbra is fontos cél a közösségi élet fenntartása és fejlesztése, valamint a nemzetközi kapcsolatok erősítése a lehetőségekhez mérten. A városvezetés a Berlinnel történő kapcsolatépítést is lehetségesnek tartja az elkövetkezendő időszakban. Ezzel egyidőben egyfajta identitásépítés is zajlik, tekintetbe véve, hogy a Budai oldalon a II. kerületnek nincs ismertebb ragadványneve, szemben pl. Újbudával, Óbudával, Budafokkal és a Hegyvidékkel.

Javaslatok a kerület és Budapest vezetésének

- A kapcsolati lehetőségek folyamatos monitorozása: anyagi erőforrástól függetlenül nyilvántartani a lehetőségeket, kisebb kiállításokon részt venni egy-egy ügy érdekében.
- A jó gyakorlatok kölcsönös átültetése más budapesti kerületekkel. Ugyanez vonatkozhat a problémák megoldására és kezelésére is (pl. a Tiszta Buda! program), illetve a már bevált és működő gyakorlatok átvétele más kerületekből is hasznos lehet, nemcsak a lakosság érdekében, hanem egy szorosabb kapcsolat kialakításában is.
- A kerületben élő nagyszámú külföldi lakosra való tekintettel adott esetben többnyelvű integrációs programot is érdemes lehet szervezni, melynek keretein belül a magyar és a külföldi lakosság kapcsolatai jobban elmélyedhetnek.
- Szorosabb együttműködés Pozsony, illetve Bécs városokkal a hasonló demográfiai és földrajzi adatok miatt.

Hivatkozások

Zámbó Tamás. A II. kerület a legnépszerűbb Budapesten az ingatlanvásárlók körében. Forbes.hu. 2022. április 19. <https://forbes.hu/penz/budapest-ingatlan-ii-kerulet-nepszeruseg/>.

II. kerület hivatalos honlapja, "Testvérvárosaink" <https://masodikkerulet.hu/node/41908>

Őrsi Gergely előadása a Városdiplomáciai Akadémián, 2023. április 15.

Beszélgetés Andóczy Zsuzsanna titkárságvezetővel, 2023. április 26.

Abstract

Our case study discovers the current working mechanisms, problems, and opportunities of District II., Budapest. The district is one of the most developed in the capital, with a strong presence of Embassies, foreign private schools, and over 10 thousand inhabitants from foreign countries. Being present and open to suggestions and needs is the focus of the district management. Regarding city diplomacy connections, the local government's aim is to help smaller towns, and villages in Hungary in their development process in the form of twin settlements. As far as international connections are concerned, the district also builds connections with relevant cities and countries like Finike in Turkey, Bratislava in Slovakia, and Mosbach in Germany. With the help of the examples of the mentioned cities and countries, connections can be strengthened based on similar challenges and cultural opportunities. Suggestions for the future include strengthening relationships with Bratislava and Vienna, offering integration programs to foreigners and sharing good practices and solutions for emerging problems with other local governments.

Budapest VI. kerülete (Terézváros)

Bálint Lilla, Bátai Nóra, Hajnács Indira

„A mindent átható szolidaritás”

A hatodik kerület, ismertebb nevén Terézváros, Budapest egyik idegenforgalmi, diplomáciai, kulturális és kereskedelmi központja. Itt található többek között a Magyar Állami Operaház, a neoreneszánsz bérpaloták szegélyezte Andrássy út, illetve a számos nagykövetségről elnevezett „diplomatanegyed”. Terézváros polgármestere Soproni Tamás, akinek a szolidaritás iránti elhivatottsága neveltetésében gyökerezik. A kerület sokszínűsége a helyi társadalom szintjén is leképeződik, amit az önkormányzat a részvételiség érvényesítése révén ösztönöz. Az egyes társadalmi csoportokra fókuszálva – mint például a gyermekek, látássérültek, otthontalanok, pedagógusok – az önkormányzat fejlesztéseket indít el. Az összetartás, mint érték, a nemzetközi kapcsolatok terén is megjelenik, amit jól mutat a kijevei Sevcsenkivszkij kerülettel való együttműködés. A kerület egyik fő értéke a folyamatos innováció, lépéseket tesznek a digitalizáció, az e-ügyintézés felé. Emellett a városrész számos olyan joggyakorlattal rendelkezik (legyen szó közterületfejlesztésről vagy eddig alulreprézektált társadalmi kérdésekről), amelyek nemzetközi szinten is úttörőnek számítanak. Az esszé célul tűzte ki Terézváros nemzetközi kapcsolatainak feltérképezését, illetve minél gyakorlatiasabb továbbfejlesztési irányok megfogalmazását.

Terézváros nemzetközi kapcsolatai – célok és korlátok

A budapesti hatodik kerület nemzetközi kapcsolatairól az önkormányzat kabinetvezetője igyekezett képet adni, ugyanis nem találtunk kifejezetten ilyen témájú dokumentumot az önkormányzat oldalán. A nemzetközi kapcsolatok eddig nem élveztek prioritást, mivel a kerület a részvételiségre, a fenntarthatóságra koncentrált inkább. Ezt mutatja az is, hogy Terézvárosnak nincs nemzetközi referense, tehát kizárólag a nemzetközi kapcsolatokkal, így a városdiplomáciával sem foglalkozik erre kijelölt személy. Ez a terület a kabinetvezető feladatkörébe tartozik több más szakpolitikával, úgymint a szociális ügyekkel, a kultúrával és az oktatással együtt.

Az említett struktúra viszont lehetőséget ad arra, hogy ugyanaz a személy által átlátható módon, átfogóan legyenek kezelve az egymáshoz kapcsolódó szakpolitikai területek. Ezáltal nem különálló, hanem több szakpolitikához egyszerre tartozó projekteket indíthat az önkormányzat, így koncentrálni az erőforrásokat. Emellett szintén előnyként említhető, hogy egy személy hatékonyabban tudja számontartani a projektek haladását és a különböző projektek közötti szinergiákat felfedezni és kihasználni. A nemzetközi referenci pozíció hiánya miatt azonban felmerülhet annak a kockázata, hogy az egyik terület túlságosan előtérbe kerül a többi szakpolitika kárára. A különböző szakterületek együttes kezelése azt eredményezheti, hogy egyikre sem jut elég erőforrás és nem valósulnak meg olyan projektek, amelyek hosszú távon is kézzelfogható hozadékkal járnak.

Terézváros jelenleg testvérvárosi kapcsolatokat ápol több várossal, azonban nem intenzív és szoros együttműködésekről van szó. Városdiplomáciai szempontból azonban az utóbbi időben történt előrehaladás. A kerület az intenzívebb kapcsolatok hiányának orvoslására tervezi az ukrán főváros, Kijev Sevcsenkivszkij kerületével való kapcsolatfelvételt. Elkezdődött a partnerség kereteinek kidolgozása, a lehetséges együttműködési területek és a két kerület igényeinek feltérképezése. Közös vonása a két fővárosi kerületeknek, hogy fontos történelmi örökséggel rendelkeznek, amit az emlékhelyek is tükröznek. A hagyomány szerint Szent András apostol a kijevei kerületben térítette a szlávokat, Kijev arany kapuja, a város középkori bejárata is itt állt. Mindkét fővárosban ezek a kerületek adnak helyet a Nemzeti Operának, ami jó alapot szolgáltat a kulturális együttműködés számára.

Az együttműködést rövid- és hosszútávon eltérő célok határozzák meg. A jelenlegi helyzetre a legnagyobb befolyást az orosz-ukrán háború gyakorolja. Emiatt a háborús helyzethez kapcsolódó szolidaritási akciók kiemelkedő fontosságúak. Terézváros is bekapcsolódhatna a Fővárosi Önkormányzat által indított és folyamatosan lévő segítségnyújtásba: a kerületben lehetne segíteni például az ukrainai menekültek útbaigazításában, a szálláskeresésben és étkezési lehetőségek biztosításában. Igény lenne továbbá az orvosi segítségnyújtásra, ezen belül a sebesültek rehabilitációjára, speciális kezelések biztosítására.

Nemzetközi trendek, kapcsolódási pontok

A nemzetközi kapcsolatok egyik fejlesztési iránya lehetne Terézváros számára az együttműködési hálózatokban való részvétel. Ezáltal sokkal könnyebb lenne a kapcsolatfelvétel más városokkal, hiszen meglévő csatornákon keresztül lehetne szorosabb együttműködést kiépíteni. A globális együttműködési hálózatok egyik példája a C40 nagyvárosok szövetsége, ami az éghajlatváltozással kapcsolatos tudásmegosztást teszi lehetővé fenntartható projektek révén.¹ Hasonló példa a Polgármesterek Globális Szövetsége az éghajlatért és az energiáért,² amelynek Budapest más kerületei is tagjai és célja a klímacelekvés ösztönzése városi- és regionális együttműködések révén, illetve pénzügyi- és technikai segítségnyújtás. A tágabb nemzetközi kitekintés mellett érdemes az európai városokkal való kapcsolatok erősítésére fókuszálni, aminek egyik eszköze lehet a Eurocities: európai városok együttműködése különböző szakpolitikai területeken.

Kulturális együttműködés

Terézváros mint jelentős számú dokumentációs központtal és múzeummal bíró kerület számára kiemelt fontosságú lehetne a múzeumi digitalizációs eljárásokkal kapcsolatos együttműködés kiépítése a kijevei Sevcsenkivszkij kerülettel: múzeumi digitalizációs infrastruktúrák megosztása, digitális katalógizálási rendszerek rendelkezésre bocsátása. Nemcsak a jelenlegi háború, hanem egyéb veszélyek is fenyegethetik a materiális kulturális örökség részét képező elemeket. Ilyen potenciális veszélyek között tartják számon a muzeológusok a természeti katasztrófákat (földrengés, áradás, földcsuszamlás), illetve a hirtelen bekövetkező válságokat (háború, polgárháború). Azonban az állományvédelemnek egy másik aspektusa is sürgeti a múzeumi digitalizációt, ez pedig az időfaktor. A többszáz éves gyűjteményi darabok rendkívül sérülékenyek, ahhoz, hogy ezek későbbi korok számára is hozzáférhetőek maradjanak, a digitalizációs technikák nyújthatnak segítséget.

1 C40 – Nagyvárosok a klímaváltozás ellen

2 Global Covenant of Mayors for Climate and Energy

Az intézményi együttműködések ajánlott menete

Az együttműködésben lehetségesen részt vevő intézmények a budapesti VI. kerület részéről:

- Szépművészeti Múzeum
- Terror Háza Múzeum
- Magyar Néprajzi Múzeum
- Liszt Ferenc Emlékmúzeum és Kutatóközpont
- Kodály Zoltán Emlékmúzeum és Archivum

Az együttműködésben lehetségesen részt vevő intézmények a kijevei Sevcsenkivszkij kerület részéről:

- The National Museum of the History of Ukraine
- Taras Shevchenko National Museum
- Museum of Western and Oriental Art

Az együttműködéssel kapcsolatos igények és elvárások felmérése érdekében ajánlott egy digitális workshop megszervezése, amelyen a partnerkapcsolat magyarországi koordinátora és az ukrán fél koordinátora, illetve az intézmények képviselői vesznek részt. A workshop ajánlott formája a "world-café" formátum, amely a következőket foglalná magában:

- Bemutatkozás és az előzetes elvárások kommunikációja az egész plénum előtt
- A konkrét intézményi igények felmérése, dokumentálása kis csoportokban, vegyesen magyar és ukrán résztvevőkkel
- A csoportok teljes plénum előtt prezentálják az igényeket, ebből a facilitátor nagyobb egységekbe integrálja a felmerülő javaslatokat, amelyek mentén elindulhat a későbbi együttműködés
- A workshop végén fő cselekvési területek kerülnek megfogalmazásra és az intézményi együttműködés megkezdődik ezen területek mentén

Személyi és dologi költségek becslése

Szükséges egy intézményi koordinátor kijelölése a részfeladatok összehangolásához és a távlati tervek végrehajtásához. Ezen kívül szükség van egy kapcsolattartóra, aki a szervezési feladatokat ellátja. Az intézményi koordinátor feladata heti 15 órában elvégezhető, amit szintén 15 órás munkával egészíthet ki az intézményi kapcsolattartó.

A koordinációs feladatok nem járnak a személyi költségen kívül más anyagi vonzattal, viszont maga az infrastrukturális segítségnyújtás esetében a következő költségekkel kell számolni:

- múzeumi digitalizációs megosztó-platform fejlesztése, karbantartása, támogatása
- az archiválási munkálatokhoz szükséges technológiák beszerzése
- az archiválási munka személyi költségei

A budapesti Operaház és az ukrán Taras Shevchenko National Opera and Ballet Theatre of Ukraine közötti együttműködés

További közös pont a két kerületben, hogy ezek adnak helyet a városi operaházaknak. Az intézmények közötti együttműködést két fókuszterületen ajánljuk, az egyik a vendégművészek fogadása, a másik a digitális előadasközzvetítés. A vendégművészek fogadásának legizgalmasabb és leggyümölcsözőbb formája a pár hónapos ösztöndíj formátum, amelyben az ukrán vendégművész a magyar társulat tagjává válna egy évadra. Ezzel nemcsak tánctechnikai hanem szemléletbeli kölcsönös tapasztalatcsere is létre tudna jönni.

Jógyakorlatok cseréje – a város határain belül és kívül

A testvérvárosi kapcsolatok központjában többnyire a kulturális csereprogramok álltak, azonban a nemzetközi kapcsolattartás leegyszerűsödése, a városdiplomáciai megközelítés és a városi szintű nemzetközi szervezetek soha nem látott távlatokat nyitnak a városok közötti együttműködésben. Az egyes kerületek elsődleges célja természetesen továbbra is az, hogy az ott élők igényeinek, a terület sajátosságainak megfelelően lássák el a feladataikat, ám a nemzetközi kapcsolatok terén megsokszorozhatja hatékonyságukat a többi kerülettel vagy a fővárossal, illetve annak Városdiplomáciai Csoportjával való együttműködés. Budapest számos kerülete, így Terézváros is abban a szerencsés helyzetben van, hogy rendelkezésére állnak olyan erőforrások, amelyek a lakosság szükségleteinek kielégítésén kívül más települések lakóinak is segítségére lehetnek.

Jó példa erre a budapesti VI. kerület kijevei testvérkerülete. A hátrányos helyzetben lévő, vagy a Kijevhez hasonlóan extrém veszélyeztetett szembenéző települések esetében akkor beszélhetünk

hatékony segítségnyújtásról, ha az valós problémákat old meg és a menedzselése nem kíván meg külön erőfeszítéseket a szűkösebb erőforrásokkal rendelkező féltől. Amíg néhány hónapja, a tervezési folyamat kezdetén a kijevi testvérkerület valóban szembenézett áramkimaradásokkal és szüksége volt aggregátorokra, jelenleg nagyobb szükség van segítségre más területeken, például a különleges kezelésekre szoruló sérültek ellátásában. Tekintve, hogy ilyen helyzetben a szükségletek és a rendelkezésre álló erőforrások felmérését és a nyelvi nehézségek áthidalását a lehető leggyorsabban meg kell oldani, érdemes lehet összegyűjteni, melyik intézmény mit tud rendelkezésre bocsátani (pl. tolmács, gyerektábor helyszín stb.) és ezeket naprakész, könnyen elérhető formában egymás között megosztani, így a segítség hamarabb, messzebbre és több helyre is elérhet.

A VI. kerület kulturális tőkéjének egyik legerősebb bástyáját képező Operaház tözsomszédságában megújul a sokak által Állami Balettintézetként ismert Drechsler-palota, amely külföldi beruházóknak köszönhetően alakul át ötcsillagos szállodává. Az épületet eredetileg jelentősen piaci áron alul értékesítették, de az önkormányzat erőfeszítéseket tett azért, hogy Lechner életművének ez a korai darabja, amely magán hordozza a francia kastélyok jegyeit is, az eredeti tervek szerint újuljon meg, megőrizve így a lehetőséget, hogy megfigyelhessük a mester idők folyamán kialakuló sajátos stílusának állomásait a városban és a világörökségi Andrássy út századfordulós miliójét. Emellett a beruházót kötelezték arra, hogy a szükséges engedélyekért és a szálloda zavartalan működéséhez szükséges engedményekért (pl. parkolóhely) cserébe saját költségén az épület környező járdaszakaszait "zöld, gyalogosbarát és XXI. századi módon" újítsa fel.³

Tekintve, hogy a Paulay Ede utcában jelenleg számos magánberuházás zajlik, amelyek kivitelezői a Balettintézetéhez hasonló vállalat tettek, az önkormányzat elérte, hogy a közterület-alakítási tervek felülvizsgálják és meghatározott szempontok alapján összehangolják. Ennek eredményeként szélesebbek lettek a járdák, megszűnt a járdán parkolás és több helyre lett az Új Színházba látogatóknak. Ezek a változtatások a forgalomcsillapítás mellett emberi, szociális oldalról is számottevő előrehaladást jelentenek.

3 Előterjesztés a Képviselő-testület 2022. május 5-i ülésére.

A kényelmesebb járdákon szívesebben megállnak beszélgetni az emberek, a nem autók uralta utcákon engedik játszani a gyerekeket, hiszen a szülők és a többi beszélgető is jobban szemmel tudja őket tartani. Az, hogy a szünetben vagy az előadás végén a nézők meg tudják beszélni az élményeiket a színház előtt, nemcsak a kulturális életre és a személyiségfejlődésükre van hatással. A "szemek", azaz a teraszok, játszóterek, a hétköznapi rövid eszmecserék természetesen kialakuló helyei biztonságosabbá teszik a környéket és lehetőséget kínálnak arra, hogy a közösség tagjai aktívabban vegyenek részt a szociális életben, erősödjenek az emberi kapcsolatok. A *sidewalk culture* virágzását számos urbanisztikai irányzat tartja az elérhető modern (nagy)város megkerülhetetlen komponensének, hiszen a betört üvegű kirakatok, kihalt utcák, elhanyagolt környékek táptalaját képezik a hanyatló közbiztonságnak és a társadalom széttagolódásának. A társadalmi, humanitárius válságokkal küzdő, vagy szűkös anyagi helyzetű városok tehát hasznát látnák a kerület ilyen jellegű tapasztalatainak, ha a pályázati vagy nemzetközi támogatási rendszerből kapott összeget a közösség javára szeretnék felhasználni a városfejlesztésben csakúgy, mint azok a nagyműtű, történelmi városrészekkel rendelkező városok, amelyek a külföldi beruházók beengedése és az épített örökség, a helyi közösség megőrzése közötti egyensúlyt keresik.

Végül egy különleges humanitárius intézkedés mint Terézváros példamutató gyakorlata: 2022-ben nagy sajtóvisszhangot keltett Soproni Tamás polgármester bejelentése, mely szerint az önkormányzati cégek fájdalmas menstruációval élő dolgozói havi egy extra fizetett szabadnapot kapnak, amennyiben állapotukat a két-évente esedékes felülvizsgálatokon orvos által hitelesítetten igazolni tudják.⁴ Bár a vállalatoknál egyre elfogadottabb a menstruációs szabadság felajánlása, az EU-ban egyedül Spanyolországban adott az ehhez való jog, és globálisan is mindössze egy maroknyi országban élhetnek vele a nők. Számos döntéshozó (köztük Soproni Tamás is) úgy gondolja, hogy elengedhetetlen lépéseket tenni ezügyben azért, hogy a nők eddig alulreprezentált csoportjának érdekei megfelelően képviselve legyenek. Azonban az előrehaladást nemcsak a téma megosztó megítélése akadályozza: számos országban – így hazánkban – sem állnak rendelkezésre a jogi keretek, amelyek lehe-

4 Csepregi, 2022.

tővé tennék egy esetleges erre vonatkozó törvényjavaslat benyújtását vagy elfogadását. A városok, kerületek hivatkozhatnak a vállalatok és az országos szintű döntéshozás eseti és lassú változtatási szándéka között: szélesebb körben tehetik elérhetővé a lehetőséget és hatékonyabban gyakorolhatnak nyomást a döntéshozókra, ahogyan ezt Terézváros polgármestere is megtette, amikor a menstruációs szabadságról szóló törvényjavaslat megfogalmazását és elfogadását szorgalmazta. Az, hogy a hatodik kerület ilyen szempontból úttörőnek számít, és már rendelkezik tapasztalatokkal a témában előnyös helyzetet teremt arra, hogy ezeket megosztva párbeszédet kezdeményezzen a témában vagy tanácsokkal segítse azokat, akik a gyakorlat bevezetését tervezik, ezzel is elősegítve a nemzetközi kapcsolatainak virágzása mellett a társadalmi egyenlőséget is.

Hivatkozások

Csepregi Botond: Menstruációs szabadságot vezet be Terézváros. [terezvaros.hu](https://terezvaros.hu/hirek/menstruacios-szabadsagot-vezet-be-terezvaros), 2022. szeptember 1. <https://terezvaros.hu/hirek/menstruacios-szabadsagot-vezet-be-terezvaros>

C40 – Nagyvárosok a klímaváltozás ellen <http://okosvaros.lechnerkozpont.hu/hu/peldatar/c40-nagyvarosok-klimavaltozas-ellen>

Előterjesztés a Képviselő-testület 2022. május 5-i ülésére, 26. napirend, 152/2022.

Global Covenant of Mayors for Climate and Energy <https://www.globalcovenantofmayors.org/why-join-us/>

Abstract

The sixth district of Budapest, Terézváros is one of the most dynamic and diverse districts. Its municipality's main goal is promoting solidarity, which is a value upheld in its international relations as well. Analysing the actual status of Terézváros' international relations, the goal of this essay is to make suggestions tailored to the district's current goals and capacities, while considering its financial and technical limitations. The essay is centred around the newest international venture of the district, initiating connections with the Shevchenkivskyi district of Kyiv, covering the possibilities of soli-

curity aid, cultural exchanges and digitalization. After covering the concrete steps that need to be taken to efficiently help in the time of crisis and secure the connection for prolonged collaboration, the essay lists the already existing best-practices of the district that - with the help of the apparatus - would improve the international reputation of the district and contribute immensely to conversations around hitherto underrepresented social issues and cultural heritage.

Budapest VIII. kerülete (Józsefváros)

dr. Gál Fanni, Gyömörey Enikő

“Erős közösségek közössége”

Józsefváros bizonyára a főváros egyik leghírhedtebb kerülete, amelyről sokan még mindig a rossz és nehezen kezelhető közbiztonsági viszonyokra, illetve rehabilitálandó területekre asszociálnak. Nem kérdés, hogy ennek valaha volt relevanciája, viszont az sem, hogy a kerület óriási fejlődésen ment keresztül, köszönhetően a jelenlegi polgármesteri hivatal elhivatott munkatársainak. Pikó András, akit 2019 októberében választottak meg a VIII. kerület polgármesterének, korábban nem tapasztalt fejlődő pályára helyezte Józsefvárost. Vezetése alatt az integritás, a sokszínűség és a részvételiség támogatása, illetve a gyermekbarát kerület víziója került a középpontba, amely szempontok teljesen új irányvonalat határoztak meg a kerület életében.

A kerület vezetésének fő céljai

Az integritáson alapuló befogadó kerületre törekvés a kerületi adottságokból következő cél. A zsidó és roma lakosság mellett számos egyéb nemzetiség (összesen 13) gazdagítja a VIII. kerületet, köztük kínai, vietnámi, szír, afgán, egyiptomi, kurd, iráni, kasmír bevándorlók és egyetemisták (elsősorban a Semmelweis Egyetem idegennyelvű képzéseinek hallgatói), akik sokszínű külföldi közösséget alkotnak. A nyelvi akadályok áthidalását számos törekvés célozza mind kerületi, mind intézményi és civil szervezeti szinteken. Jelenleg már angol nyelven is elérhető Józsefváros honlapja,¹ a közérdekű információkat pedig még szélesebb körben fordítják le idegen nyelvekre. Az ügyintézés megkönnyítése mellett integráló hatással bírnak az olyan programok is, mint a “Biciklizz bevándorló nőkkel” kezdeményezés, amely dr. Udvarhelyi Éva Tessza és a Közösségi Részvételi Iroda szervezésében valósult meg. A befogadásra való törekvések azonban nem csak a felnőtt lakosságra terjednek ki, hanem a ne-

1 Józsefváros Municipality – English, Józsefváros.hu.

veléstől kezdve megjelennek a kerületben. Az óvodák erőfeszítéseket tesznek annak érdekében, hogy a legkisebbeket is megtanítsák nemcsak a sokszínűség elfogadására, de ünneplésére is.

A generációváltásnak nagy jelentősége van a kerület céljainak elérésében, ezt Pikó András polgármester is kihangsúlyozza. A jelenlegi közéleti viszonyokra azok tudnak leginkább válaszokat adni, akik a sokszínűségben, a nemzetköziségben szocializálódtak, és ezáltal széleskörű ismeretekkel rendelkeznek a területen. A polgármester vallja, hogy a kerület ezen a téren elért sikerei nagyban köszönhetők azoknak az Y generációhoz tartozó munkatársainak, akik tájékozottak, nyelveket beszélnek és külföldi egyetemeken tanultak. Közéjük tartozik dr. Udvarhelyi Éva Tessza is, a már említett Közösségi Részvételi Iroda vezetője, PhD kulturális antropológus és környezetpszichológus, aki disszertációjában már a City University of New York hallgatójaként is a fővárosi viszonyok megoldására fókuszált.² Pikó András egyébként kifejezetten támogatja a munkatársak kiutazását külkapcsolatok építése és tudásmegosztás céljából.

A polgármester is büszkén említi Józsefváros legjelentősebb elért eredményei között a Közösségi Részvételi Irodát, amely a társadalmi kapcsolatok szervezését végzi, és amely inputot gyűjt a kerület jövőbeli prioritásaihoz. Ennek eszközei a havi közmeghallgatások, a közösségi fogadóórák, az offline és online konzultációs fórumok,³ minden jelentős döntést megelőzően. A sikerek között megemlítenéd továbbá a fizető parkolás bevezetése bécsi mintára, ami bár nem örvendett népszerűségnek, de hosszú távon egyértelműen a lakosság érdekeit szolgálja.

A jelenlegi kerületi vezetés és általában Józsefváros gyenge pontját a hajléktalanság kezelése, illetve a drogkérdés jelenti. Sajnos ezek a témák még mindig társadalmilag tabutémának számítanak és alapjában véve elutasítottak, Pikó András meglátása szerint így politikailag nem célravezető az adresszálásuk. Habár civil szervezetek szintjén és a kerület alapvető felelősségi körébe tartozóan ezekkel is foglalkoznak, nagyobb hozzáadott értéket és sikeresebb kimenetelt lát a polgármester abban, ha a fentebb említett prioritások támogatásával Józsefváros hosszú távon "erős közösségek közösségévé" válik.

² Udvarhelyi Éva Tessza, Új Egyenlőség.hu.

³ Részvétel – Józsefvárosi Önkormányzat.

A nemzetközi kapcsolatok feltérképezése

A VIII. kerület nemzetközi kapcsolataiért dr. Eröss Gábor János alpolgármester és Szarvas Koppány Bendegúz külügyi tanácsnok felel.⁴ Eröss Gábor alpolgármesteri tisztsége mellett a 3. számú választókerület egyéni képviselője is. Szakmai munkássága elismerésre méltó: bel- és külföldi egyetemi tanulmányokat követően mint az MTA tudományos főmunkatársa szociológusként és oktatáskutatóként dolgozott, 2014 óta pedig józsefvárosi zöld-baloldali önkormányzati képviselő volt a Párbeszéd színeiben. Számos budapesti egyetemen tanított oktatásügyi, egészségpolitikai és szociális témákban, illetve politikai szakértőként támogatta az Országgyűlésben az LMP-t, majd a Párbeszédet az említett területeken. Alpolgármesterként 2019 óta hozzá tartoznak Józsefvárosban többek között a személyéhez közel álló környezet- és klímavédelmi, oktatási és nemzetiségi ügyek.⁵ Meglátása szerint igazi értéket a külkapcsolatoknak a közös partnerkeresés, a hálózatokhoz való csatlakozás és mindenekelőtt a közös pályázás adnak.

Szarvas Koppány Bendegúz külügyi tanácsnoki tisztsége mellett a 12. számú választókerület egyéni képviselője. Nemzetközi tanulmányok szakon végzett, a privátszférában kezdett el dolgozni, majd 2017-től a Momentum aktív tagja. 2023 márciusáig a Kerületfejlesztési, Környezet- és Klímavédelmi bizottság elnöke, a Tulajdonosi, Vagyongazdálkodási és Közterülethasznosítási Bizottság alelnöke volt.⁶ Az ezt követő szervezeti átalakítás után vette fel a külügyi tanácsnoki tisztséget, aminek keretében többek közt a nemzetközi pályázatokat és a testvérvárosi kapcsolatokat koordinálja. Meggyőződése, hogy "annyit lehet kihozni a külügyből, amennyit beletesznek". Távlati célja, hogy minden józsefvárosi fiatal járjon legalább egyszer külföldön.

Testvérvárosi kapcsolatok

Józsefváros nemzetközi kapcsolatainak jelentős részét a testvérvárosokkal való kapcsolattartás teszi ki. Bár testvértelepülési szerződések is léteznek, a testvérvárosokkal kötött megegyezések

4 Tanácsnokok, Józsefváros.hu.

5 Dr. Eröss Gábor János – Józsefvárosi Önkormányzat, Józsefváros.hu.

6 Szarvas Koppány Bendegúz – Józsefvárosi Önkormányzat, Józsefváros.hu.

nincsenek rendeletbe foglalva, így sok megörökölt kapcsolat vagy nem ismert, vagy tetszhalott állapotban került a 2019-ben megválasztott testület felelősségi körébe. Ismert kapcsolódás van Szozopol bolgár tengerparti és Pescina olasz hegyvidéki falvakkal. Pikó András polgármester viszont nehezteli, hogy a kapcsolatok ápolása Kocsis Máté korábbi polgármester és testülete részéről ingadozó volt, és kimerült delegációk főként élményszerzés céljából történő kiutaztatásában. A jelenlegi vezetés célja ezzel szemben a tudásmegosztás és a közös pályáztatás, a polgármester szerint ezeknek kellene meghatározniuk egy érdemi kapcsolat alapköveit és mozgatórugóit.

A képviselő-testület 2019-es megalakulását követően a koronavírus-járvány sajnálatos módon háttérbe szorította a válságkezelésen túlmutató külgügyi kapcsolatok építését. Emellett bizonyos funkciók újragondolást igényeltek az önkormányzaton belül, továbbá a 30-40 milliárd Ft összegű költségvetés prioritásokat igényelt, ahol nem a várospolitikai élvezett elsőbbséget. Érdekes módon azonban maga a járvány is segítette a testvérvárosi kapcsolatok fejlődését, mégpedig Shanghai egyik kerületével, ahonnan Józsefváros egészségügyi maszkokat kapott a szolidaritás szellemében.

Megemlíkendő a testvérvárosok között a Józsefvárosok Szövetsége,⁷ amely 2005 óta köti össze fővárosunk VIII. kerületét a bécsi Josefstadttal, illetve a temesvári Józsefvárossal. Ez az együttműködés meglehetősen passzív volt, amikor Pikó András képviselő-testülete megörökölte, jelenleg a Béccsel való kapcsolatok újból kiépülőben vannak. Mára a külgügyi tanácsnok feladatai között is prioritást élvez a szövetség ápolása, illetve a későbbiekben kapcsolat kialakítása további potenciális Józsefvárosokkal Prágában és Párizsban. A prágai Józsefváros már a szövetség 2005-ös megkötésekor fontolgatta a csatlakozást; Párizssal kapcsolatban a közös kapcsolódási pont megtalálása a kihívás: az ottani Józsefváros ugyanis kiemelkedő fejlettségű, eltérő jellegű adottságokkal, problémákkal és perspektívával rendelkezik, mint a budapesti. Ezzel szemben Kelet-Párizs XII. kerülete már esélyesebb lehet profitáló együttműködésre a jövőben, aminek alapjául szolgálhat Erőss Gábor alpolgármester személyes találkozója az ottani polgármesterrel.

7 Józsefvárosok nemzetközi szövetsége alakul, Index.hu.

További testvérvárosi kapcsolatok tekintetében folyamatban van a kapcsolat kiépítése a már említett Pescina olasz hegyvidéki településsel is, amit az ottani iskola kezdeményezett. Grúziában, Tbiliszi-ben a magyar nagykövetség Budapestről elnevezett utcájában (Lvovi Street (off Budapesht Street)) évente ünnepséget rendeznek a magyar kapcsolatok kulturális jellegű ápolására is.

Az utóbbi időben különös figyelmet kap a kijevi kapcsolat: amikor Kijev egyik kerülete együttműködést keresett Budapest fővárossal, a VIII. kerület jelentkezett, hogy ezzel is demonstrálja azt a meggyőződést, miszerint „becsületről, kiállásról is szól az önkormányzati politika” (Pikó András). Bár egyelőre nem látják, miben fog állni az együttműködés hosszú távon – elsősorban nem személyes találkozáson, hanem segélyeken gondolkodnak, azonban keret nélkül ez is nehézkes. Mindenesetre Szarvas Koppány Bendegúz külügyi tanácsnok hivatalos kapcsolatfeltevő e-mailben már jelezte a készséges rendelkezésre állást. Felmerülhet videókonferencia szervezése is a könnyebb kapcsolattartásra, illetve kijevi fiatalok fogadása Józsefvárosban, amennyiben erre lenne igény. Elsődleges cél persze az, hogy az ott felmerülő igényeket kezeljék és próbálják kielégíteni. Hosszú távon felmerülhetnek kihívások közös kapcsolódás tekintetében itt is, mint a párizsi Józsefváros esetében: Kijev szóban forgó kerülete egy hatalmas fás, parkos terület, ami jellegében a budapesti VIII. kerület ellentettje.

Ami a testvérvárosokra vonatkozó általános stratégiát illeti, Szarvas Koppány Bendegúznak meghatározott víziója van. A tetszhalott, passzív együttműködések tartalommal szeretné megtölteni, ennek érdekében rendszeresen tartja a kapcsolatot e-mailben és telefonon a célszemélyekkel. Célja, hogy a meglévő kapcsolatok ne haljanak el, vagy ha már nem releváns az együttműködés, és kétoldalúan nincs rá igény, ez esetben a szálak elvarrását látja szükségesnek. Ami a működő kapcsolatokat illeti, a külügyi tanácsnok ezeket rendszerezné és adott esetben osztályozná is: elképzelése szerint a szorosabb együttműködések testvérvárosi minőséget, míg a lazább kapcsolódások barátvárosi rangot kapnának. Új kapcsolatok esetén eldöntendő, hogy Józsefvároshoz hasonló jellegű és kihívásokkal küzdő vagy épphogy a sokszínűség miatt eltérő települések felé érdemes-e majd nyitni. Természetesen számos javaslat érkezik megcélzandó testvérvárosokra, ahova élmény lenne delegáció keretében kiutazni, de a jelenlegi vezetés visszautasítja a kapcsolatok

egyéni szintű kihasználását, ehelyett tartalmat szeretnének, amiből a közösség kerületi, illetve városi szinten profitálhat mindkét oldalon.

Dr. Erőss Gábor alpolgármester azzal egészíti ki a testvérvárosok témakörét, hogy míg elsődleges célunk, hogy ezekből profitáljunk, jógyakorlatokat szerezzünk, vegyük észre, hogy „mások is tanulhatnak tőlünk, nemcsak mi másoktól!”. Például a „Befogadó óvodák” sikerre vitt módszerének terjesztése óriási előrelépést jelenthetne egyes csehországi, szlovákiai, romániai és bulgáriai településeken, amelyek hasonló gondokkal küzdenek, mint Józsefváros.

Nemzetközi pályázatok

Pikó András polgármester szerint egy város, illetve kerület akkor tud jó külpolitikát folytatni, ha megtölti a kapcsolatrendszerét tartalommal és meghatározza célkitűzéseit, fontosabb projektjeit, amelyek eléréséhez támogató partnereket keres. A kerületben a külföldi szövetségesekkel (testvérvárosokkal, civil szervezetekkel, nemzetközi szervezetekkel) való tudásmegosztást, a különböző európai uniós és nemzetközi pályázatokon való közös indulást tartják a nemzetközi kapcsolatok érdemi szerepének. A kerület a nehéz pénzügyi mozgásterére tekintettel folyamatosan keresi azokat a lehetőségeket, amelyekből Józsefvárosnak és lakosságának hasznára váló, életminőséget javító projekteket tud finanszírozni. A kerület jelenlegi vezetése az elmúlt években rendszeresen indult európai uniós vagy nemzetközi pályázatokon, amelyek többségén igazán jól szerepelt. Ahhoz azonban, hogy a benyújtott pályázataik sikeresek legyenek, szüksége van az önkormányzatnak olyan munkatársakra, akik jól ismerik a pályázati lehetőségeket, hasznos tapasztalati tudással rendelkeznek a pályázatok megírásához, több nyelven beszélnek és elég kreatívak, hogy jól felépített, egyedi pályázatokat nyújtsanak be.

Ezekből a nyertes pályázati forrásokból pedig olyan ún. „vezérhajó” projekteket szeretne finanszírozni a kerület vezetése, amelyek beleillenek a bevezető részben említett gyermekbarát kerület koncepciójába, mint például a Befogadó óvodák programja, vagy olyan klímavédelmi beruházásokra is tudná a nyertes pályázati bevételeket fordítani, mint a lakossági energiahatékonysági beruházások.

Ebben a fejezetben szeretnénk kiemelni néhány olyan nyertes pályázatot, amely jól bemutatja az önkormányzat és külföldi

partnerszervezeteinek közös munkájának pénzügyileg is megterülő eredményét. Példaként említendő, hogy már idén 100 millió forintnyi támogatást nyert el a kerület gyermekrésztvételi programokra az Európai Bizottság által kiírt "Polgárok, egyenlőség, jogok és értékek" című programjának CERV 2022-CHILD című pályázatán.⁸ A projektben részt vevő tagok a Józsefvárosi Önkormányzat mellett a Wesley János Lelkészképző Főiskola, a Eurochild Association, a Család, Gyermekek, Ifjúság Közhasznú Egyesület, a Partners For Democratic Change Hungary, Partners Hungary Alapítvány voltak. A Józsefvárosi Önkormányzat határozott célkitűzése, hogy gyermekbarát önkormányzattá váljon, amihez elengedhetetlen a kerületi gyerekek, fiatalok bevonása az önkormányzat és a kerület életébe. A pályázat célja a gyerekek közéleti részvételének elősegítése és támogatása helyi szinteken, ami lehetővé teszi a gyerekek számára, hogy aktív és felelősségteljes állampolgárokká váljanak.

„A pályázattal az Önkormányzat célja, hogy hatékony és innovatív gyermekrésztvételi gyakorlatot alakítson ki a VIII. kerületben, amely fenntartható és valós lehetőséget nyújt a gyermekek számára, hogy elmondják a véleményüket minden, őket érintő kérdésben és ők is aktív részesei legyenek a demokratikus folyamatoknak. A gyerekek részvételét igyekszik minél alacsonyabb életkortól erősíteni, így az óvodás és iskolás korosztály van a fókuszban. A projekt nagyon erősen törekszik különböző hátrányos helyzetű és/vagy roma gyerekek aktív bevonására.” A pályázat várható eredményei között szerepel többek között egy működő gyermekbarát kerekasztal és egy kerületi gyerek- és diáktanács megvalósítása, a kerületi költségvetés gyermekrésztvételi mechanizmusának kidolgozása, gyermekek és fiatalok készségfejlesztése, pénzügyi tudatosságra nevelés, valamint táborok és módszertani fejlesztések.

A Józsefvárosi Óvodák közössége pedig a Visegrádi Alap⁹ által kiírt "Visegrad Grants" pályázaton konzorciumi partnerségben a Partners Hungary Alapítvánnyal, a szlovák Nadacia Skola

8 100 millió pályázaton nyert az Önkormányzat gyermekrésztvételi pályázata.

9 A Nemzetközi Visegrádi Alap nemzetközi donorszervezet, melynek feladata, a Visegrádi Csoportot alkotó országok – Cseh Köztársaság, Magyarország, Lengyelország és Szlovákia – közötti szorosabb együttműködés elősegítése

Dokorannal és a cseh Open Society Fundation-nel 20,8 millió forintot nyert Játéktár kialakítására.¹⁰ A Játéktár olyan innovatív módszertana a kisgyermekkorú fejlesztésnek, ahol a gyerekek a szülőkkel közösen játszva tanulnak. „A tevékenységek a játékra épülnek; építik a kreativitást, növelik az önbizalmat, fejlesztik a társas-érzelmi és verbális készségeket, megnyitják az utat a gyermekben rejlő lehetőségek kibontakozásához. Segítik a formális oktatásba való beilleszkedést. Ez különösen fontos a Roma, a bevándorló és a hátrányos helyzetű gyermekek és családok számára, akikre a Játékközpontok kiemelt figyelmet fordítanak. Tulajdonképpen a Játékközpontok rugalmas oktatási szolgáltatásokat nyújtanak mindazoknak a gyermekeknek, akik gyakran kizorulnak a formális oktatásból.”¹¹

Az Európai Bizottságtól is nyert támogatást a kerület vezetése összesen 80.000 Euró összegben épületekkel kapcsolatos beavatkozások tervezésére sérülékeny városnegyedekben.¹² A pályázat keretében elkészül egy stratégia a kerület energiaszegénységgel érintett városnegyedeinek energetikai felújítására, amely magában foglalja a társasházak energetikai megújításának lépéseit, műszaki tartalmát (figyelembe véve az épület, tömb vagy akár városnegyedszintű megoldásokat), az elérhető finanszírozási lehetőség számbavételét, valamint a felújítások megvalósításához szükséges kapacitás-fejlesztési és szervezési szükségleteket is. A cél egy pilot megvalósítása egy társasház felújításának segítségével.

A „Városokkal a városokért” program keretében az egész Európai Uniót átölelő program indult a települések energetikai projektfejlesztéseinek támogatása érdekében, amelyre a települések közvetlenül pályázhatnak. A pályázat célja, hogy gyors és egyszerűsített pénzügyi támogatással segítse az önkormányzatokat helyi nagyvolumenű fenntartható energiaprojektek beruházási koncepciójának kidolgozásában. A pályázat ezzel lehetőséget teremt a Józsefvárosi Önkormányzat tulajdonában álló ingatlanállomány energetikai szempontú fejlesztési lehetőségeinek vizsgálatára, a lehetséges beruházások körének feltérképezésére, költséghaté-

10 Újabb pályázaton nyertek a józsefvárosi óvodák.

11 Partners Hungary Foundation: Játékközpontok helyi közösségekben.

12 Újabb nemzetközi pályázaton nyert a Józsefvárosi Önkormányzat

konysági elemzésére. Erre a projektre összesen 60.000 Eurót nyert a kerület.¹³

További pályázatok elbírálása is folyamatban van, és nemcsak a gyermekbarát Józsefváros koncepciójához vonatkozóan. A kerület a 2020. évben úgy döntött, hogy elfogadja a Polgármesterek Szövetségéhez (*Covenant of Mayors*) való csatlakozással járó vállalásokat. A Polgármesterek Szövetségének fő célkitűzése, hogy a városok 2030-ig 40%-kal csökkentsék CO₂ kibocsátásukat. A vállalás megvalósítása érdekében az Önkormányzat elkészítette a Fenntartható Energia és Klíma Akciótervét (a továbbiakban: SECAP). A SECAP-ban megfogalmazott célok elérése érdekében elengedhetetlenül fontos a kibocsátás csökkentő, energiahatékonyságot növelő, valamint a megújuló energiaforrásokat előtérbe helyező beruházások tudatos tervezése. Sikeres pályázat esetén a 200.000 eurós támogatási összeget a fenti célok közül elsősorban energiaközösségeket támogató eszközök kidolgozására fordítanák. A pályázat Európai Bizottság általi eredményhirdetése még 2023-ban várható.

A kerületnek a pályázatok benyújtása során az okoz nehézséget, hogy kevés munkatársuk van pályázatfigyelésre. Habár van nemzetközi kapcsolatokért is felelős alpolgármester és külügyi tanácsnok, mégis előfordul, hogy a pályázati határidő lejárata előtt nem sokkal veszik észre a kedvező pályázati lehetőségeket. Mivel egy önkormányzatnál időigényes a pályázat benyújtására vonatkozó döntéshozatal, valamint bürokratikus akadályok is gyakran nehezítik a pályázatírási folyamatot, emiatt fennállhat a késedelmes beadás veszélye. Az új városvezetés pénzügyi problémái okozzák emellett azt, hogy még nem tudtak külön költségvetési sort rendelni a nemzetközi kapcsolatoknak az éves költségvetésben.

Befogadó óvodák program

A Befogadó óvodák projekt a kerület egyik kiemelkedő példája annak, hogyan lehet kézzel fogható, a lakosság számára hasznos eredményeket elérni a kerület nemzetközi kapcsolatrendszerén keresztül. A Józsefvárosi Önkormányzat elköteleződött az óvodai szolgáltatásainak bővítésében és fejlesztésében, mivel hisz abban,

13 Józsefvárosi Önkormányzat pályázatai a 2022. évben.

hogy minden kerületi gyereket megillet a minőségi oktatás és kisgyerekkori fejlesztés. A Józsefvárosi Önkormányzat kiemelt célja a kerület gyermekbarát fejlesztése, aminek központi programja a józsefvárosi óvodák befogadóbbá, modernebbé tétele.

A kerület a Befogadó óvodák programra 100 millió forintnyi eurós forrást nyert el, amit az Európai Bizottság Jogérvényesülés és Fogyasztópolitika Főigazgatósága támogatott. A program részeként 2021 januárjától egy legalább két éven át tartó, nagy ívű óvodai fejlesztés indult el Józsefvárosban három szervezet – a Józsefvárosi Önkormányzat, a Rosa Parks Alapítvány és a Partners Hungary Alapítvány – együttműködésében. A program célja a helyi lakosság széles rétegei számára vonzó, a társadalmi hátrányok kiegyenlítésére és a gyerekeket az iskolára hatékonyan felkészítő intézményrendszer kialakítása, az inkluzív és minőségi kisgyermek nevelés megerősítése valamennyi intézményben. „2021 őszétől három óvoda csoportjában kezdték meg gyógypedagógusok és szociális munkások segítségével a kisgyermekek mozgásfejlesztését és elősegítik a szülői közösségek kohézióját azért, hogy a kiválasztott csoportokban a gyakorlatban is erősödhessen a szülő-óvoda-kisgyermek elfogadásra épülő közössége. Szociális munkások pedig segítik az óvodákat abban, hogy a családokban jelentkező krízisek ne akadályozzák egyetlen gyerek óvodai beilleszkedését, nevelését sem.”¹⁴ 2022 decemberében a Befogadó óvodák program SozialMarie-díjas lett¹⁵. A SozialMarie egy társadalmi innovációs díj, amely minden évben 15 kiemelkedő projektet tüntet ki Közép-Európában. A nemzetközi zsűri hat különböző országból érkezett 275 pályázatból választotta ki a 15 díjazottat, köztük a józsefvárosi programot.

A Befogadó óvodák programhoz kapcsolódva különleges, országosan is egyedülálló szakmai programfejlesztéseket indítottak el a VIII. kerületben pályázati forrásokból: ezek a fejlesztések azt szolgálják, hogy a józsefvárosi óvodások mindegyike komoly készségfejlesztést kapjon. 2022 szeptemberétől a kerület minden óvodájában elérhetővé tették az angol nyelvtanulást a nagycsoportosok számára. Ez eddig csak néhány óvodában volt elérhető, térítési díj ellenében. A fejlesztést a legmodernebb tanulási

¹⁴ Befogadó óvodák program.

¹⁵ SozialMarie-díjas a Befogadó óvodák program.

módszerekkel, élménypedagógiai keretben működteti a kerület vezetése. A szolgáltatással saját óvodáik munkatársait is fejlesztik, mert kapnak felkészítést, hogy angol nyelvű foglalkozásokat tudjanak tartani. A szolgáltatást egységesen minden józsefvárosi gyereknek biztosítják. A programban az óvodapedagógusok meglévő nyelvtudására építenek, nyelvpótlékot kapnak az angolos foglalkozásokat tartó pedagógusok, és ingyenes nyelvtanfolyamon is részt vehetnek.

Az országban először bűvészovi-programot is indított a kerület. Józsefvárosból származik a világhírű magyar bűvész, Rodolfo is. „Ha valami, a bűvészet együtt megélhető közös varázsa, a játék és az élmények egy olyan nemzetközi nyelv, amely megkönnyítheti az itt élő, eltérő háttérből érkező gyerekeknek a közösségé Kovácsolását.” A programot az egyik legnevesebb bűvész, Kelle Botond sokszoros magyar bajnok mentorálja: ő tanítja be a foglalkozásokat tartó óvónőket, olykor maga is tart foglalkozást.

A német kormány kulturális intézete, a Goethe Intézet szakmai segítségével német nyelvi program indult az egyik óvodában, ami a legmodernebb tanulás-módszertani tudásokat használja fel (Hans Hase német nyelvi program). Egy másik óvodában egy új program a Minecraft és a felelős számítógéphasználat elemeit ötvözi, aminek eredményeképpen fejlődik az óvodások térlátása, geometriai érzéke. A programban használt laptopokat a Sony ajánlotta fel.

A Józsefvárosi Önkormányzat egyik fontos célja, mint ahogy arra már többször utaltunk, hogy a kerületet gyermekbaráttá tegye. Ennek érdekében fogtak bele a Gyermekbarát Józsefváros Koncepció hivatalos megalkotásába is, amelyet a gyerekjogok világnapjához időzítve 2022 november végén tárgyalt a kerületi képviselő-testület. Az elkészült vitairatot számos módon lehetett véleményezni: iskolákhoz és gyerekekkel foglalkozó intézményekhez juttatták el; kérdőívet készítettek kifejezetten gyerekeknek, valamint szakmai fórumot is szerveztek a témában. A beérkezett vélemények között óvodások szülei, kerületi lakosok, szakértők és civil szervezetek is elmondták véleményüket, ráadásul fiatalok is bekapcsolódtak az őket érintő Gyermekbarát Józsefváros Koncepció megalkotásába.¹⁶

16 Lezárult Józsefváros gyerekbarát koncepciójának véleményezése.

Javaslatok a kerület vezetésének

Úgy gondoljuk, hogy Józsefváros önkormányzata tudatos külpolitikai stratégiája és kapcsolatainak érdemi tartalommal való megtöltése példaértékű lehet minden magyarországi önkormányzat számára. Mivel az önkormányzat fiatal, tehetséges, több nyelvet beszélő csapata már az új önkormányzat felállítása óta keresi a jó külföldi gyakorlatokat, támogató szervezeteket, testvérvárosi lehetőségeket és pályázati lehetőségeket, ezáltal a kerületi önkormányzat ilyen rövid idő alatt is képes volt olyan fejlesztéseket véghez vinni Józsefvárosban, vagy legalábbis a forrását a leendő beruházásoknak megteremteni, amely érdemi segítséget, az általában józsefvárosi lakos számára is látható eredményeket hozott. Így történhetett meg, hogy Józsefváros fiatalodik, és megállt az az évek óta tartó folyamat, hogy a fiatal családok elvitték más kerületek óvodáiba a gyermekeiket. Ez a negatív folyamat szerencsére megfordulni látszik, mert a kerület vezetése célkitűzésének megfelelően mindent megtesz annak érdekében, hogy Józsefváros igazi gyermekbarát kerületté váljon, és ahogy Pikó András polgármester megfogalmazta nekünk korábbi előadásában: „a VIII. lett az új VII.”.

Józsefváros sokrétű kapcsolati rendszerrel bír, amelyet a ciklus kezdetén még akadályozhatott a koronavírus-járvány, hiszen alig lehetett személyesen felvenni új, és ápolni a régi kapcsolatokat, de éppen a koronavírus-járvány erősítette meg ezeket a kapcsolatokat a szolidaritás révén: ennek kitűnő példája volt, hogy a világ egy távoli pontjáról, Shanghai egyik kerületéből kapott váratlan segítséget az önkormányzat védőfelszerelések formájában. A szolidaritás kifejezése nagyon fontos sarokköve a Józsefvárosi Önkormányzatnak is: az orosz-ukrán háború kitörésekor az első napokban már segítségnyújtásokat juttattak el rászoruló ukránoknak.

Az önkormányzatnak számos kreatív terve van a kapcsolatait illetően rövid és hosszú távon. A tervek megvalósításának nehézségeit a létszámihiányban és a szűkös anyagi forrásokban látják csupán. Több munkatársra lenne szükségük, hogy jól működő, koherens rendszert tudjanak kialakítani a kapcsolatok rendszeres ápolására

a külképviselletekkel, testvérvárosokkal, nemzetközi szervezetekkel. Jelenleg ezek a működési keretek éppen csak kialakulóban vannak. Segíthetne az önkormányzatnak, ha külön munkacsoportot alakítanának ki a külkapcsolatok szervezésére az önkormányzaton belül. Akár pályázati úton meghirdetett egyetemi gyakornoki vagy önkéntes programokon keresztül lehetne munkatársakat toborozni, akik az egyetemi tanulmányaik során megszerzett tudásukat a gyakorlatban is tudnák kamatoztatni az önkormányzatnál végzett munkájuk során. Be lehetne vonni a közös gondolkodásba, szervezésbe a Községi Részvételi Irodát és olyan civil szervezeteket, amelyek sikeresen szoktak szerepelni nemzetközi pályázatokon, vagy aktív nemzetközi kapcsolati hálóval rendelkeznek. Közös programok, rendezvények szervezésében össze lehetne fognia az önkormányzatnak más budapesti önkormányzattal, a Főpolgármesteri Hivatallal vagy a testvérvárosaikkal, megosztva a szervezéssel járó költségeket, feladatokat.

Az önkormányzatnak érdemes lehet minél több olyan önkormányzati európai uniós vagy nemzetközi közösségben részt venni, konferenciákra elmenni, amely Józsefváros számára jelentős előnyökkel járna, és alkalmas lehet kapcsolatépítésre, jó gyakorlatok megvitatására, további pénzügyi lehetőségek feltérképezésére. A nyelvi és utazási nehézségek áthidalására megfelelőek lehetnek a Covid-járvány idején bevált online találkozások, meetingek a különböző online konferenciabeszélgetéseket segítő platformokon keresztül.

Összegzőképpen úgy tapasztaltuk, hogy a józsefvárosi külkapcsolati formák és eredményeik megmutatják, milyen az, amikor egy önkormányzat a lehetőségeihez mérten olyan tartalommal tölti meg külkapcsolatait, amelyek rengeteg lehetőséggel, fejlesztéssel és közösségépítő élménnyel járnak a lakosai számára.

Hivatkozások

Befogadó óvodák program, Rosaparks.hu. Letöltve: 2023.04.29. <https://www.rosaparks.hu/ovodai-inkluzios-programok/>

Dr. Erőss Gábor János – Józsefvárosi Önkormányzat, Józsefváros.hu. Letöltve: 2023.04.29. <https://jozsefvaros.hu/otthon/polgarmesteri-hivatal/munkatarsak/eross-gabor-janos/>

Józsefváros Municipality – English, Józsefváros.hu. (Letöltve: 2023.04.28.) <https://jozsefvaros.hu/english/>

- Józsefvárosi Önkormányzat pályázatai a 2022. évben, Jozsefvaros.hu. Letöltve: 2023.04.29. <https://jozsefvaros.hu/atlatatosag/2022/09/palyazatok/>
- Lezárt Józsefvárosi gyerekbár koncepciójának véleményezése, Jozsefvaros.hu. Letöltve: 2023.04.29. <https://jozsefvaros.hu/otthon/hirdetotabla/hirek/2022/11/lezart-jozsefvaros-gyerekbart-koncepciojanak-velemenyezese/>
- Nemzetközi Visegrádi Alap nemzetközi donorszervezet, melynek feladata, a Visegrádi Csoportot alkotó országok – Cseh Köztársaság, Magyarország, Lengyelország és Szlovákia – közötti szorosabb együttműködés elősegítése
- Partners Hungary Foundation: Játékközpontok helyi közösségekben, Partnershungary.hu. Letöltve: 2023.04.29. <https://partnershungary.hu/wp-content/uploads/2017/11/Ja%CC%81te%CC%81kko%CC%88zpont-gyakorike%CC%81rde%CC%81sek.pdf>
- Részvétel – Józsefvárosi Önkormányzat, Jozsefvaros.hu. Letöltve: 2023.04.28. <https://jozsefvaros.hu/reszvetel/>
- Szocial Marie-díjas a Befogadó óvodák program, Jozsefvaros.hu. Letöltve: 2023.04.29. <https://jozsefvaros.hu/otthon/hirdetotabla/hirek/2022/05/szocialmarie-dijas-a-befogado-ovodak-program/>
- Szarvas Koppány Bendegúz – Józsefvárosi Önkormányzat, Jozsefvaros.hu. Letöltve: 2023.04.29. <https://jozsefvaros.hu/otthon/polgarmesteri-hivatal/munkatarsak/szarvas-koppany-bendeguz/>
- Tanácsnokok, Jozsefvaros.hu. Letöltve: 2023.04.30. <https://jozsefvaros.hu/otthon/onkormanyzat/valasztott-kepviselok/2023/03/tanacsnokok/>
- Újabb nemzetközi pályázaton nyert a Józsefvárosi Önkormányzat, Jozsefvaros.hu. Letöltve: 2023.04.29. <https://jozsefvaros.hu/otthon/hirdetotabla/hirek/2023/03/ujabb-nemzetkozi-palyazaton-nyert-a-jozsefvarosi-onkormanyzat/>
- Újabb pályázaton nyertek a józsefvárosi óvodák, Jozsefvaros.hu. Letöltve: 2023.04.29. <https://jozsefvaros.hu/otthon/hirdetotabla/hirek/2022/08/ujabb-palyazaton-nyertek-a-jozsefvarosi-ovodak/>
- Udvarhelyi Éva Tessza: Az igazság az utcán hever: Válaszok a magyarországi lakhatási válságra (2014), Új Egyenlőség.hu. (Letöltve: 2023.04.28.) <https://ujegyenloseg.hu/author/udvarhelyi-eva-tessza/>
- 100 milliós pályázaton nyert az Önkormányzat gyermekrésztvételi pályázata, Jozsefvaros.hu. (Letöltve: 2023.04.29.) <https://jozsefvaros.hu/otthon/hirdetotabla/hirek/2022/10/100-millios-palyazaton-nyert-az-onkormanyzat-gyermekeveszteteli-palyazata/>

Abstract

András Pikó, Mayor of District VIII, and his management have set Józsefváros on an unprecedented development path. Their priorities are to promote integrity, diversity and civil participation, and to achieve the vision of a child-friendly district. In such a diverse district, home to many nationalities and ethnic groups, programmes of inclusion and integration are of huge importance to overcome linguistic and cultural barriers and to build a strong, cohesive community. Józsefváros' international relations fall under the responsibility of Deputy Mayor Dr. Gábor János Erőss and Foreign Affairs Councilor Koppány Bendegúz Szarvas, who conscientiously manage this challenging field. In terms of twin towns, the district has inherited passive partnerships, which they aim to revitalise, including the Association of Józsefváros. Relations with Kiev are also of great importance in the context of the Russian-Ukrainian war. Another important area of international relations is the opportunity of applying for funds together. Given its difficult financial conditions, the district is constantly looking for opportunities to fund projects that will benefit Józsefváros and its residents and improve their quality of life. In recent years, the current management has regularly participated in EU and international tenders, most of which have been very successful. The district faces difficulties in terms of scarce financial and human resources, for which it is proposed to organise trainee and volunteer programmes and to build online networks for further knowledge exchange.

Budapest IX. kerülete (Ferencváros)

Gaal Dániel, Huszár Károly Norbert, Krokóvay Csenge

Ferencváros nemzetközi kapcsolatainak feltérképezésével kapcsolatos tájékozódásunk során először egy általános bevezetőt kapunk, ezen az önkormányzatokhoz hagyományosan kapcsolódó külkapcsolati forma, vagyis a testvérvárosi kapcsolatok értetendőek. A meglévő és megörökölt testvérvárosi kapcsolatokkal az önkormányzat vezetésének fő célja, hogy azokat lehetőség szerint valós tartalommal töltsék meg. Ferencváros esetében fontos megemlíteni, hogy a korábbi gyakorlatot megtartva, kizárólag határon túli városokkal vannak testvérvárosi megállapodások. Ugyanakkor a városvezetés tapasztalata szerint ezek a megállapodások nem rendelkeztek tartalommal és mindössze évi néhány városvezetői találkozóra korlátozódtak, amelyek inkább protokoll jellegű voltak. Így a városvezetés a legnagyobb eredménynek a nemzetközi kapcsolatok terén azt látja, hogy ezeket a megállapodásokat sikerült egy újabb, magasabb szintre helyezni. Mielőtt ezeket az eredményeket részletesen bemutatnánk, két nagyobb sajtóvisszhangot is kiváltó eseményt szeretnénk kiemelni a kerület nemzetközi kapcsolataiból.

Bucsa és Fudan

A hagyományostól eltérő szerepet tölt be, hogy Ferencváros a közelmúltban testvérvárosi megállapodást kötött az ukránai Bucával.¹ Ebben az esetben a városvezetés célja az volt, hogy világos és egyértelmű álláspontot képviseljen az Ukrajnában dúló háború kapcsán és kifejezze szolidaritását, amelyhez Bucsa esetében erős szimbolikus tartalom is társul. Az egyértelmű és világos álláspont kifejezésére a városvezetés szerint azért is szükség volt, mivel a hazai (kormány- és ellenzéki oldalon egyaránt), illetve az európai politikából ez sok esetben hiányzott. Mindezt pedig megelőzték a budapesti ukrán nagykövetséggel és a helyi ukrán közösségekkel ápoltság kapcsolatok, illetve az ukránai menekültek ellátásban vállalt szerep. E lépés legfőbb célja az volt, hogy a hazai politikai szereplők felé közvetítsék az erkölcsi és morális szerepvállalás fontosságát.

1 https://hvg.hu/itthon/20221209_ferencvaros_testvervaros_ukrajna_bucsa

gát. A kapcsolat jelen esetben a tekintetben is más, hogy Bucsza az egyetlen, amely nem határon túli magyar város vagy település, és a többiekénél sokkal messzebb helyezkedik el. Mindezek ellenére a ferencvárosi önkormányzat már most hatékonynak ítéli meg az együttműködést, többek között 30 ukrán gyermek átmeneti ellátását sikerült megszervezni, segélyszállítmányokat is sikerült eljuttatni. Bucsza polgármestere is ellátogatott már Ferencvárosba, amit a közeljövőben a ferencvárosi önkormányzat bucsai látogatása fog követni. Folyamatos a kapcsolattartás a két városvezetés között. Az együttműködést a jelenlegi helyzetben az ukrán fél igényei dominálják, a ferencvárosi önkormányzat felől nem is elvárás, hogy az pillanatnyilag a kölcsönös igények felé induljon el.

Ferencváros nemzetközi kapcsolatait illetően egy másik, ugyancsak nagy visszhangot kiváltó esemény a kínai Fudan Egyetem kerületebe tervezett magyarországi kampuszának építése, valamint az annak kapcsán kialakult diplomáciai feszültségek. Az önkormányzat álláspontjában egyértelműen jelezte, hogy az egyetem helyett a korábban tervezett Diákváros megépítését támogatja. Az üggyel kapcsolatban a kínai reakciók is megoszlottak: egy részük magyarországi kínai közösségektől, más részük azonban kínai „általosségektől” érkeztek. Ez utóbbi kategóriában civil egyesületeknek tűnő, de propagandisztikus célokat szolgáló csoportokat lehetett beazonosítani. Az előbbiek egyértelműen cáfolták, hogy az „általosségek” reakciói tükröznék a Magyarországon élő kínaiak véleményét. Meglepő módon a kínai külügyminisztériumtól is érkezett reakció a ferencvárosi utca átnevezésekkel kapcsolatban. Mint ismeretes, a ferencvárosi önkormányzat több közterületet is a kínai vezetés számára érzékeny, vagy kellemetlen téma, illetve személyek után nevezett át, a külügyminisztériumi közlemény pedig ennek kapcsán érkezett.²

Szintén a Fudan Egyetemhez kapcsolódik a ferencvárosi önkormányzat egy másik lépése, amely ugyancsak erős szimbolikát tartalmaz. 2021 decemberében a hongkongi egyetemi kampuszról a hatóságok eltávolították Jens Galschiot dán szobrászművész „Szégyen oszlopa” című szoborsorozatának Hongkong-ban felállított darabját, amely az 1989-es, Tienanmen téri eseményeknek állított

2 <https://telex.hu/belfold/2021/06/01/fudan-egyetem-utcanevек-atnevezes-ferencvaros>

emléket. A ferencvárosi önkormányzat ezt követően kereste meg a szobrászművészt és lehetővé vált, hogy a kerületi vezetés az eredeti alkotás egy mását felállítsa a Fudan Egyetem magyarországi kampuszának tervezett helyén. Az éppen kirobbant orosz-ukrán háború kapcsán az ukrán nemzeti lobogóval is kiegészült az emlékmű.³

A fent említett két eset kétségkívül kiemelkedik a kerület nemzetközi kapcsolatainak sorából. Ezt mi sem mutatja jobban, mint hogy a nemzetközi sajtó folyamatos érdeklődést tanúsított, ugyanez mondható el Európai Parlamenti képviselőről és több nagykövetségről is. Az önkormányzat kezdeményező szerepe is érvényesült. Ferencvárosban általában megfigyelhető a gyors reakció, ez pedig hozzájárul ahhoz, hogy az önkormányzat hatékonyan képes alakítani a nemzetközi kapcsolatait és erős, szimbolikus üzeneteket megfogalmazni.

Külhoni magyar testvérvárosi kapcsolatok

A külhoni testvérvárosi kapcsolatok szervezésében és kialakításában az előző, erdélyi származású polgármesternek, a segesvári születésű Gegesy Ferencnek volt meghatározó szerepe. Az eredeti célkitűzés szerint a testvérvárosi kapcsolatok alapvetően külhoni magyarok településekre koncentrálnak, hogy ezáltal erősödjék a kapcsolat a külhoni magyarokkal, továbbá a kerület lakóinak is legyen tudomásuk a kapcsolatokról és a látogatásokról. A városvezetés szerint azonban ezek a testvérvárosi kapcsolatok a közelmúltig kiüresedtek és többnyire a kölcsönös vendéglátásra korlátozódnak. Megemlíthető néhány nyugat-európai próbálkozás is: Majadahonda (Spanyolország) és Senlis (Franciaország) települések felé, de a tárgyalások végül nem voltak eredményesek, a megkeresett városok részéről csekély érdeklődés mutatkozott a kapcsolat felvételére.

Királyhelmece (Szlovákia) A legszorosabb testvérvárosi kapcsolat a felvidéki várossal alakult ki, amely megkereste a ferencvárosi városvezetést alternatív finanszírozási forrásokért, midőn a pandémia miatti felfüggesztették a Petőfi Sándor Program kifizetéseit.⁴ A kerület

3 <https://444.hu/2022/03/02/felallitottak-a-szegyen-oszlopanak-kisebbitett-masat-a-fudan-egyetem-helyen>

4 <https://www.dunakanyarregio.hu/2022/06/14/keteves-kenyszerszunet-utan-ujraindul-a-korosi-es-a-petofi-program/>

Kép forrása: telex.hu

Kép forrása: facebook.com/Döme Zsuzsanna Suzi- MKKP

támogatta a királyhelmei művészeti iskola megerősítését és a külhoni tehetségek képzését, hogy a diákok elvándorlását megakadályozzák, továbbá közös kiállítást szerveztek a helyi és ferencvárosi kiállítóterekben. Az események a COVID-19 pandémia miatt elsősorban online kerültek lebonyolításra, később a konkrét kiállítások és tárlatok a királyhelmei, majd a kerületi galériákban mutatkoztak be. Az alpolgármester asszony jelezte, hogy tervezik a program folytatását és kibővítését diákcsoportok bevonásával. Egyéb városmegújítási projekt is felmerült: alacsony költségvetésű buszmegálló terveinek és kiviteli dokumentációjának megosztása Királyhelmei önkormányzatával.

Szó volt a pályázati rendszer átalakításáról: sokkal célzottabb rendszerre szeretnének áttérni. Az előző időszakban három kategóriában (civil, egyházi, kulturális) pályázhattak. Jóval több pályázati lehetőséget dolgoztak ki, amelyek a következőket foglalják magukba: a testvérvárosba menet a szállást és étkezést, valamint szakember küldését, aki gyerekekkel és idősekkel foglalkozik és akár fél évre is a testvérvárosba költözik. A lebonyolítás során azonban nem olyan típusú pályázatok érkeztek, amire számítottak; többnyire kulturális

szereplők pályáztak, akik saját programokkal jelentkeznek. Az alapkonceptiót a kerület vezetősége megfelelőnek találta, magát a kivitelezést nem, végül arra jutottak, hogy egyetlen kerület egy ilyen program lebonyolításához kevés.

Beregszász (Ukrajna) kapcsolata az orosz-ukrán háború miatt a segélyezés körül szerveződik. Egyéb, gyakran előforduló a program gyerektáborok szervezése. Beregszász továbbá egész Budapestnek a testvérvárosa, de Karácsony Gergely 2023-as látogatása⁵ kapcsán egyéb kerületi egyeztetésre nem került sor.

Magyarkanizsával (Szerbia) elsősorban a COVID-19 miatt személyes találkozó csak egyszer történt. Alapvetően kulturális alapon történik a kapcsolatépítés. A ferencvárosi önkormányzat úgy értékeli, hogy elég jó kulturális adottságokkal rendelkeznek, számos kortárs alkotóval és galériával.

Sepsiszentgyörgy (Románia) esetében az RMDSZ vezette városvezetés akadályozza a testvérvárosi kapcsolatot és közös pályázatokat lebonyolítását. Volt egy közös pályázat a Bethlen Gábor Alapon keresztül, amit le is bonyolítottak, de a vezetőségi szintű egyeztetés elmaradt, Sepsiszentgyörgyöt nem a polgármester, hanem kijelölt hivatalnokok képviselték. A kerület képviselői tavaly jutottak először a sepsiszentgyörgyi Szent-György napokra, ez alkalommal a város részéről megerősítették, hogy a magyar országgylési választásokig nem szeretnének együttműködni az ellenzéki vezetésű kerülettel. Antal Árpád sepsiszentgyörgyi polgármester többször is állást foglalt a magyar kormánypárt mellett. Utalt arra, hogy egy esetleges kormányváltás nyomán megszűnhet a jelenlegi finanszírozási rendszer, amely jelentős pénzügyi támogatást biztosít a városnak. Antal Árpád és az általa vezetett önkormányzat követi a magyar kormánypárt politikai irányvonalát, amely meghatározza az utóbbi évek RMDSZ-FIDESZ közeledését és összehangolódását.⁶

A kerület vezetősége különösnek találja, hogy a testvérváros részt vesz a magyarországi politikai csatározásban és hogy ellenzéki önkormányzattal deklaráltan nem szándékozik együttműködni. Van olyan terület, ahol volna esély az együttműködésre, mint például a drogrevenió iskolások körében. A kerület kutatást is szervezett a drogrevenió témájában és több tapasztalattal ren-

5 <https://politic.karpat.in.ua/?p=69548&lang=hu>

6 <https://maszol.ro/belfold/Antal-Arpád-szerint-Erdely-a-szabad-valasztas-foldje>

delkezik olyan programok révén, mint a Kék Pont, vagy a Konkáv közösségi ház.⁷ Léteznek egyéb, önkormányzaton kívüli külhoni kapcsolatok, amelyek listáját bővíteni szeretnék, ilyen az Örköi roma színház, vagy a Magma Galéria. Van ígéret az együttműködés és a kommunikáció minőségének javítására Sepsiszentgyörgy részéről. A kerület részt vesz a Szent György napokon, de ezen a sepsiszentgyörgyi polgármester nem lesz jelen. A IX. kerületi „Magyar nyelvért” díjat a magyar nyelvben kiemelkedő diák kapja és magyar iskolák tanárai döntenek az odaítéléséről, de ezt Sepsiszentgyörgy elutasította, annak ellenére, hogy diákoktól vonta el a támogatást. A pandémia is általában rontott a kapcsolaton, de van terv a csereprogramok felfuttatására, elsősorban a diákok és időskorúak körében.

Lokális nemzetiségi kapcsolatok

A IX. kerület mai vezetésének fő célja a kerület már fennálló, örökölt kapcsolatainak életben tartása és serkentése. Fontos számukra, hogy igazi szellemi csere alakuljon ki nemcsak a testvérvárosok, de a helyi nemzetiségi önkormányzatok között is. A kerület két fő eszményt emel ki: a kultúrát és a szolidaritást. Céljuk, hogy Ferencváros kulturálisan progresszív legyen és hogy kiálljon mind a nemzetközi, mind a kerületi nemzetiségi ügyekért. Ez a progresszivitás sokrétű, nemzetközi téren szolidárisak például a BLM (*Black Lives Matter*) mozgalommal és az orosz támadást elszenvedő ukránok mellett is állást foglalt a kerület vezetősége. Ez utóbbit demonstrálja a 2022-ben Bucsával (Ukrajna) kötött testvérvárosi kapcsolat is, amit fentebb említettünk.

Ferencváros nemzetiségi összetétele igen vegyes. A környező felsőoktatási intézményeknek (például Corvinus Egyetem) is köszönhetően sok külföldi lakója van a kerületnek, de a Nemzetiségi Önkormányzatok száma is igen magas: bolgár, görög, horvát, német, örmény, roma, román, szerb, szlovák és ukrán nemzetiségi önkormányzat is található Ferencvárosban. A nemzetiségi lakosok pontos száma nem ismert, de nem jelentős. A kerületen belül ezek a kisebbségek inkább diaszpóra-szerűen élnek, nem alkotnak szigeteket, mint más kerületekben (például Kőbánya kínai közössége).

7 <https://9.kerulet.ittlakunk.hu/egeszseg/180525/konkav-drogprevencios-kozossegi-ter-balazs-bela-utcaban>

Ezért is fontos, hogy a nemzetiségek kapcsolattartását, kultúrájuk közös gyakorlását Ferencváros több szempontból is támogatja.

A nemzetiségi önkormányzatok és Ferencváros együttműködése többféleképpen valósul meg. A kerület külön pályázati kategóriát tart fenn, amire csak a nemzetiségi önkormányzatok pályázhatnak. A támogatás állami és kerületi is lehet, a nemzetiségi önkormányzatok kaphatnak kulturális támogatást, helyiségeket eseményeik lebonyolításához, illetve akár rezszi támogatást is (például a Roma Önkormányzat). Ilyen pályázatokból valósulhatnak meg események, mint például a sváb bál, a bolgár kultúra napja, szerb színházi előadások, ukrán gyerektábor vagy a görög anyaország kultúráját megismertető szervezett nyaralás is.

Ukrán nemzetiségi kapcsolatok

Jelenleg a háborús helyzet miatt Ferencvárosnak az Ukrán Nemzeti Önkormányzattal van a legtöbb kapcsolata. A helyi ukrán közösségek megkeresésére a kerület együttműködést vállalt az Ukrajnában folyó háborúból menekültek megsegítésére, kimentésére, segélyszállítmányok szervezésére. A háború következtében több ukrán család is betelepült Ferencvárosba, ezek közül azonban a legtöbben nem maradtak itt. Főképp családok vannak még jelen a kerületben, akik gyermekeiket ide iratták be iskolába, óvodába.

Ferencváros az orosz-ukrán konfliktus kezdete óta (2022 február) nyíltan szolidaritást vállal az ukrainai menekültek mellett. Már 2022-ben több Ukrajnát segítő programot szerveztek a Bakáts téren; júniusban a kormány által napokkal az esemény előtt lemondott Volodimir Zelenszkij ukrán elnök színésztársainak segélykoncertjét végül a ferencvárosi önkormányzat rendezte meg, illetve augusztusban egy ukrán menekültekből alakult táncegyüttes is fellépett a téren.⁸

A kerület szakemberek megbízásával, az ukrán önkormányzat segítségével és az UNICEF közreműködésével szervezte meg bucsai ukrán menekült gyermekek látogatását Budapestre, ahol különböző programokban vehettek részt, volt köztük állatterápiás foglalkozás, parlamenti látogatás.

8 <https://telex.hu/belfold/2022/08/18/ferencvaros-koncert-ukrajna-jotekonysagi-vasar-fuggetlenségi-nap>

További nemzetiségi kapcsolatok

A bolgár nemzeti kisebbség a legjobban szervezett Ferencvárosban és a fővárosban egyaránt. Különleges kapcsolatuk a IX. kerülettel, hogy a kerület az 1950-es évektől otthont ad a Bolgár Művelődési Háznak, amely a mai napig a Vágóhíd utca 62. alatt áll, és helyszíne sok bolgár kulturális programnak.⁹ A Művelődési Ház építését 445 bolgár kertészcsalád adományaiból fedezték, mivel akkoriban egyik állam sem vállalta a finanszírozását.

A görög nemzetiségi kisebbség is aktív a kerületben. Kulturális központjuk a József Attila városrészben található Görögség Háza (régii Pest-Buda mozi). Ferencváros tervezte, hogy különböző funkciókat telepít a görög központba, de a görög közösség nem volt együttműködő ezzel kapcsolatban.

Ferencvárosban található a német Goethe Intézet is és a Ferencvárosi Művelődési ház, amely szintén sok nemzetiségi kulturális programnak ad helyet, itt rendezték meg többször is a Ferencvárosi Roma Kulturális Fesztivál. A kerület vezetőségének célja, hogy a nemzetiségi ünnepeket összevonja egy közös eseménybe, esetleg egy nagyobb fesztivál keretén belül.

Külképviseltek Ferencvárosban

Bosznia Hercegovina nagykövetsége a kerületben található, bár a Ferencvárosi vezetőség szerint a kerületnek nincs közvetlen kapcsolata a követséggel. Viszont Baranyi Krisztina megválasztása óta több ország, köztük az Amerikai Egyesült Államok követsége is jelezte, hogy mélyítené a kapcsolatot a kerülettel.

Akadályok, problémák

A pártpolitizálás és a sajátos magyarországi belpolitikai viták, valamint a FIDESZ tudatos külpolitizálásának eredményeképpen egyes partnerekkel akadozik a testvérvárosi kapcsolattartás. Az adott támogatási rendszer miatt is beszűkült a mozgástér.

9 <http://www.bolgarok.hu/index.php?id=78>

Nincs elmélyült kommunikáció a budapesti kerületek között, az esetleges jó példák ismeretlenek maradnak a kerületi döntéshozók előtt. Nincs közös budapesti cél. A budapesti városdiplomáciai csoport szerepe és hatásköre ismeretlen a kerületek előtt.

A kerületben kevés a humán és gazdasági erőforrás, ennek következtében nincs konkrét és kizárólagos diplomáciai feladatkörrel megbízott személyzet. A kerületi testület nem érdekelt a jelenlegi diplomáciai kapcsolatok bővítésében.

Egy független vezetésű kerületnek kevés a beleszólása a kormányzati jogalkotásba.

További lehetőségek

A meglévő kapcsolatokat érdemes megtölteni több tartalommal, jó példa a diák- és időprogramok. Nyugat-európai városokkal is bővíteni kell a testvérvárosi kapcsolatokat. Célszerű fokozottan bevonni a nemzetközi segélyezési szervezeteket. Hangoztatni szükséges az átpolitizálatlan kapcsolatokra való törekvést.

A Budapest Fórum jó platform lehet a kapcsolatok alakításában nyugat-európai döntéshozók és jó kormányzati gyakorlatok megálmodói-val, kiváló közeg ismeretanyagok megosztására és tapasztalatcserére.

Városi „brand” meghatározása és promoválása, a jó példák és programok népszerűsítése: fiatal családoknak vonzó, befogadó kerület, szociálisan érzékeny kerület, tömbrehabilitáció, felzárkóztatás, tudatos drogrevenió.

Szorosabb kapcsolat a Corvinus Egyetemmel, bemutatkozó programok szervezése a külföldi hallgatóknak, hogy kötődést alakítsanak ki azzal a kerülettel, amelyben az egyetemük található.

Abstract

The aim of this study was to explore the foreign and diplomatic relations of the 9th district of Budapest, also called Ferencváros. This district is centrally located, with one of its sides delimited by the river Danube. It used to be a neighbourhood with marginalized slums but now it is a rather middle-class family oriented with an independent mayor, Krisztina Baranyi. The goal of the city leadership is to fill its twin-city relations (which make up most of its foreign relations) with content. The main guidelines were set up by the former mayor of Ferencváros, Ferenc Gegesy (originally an ethnic Hungarian from Romania) who wanted to focus on Hungarian minority populated cities from neighbouring states. These locations are: Királyhelmec (Kráľovský Chlmec, Slovakia), Sepsiszentgyörgy (Sfîntu Gheorghe, Romania), Beregszász (Berehovo, Ukraine), Magyarkanizsa (Kanjiža, Serbia). This study examines these relations in-depth with focus on factors hindering or helping cooperation. We were greeted by the Mayor and Deputy-Mayor along with staff responsible for conducting foreign relations and communication introducing us into the contemporary issues and their effect on the foreign relations of the district, such as the proposed campus of the Chinese Fudan University, the show of sympathy for the victims of the Hong Kong crackdown, the Russian-Ukrainian war, and its far-reaching ramifications. Suggestions for the future include relations with Western European cities, promoting a district-wide brand, building a stronger cooperation with universities located in the district, using the Budapest Forum as a mean of showcasing the district and leveraging the fact that district leadership has direct democratic legitimacy.

Budapest XIII. kerülete

Gál Áron és Kaján Zsuzsa

Budapest XIII. kerület önkormányzata, amelynek jelenlegi vezetése már közel 30 éve irányítja eredményesen a városrészt, a rendszer-váltás óta elkötelezett amellett, hogy ne csak a helyi közösségek számára biztosítson magas színvonalú szolgáltatásokat és infrastruktúrát, hanem a kerületet nemzetközi szinten is megismertesse, illetve értékes tapasztalatokat szerezzen és kapcsolatokat építsen. Ennek érdekében az önkormányzat számos nemzetközi projektben vett és vesz részt, számos partnerséget alakított ki más országok önkormányzataival, hosszútávú együttműködései leginkább testvérvárosi kapcsolatok regionális partnerekkel.

Dolgozatunk célja, hogy áttekintést adjunk az önkormányzat nemzetközi kapcsolatairól. Szeretnék megköszönni a XIII. Kerületi Önkormányzatnak a segítséget és együttműködést a beszámoló elkészítése során, kiváltképp Lőrincz Erikának, az önkormányzat nemzetközi ügyekért felelős munkatársának, aki fogadott minket és számos kérdésünkre választ adott. Jelen esettanulmány hivatkozik az önkormányzat 2020-2024-re elfogadott nemzetközi kapcsolatok koncepciójára,¹ az önkormányzat munkatársával folytatott beszélgetésre, valamint a kérdőívünkre adott válaszokra.

A kerület nemzetközi kapcsolatainak célkitűzései

A XIII. kerület 1999-ben fogadta el a nemzetközi kapcsolatokra vonatkozó koncepcióját, amelyben három alapelvet rögzít:

- a nemzetközi kapcsolatok fenntartása és további bővítése alapelveként kezelendő;
- stratégiai feladatnak kell tekinteni a térség hasonló adottságú országainak megismerését és a nyugati országokkal történő folyamatos párbeszédet;

1 <https://www.budapest13.hu/onkormanyzat/kepviselo-testulet/testuleti-ulesek-dokumentumai/#omtrulesek-200305-1/8/>

- a nemzetközi kapcsolatok kialakításakor egyszerre kell szem előtt tartani az ország külpolitikai törekvéseit és a sajátos önkormányzati célokat.²

A korábban megfogalmazott koncepció továbbra is érvényben van, ezt a 2020-2024-es évekre elfogadott előterjesztésben a következő alapelvekkel egészítették ki:

- Az Együttműködési Megállapodással megkötött kapcsolatok bővítése és újabb együttműködések keresése a meglévő partnerekkel. A kerület számára fontos, hogy az együttműködés fő szintjére továbbra is az intézmények, szakmai közösségek, a lakosság (fiatalok és öregek egyaránt) legyen.
- A testvérvárosi kapcsolatok újabb településsel való bővítése akkor történjen, ha mindkét fél megbizonyosodott arról, hogy komolyan szeretné az együttműködést és az nem megy az eddigi kapcsolatok rovására.
- Továbbra is cél az Európai Unió programokon, pályázatokon való közös részvétel, önkormányzati, intézményi és civil szervezetek szintjén egyaránt.³

Ugyanerre az időszakra a nemzetközi kapcsolatokra vonatkozóan a következő célokat fogalmazták meg:

- A XIII. kerület megismertetése, testvérvárosok megismerésének bővítése.
- Élő és aktív kapcsolattartás testvérvárosainkkal, állampolgárok és állampolgárok, intézmények és intézmények, önkormányzat és önkormányzat között.
- Hagyományok ápolása kulturális, turisztikai, szabadidős, oktatási, sport területeken.
- Nyelvtanulás.
- Jó gyakorlatok átvétele, egymástól való tanulás.⁴

Az önkormányzatnak tehát alapvető célkitűzése a jelenlegi testvérvárosi kapcsolatok erősítése, találkozők fenntartása, hagyományok ápolása, tapasztalatok átadása kulturális, társadalmi, oktatási

2 <https://www.budapest13.hu/onkormanyzat/kepviselo-testulet/testuleti-ulesek-dokumentumai/#omtrulesek-200305-1/8/>

3 <https://www.budapest13.hu/onkormanyzat/kepviselo-testulet/testuleti-ulesek-dokumentumai/#omtrulesek-200305-1/8/>

4 <https://www.budapest13.hu/onkormanyzat/kepviselo-testulet/testuleti-ulesek-dokumentumai/#omtrulesek-200305-1/8/>

és sport területeken. Az önkormányzat munkatársa szóban is megerősítette, hogy bármilyen kapcsolat kialakításakor legfőbb szempont, hogy a helyi lakosok (fiatalok és idősek egyaránt) és az intézmények profitáljanak belőle. Fontos szempont még a jó gyakorlatok megosztása és átvétele egymástól, ehhez is elsősorban a regionális partnereire támaszkodik az önkormányzat, illetve nemzetközi konferenciák szervezésébe is bekapcsolódik.

Testvérvárosok kapcsolatának bemutatása

Budapest XIII. kerületének az alábbi városokkal van együttműködési megállapodása:

Bécs, Floridsdorf (Ausztria) – 1989 óta

Bécs XXI. kerületével az első hivatalos megállapodást 1989-ben kötötte az önkormányzat. A kiválasztásnál a két kerület viszonylagos hasonlatossága játszott szerepet. Floridsdorf a Duna partján fekvő, leginkább ipari, nagyipari tevékenységéről ismert kerület, emellett közlekedési központ, több mint 150 ezren lakják. 2001-ben Floridsdorfban egy közterület az Angyalföldstraße nevet kapta, a XIII. kerület ezt viszonzva 2003-ban felavatott egy Floridsdorf sétányt.

A két kerület együttműködésének 30. évfordulója alkalmából ünnepséget rendeztek, amelyen emlékkő és tájékoztató tábla került elhelyezésre. A meghívottak között szerepeltek az együttműködési megállapodás 30 évvel ezelőtti aláírói. Az eseményen az Osztrák Köztársaság nagykövete is részt vett. Az évforduló kapcsán a Radnóti Miklós Művelődési Központban fotókiállítás nyílt „Az élhető Floridsdorf” címmel, Floridsdorfban pedig bemutatták a „Modern kerületi értékek a XIII. kerületben” című kiállítást. Az együttműködés keretében oktatási intézmények is szoros kapcsolatban álltak, a kerület delegációja meglátogatta Floridsdorf ismert oktatási intézményét, a Campus Donaufeldet, és az osztrák intézmény delegációja is meglátogatta a 13. kerület óvodáit.

Varsó, Ochota (Lengyelország) – 1993 óta

Ochota a lengyel főváros dinamikusan fejlődő, legnagyobb népsűrűséggel rendelkező kerülete. A lakosok száma közel 90 ezer fő, két bölcsőde, 21 óvoda, 14 általános iskola, hét gimnázium, négy felső-

fokú iskola, továbbá kulturális központ, színház, mozi, 11 könyvtár és két sportklub található itt. Az Együttműködési Szerződést 1993. május 20-án írta alá Janusz Foks és Szabó Miklós polgármester Varsóban. 1995-ben Varsó közigazgatását átszervezték, és az addigi kerület a fővároshoz (Warszawa Centrum) került. Azonban hét évvel később, 2002-ben visszaállították az eredeti közigazgatási állapotot és az együttműködés folytatódhatott.⁵

A testvérvárosok együttműködése keretében Varsó 175. sz. Általános Iskolája és a Pannónia Általános Iskola felváltva szervez diákjaiknak cseretáborokat. A magyar iskolák állami átvétele után két évig szünetelt ez a lehetőség, de az önkormányzat támogatásának köszönhetően a közös táborozás végül folytatódhatott. Bár a tábor közös nyelve az angol, a lengyel gyermekek magyarul, a magyar gyermekek lengyelül is tanulnak. 2018 decemberében a varsói 175. sz. Általános Iskola 60 éves lett, a jeles alkalmából ünnepséget tartottak, amin a XIII. kerületi Pannónia iskola is részt vett.

Varsó-Ochota kerülettel az új polgármester, Katarzyna Łęgievicz megválasztását követően intenzívebbé vált a kapcsolat. 2018-ban magyar delegáció vett részt a 15. alkalommal megrendezett Ochotai Pikniken, ahol megünnepelték a két kerület együttműködési megállapodásának 25. évfordulóját is. Az eseményen fellépett az Angyalföldi Vadrózsa Táncegyüttes.

Szováta (Románia) – 1998 óta

A tízezres lakosságú Szováta Erdélyben, a Korond patak és a felső Kis-Küküllő völgyében fekvő üdülőhely, a gyógyturizmus ismert központja, ahol a kezelések alapja a sósvíz és a gyógyhatású iszap. Szováta a Sóvidék egyetlen városi rangú települése. A kontinens egyetlen hőtározó tavát, a Medve-tavat nemcsak divatos fürdőhelynek, de a város természeti csodájának tartják.

Az együttműködési megállapodást 1998. április 16-án Mátyás Endre és dr. Tóth József polgármester írta alá Budapesten. Ezt megelőzően már 1991 óta vettek részt gyermekek és kísérőik cse-reüdültetésben, hazánkban és Erdélyben egyaránt, megismerve a helyi szokásokat, a történelmi hagyományokat és a természeti szépségeket. A várossal az „Európa polgárokért” pályázati program keretében is együttműködött a XIII. kerületi önkormányzat, illetve az együttműködő felek részvételével olyan kulturális események

5 <https://www.budapest13.hu/13kerulet/testvervarosok/varso-ochota/>

is megvalósultak, mint a Keil Ernő fúvószenekar meghívása a X. Szovátai Kórusfesztiválra, vagy kortárs építészeti kiállítások.

2018-ban Fülöp László Zsolt, Szováta polgármestere levélben kérte dr. Tóth József polgármester és a XIII. kerületi lakosok segítségét, hogy a Romániai Magyar Demokrata Szövetség és az Európai Nemzetiségek Föderatív Uniója által indított Nemzeti Kisebbségvédelmi Kezdeményezéshez (*Minority SafePack*) még 300 ezer támogatót gyűjtsenek. Ennek az európai polgári kezdeményezésnek az volt a célja, hogy európai uniós védelmet biztosítson a nemzeti kisebbségek számára, illetve az Európai Unió fordítson nagyobb figyelmet a kisebbségvédelemre, biztosítson anyagi forrásokat az anyanyelvhasználatra, ismerje el a regionális és kisebbségi nyelvek létét és fontosságát, támogassa a jó gyakorlatok átültetését. Az önkormányzat ekkor a honlapján kérte a kerületi lakosok közreműködését és bekapcsolódását.⁶ A kezdeményezés sikerrel zárult, összegyűlt elegendő támogató elegendő országban és arányban, de azóta a kezdeményezést elvetette az Európai Bizottság.⁷

Eszék (Horvátország) – 2001 óta

Eszék Szlavónia és Baranya régió kulturális, gazdasági és tudományos központja, Horvátország negyedik legnépesebb városa, több mint 100 ezren lakják. A felek 2001-ben aláírt együttműködési megállapodása óta változatos csereprogramok valósultak meg: iskolai csoportok üdülése az Eszék város tulajdonában lévő Krk szigeti táborban, illetve az Eszéki Vöröskereszt Splitben található táborban. Eszék kezdeményezésére egy fotókiállítás is megvalósult a Budapest és Eszék közötti vasúti közlekedés megindításának 145. évfordulójának alkalmából, valamint a XIII. kerület képviselői rendszeres résztvevői Eszék város védőszentjeinek (Szent Péter és Szent Pál) ünnepén megrendezett programok és a decemberi Eszék Város napja rendezvények.

Kassa-Délváros (Szlovákia) – 2002 óta

Kassa-Délváros egyike a kelet-szlovákiai főváros 22 kerületének, 23 ezer fős lakosságával a legnagyobb kerületek közé tartozik. Nekik köszönhető, hogy a XIII. kerület is bekapcsolódott a Senior Olimpia

6 <https://www.budapest13.hu/2018/03/19/tamogassuk-nemzeti-kisebbsegvedelmi-kezdemenyezest/>

7 <http://minority-safe-pack.eu/#about>

kezdeményezésbe, és innen eredeztethető, hogy a két kerület nyugdíjas közösségei évente többször is találkoznak egymással, alkalmanként 40-50 fővel. E találkozók alkalmával közös faültetéssel is ünneplik a két város jó kapcsolatát. Kassával is rendszeres az iskolai vagy sportolói közösségek táboroztatása, a szakemberek kölcsönös látogatása, illetve az együttműködés 15. évfordulója alkalmából kiállítást szerveztek a "A XIII. Kerület Modern Építészeti értékei" címmel.

Az önkormányzat állandó nemzetközi projektjei

A testvérvárosokkal közösen a kerület vezetése igyekszik olyan állandó programokat szervezni, amelyekbe a kerületi lakosok valóban bevonhatók, segítenek egymást jobban megismerni, közös élményt ad és erősíti az egymás közötti kapcsolatokat.

Az egyik ilyen program a Testvérvárosok angol nyelvi tábora, amelyre a kerület minden testvérvárosa meghívást kap, és amely közel 20 éve minden évben megvalósul. A tábor helyszíne az önkormányzat velencei Gyermek- és Ifjúsági Tábora. Célja a 10-16 éves korosztályú fiatalok bevonása, az angol mint közös nyelv használata és minden évben feldolgoznak egy-egy témát közösen. Kassa, Szováta és Eszék fiataljai állandó vendégei a tábornak, de az ochotaiak is gyakran részt vesznek.

A másik fontos program a Senior Olimpia, amelyet a testvérvárosok felváltva szerveznek meg és négy városból (Varsó-Ochota, Kassa-Délváros, Eszék, Ostrava-Poruba) vesznek részt rajta a szeniorok, akik öt sportágban versenyeznek (tenisz, asztalitenisz, darts, bowling, úszás) A kerület legutóbb 2018-ban volt házigazdája az események, idén 2023. július 12-14 között újra Budapesten kerül megrendezésre. Ilyenkor az önkormányzat a honlapján is toborozza a szenior résztvevőket.

Egyéb intézményi kapcsolatok

A XIII. kerületi Községi Szolgálati Zrt. SKult 13 Divízió együttműködése: A "Duna íze – Kóstoljuk meg" ulmi koordinációban működik. A projekt helyi koordinátora a SKult13 divízió mellett az Angyalföldi Láng Művelődési Központ Közművelődési Egyesület, az Angyalföldi Egyesület, az Angyalföldi Nagycsaládosok Egyesülete és a homoludens.

hu egyesület. A projektben a népek hagyományait mutatják be a résztvevők verseken, mondókákon, dalokon keresztül.

BECC (Híd az Európai Kulturális Központok Között): kulturális szakemberek csereprogramja. 2019-ben a 11. Pozsonyi Piknik alkalmával Pozsony város volt a vendég, a rendezvényen Szlovákia folklórhagyományait mutatták be táncban, muzsikában,

Az Európai Unió által finanszírozott Urbact program Vitális Városok (*Vital Cities*) projektjének résztvevője volt a XIII. Kerületi Közszolgáltató Zrt. A projekt fókusza a közterületek sportolási célú fejlesztése, ezzel kapcsolatos akcióterv megfogalmazása. A program keretében résztvevő tíz európai település munkatársai nemzetközi konferenciák, munkalátogatások keretében ismerkedtek meg egymással – egészséges életmódot segítő – tevékenységével, közös gondolkodás keretében tettek javaslatot az egyes települések számára a fejlesztési lehetőségekre. A kerületi akcióterv kidolgozásában a kerületi civil kerekasztal is aktív részt vállalt.

Az önkormányzat 2012-ben csatlakozott az „OrientGate – A klimatikus ismeretek politikai és területi tervezésbe integrálásának strukturált hálózata” című projekthez, amely 13 országra kiterjedő együttműködésben vizsgálta az éghajlatváltozás hatásainak következményeit a társadalom és a gazdaság különböző területein. Ezen kívül a kerület részt vett a Fejlődő Városok Hálózata projektben a svédországi Solna kezdeményezésére, a résztvevők ebben: Valmiera (Lettország), Celja (Szlovénia) és Amersfoort (Hollandia).

A kerület innovációja

A testvérvárosi kapcsolatokon túl a kerület nemzetközi kapcsolatairól kevés forrást találtunk, ezért ebben a fejezetben azokat a kerületi innovációkat soroljuk fel, amik új együttműködések kialakításakor érdekesek lehetnek.

- A kerületben az utóbbi években megvalósultak olyan önerős projektek, amelyek más városoknak, vagy budapesti kerületeknek is érdekesek lehetnek. A Passzívház és Passzívóvoda felépítése két nagy volumenű beruházás volt, amelyekkel tényleges energiamegtakarítást és kibocsátás-csökkentést ért el a kerület, és ma már több éves felhasználói tapasztalattal is rendelkeznek.
- A kerület a klímaváltozás, a mindennapi élethez szükséges erőforrás-igények növekedése, a demográfiai változások, a digitális

átalakulás, a COVID-19-koronavírus okozta társadalmi és gazdasági hatások, az energiaválság jelenségeire “smart megközelítésben” kereste a megoldást. Az önkormányzat képviselő-testülete 2019-ben elfogadta az “Intelligens kerületi koncepciót”, 2020-ban a SMART13 Akciótervet és a 2020-ban felülvizsgált Integrált Településfejlesztési Stratégiában horizontális célként fogalmazta meg a *smart city* koncepció megvalósulását. A SMART13 Program részeként fontosnak tartja a kerület, hogyan tanuljanak a hazai és nemzetközi smart példákból az egyéb városokban kialakult jó gyakorlatok megismerésével.

- E koncepcióhoz kapcsolódóan már harmadik éve kerül megrendezésre online a SMARTX Nemzetközi Konferencia. 2020. október 29-én az önkormányzat megrendezte a 1. SMARTX Nemzetközi Konferenciát, ahol Bécs, Amszterdam, Oulu, Barcelona és az ausztráliai Newcastle szakemberei tartottak online előadást tapasztalataikról. Az ezt követő két évben a világ minden tájáról különböző partnerek vettek részt a programsorozatban. A 3. SMARTX Konferencián, olyan fontos témák kerültek napirendre, mint a városkártya szolgáltatások – városi applikációk, a smart parkolási rendszerek, az idősek otthonápolása smart megoldásokkal. Ezekben a témakörökben a partnerek hasznos információkat, tapasztalatokat osztottak meg, egymást segítve és új megoldást implementálva a város/kerület működésébe.⁸
- A kerület kulturális divíziójának felvetése, hogy a Művelődési Intézet platformjának mintájára (jogyakorlaton.hu) a közművelődési szakemberek részére egy testvérvárosi jó gyakorlat-megosztó oldalt lehetne létrehozni. Ezt az ötletet a kerület elgondolása szerint át lehetne ültetni a testvérvárosi kapcsolatba is, ahol kölcsönös eszmecsere alapján születhetnének később kulturális, oktatási együttműködések.
- Szintén a kerület kulturális divíziójának felvetése az ulmi Nemzetközi Duna Fesztivál mintájára létrehozni egy nemzetek kultúráját bemutató utcafesztivált tematikus játékokkal, koncertekkel. A váci V4 fesztivál és színházi találkozó mintájára a testvérvárosok évente rendezhetnének fesztivált, ahol a résztvevők egy-egy színházi produkcióval képviseltetik magukat. Emellé számos program-sorozatot lehetne szervezni, rendelkezésre áll a RAM kolosseum, vagy a Duna-part XIII. kerületi része, ahol sok lehetőség van a

8 <https://www.budapest13.hu/13kerulet/smartxiii-konferencia-2022/>

program befogadására és programok megszervezésére. A fesztivál címe lehetne: Testvértelépülések Kulturális Fesztiválja.

Európai Unió források lehetősége

A kerületvezetés többször sikeresen pályázott az Európai Bizottság *Call for proposals on Town-Twinning* programjára, ennek eredményeként valósult meg a testvérvárosok angol nyelvű tábora a korábbi években, sajnos az utóbbi időben a kerület ritkán nyer ilyen forrásokat.

A kerület számára nemzetközi együttműködések kialakításához további lehetőséget jelenthetnek a következő alapok:

- Európai Regionális Fejlesztési Alap (ERFA): finanszírozást biztosít a regionális fejlesztési kezdeményezések támogatására.
- Európai Szociális Alap (ESZA): célja a foglalkoztatás és a szociális inklúzió előmozdítása olyan kezdeményezések előmozdításával, amelyek javítják a képzésekhez való hozzáférést.
- Horizon Europe: finanszírozást biztosít kutatási és innovációs projektekhez számos területen.
- Creative Europe: a kulturális és kreatív ágazatokat támogatja, finanszírozza ezen kezdeményezéseket, film-és audiovizuális produkciókat és egyéb kreatív projekteket.
- LIFE: finanszírozást biztosít környezetvédelmi és klímavédelmi projektekhez.

Abstract

The aim of this paper is to give an overview of Budapest XIIIth district's international relations. The main objectives of the district are to build partnerships where local citizens can be involved and to find and share the good practices for efficient policy making. The municipality has built over the past decades long-term partnerships with similar districts of medium sized cities of the region (Vienna, Warsaw, Sovata, Kosice, Osijek).

...

TABLE OF CONTENT

The third academic year

The increasing role of city diplomacy in international relations	7
<i>Gergely KARÁCSONY, Mayor of Budapest</i>	
Achievements and experiences of the 2022-2023 academic year	9
<i>Péter BALÁZS, Director of the Budapest Academy of City Diplomacy</i>	
Students of the 2022-2023 academic year	13
The Council of the Budapest Academy of City Diplomacy	16
Accomplishing the educational program of 2022-2023	18
Summaries by the students of lectures and visits	26
Evaluation of the year on behalf of the students	41
"The earnings of the Academy"	47
<i>Dorka TAKÁCSY</i>	
<i>Norbert K. HUSZÁR</i>	

The cities and the World

A selection of essays written by the students of the Budapest Urban Transportation	
Perspectives of a more liveable capital by eliminating car traffic on the Chain Bridge in Budapest	52
<i>Enikő GYÖMÖREY</i>	
One ticket, various approaches – Examples of integrated ticketing systems in Central Europe	63
<i>Gergő ILLÉS</i>	
Environmental Protection	
Piloting progress: Working toward sustainable buildings in Budapest	71
<i>Csenge KROKOVAY</i>	
Public statutes	
Frozen in time, The issue of female representation among the statues of Budapest	82
<i>Lilla BÁLINT</i>	
Commemorating vs forgetting: the role of public memorials in remembering our 20th Century past	89
<i>Júlia SÍPOS</i>	

Refugees

Budapest and the refugees from Ukraine	101
--	-----

Dorka TAKÁCSY

Public media

The role of public media in city diplomacy	111
--	-----

Kamilla KASSAI

Health care

Opportunities for digital health in Budapest	118
--	-----

Anna JENEY

Mental health promotion programs in Budapest	129
--	-----

Lilla KUKOR

Re-thinking Budapest's drug approach: New opportunities for drug harm reduction	139
--	-----

Márton JUHÁSZ

Economy

Community gardens as a green solution of cities to the food price crisis caused by inflation	147
---	-----

Fanni GÁL

Community gardens – objectives and possibilities	160
--	-----

Zsuzsa KAJÁN

City Governance

The role of Design Thinking and city-2-city collaborations in people-oriented city governance	168
--	-----

Ágoston HEIM

A proposal for the implementation of the „creative bureaucracy” concept in Hungarian urban governance strategies	179
---	-----

Indira HAJNÁCS

Nordic practices on integration through urban rehabilitation – A model to follow for Budapest?	187
---	-----

Norbert K. HUSZÁR

City diplomacy in the districts of Budapest – Case studies

Budapest I. District (Budavár)	200
--------------------------------------	-----

Ágoston HEIM, Júlia SIPOS, Dorka TAKÁCSY

Budapest II. District	212
-----------------------------	-----

Kamilla KASSAI, Boglárka ZÁCH

Budapest VI. District (Terézváros)	219
--	-----

Lilla BÁLINT, Nóra BÁTAI, Indira HAJNÁCS

Budapest VIII. District (Józsefváros)	228
<i>Fanni GÁL, Enikő GYÖMÖREY</i>	
Budapest IX. District (Ferencváros)	243
<i>Dániel GAÁL, Norbert K. HUSZÁR, Csenge KROKOVAY</i>	
Budapest XIII. District	253
<i>Áron GÁL, Zsuzsa KAJÁN</i>	

Évzáró kerti parti Balázs Péternél

